

ПРАВО СЛАВИМО!

ГВАРОТ

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор
Галина ЛОЗКО

Редакційна колегія:
Анатолій БОГОРОД
Вогнедана БОРИСЮК
Оріяна ДРОНЮК
Вадим ШАПОШНИК

Орден Святослава Хороброго

НАГОРОДА РІДНОЇ ВІРНИ
Об'єднання Рідновірів України Заснувало нагороду
Орден Святослава Хороброго
За видатні Заслуги у відродженні Рідної Віри

Верховна Волхвиня України Зореслава
з достойниками Ордена Святослава Хороброго
Іваном Біликом та Сергієм Даниловим

Релігійний центр ОРУ
Об'єднання Рідновірів України:
реєстраційне свідоцтво № 33 від 24.V.01.

Громада Українських Язичників
"Православ'я": р/с № 829 від 18.VI.1997.

НКТ "Світовид": р/с № 468 від 26.XI.1996.

Наш р/рахунок № 260023561
у Солом'янському відділенні № 5445
Ощадбанку України, МФО 320326, м. Київ.

Електронна пошта: svaroh@alfacom.net
WEB-сторінки: www.svaroh.alfacom.net
www.svaroh.al.ru

Телефон редакції у Києві: (044) 488-43-32

Підписано до друку 7.02.2003 р.
Формат 60x90 1/8. Друк офсетний.
Фіз. друк. арк. 8,5+0,5 вкл. Зам. 3-0224.

Видруковано ІІ ДП «Такі справи»
Україна, 03067, м. Київ, вул. Виборзька, 84

"Сварог" видають
українці для українців
За благодійної підтримки
видавництва "Такі справи"

"Сварог" читають:
в Україні, Канаді, Росії, Білорусі, Польщі, Литві,
Австралії, Англії, Німеччині, США,
Греції, Грузії, Киргизії.

"Сварог" можна передплатити:

договірну вартість річної передплати
надішліть на адресу:

УКРАЇНА, 03061, Київ-61, до запитання, Галині Лозко

На відривному поштовому корінці чітко пишетьь свою
зворотну адресу, прізвище, ім'я, по батькові
та вкажуйте замовлені номери часопису.

ПРАВО СЛАВИМО!

СВАРОГ

Релігійно-історичний та науково-пізнавальний часопис
Об'єднання Рідновірів України

СВАРОН

The religious historical and scientific popular magazine of the Union of the Believers of the Ukrainian Native Faith. It prints materials from the history of religion of the ancestors of the Ukrainian people, theological works by professor Volodymyr Shayan, descriptions of customs and rites of ancient faith, authentic prayers, ritual song with notes, the calendar of the Svaroh Circle's holidays.

ЗМІСТ	Випуск 13–14
--------------	---------------------

НОВИНИ3

II Всеукраїнський Собор Об'єднання Рідновірів України
Достойники Ордену Святослава Хороброго
УДАР зареєстровано
Похід до Язичницьких Святинь
Героїчно посвячена
«І дерево ставало птахом»

БОГОЗНАВСТВО17

Галина Лозко. Арійський політеїзм і семітський монотеїзм
Волхвина Зореслава. Священний смисл Присяги
Обряд: Посвячення новонародженого

КНИЖКОВИЙ ОГЛЯД30

Нові видання — рідновірам

КОЛО СВАРОЖЕ34

Галина Лозко. Основи українського календаря
Літо 7510-7511 (2003 - 2004 роки)

ВО ВРЕМ'Я ОНЕ 36

Олександр Найдєн. Народні ляльки Середньої Наддніпряни
Георгій Шаловалов. Могила Святослава — в центрі Запоріжжя

ВЕЛЕСИЧ41

Мирослава Горностаєва. Світовидові Коні. *Історична повість*
Павло Тулаєв. Сім променів. *Язичницькі славени*
Вогнедана Ралко. Лелека сядє на моє плече. *Поєзія*

БИЙ, ПЕРУНЕ!63

Юдейський нацизм або повне знищення 33 народів
Юродство проповіді
Блискивица. *З релігійного життя різних народів*

ОПОВІСНИК ОРУ68

Пожертви на пресфонд ОРУ:

- Рохсоляна Байло (м. Львів)
- Миролуб Синенков (м. Корюківка)
- Ведана Обревко (м. Полтава)
- Світозар і Людмила Курінні (м. Київ)
- Євген Товстуха (м. Яготин)
- Марія Козловська (м. Торонто, Канада)
- Лада Ситник (м. Гамільтон, Канада)
- Петро Ларюк (м. Київ)
- Родина Ралків (м. Київ)
- Родина Миколенків (м. Київ)
- Іван Головацький і Марія Лукеш (Австралія)
- Оріяна Дронюк (м. Львів)
- Валентин Кухніцький (м. Київ)
- Павло Тулаєв (м. Москва)
- Сонцеслав Гамаль (м. Львів)
- Орест Найда (Канада)
- Борис Маринченко (м. Каховка)
- Сергій Палочкін (м. Київ)

Всім жертводавцям — щира подяка!

На першій сторінці обкладинки:

Орден Святослава Хороброго. Фото «Такі справи»

На кольоровій вкладці:

картини художника Віктора Пруса

На календарі: Сято Рожаниць літа 7510

Графічні заставки: Радомири Миколенка

Подяка: Павлу Тулаєву за художнє редагування та участь у верстці макету часопису «Сварог»

З приємністю повідомляємо:

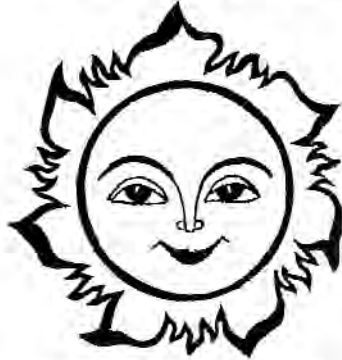
У 2000-2002 рр. в Інтернеті нами створено понад 50 українських тематичних сторінок під загальною назвою «Українська Імперія в Інтернеті»: — imperia.bigmir.net
Електронний зразок часопису — svaroh.bigmir.net
Головний сайт Об'єднання Рідновірів України — www.svaroh.alfacom.net

УКРАЇНСЬКА ЯЗИЧНИЦЬКА ВІРА

- піднімає ДУХ української нації до найвищої досконалості;
- повертає народові втрачені шляхетні цінності;
- підносить свободу ДУХУ і національну гідність;
- загартовує стійкість і відпорність чужим ідеологіям.

СВЯТОТ ВІРЧ

ВІРЮЮ:

В усіх Українських Богів,
Єдиних у Сварозі,
Вічних і незнищених,
Як Всесвіт.

ВІРЮЮ:

В триєдність світів
Права, Ява і Нава,
Створених Сварогом
І удержаних в Ньому.

ВІРЮЮ:

В Божественне
народження українців -
Онуків Дажбожих,
І в силу Предків,
яка перебуває
З нами завжди.

ВІРЮЮ:

В Радість Життя Вічного,
В чистоту Душі праведної,
Яка ніколи не зникає,
А переходить у нове тіло.

НАША ВІРА ПРАВДИВА, БО ПРАВО СЛАВИМО!

*(Затверджено Першим Всеукраїнським
Собором Рідної Віри 25 серпня 1998)*

СЛОВА ВЕЛІКА

Роду Українців
Славу співаймо! Слава!
А Рожаницям
Шану складаймо! Слава!

Слава Сварогу -
Нашому Богу! Слава!
Слава Дажбогу,
Слава Перуну! Слава!

Славу співаймо
Матері-Славі! Слава!
Слава Мокоші!
Лелі і Ладі! Слава!

Слава Симарглу й
Велесу-Богу! Слава!
Слава Стрибогу,
Навіки слава! Слава!

Хорсу-Ярилу,
Живі і Спасу! Слава!
Богу Купайлу
І Світовиду! Слава!

Праву співаєм
Славу Велику! Слава!
Дажбовим Внукам —
Ора нащадкам! Слава!

Боги й Богині -
Нам Берегині! Слава!
Слава Українцям
І Україні! Слава!

ЗАСТОРОГИ НАЩАДКАМ

ЗАСТОРОГА ПЕРША

Не цурайся Роду свого,
Його Звичаю та Мови,
Бо рідна Мова і Звичай
Зберігає енергію нації.

ЗАСТОРОГА ДРУГА

Не оскверняй Душу
Чужинськими звичаями,
Бо чужа пісня і молитва
Дає силу твоєму ворогові.

ЗАСТОРОГА ТРЕТЯ

Будь терплячим,
Але не допускай наруги
Над твоїми
Рідними Святинями.

ЗАСТОРОГА ЧЕТВЕРТА

Не руйнуй природу,
Серед якої живеш,
Бо цим ти відбираєш майбутнє
У своїх нащадків,
Зрубуєш гілку Роду свого.

ЗАСТОРОГА П'ЯТА

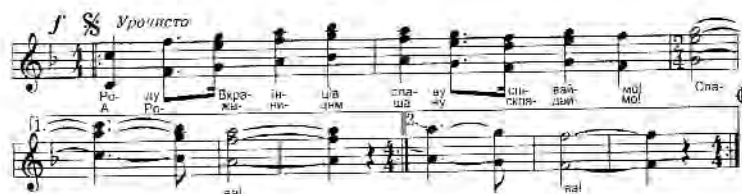
Не потурай ворогам
Свого народу,
Якщо треба -
Ставай до Священного Бою.

ЗАСТОРОГА ШОСТА

Не віддавайся в рабство,
Бо хто прийме рабську смерть,
Той у Вічність відійде рабом.

ЗАСТОРОГА СЬОМА

Не зраджуй
Віру Дажбожих онуків,
Бо чужа віра
Руйнує Дух і тіло,
Знищує націю.

(Волховник. Правослов. — К., 2002)

УКАЗ

про заснування Ордену Святослава Хороброго як відзнаки за особливі заслуги у Відродженні Української Рідної Віри

Як вічно живе у Сварзі Полк Перунів — Полк мужніх Лицарів, захисників нашої Рідної Землі від чужоземного духовного ярма, — так вічно живе у наших душах пам'ять про Великого Князя Русі-України Святослава Хороброго. Для рідновірів України Святослав не просто мужній талановитий воєначальник, він — національний герой, що не зрадив Віру своїх Предків і поклав життя на вівтар запеклої боротьби з візантійським духовним засиллям. Він ще за тисячу років до нас, як ясновидець, розпізнав підступну ідею глобалізації, яку нині вперто здійснюють світові інтернаціональні релігії, — він боронив від неї усю Слов'янщину. Ворогам кидав виклик шляхетно, попереджуючи: «Іду на ви!»

Враховуючи велике історичне значення Відродження Рідної Віри для України, постановляю: заснувати Орден Святослава Хороброго як відзнаку за особливі заслуги у Відродженні Української Рідної Віри, затвердити Статут і опис нагороди, організувати виготовлення знаків Ордену та орденських книжок.

Цей Орден стане свідченням невідворотності процесу Відродження Рідної Віри в Україні. Впровадження цієї нагороди буде важливою віхою в розвитку нашої держави, значною подією в культурному і політичному житті України, відновленням історичної справедливості, даниною шани відважному князю-лицарю, гідному Слави і величі Русі.

Ордену Святослава Хороброго нагороджуються особи за вагомий особистий внесок у Відродження і розвиток Рідної Віри в Україні. Ця нагорода має стати добрим заохоченням для українських творців духовної культури — письменників, науковців, діячів мистецтва, а також для підприємців, спонсорів та меценатів, які сприятимуть зміцненню релігійної конфесії Рідної Віри в Україні.

Знаки Ордену Святослава Хороброго виготовляються коштом добровільних благодійних пожертв на Відродження Рідної Віри в Україні.

*Верховна Волхвиня України Зореслава
20 липня в Перунів День 7509 літа від Трипілля*

*Указ Священної Ради
Об'єднання Рідновірів України
від 20 липня 2001 р.*

ОПИС

відзнаки Рідної Віри Орден Святослава Хороброго

Відзнака Рідної Віри Орден Святослава Хороброго виготовляється зі срібла 925 проби і напівкоштовного каміння — чорного феаніту та зеленого нефриту. Орден має форму рівнобічного язичницького крижа з розширеними кінцями, в який вписана Сварга, що символічно відображає священний коловорот. Між променями Сварги розходяться два схрещених меча вістрями вгору, а посередині Сварги — коло, в якому на тлі зеленого нефриту розміщено рельєфне срібне зображення князя Святослава Хороброго, виконане за описом його зовнішності візантійським літописцем: козацький чуб і вуса, на плечах плащкорзно, у вусі сережка.

Уздовж срібного пружка напис «Святослав Хоробрий». Всі зображення рельєфні. Розмір крижа 45 x 45 мм. Орден за допомогою кільця та вушка з'єднується з колодкою 25 x 30 мм, в яку вправлена атласна стрічка зеленого кольору, на яку накладене срібне зображення трьох листків дуба з жолудями, що символізують відродження шляхетних традицій Рідної Віри.

Зворотний бік Ордену плаский з вигравіюваним гаслом: «Іду на ви!» та номером нагороди.

На зворотному боці колодки — застібка для прикріплення відзнаки до одягу.

До комплекту нагородних знаків входить мініатюра ордену розміром 35 x 35 мм з колодкою розміром 20 x 25 мм.

*Голова Священної Ради ОРУ
Верховна Волхвиня України Зореслава*

* * *

МОНЕТА «СВЯТОСЛАВ»

24 жовтня 2002 р. Нацбанк України ввів у обіг пам'ятну срібну монету «Святослав» номіналом 10 гривень. Монета продовжує серію «Княжа Україна» і присвячена великому Київському князю Святославу Ігоревичу, правління якого ознаменувало героїчну епоху в історії Київської Русі. На монеті зображені статуї Рідних Богів і князь Святослав з мечем та щитом, прикрашеним Сонцем.

УДАР зареєстровано

Об'єднання Рідновірів України заснувало Українську Духовну Академію Рідновірів — вищий навчальний заклад для підготовки священнослужителів Рідної Віри. 25 червня 2002 р. Академія зареєстрована Державним Комітетом у справах релігій і культур. Вона матиме два факультети: богословський і жрецький.

До Академії приймаються українці віком від 17 до 40 років на конкурсній основі. Абітурієнти, що мають державну вищу освіту і пройшли за конкурсом, зараховуються на третій курс. Навчання в Академії матиме стаціонарну, заочну та екстернатну форми освіти. Осільки такий заклад етнічної (язичницької) віри створено вперше, в Українській Духовній Академії Рідновірів можуть також навчатися слов'яни-рідновіри з інших країн, для яких передбачено курс української мови.

Студенти Академії вивчатимуть як загальні, так і спеціальні богословські дисципліни. Серед курсів загальних дисциплін історія та етнологія України, етнологія релігії, історія української та світової культури, філософія, історія слов'янської культури, антропологія та расологія, загальна та етнічна психологія, логіка, екологія та ін. Богословські дисципліни включатимуть язичницьке релігієзнавство, порівняльне релігієзнавство, історію Рідної Віри, рідновірську етику та етикет, етнічне богословство, географію святинь України та Слов'янщини, священну міфологію, космогонію, релігійний фольклор, обрядовий вокал і хореографію та ряд інших спеціальних курсів.

До читання лекцій, ведення семінарів та практичних занять залучатимуться науковці, діячі української культури, представники різних галузей знань про Україну та її етнічну духовну культуру, яких запрошує Ректорат на добродійних чи договірних засадах.

Ректором і засновником УДАР є кандидат філософських наук, релігієзнавець Галина Лозко — Волхвиня Зореслава.

Перші студенти УДАР з різних міст і сіл України вже послушали початковий тижневий курс спеціальних дисциплін і отримали програми подальшого заочного навчання. Особлива увага надається індивідуальній духовній підготовці та релігійній практиці Рідної Віри.

II Всеукраїнський Собор Рідновірів України Нова нагорода — Орден Святослава Хороброго

23-25 серпня 7509 літа від Трипілля (2001 н. л.) відбувся Другий Всеукраїнський Собор Об'єднання Рідновірів України. На Собор прибули представники громад Рідної Віри (Українського Язичництва) з Київщини, Чернігівщини, Харкова, Запоріжжя, Миколаєва, Полтави, Львова, Чернівців, Канади та США, а також гості — рідновіри Всеукраїнської Звичаєвої Громади Українських козаків ім'яні Князя Святослава Хороброго.

У період між Соборами рідновірами України здійснено значну роботу для організації громад в регіонах, вивчення основ Рідної Віри, популяризації знань про Рідну Віру серед українців. II Собор Рідновірів України ознаменовано кількома важливими подіями: по-перше, в Державному Комітеті у справах релігій і культур нарешті офіційно зареєстровано Релігійний Центр Об'єднання Рідновірів України (ОРУ), по-друге, видано язичницький молитовник — Волховник Правослов. Але найголовнішою подією в житті рідновірів, як і в житті України, стало заснування високої нагороди Рідної Віри — Ордену Святослава Хороброго. Для рідновірів України Великий князь Святослав є прикладом відданості Рідним Богам і Рідній Землі. Священна війна слов'ян проти візантійського духовного рабства, очолювана Святославом, закінчилась трагічно — Русь і вся Слов'янщина втратили свого провідника. Але кожен українець мусить знати, що за язичника Святослава кордони нашої країни були найширшими за всю її історію, а наступні, вже похрищені, князі лише втрачали свої землі. За Данила Галицького Русь-Україна була маленькою державою. Ці факти ніхто не зможе викреслити з нашої історії.

Це великому князеві Святославу належить афоризм: «Віра християнська — юродство єсть!» А його вислів: «Я не зраджую Віру своїх Предків» знає кожна українська дитина, яка нині виховується в родині рідновірів.

Достойниками Ордену Святослава Хороброго стали:

Волхв і професор **Володимир Шаян** (помертно) — за Відродження Української Рідної Віри та вироблення її Богословчих засад;

Старший проповідник Рідної Віри **Мирослав Ситник** за значний особистий внесок у розвиток Рідної Віри, видання праць Володимира Шаяна та благодійну підтримку часопису «Сварог»;

Письменник **Іван Білик** за довголітню працю та значні творчі здобутки у висвітленні давньої історії українського народу, його етнологію, Рідної Віри;

Рідновір **Яр Голубицький** за підтримку Рідної Віри в Україні та за надання фінансової допомоги часопису «Сварог»;

Генеральний директор видавництва «Такі справи» **Сергій Данилов** за значні здобутки в розвитку української поліграфії і видання рідновірської літератури.

Нагороду Волхва Володимира Шаяна отримав його племінник Володимир Дмитрик зі Львова, а нагороди канадійських рідновірів Мирослава Ситника і Яра Голубицького отримала Посестра Лада Ситник — дружина Мирослава Ситника. Об'єднання Рідновірів України щиро вітає перших достойників цієї високої нагороди і сподівається, що Орден Святослава Хороброго стане заохоченням для тих, хто сприяє Відродженню Рідної Віри в Україні.

Вогнедар Шапошник

ВІДОЗВА

II Всеукраїнського Собору Рідновірів України до Уряду України і до всіх українців в Україні та за її межами

Шановні державні діячі України!
Шановні Побратими й Посестри Рідної Віри! Шановні українці, сповідники різних конфесій!

Вітаємо Вас із 10-ю річницею Незалежності України!

Світовий етнічний ренесанс є наслідком прагнення людства до гармонійного співіснування з Богами. Релігії смутку й покори, страху й приниження законмірно мають поступитися духовному і тілесному єднанню людини з Природою. Це прагнення у всіх народів супроводжується відродженням Рідної мови і Рідної віри на Рідній землі.

Тисячолітній період духовного занепаду минув. Важко навіть перелічити духовні втрати, яких зазнав наш народ. Наш Волхв, професор Володимир Шаян, писав: «Нарід, який затрачує свою Віру, затрачує свою духову окремішність... Разом із занепадом Старої Віри пропала і свідомість нашого історичного «я»... Чи можна втратити більше?»

Сьогодні українці здобули Незалежність не для того, щоб її втрачати! Разом з Незалежністю держави повертаємо собі право на Свободу Віри. Слова і Дії. Хоча позбутися духовних кайданів значно важче, ніж здобути Незалежність держави: в Україні досі ще існує упереджене ставлення до Рідної Віри, як в урядових, так і в інформаційних структурах. Ми, рідновіри України, цілком ясно усвідомлюємо, що ми живемо в середовищі християнізованої релігійної більшості нашого українського народу, яка часто є нетерпимою до Віри наших Пращурів. Злі й наклепницькі випадки проти Рідної Віри в пресі нині стали звичайним явищем. Негативне ставлення до етнічної віри — язичництва — вироблялося століттями біблійної пропаганди та одержавлення християнської церкви. Ми не дозволяємо собі розпалювання міжрелігійної ворожнечі. Однак, ми не можемо залишити наш народ у полоні чужих духовних вартостей. Тому ми наполягаємо на забезпеченні нам повної свободи і рівних прав на поширення правдивої інформації про нашу конфесію в Україні і за її межами. Бо не можна жити чужою правдою. Чужій правді можна тільки прислужуватись.

Нині радіо- й телеэфір ущербть заповнений християнськими передачами. У школах і вузах подекуди вводиться «Закон Божий», християнська тео-

логія, етика і мораль. Часто за державний кошт будуються чи відбудовуються християнські церкви, здійснюється евангелізація населення. Ми засуджуємо політику одержавлення християнської релігії в Україні — це суперечить Конституції України та Закону про Свободу совісті і віросповідань, а також міжнародним документам про Свободу релігій.

Історія, з точки зору рідновірів, не є прямолінійним рухом знизу вгору, вона є циклічним рухом із періодичними занепадами та відродженнями. Віра у Вічне Повернення є основою нашого світогляду. Повернення народів до своїх етнічних релігій на новому рівні їхнього розвитку нині є історичним фактом. Така еволюційна законмірність засвідчує правдивість нашого уявлення про життя.

Україна, незважаючи на свою економічну відсталість від європейських держав, однак, не відстає від світових духовно-культурних процесів. Ми розуміємо, що Відродження нації не може бути завершене без Відродження її власної Віри! Завдяки ентузіазму і безкорисливій праці українців-рідновірів створено релігійний центр Об'єднання Рідновірів України, відновлено теологію наших Пращурів, етнологію нашу обрядовість і морально-етичні застави Рідної Віри. Видається релігійний часопис «Сварог» та інша рідновірська література. Українські рідновіри мають найпотужніший в Україні та за її межами язичницький сайт, який нині по праву визнаний окрасою українського інтернету. Не помічають цього тільки наші владні структури. У плані

державної реабілітації етнічної релігії в Україні було б доречним і бажаним вирішення проблеми побудови Храму Рідної Віри. Саме в цьому Україна могла б показати приклад іншим європейським державам і мати історичний пріоритет як країна з високим рівнем етнічної духовної культури.

Сьогодні найбільшою загрозою для існування етнонаціональних спільнот є економічна і релігійна глобалізація. Для успішного опанування світом глобалізаторам потрібен безнаціональний, космополітичний людський конгломерат, який вони витворюють з допомогою інтернаціональних ідеологій і світових релігій.

Патріотична ідеологія Рідної Віри, що протистоїть глобалізації, сьогодні може стати основою державної ідеології України, якщо уряд України ставить за мету побудову справді національної держави. Ми заявляємо, що Об'єднання Рідновірів України співпрацюватиме з усіма патріотичними українськими організаціями, незалежно від їхніх релігійних поглядів за умови взаємоповаги, релігійної толерантності, однак залишає за собою право свободи нашого віровизнання, свободи проголошення ідей Рідної Віри та її етнонаціональних духовних цінностей.

Відродження Рідної Віри в Україні є подією великого історичного значення. Звертаємо на це увагу уряду України.

Слава Рідним Українським Богам! Слава Україні!

24 серпня 2001 р.
Об'єднання Рідновірів України
Верховна Волхвиця України Зореслава

ХТО ТАКІ ПРАВІ?

Виступ на VIII з'їзді партії Державна Самостійність України

Шановні добродії, українці-націоналісти!

На початку III тис. від так званого «Різдва» Христоса українські народні депутати, а за ними й політологи активніше заговорили про Праву ідею, дуже часто не відаючи, чим вона має бути насправді. Така «мода», на мою думку, носить чисто лінгвістичний характер — маніпулювання термінологією.

Поділ політичних сил на Правих і Лівих стався ще за часів Французької революції в кінці XVIII ст. З того часу написано сотні політологічних досліджень про Лівих, однак постійно в історії різних країн існує змова мовчання про Правих. Склався стереотип, що Праві — націоналісти, якими лякають дітей, а Ліві — інтернаціоналісти, демократи та інші «хороші дяді».

Нині, коли в усьому світі заговорили про Правих, в Україні також згадали про це явище. Не заглиблюючись у сутність проблеми, наші політологи шукають Правих серед рухівців і християн-демократів, навіть серед монархістів. А дехто поспішає зробити висновок, що Праві в Україні «не випродукували нових оригінальних ідей, ґрунтуючись на застарілому національному романтизмі Донцова, бандерівців та мельниківців». Мало того, з'явився навіть термін «центристи», а від нього — лівоцентристи, правоцентристи, що саме по собі є абсурдом. Усі ці маніпуляції не мають нічого спільного з сутністю Правой ідеології!

Досі наша Конституція не тільки проголошує «необов'язковість» єдиної державної ідеології, але навіть «ідеологічну багатоманітність» (Стаття 15). Українців позбавили права мати національність, скасувавши так звану 5-ту графу в паспорті. Відбувається підміна поняття громадянства термінами «нація», «політична нація», під якими мають на увазі сукупність усіх громадян різних національностей, які живуть в Україні.

Цілеспрямована політика міжнаціональної і міжрасової метисизації (змішування) катастрофічно знижує якість українського генофонду. Винахідники цієї «народомішалки» добре знали, що «національна ідея не спрацює» тільки там, де нема гомогенної (однорідної) нації! Все це зробили не Праві, і ніякі не «центристи» — це глобальна лівизна, притаманна виключно юдо-християнському менталітету.

Це не просто цинізм неграмотних владоможців, — це межує з державним злочином. Нині, щоб зберегти українську націю, кожній молодій родині необхідно народити не менше 4-5 дітей! Чи маємо ми для цього спеціальні державні програми національного порятунку? Більш того — молодь треба виховати на ідейних і духовних пріоритетах української нації. А це неможливо зробити ані на позірних «загальнолюдських вартостях», ані на лже-педагогії в «душі християнського милосердя»! Потрібна радикально нова Права ідеологія!

Сьогодні така ідеологія виробляється і спрямовується Етнічним релігійним рухом в багатьох країнах Білого Світу, і все ширше підтримується політичними партіями Нового Правого спрямування. Це закономірно, бо «явища, які виникають у культурі, рано чи пізно починають впливати і на політику»!

В Україні є Права ідея, але її й далі продовжують замовчувати, а її представників дискримінувати. Економічна неспроможність сучасних Правих вийти на засоби масової інформації є причиною того, що народним масам нічого не відомо ні про Рідну Віру, ні про тисячолітню брехню, яка, наче павутина, обплутала їхню етнічну свідомість! Слід розставити всі духовні, культурні і політичні ідеологеми в струнку логічну схему за принципом Ліве — Праве, щоб збачнути, де пролягає шлях національного порятунку. У своїй книзі «Етнологія України» я зробила спробу розставити крапки над і чи над ї, як сьогодні кажуть.

Язичники-рідновіри вбачають цей шлях у Відродженні триєдиної ідеї: Рідної Землі — Рідної Мови — Рідної Віри.

Втративши хоч би одну з цих складових, ми ніколи не досягнемо успіху. Нині змінилося навіть саме поняття націоналіста — називати себе українським націоналістом і поклонятися ізраїльським «святим», яких поширюють через християнство, означає — або етнічного метиса, або розумову неповноцінність. Ось в чому полягає Гола Правда! Не забуваймо також і про те, що Кривда гуляє по світу в украденому в Правди одязі! Це лише прикриття — декларована всіма засобами «демократія», декларовані свобода совісті, слова, а також

так званий гуманізм, «любов до ближнього», християнські цінності та ін.

Скиньмо рожеві окуляри! Хіба не демократи нам проповідують всі можливі і неможливі збочення: «загальнолюдські цінності», гуманізм навіть до кривих злочинців (тобто християнське милосердя), економічний лібералізм (аж до вивозу з країни трохи не всього національного запасу), пріоритет і свободи різних нацменшин (за рахунок катастрофічного зубожіння корінного етносу), захист прав сексуальних меншин, розгул християнського месіанізму (коли навіть негри проповідують вчення Христоса), безмежну віротерпимість до ворожих українській нації релігій (на тлі ненависті й дискримінації своєї власної етнічної віри)! Сьогодні деякі поважні українські політики вносять у свої передвиборні програми обіцянку повернення євреям усіх культових споруд і нерухомого майна їхнім бізнесменам, а чи знайдеться хоча б один політик, який би наважився повернути українцям зруйновані християнством храми чи бодай компенсувати їх, побудувавши хоч би один на всю Україну Храм Рідної Віри? То чи ж маємо ми Правих політиків?

Нам необхідний Закон про корінну націю та її офіційний статус, Закон про пріоритет Етнічної Релігії, Закон про відповідальність за дискримінацію українців, а також Закон про заборону юдаїзму і сіонізму як ідеології, що пропагує національну зверхність («богообраність») євреїв і їхню ненависть до нібито «неповноцінних» інших націй. Чи є сьогодні політичні сили, здатні відкрито засудити глобалізацію, яку поширює США, сіоно-фашизм, масонство, олігархія, демократію, юдо-християнство в усіх його мінливих формах і проявах? Чи є сьогодні політичні сили, здатні озброїтися справді Правую ідеологією і впровадити її в життя?

Нині є тільки Права ідея! І тільки на засадах Рідної Віри можна досягти справді Державної Самостійності України! Від цього буде залежати й майбутнє всієї української нації!

Я вживаю слово «нація» в його правдивому значенні: кровноспоріднена спільнота, яка має власну територію проживання (Рідну землю), власну мову спілкування (Рідну Мову) і власну релігію та звичаї (Рідну Віру).

ВОЛИНСЬКИЙ ДОСТОЙНИК ОРДЕНУ СВЯТОСЛАВА ХОРОБРОГО

Об'єднання Рідновірів України нагородило Орденом Святослава Хороброго великого подвижника, шевченкознавця, члена ОУН, колишнього в'язня таборів і тюрем Польщі та СРСР Миколу Павловича Куделя за його героїчний чин у національно-визвольному русі, значну культурно-освітню і громадсько-патріотичну діяльність, за особистий внесок у справу духовного Відродження України.

Народився Микола Павлович 10 березня 1914 року в селі Буянях Луцького повіту на Волині у сім'ї хліборобів. Рано познайомився з «Кобзарем» Тараса Шевченка. Цю книгу все своє життя вважає священною для кожного українця. В своїй скромній селянській хаті М.Куделя самотужки створив унікальний музей-вітальню Кобзаря, де зібрано сотні його видань, серед яких є ще й прижиттєві видання Шевченкових творів. Його музей відвідують школярі, гості з Луцька й з усієї України. Десятиліття та тюремного ув'язнення на Колимі підірвали здоров'я лицаря, однак і нині 88-річний Микола Павлович несе людям слово правди про долю України та її патріотів. Він — автор численних статей та двох книжок: «Кобзар у моєму житті» (1998) та «Під мурами Луцької тюрми. Спогади колишнього в'язня» (2001). В його творах передається українській молоді любов до України.

Микола Павлович вірує в українських Богів. Ще в дитинстві, коли мати посилала його до церкви, він, забувши церковнослов'янські слова молитви, звертався до Бога простими й ширими словами Кобзаря:

*Мені ж, о Господи, подай
Любити правду на землі
І друга щирого пошли!
Мені ж, мій Боже, на землі
Подай любов, сердечний рай
І більш нічого не давай!
А всім нам вкупі на землі
Єдинодум'є подай
І братолюб'є пошли!*

Микола Павлович Куделя все життя боровся за незалежність України. В 1994 році Волинське відділення Фонду культури присвоїло йому звання Лауреата премії «Одержимість», а в 1997 р. на Чернечій горі в Каневі йому було вручено Диплом Лауреата премії Всеукраїнського благодійного науково-культурного фонду імені Тараса Шевченка. Рідновіри України гідно вшанували духовний подвиг свого Побратима: Указом Священної Ради ОРУ від 24 листопада 2001 р. Микола Куделя нагороджений Орденом Святослава Хороброго. Нагороду вручила Волхвиня Зореслава 7 грудня в селі Буяні Волинської області. Рідновіри України щиро вітають Миколу Павловича Куделя, зичать йому доброго здоров'я та ще многих літ плідної праці. А від Київської громади Українських Язичників «Православ'я» Микола Куделя отримав ще й віртуальний подарунок — з його книжок-спогадів зроблено електронне видання —

<http://kudelya.bigmir.net>

Світозар КУРІАНЦЬ

ДО ПРАДАВНИХ СВЯТИНЬ

Об'єднання Рідновірів України організувало паломництво до прадавніх Святинь України. Жерці Рідної Віри з Києва, Борисполя, Чернігова, Запоріжжя, Харкова, Львова, Полтави, Кам'янця-Подільського відвідали Священну гору Богит, де до XVIII ст. стояв Храм Святовита, групу скельних храмів і джерел Богині Дани на Дністрі (Бакота) та Храм Світла (Кам'яна Могила на Мелітопольщині). На цих священних для кожного рідновіра місцях здійснено богослужіння, освячено клейноди та обереги. Завершилось паломництво на о. Хортиця, де рідновіри поклонилися світлій пам'яті Великого князя Святослава.

У КИЄВІ БУДЕ ПАМ'ЯТНИК СВЯТОСЛАВУ

8 березня 2002 року виповнилося 1030 років з дня героїчної загибелі славнозвісного князя-язичника Святослава Хороброго. Об'єднання Рідновірів України ще кілька років тому неодноразово звертало увагу на необхідність увічнення пам'яті князя-рідновіра (Сварог, № 8, 9, 10). Адже відомо, що Святослав Хоробрий проводив успішну політику об'єднання всіх східнослов'янських племен Русі, не допускаючи поширення чужої релігії — християнства. За його княжіння Русь мала найширші за всю її історію кордони. Лише з впровадженням його позашлюбним сином Володимиром чужої віри, держава розпалася на кілька ворогуючих між собою князівств і зрештою була підкорена татаро-монголами.

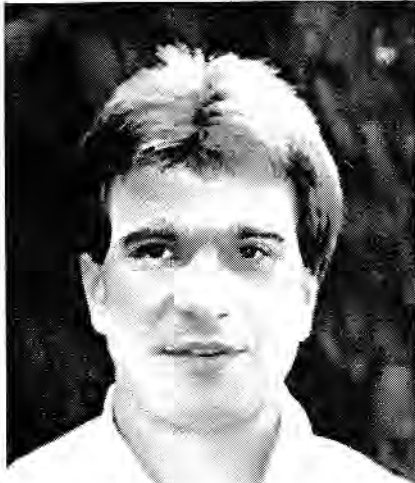
Для вшанування пам'яті Великого князя України-Руси Президент Л.Кучма видав Указ про будівництво пам'ятника Святослава Ігоровича в Києві. Хотілось би, щоб увічнення пам'яті великого князя, особливо проєкт його майбутнього пам'ятника були винесені на всенародний огляд і обговорення.

ТВОРЧИЙ ВЕЧІР ГАЛИНИ ЛОЗКО

10 грудня 2002 р. з ініціативи редакції російського міжнародного журналу «Атеней» в Культурному центрі при Посольстві України в Москві відбувся творчий вечір етнологів і релігієзнавців Галини Лозко за темою: «Світ давніх слов'ян і Велесова Книга». Зустріч перетворилася в живе обговорення ключових проблем відродження родових традицій. В обговоренні доповіді Г.Лозко взяла участь відомі вчені та діячі праворуку України, Росії, Білорусі: професор В.А.Чудинов, П.В. Тулаєв, А.Д. Онопенко, Волхв Велеслав, А.В. Гудзь-Марков, Н.І. Кікешев, В.А. Сацевич, В. Прус, А.І. Асов та ін. Великим попитом користувались книги Галини Лозко, особливо її переклад Велесової Книги.

ПАТРІОТ-ВИДАВЕЦЬ

Сергій ДАНИЛОВ —
лицар Ордену Святослава Хороброго

Сергій Валентинович Данилов народився 17 лютого 1959 р. у місті Києві. Вчився в середній школі № 173, а згодом — на філологічному факультеті Київського держуніверситету ім. Тараса Шевченка, який закінчив з відзнакою у 1982 році.

Професійний журналіст, видавець-патріот, керівник спільного українсько-литовського видавництва «Такі справи», Сергій Данилов з групою своїх однодумців на початку 1988 р. заснував незалежне інформаційне та видавниче агентство. Тоді, коли Україна ще називалася УРСР і входила до складу радянської імперії, молоді патріоти ставили за мету ширити ідею незалежної України. На початку своєї діяльності підприємство «Такі справи» надавало допомогу литовському незалежницькому руху «Саюдіс», допомагало патріотичним силам Литви друкувати їхню революційну літературу, листівки, газети. Поки видавці друкували незрозумілою для наших «компетентних» органів литовською мовою, їх ніхто не займав.

Коли ж Сергій Данилов з однодумцями почав видавати українські патріотичні матеріали, допомагати Народному руху України, дру-

кувати українською мовою, тоді ж підприємством прокотилася перша хвиля переслідувань з боку властей, керованих ЦК КПУ. Тоді «Такі справи» друкували в Литві близько 70 % «самвидавської» української продукції, серед яких були й перші рухівські видання.

Ще в 1988 р. в умовах радянської імперії Сергій Данилов запатентував Тризуб як символ свого видавництва. Звичайно, для Москви довелося дещо завуалювати значення цього символу, посилаючись лише на його історичну належність до періоду Київської Русі та праслов'янського коріння. За однією з версій, це був «сокіл, що летить». Цим соколом власне є зображення пера всередині Тризуба. З того часу підприємство пережило і період занепаду «розвинутого соціалізму», і заміни масок «розвинутого соціалізму з людським обличчям», і «перестройку», і розвал Радянського Союзу.

Продукцію видавництва «Такі справи» пам'ятає кожний український патріот з перших років боротьби за Незалежність України початку 1990-х. Так, відомий серед українців усього світу перший історичний календар «Від Русі до Ук-

раїни. З історії державності», на якому були зображені портрети всіх державних провідників Русі-України від князів Рюриковичів до М. Грушевського й С. Петлюри. Отже, це видання відзначалося не тільки розкішним поліграфічним дизайном та якістю друку, але й своїм революційним українським змістом. Цей календар вийшов півмільйонним накладом і, без сумніву, справив значний вплив на формування світогляду і державницької свідомості значної кількості громадян України. І досі це видання з портретами наших державних мужів можна побачити дбайливо збереженим у рамках під склом не тільки в помешканнях українців, але й в офісах та різних патріотичних організації-

*Сергій Данилов, Олександр Лавринович, Вячеслав Чорновіл
під час пресконференції Народного Руху України*

ях, не зважаючи на те, що на цьому календарі — 1989 – 1991 рр. Отож, Сергій Данилов по праву може пишатися тим, що це видання є «найкоротшим і найгарнішим підручником з історії України».

Саме в «Таких справах» вийшло й перше вітчизняне видання Велесової Книги в перекладі Бориса Яценка. Так само пам'ятним для українців-рідновірів є розкішне видання спільного тематичного випуску часописів «Індоевропа» і «Такі справи» під назвою «Дажбожі онуки. Походження українського народу». Видання розкриває глибинні корені українського етносу і відверто вказує причини духовного занепаду Русі — насильницьке накиннення нашим Пращурам чужинської релігії. Публікації доктора історії Миколи Чмихова, доктора Юрія Лісового, Олександра Знойка, Миколи Суслопарова, Степана Наливайка, розду-

ми про історію трипільської та прарарійської духовності, скіфське мистецтво й світогляд, антропологію та походження назви Україна — ось далеко неповний перелік тих наукових матеріалів, які, в поєднанні з дивовижним поліграфічним дизайном, становлять унікальний збірник української минувшини і духовної культури, безперервної понад VII-тисячолітньої історії України. Це саме в цьому збірнику активно пропагується літочислення «від Трипілья», тобто 7504 (1996 – 1997) літо, що є роком видання цього часопису.

Завдяки твердій патріотичній позиції Сергія Данилова та сприяння видавництва «Такі справи» стало можливим і видання язичницького молитовника «Волховник. Правослов» (2001) і 11-12 випуску часопису «Сварог». Десятій річниці Незалежності України видавництво присвятило випуск наукового календаря-гербовника. Сергій Данилов був організатором і натхненником цієї нелегкої праці. Адже для цього календаря було зібрано зображення 450 гербів, серед яких є майже невідомі досі навіть у геральдичній літературі — це герби на зліпках, фресках, печатках, а то й просто зі словесних описів. Було опрацьовано всі джерела з XIII по XX ст. Головним принципом відбору гербів було прагнення подавати власні українські зразки гербів міст і сіл України і надання їм переваги перед «подарованими» імперськими. Такому гербовнику

може позаздрити будь-яка країна світу. Календар «Герби та землі України» цінний ще й тим, що начисто показує: землі Русі за князя-язичника Святослава були найширшими за всю її історію. А після віроломного насильства над народною духовністю, яку вчинив князь Володимир-христитель, терени Русі звужуються до найменших — в межах Галицько-Волинського князівства. Така карта, розроблена під керівництвом Сергія Данилова, є свідченням його рідновірського світогляду й патріотизму.

У наш буремний час і сьогодні не припиняються напади «власнотемущих» на патріотичне видавництво. У лютому 2002 за принципову державницьку позицію у передвиборній кампанії видавництво «Такі справи» було піддане обшукам, а його працівники — допитам, тиску та шантажу з боку Державної податкової адміністрації. Такі дії, на думку Сергія Данилова, носять явно замовлений і прихований політичний характер.

За значний внесок у поширення ідей Рідної Віри, багатогранну видавничо-патріотичну діяльність Сергій Данилов удостоєний високої нагороди Української Рідної Віри — Ордена Святослава Хороброго. На срібному тлі Ордена викарбоване Святославове гасло: «Іду на ви!» — гасло воїна, лицаря. Саме такому принципу слідує і Сергій Данилов.

Анатолій Богород

ДОСТОЙНИК ОРДЕНА СВЯТОСЛАВА

Розмова з письменником Іваном Біликом

Іван Іванович Білик народився 1 березня 1930 року в селі Градизьку на Полтавщині. Вчителював у сільських школах Чернігівщини. Закінчив Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка (ф-т журналістики). Працював у редакціях газет «Робітнича газета», «Молодь України», «Літературна Україна», журналу «Всесвіт». Автор романів «Танго», «День народження золотої рибки», «Земля Королеви Мод» та історичних романів «Меч Арея», «Похорон Богів», «Золотий Ра», «Не дратуйте грифонів», «Дикі білі коні», «Цар і раб», «Яр».

Іване Івановичу, як Ви стали письменником?

В дитинстві я мріяв бути художником. Ставши студентом факультету журналістики Київського державного університету імені Тараса Шевченка, я виявив бажання писати. У мене були професійні викладачі, такі як Матвій Шестопад та інші. Після закінчення я працював у редакціях газет «Робітнича газета» та «Молодь України». А починав з перекладання болгарських романів, вивчивши болгарську мову. Потім спробував писати сам. До речі, до Спілки письменників мене прийняли як перекладача.

Першим твором став роман «Танго». Потім був написаний інший роман — «Яр» — твір про українську національну інтелігенцію в Україні та її національно-визвольну боротьбу. До речі, «Яр» і досі ще не вийшов друком. Його тоді «зарізали», наз-

вавши «націоналістичним рукописом».

Серед Ваших творів є чимало, присвячених нашій історії. Що спонукало Вас почати писати романи саме на історичну тематику?

Цьому посприяв випадок, що трапився зі мною в Академічній бібліотеці. Переглядаючи книжки, які лежали на верхніх полицях бібліотеки Спілки письменників, я випадково звалив їх. Серед книжок я натрапив на науково-емоційну розвідку письменника XIX століття Вельтмана «Аттила и Русь IV—V столетий». Цей автор наштотхнув мене на думку, що Аттіла — «наш хлопець», а не якийсь гунн чи монгол...

Я перейнявся змістом цієї розвідки і, взявши працю Вельтмана за основу, дуже швидко написав роман під назвою «Меч Арея». Подав його у видавництво «Молодь», де, несподівано для мене, роман сприйняли із захопленням. Це був 1969 рік — «застій» лише починався. КГБ активно почав працювати лише через рік, а я цей роман писав майже півроку.

Видавництво «Молодь» знайшло рецензента — безробітного кандидата історичних наук Петра Петровича Толочка (нині — віцепрезидента Національної Академії Наук України), вигнаного з Інституту археології за «професійну непридатність». Його негативна рецензія на «Меч Арея» спонукала мене написати післямову до твору — наукову розвідку. Я писав її довше, ніж сам роман, щодня працюючи в Академічній бібліотеці.

Там і натрапив на книжку Дестуніса про подорож Пріска Панійського, який був секретарем у Візантійського посла, у столицю гунів до

Аттіли. В ній я знайшов листівку-поштівку, яка була адресована Михайлу Сергійовичу Грушевському. На штемпельному відбитку стояло «12 січня 1930 року» — саме в той час почалися репресії проти української інтелігенції. Мабуть, Михайло Грушевський був останнім, хто працював з цією книжкою.

Я показав цю знахідку працівникам бібліотеки і почув: «Ваша находка — Ви нашлі. Пускай будет Вам, если Вам ета интересна».

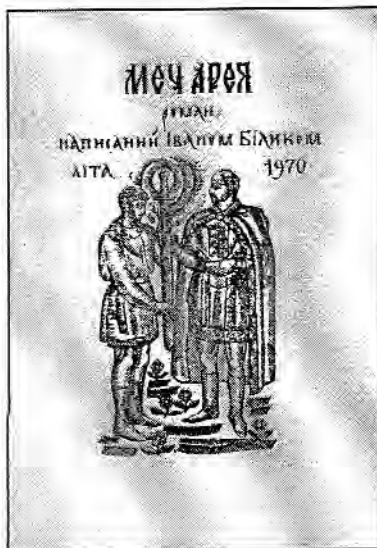
Після написання передмови я поніс «Меч Арея» у видавництво «Радянський письменник». Там теж прийняли мою книгу «на ура». Рецензію написав Федір Павлович Шевченко — директор Інституту археології, який, до речі і вигнав Петра Толочка з роботи, і роман видали...

Іване Івановичу, Ви у своїй книзі пишете про події, що відбувалися в Києві у... III ст. н. ч. Виходить, по-вашому, Київ існував уже в III-му ст. н. ч. і саме як місто Кия?

Київ заснував дійсно князь Кий — це безсумнівно, але до Аттіли.

Але ж ми ще пам'ятаємо, як в 1982 році урочисто святкували 1500-ліття Києва.

То не наука! А лише Постанова ЦК Компартії. Перший секретар КПУ В. Щербицький хотів увічнити 10-ліття свого правління в Україні. Він 1973 року прийшов, а в 1982 році в Москві отримав дозвіл святкувати 1500-річчя Києва. Досі не розумію, як йому це дозволили, бо Москві на той час не було й 900 років. А Києву — 1500! Хоча, принагідно треба згадати, що Єреван вже тоді відсвяткував 2750 років.. Але тут Київ поперед... Москви!

А чому б не взяти за відлік від Кирилівської стоянки, якій близько 20 000 років?

То надто далеке. Я не такий романтик, як С. Плачинда чи ще хтось, котрі дають українцям 60 000 (!), 20000 (!) років. Не можеш довести — не домислюй! Нині Сергій Плачинда намагається довести, що Києву чи українцям — 6 000 років. Я обережніший.

Стародавній Галич, наприклад, містився від Галича сучасного за 6 кілометрів, але ж не кажемо, що це різні населені пункти. З цього приводу надзвичайно цінною видається нам знахідка Г. М. та І. Г. Шовкоплясів у київському районі Оболонь: вони відкрили поселення II ст. до н. ч. — II ст. н. ч., що неабияк прислужилось історикам, подовжуючи біографію Києва вглиб античних часів» (Білик І. Меч Арея. — К.: Дніпро, 1990. — С. 446, 447.).

А що сталося після виходу «Меча Арея»?

Після того, як вийшла книга, П. Толочко зателефонував у видавництво «Молодь», і накинувся на них за те, що, незважаючи на його негативну рецензію, вони все ж видали цей «Меч Арея». Йому достойно відповіли:

— Перед тим, як телефонувати, подивіться, хто видавець книги...

Її потім заборонили. Але пізно «прокинулися». Коли вийшла Постанова ЦК Компартії України про заборону книги, її кинулися збирати по всіх книгарнях, усіх бібліотеках... То з 65 000 накладу, яким вийшов «Меч Арея», вдалося зібрати лише 5 тисяч! Решта книжок (60 тисяч) розійшлися між люди.

У вищезгаданій Постанові ЦК, яку я читав, говорилося, що «все це перегукється з ідеологією українських буржуазних націоналістів за кордоном...» А також — «оспівування і романтизація минувшини, якої не було...»

З того часу Толочко «толочив» раз-у-раз, де тільки можна і як тільки можна. А коли через багато років побачив світ мій роман «Похорон Богів», — «розгромив» і його в журналі «Советская культура». Після моїх виступів по радіо він замовк. Тепер Петро Толочко виховав собі надійного спадкоємця — юного синочка-українофоба.

Після заборони «Меча Арея» мене заборонили друкуватися. «Буржуазна» українська націоналістична преса зчинила галас (а це якраз була середина 1970-х років — початок поголовних арештів дисидентів)... Тому мою наступну книгу, «День народ-

ження золотої рибки», допоміг мені видати... КГБ в особі Євгена Кириловича Марчука. Марчук був тоді у нас куратором Спілки письменників від КГБ. Він пішов у видавництво і сказав: «Видати негайно!» Ситуацію Євген Кирилович вже потім пояснив. Тому моя наступна книга вийшла в 1977 році, аж через 5 років після «Меча Арея» — 1977 року.

До речі, через десять років по забороні «Меча Арея», на святкуванні «Києву—1500 років» (у 1982 р.) я запитав одного члена ЦК Компартії:

— Так що ж, мене «зарізали», а тепер на моє й повернули чи що?

А той мені:

— Це тільки між нами: це вплинуло!

І справді, розголос пішов, думка поширилася, що Київ у V ст. уже був. Тому вирішили цим скористатися, відзначаючи 10-у річницю «князювання» В. Щербицького в УРСР. Москва зважилася кинути нам отаку свосерідну «кістку».

А вже 1989 року телебачення робило про мене велику передачу на півтори години (щоправда, начальство скоротило її тоді до 50 хвилин). В ній я згадав, як мені телефонував з держкомвидаву Дяченко Юрій Павлович і повідомив:

— Ми провели своє засідання і реабілітували Ваш «Меч Арея». Можете його видавати...

Наступне видання у 1990 р. мало вже менший тираж — 50 000. Мене ж з редакції газети «Літературна Україна», де я в той час працював, за цю книгу вигнали, «без права писати й малювати». Інкримінували «фальшування історії», — мовляв, не могло такого бути...

Іване Івановичу, у вуста Богдана Гатила Ви вкладаєте зневагу до християнства. Чи співзвучні погляди головного героя роману з Вашими?

Це досить очевидно! Бо в уста свого героя, а в романі — позитивного героя, автор вкладає свою душу і свої думки. Моя бабуся по матері (зі славного роду Котляревських) була невіруючою, до церкви не ходила, а її батько був художником — малював ікони (по-народному називався — «богомаз») і був невіруючою людиною. Коли був наїдпитку, то заходив до церкви. А там — хрестяться. То він щиро сміявся з прихожан: «Манько, чого ти на неї хрестишся? Це ж я із Горпини малював...» А він лише з природи міг малювати ікони. І ото, значить, у навколишніх церквах на іконах були намальовані українські чоловіки та жінки...

Моя мати також не вірила в християнство, але дуже любила язичництво. Скрізь шукала літературу про язичництво, про язичницьких Богів: у мене брала книжки читати, купувала у магазинах... Вона любила усе українське і була байдужою до чужого. Крім того, народившись 1910 року, вона була трохи знайома з національно-визвольною боротьбою українців 1917—1922 років.

Коли мені було два роки, настав 1933-й. Цей рік я пам'ятаю. Голодування пам'ятаю. Нас позбавляли у так званій «приют». Там нас нічим не годували, а ми лазили по траві і паслися своїми дитячими ротенятками... А ще пам'ятаю, як моя бабуся смажила жаб. То як я міг бути прихильним до цієї радянської влади, яка заморила голодом і батька, і діда, і бабу, і сестру. Вимирали цілі села. «Ідейно витриманими» були лише ті, хто хотів зробити собі кар'єру, тримаючи свої думки про владу при собі.

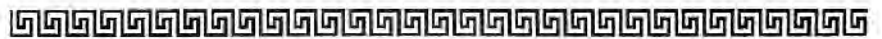
Як Ви дійшли висновку, що християнство — це чужинська релігія?

Так же само. Огида до християнства сиділа десь у мене в крові.

Читав я один епізод з Біблії про хананеянку: «І ось жінка одна хананеянка, із тих околиць прийшовши, заголосила до нього (Ісуса) й сказала: «Змилуйся надо мною, Господи, Сину Давидів, — демон тяжко дочку мою мучить!» А він їй не сказав ані слова.

Тоді учні Його, підійшовши, благали Його та казали: «Відпусти її, бо кричить услід за нами!» А Він відповів і сказав: «Я посланий тільки до овечок дому Ізраїлевого... Не годиться взяти хліб у дітей, і кинути щенятам». Вона ж відказала: «Так, Господи! Але ж і щенята їдять ті кришки, що спадають зо столу їхніх панів». Тоді відповів і сказав їй Ісус: «О жінко, твоя віра велика,

Іван Білик (другий зліва) серед рідновірів на святі Перуна 2002 р.

— нехай буде тобі, як ти хочеш!» І тієї години дочка її видужала» (Матвія, 15: 22—28). Це свідчить про те, що Ісус — єврейський «бог», а не Бог усіх людей, і, за Біблією, йде на поступки неюдеям лише тоді, коли вони визнають зверхність юдеїв над собою.

Мені доводилося бувати на таких християнських похоронах, на яких піп над померлим співає: «І відійде на лоно Авраамове»... Авраам — це ж праотець юдеїв. (1М, 14: 5). Поки живемо, то ми не звертаємо на це уваги. А як помираємо, то нас «відправляють» у якусь лоно Авраамове... Про це я ще тоді замислювався... Або, наприклад, «свято» «Обрізаніє Господнє»... Ну більшої гидоти, як на мене, не можна навіть і придумати: Ісусу обрізали... грішну плоть. І це, зауважте, й сьогодні святкує(!) християнська Православна Церква!

До речі, як Ви зараз ставитеся до своїх творів, особливо, до тих, що вийшли в совєцький час?

Нормально. За винятком роману «Танго», я б усі їх перевидав.

Іване Івановичу, мені, відомі п'ять ваших історичних романів: «Меч Арєя», «Похорон Богів», «Не драгуйте грифонів», «Яр», кілька розділів якого опубліковано в журналах, і «Золотий Ра». А скільки їх було взагалі?

Ви не згадали ще два моїх історичних романи. Це «Дикі білі коні» та «Цар і раб», які були опубліковані в журналах.

А чому Ви назвали свій роман «Похорон Богів» так трагічно?

Тому що головний герой роману, Добриня, дядько Володимира Хрис-

тителя, який власне виховав його і за нього правив, сприймав насильницьке охрищення русичів як трагічну подію.

А як Ви ставитеся до історичної постаті князя Святослава.

З великою повагою. Найбільше я ціную його непереможність, майстерність полководця. Він був справжнім воїном: на попоні спав, сідло під голову клав, в'ялену конину їв... Це не розбещений царьок, який за собою возить по 100 кухарів і 1000 рабів. Воїни вважали його за свого! І йшли за ним: «Де ти, княже, свою буйну голову складеш, там і ми свої покладемо!» До речі, в цьому романі Ольга у мене не свята, а хитра.

Іване Івановичу, чи є, на Вашу думку, в українській історії ще постаті, які можна поставити в один ряд з князем Святославом?

Можливо, постать Івана Богуна...

А чому Ви не ставите Богдана Хмельницького в один ряд зі Святославом?

Взагалі-то, я мало досліджував ці періоди нашої історії. Але я там нікого не бачу, оскільки вважаю, що чужа християнська духовність нікому не сприяла в перемозі. Через те наші національно-визвольні змагання весь час зазнавали поразки.

А із січових стрільців, вояків УПА?..

Взагалі-то, я мало досліджував ці періоди нашої історії. Але я там нікого не бачу, оскільки вважаю, що чужа християнська духовність нікому не сприяла в перемозі. Через те наші національно-визвольні змагання весь час зазнавали поразки.

За часів Совєцької імперії про Святослава Хороброго намагався написати Семен Скляренко у своїй диалогії «Святославе», «Володимир». Але він зобразив цю постать у дусі комуністичної доби. Чи не хотіли би Ви написати роман про нашого князя, зобразивши його могутнім українським князем?

Коли я написав роман «Похорон Богів», його довго не видавали, хоча було аж вісім(!) рецензій (подумати тільки!) і не видавали. Я пішов до П. Загребельного а він мене питає:

— Про що книжка?

— Про Святослава, про Володимира...

— Та вже є твір Складаренка про Святослава?!

— Так то ж у минулій епосі було написано, а це — вже з нових позицій розглянуте.

Він задумався:

— Добре, тоді я дам Блиźnieцю — хай прочитає...

Віктор Блиźnieць був його довірною особою. Цей письменник мав свій переклад «Повісті врем'яних літ». Він написав дуже схвальну рецензію...

Іване Івановичу, у «Похороні Богів» головний герой не Святослав. А нам хотілося б мати цілісний окремий твір про Святослава.

Я зараз взагалі нічого не пишу, бо не видають. У мене лежать три неопублікованих романи... У мене немає моральної сили писати ще й четвертий роман. Я навряд чи візьмусь за Святослава, бо ця тема у мене отут, у «Похороні Богів» вичерпана. Він дуже докладно тут змальований.

Кінорежисер по цьому роману про Святослава фільм не зніме...

За трьома моїми романами — «Дикі білі коні», «Меч Арєя», «Похорон Богів» — мав зніматися 100-серійний художній фільм. Ми з Богданом Ступкою, Сергієм Данченком вже були на прийомі у Президента, і він погодився. Але проблема — «кляті» фінанси...

Чи могли Ви передбачати, що під впливом Ваших історичних романів з'являться українці, які звернуться до своєї рідної духовності і стануть серйозно відроджувати Українську рідну язичницьку віру?

Це логічно. Я передбачав, що мої історичні романи спричинять вибух патріотизму, а разом з патріотизмом усе відновиться: і державність, і Рідна Віра, і ментальність...

Щиро дякую Вам за розмову. Хай бережуть Вас Рідні Українські Боги!

Розмову вів
Вогнедар Шапошник

МІСЯЦЯ ГРУДНЯ НА РІЗДВО

Уривок з книги Івана Білика «Похован Богів»

Яскравий сріблясто-золотий Плуг з'явився на небі першого листопада, з'явився незадовго до опівночі й стояв сторч. Жоден киянин не вгавив його появи. В кінці листопада Плуг виходив на небо відразу з кінцем дня, здіймався дуже високо й заходив аж над ранок, дедалі дужче й дужче схилившись лемешем до землі, а кияни з завмиранням у серці чекали, коли він нарешті зовсім упаде. Це мало статися в двадцять і п'ять грудня. І ось, нарешті, цей день настав.

Волохи-колядники визначили, що Зоря-Зоряниця ввійшла в перші зорі могутнього Перуна; народилось прадерево світу — Молочна Путь і в серці її — Мати-земля. До того в світі не було анічогісінько.

Цього ж дня весільний Сварог, володар вогню небесного, батько Сонця, Місяця та Зоряниці-Зорі, який перед цим навчив був людей жити сім'ями, — скинув їм з неба Золотий Плуг, навчив орати землю й кувати залізо. То був день святого Різдва.

На святвечір Плуг з'явився в небі разом з першими зірками, він стояв майже над заходом і хилився лемешем униз. Кияни висипали зустрічати Плуг до Священного пагорба, заповнивши всі навколишні вулиці й навіть княжий двір.

Золотий Плуг ось-ось мав упасти.

Негадано Доброчин охоче пристав на запрошення Володимира та його двох молодих жінок: піти «на Плуга». Стояв не дуже сильний мороз, але після опівночі знявся вітер, і Доброчин звелів ключниці принести кожух. Це була гарна ведмежа одежина, оторочена смушком чорного песця, а на нижньому рижку поли — трьома скісними низькими перлів — як у більшості князів та бояр.

На Володимирі кожух був лисячий, а широкий бобровий ковнір сягав до вух. Шапки на князях теж були не однакові: у світлого князя з того самого чорного песця, у великого ж князя — боброва, переламана угорі на правий бік.

Зате обидві княгині були вбрані досуц однаково: в підбиті білим соболем шуби та шапочки-боярки під платок, тільки шубка в царівни була оторочена по рукавах і на подолі білим, а в її двоюрідної сестри — чорним песцем. Обидві княгині ходили при надії, а відтак ще дужче нагадували коли не близнючок, то бодай рідних сестер.

Після вислання Рогніди Володимир мовби заспокоївся. По замахові минув цілий рік, рана на спині давно загоїлась, а разом з нею й рана в душі. Він не міг би сказати, що зненавидів свою другу жону: просто вона була далеко, й він про неї рідко згадував, як рідко згадують тро-

юрідну або й ще дальшу сестру.

Тільки за дітьми в нього іноді млілося серце, й то для нього було неабияким відкриттям. Раніше, коли вони були з ним, він про них не думав, а тепер збагнув, що то лише зблизька так здається, ніби чоловік не думає про своїх дітей, як не думає й про власні руки та ноги. Але якщо їх утратить або вони бодай заболять.

Володимир з якимось хворобливим нетерпінням чекав, коли в нього народяться нові діти.

Він скося стрижку на обох княгинь. Першою мала привести Іванка. Вчора її поймав був страх; вона відчула легкі пейреми й злякалася, щоб не привести дитину на Новий рік: новорічні — недовговічні... Але сьогодні вона забула про свої страхи й потягла його та Теодору «на Плуг». Теодорі було ще далеко до положів: місяців чотири або й п'ять.

Княгині тихо перемовлялися між собою по-булгарському, остерігаючись не так обох князів, як бояр з бояринями та чорного люду, що виповнив увесь простір навколо Священного горба: вони ледве сюди протислись.

Володимира дивувала дружба цих двох нерідних сестер. Хоч вони були жінками одного мужа, це не відбулося на їхній взаємній приязні дитячих літ. Вони навіть спокійно домовлялися між собою, в чийій одрині ночуватиме сьогодні муж.

Володимир глянув потайки на свого вую. Нещодавно Ждан Будимирович казав, нібито Ліла-Софія породила в Ольжиному селі доньку, а він дав їй волю й подарував оте своє село. Це Доброчин міг собі дозволити, бо Ліла-Софія була єдина наложниця й він її любив. А в мене б і сіл не стачило, сам собі засміявся Володимир і почав пильніше дивитися на небесний Золотий Плуг.

Золотий Плуг майже помітно падав. Минулого Різдва княгині ще відчували себе чужими в Києві й не ходили «на Плуг», але сьогодні жваво перемовлялись і показували його одна одній довгими рукавами, які провисали мало не до землі. Булгари ще сто й двадцять тому літ прийняли християнство, й ці вісімнадцятирічні княгиньки жодної уяви не мали про справжнє Світове Різдво, бо церква вважала його «поганським» святом і твердила, нібито в цей день народився син божий Христос, хоча він народився перед 985-ма роками, а Різдво Світу людство відзначало багато тисячоріч.

Це Доброчин і намагався розтлумачити жінкам свого небожа.

— А коли Золотий Плуг упаде, — спитала царівна, — то ми почуємо грім?

— Не почуємо, — відповів Доброчин, — Це вельми далеко. І це тільки такий...

ну, небесний знак, чи що. Сварог ще перед тисячами років скинув той Плуг з неба. — Звичайно, то була казка для дорослих і дітей, певно, всього лише давня казка, але Доброчин відчував, що йому приємно в неї вірити, бо він знав її ще з малого й щоріздва, після тайної вечері з найтайнішими колядками, від яких його побивав мороз, він неодмінно йшов з батьком і матір'ю зустрічати Плуга: Дажбоже святище було далеченько за Красними іскоростеньськими ворітьми. Доброчин хотів якось розповісти про все те юним християнкам, але в цю хвилину з-за Подільської брами виринула юрба: то були довгосподівані волохи-колядники. Кожен перебрався в чужий кожух і світу й мав личину на голові, щоб його ніхто не зміг упізнати, бо ще вчора ці люди махали молотами в кузні чи працювали на княжому дворі, а сьогодні вони були колядниками — славили світове Різдво:

Ой як було значада світу
тоді не було неба й землі,
а но було синєє море...

Доброчин знав цю колядку до кінця, але її потаємних слів не мав права вимовляти жоден людин і жоден князь чи боярин, навіть великий київський князь: це право мали лише волохи-колядники. Вони ще звечора закололи на Подільському требищі різдвяну свиню, поволошили на її нутроцах і передрікли людям усе зле й добре, а тепер уславляли небесний Золотий Плуг, який уже майже впав на землю.

Колядники підійшли й стали під Священним горбом: у трьох передніх були в руках смолоскипи, іскри з яких порскали на нетолочений сніг. Колядники стояли саме навпроти Дажбога й чекали знаку старішого. Знак було подано, й над довітнім Києвом понеслось:

Пане господарю!
На твоїм подвір'ї верба стояла
тонка, висока,
листом широка...

Доброчин пошепки розтлумачив молодим жінкам:

— Верба — це Березиня. Цебто земля з Молочною Путтю заразом.

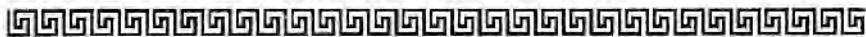
Колядники співали далі, піднявши смолоскипи догори:

На тій вербі трійця горіла,
три іскри впало —
три морі стало...

— Так трійця ж і в нас е! — мовила царівна. — Бог-отець, бог-син і бог — дух святий.

— Це співають не про ту трійцю, — відповів Доброчин. — Це вони про Сонце, Місяць і Зорю.

Колядка тривала, в ній ішлося про те, як Сварог узяв собі за жону Дану Ле-

лю — Богиню небесної води; й вона породила йому на Різдво першого сина — ясноокого юнака:

Слава тобі, Леле, — син божий народився!..

— Син божий Христос? — перепитала царівна, Доброчин з гідністю відповів:

— Дажбог Сварожич! А не якийсь там Христос... Через це взавтра дні почнуть довшати. Хтось підійшов ззаду й торкнув Доброчина за плече:

— Не сподівався тебе тут увидіти...

Це був старійшина київських волохів Стан.

— Чому це ти не сподівався? — неприємно вражений, запитав князь.

Той приглянувся до нього старечими очима, тоді повернув голову до Володимира та його жінок, але спитав світлого князя:

— Чим ліпший за Дажбога отой їхній Христос?

— Ніхто не каже, що ліпший! — відповів Доброчин.

— А ви чогось аж навколішки вклякаєте, та все ніяк не можете випросити хрестики в царя.

— Зроду не вклякав і ніколи не вклякну, — розсердився Доброчин. — Якщо й доведеться колись почіпляти хрести на гриви, то почепимо їх не як милостиню з царських рук, а як добути в січі здобич. Як дань від царя!

Так рішуче Доброчин зроду ще не висловлювався, його розібрала злість на вісімдесятишестирічного волоха й відьмака, який замість зілля поклав у розверзту рану дрібку солі. Що тямить у княжих справах цей волох? Він не бачить далі від Священного пагорба, з гірकोю подумав світлий князь, тоді згадав отця Григорія й подумки вилаявся. Ні Стан, ні пресвітер не виділи на тридцять літ уперед, хоч Григорій і торочив йому колись про час розкидати й час громадити каміння... Він раптом запитав сам себе: а я виджу? Я такий саміснійкий сліпень, як і вони...

Це зіпсувало йому настрій.

— Дивись: уже? — надміру схвильовано прошепотів Володимир, показуючи рукою понад голови людей. Він хотів розважити свого дядька. Княгині принишкли й завбачливо покладали руки на животи.

Колядники перестали грати й співати. Золотий Пług уже торкався чепігами землі — тільки леміш іще виснув у небі. До знаменної події лишалася якась мить. Кияни затамували подих, Доброчин зціпив зуби й застиг, і раптом з двору по той бік Священного горба пролунала пісня. Голос був проникливий і сріблясто-дзвінкий. Співав півень.

Доброчин не зводив ока з західного пружка землі. У цей час Київ тисячоголосо вигукнув:

— Упа-а-ав...

Поза спиною Доброчинів побігли мурахи. На західному прюзі неперушно лежав сорокацвітний Золотий Пług.

Колядники знову заграли руками й ногами, сіючи іскрами смолоскипів на вилолочений сніг.

Пане господарю!

Бери Плуга Золотого за сребляні чепіги та йди в поле орати, орати, жито сіяти — Золотим Плугом орати, святий хліб сіяти, діток годувати, пане господарю-у!..

Півні галасували від Подільських до Красних воріт, їм відповідали когути Претичевого дідинця й колишнього Блудового двору, з Подолу й Ольжиного двору Вишагорода, що на Щековій горі, з Гончарів і Кожум'яків, а кияни стояли й захоплено слухали вісників першого різдвяного дня, до якого лишалося ще добрих дві години, бо не буває довшої за різдвяну ніч.

А потім почали кулками розходитись. До світанку треба було ще внести в хату плуга й покласти під столом, де він лежатиме до Нового року — тобто до другого Різдва — народження дідуха-місяця, коли першу борозну належить прокласти в незайманому снігу, бо кожне велике діло слід починати щедрою вечора, як це робили діди-прадіди та їхні діди.

— А я теж не вірив, що ти прийдеш на Пług, — сказав своєму вуєві Володимир, коли вони входили за княгинями до Княжих воріт. — Я був собі завдав урока: якщо не прийдеш зустрічати Пług — значить, цього літа...

Він не доказав, а Доброчин не допитувався. Кого-кого, а небожа він розумів найліпше за всіх. Володимир ніколи не став би впоперек його дороги, Доброчин був упевнений у ньому як у собі, і все-таки його не полишало відчуття невиврадної провини до небожа.

В одрині він нерухомо пролежав години півтори, втупившись у невидимий чорний сволок, а потім накинув кожуха й пішки подався на Поділ. Боричів узвіз був слизький і безлюдний, хоч у хижках попід горами курилися вже дими.

Доброчин увійшов до хвіртки першої хати на Гончарах. Ця хата, скільки він себе й пам'ятав, так і лишалась крайньою. А вікно було так само запнуте кабанячим міхуром. У вікні світилося, Доброчин після короткого вагання відчинив незамокнені двері й увійшов.

У хатині було свіжо й тепло, Стан сидів на дзиглику над скошеним столом, одна нога якого зламалась і була замінена жлуктом.

— Сідай, княже, — проказав Стан. — Це ти в мене вдруге гостюєш. Скільки ж то вже минуло літ? Доброчин скинув кожуха й сів на ослоні.

На ріжку столу горіла свічка в мідяному поставці, й кінець Станового носа яскраво сяяв, як і тоді. Це викликало спогади.

— Пишеш? — запитав князь.

Стан відсунув тоненьку липову дощечку, а гостре залізне писало встромив у поставець.

— Сам бачиш.

— Пишеш про цей день?

— Про все минуле літо, Добрине, — сказав Стан, назвавши світлого князя тим іменем, яким звав його ще за холпських літ, — кожного Різдва пишу про всенєке літо минуле.

— Прочитай, коли не гріх.

Стан замислився. В давнину це й справді вважалося б тяжким гріхом — читати книги сторонньому чоловікові, але надходили такі часи, коли й Станові годі вже було визначити, де починається й де кінчається гріх.

— Прочитай ось цю книжку, — сказав князь, кивнувши на недописану дощечку. Стан підсунув її трохи ближче й прочитав:

— «І послав цар спа до Києва, так мовлячи київським князям: «Негоже царському вухові слухати, яко просите за свого поганського князя царську дочку й сестру. Зроду-бо ще такого не було й повік не буде!» І сказав світлий князь Доброчин, так до сла промовляючи...»

Стан замовк, а Доброчин аж з ослону перехилився. Кожух ізсунувсь додолу і став схожий на захарчоване теля.

— Й що ж відповів той твій князь грецькому цареві? — спитав Доброчин.

— Там більше нема нічого написаного, — сказав Стан. — Але се ти ліпше й од мене відаєш, Добрине. Доброчин по хвилі спитав:

— А ти відаєш?

Стан одсунув дощечку на місце й кивнув. Якийсь час вони переважували один одного поглядами, й першим озвався гість:

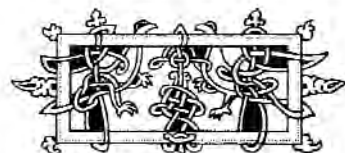
— Усе це не так просто...

Старійшина київських волохів удруге кивнув, і в очах його промайнули біль і якась тиха безвихідь. Доброчина раптом охопило моторошне відчуття, ніби вони стоять удвох над розкритою могилою, в якій мало зникнути щось безмежно рідне й дороге обом, біль і сум не мали межі й берега. І все-таки живі мусили думати про живе.

Він так і збagnув оте мовчазне й змирене кивання.

Коли Доброчин вийшов потім надвір, над Дніпром щойно народжувалося сонце — мов немовлятко на невидимих Лєлиних руках. Це небесне немовля нагадало йому про інше, й Доброчин відчув нагальну потребу поїхати до Ольжиного села.

Білик Іван. Похорон Богів. — К., Дніпро, 1988. — С. 441-447.

ГЕРОЇЧНО ПОСВЯЧЕНА

*Світлій пам'яті
Лариси Мурович (Тимошенко)*

17 травня літа 7510 від Трипілля (2002 н.л.) відійшла на Луки Сварожи Лідія Степанівна Тимошенко, відома на еміграції під літературним псевдонімом Лариса Мурович.

Ларису Мурович — українську поетесу і громадську діячку Володимир Шаян назвав «героїчно посвяченою» лицаркою Ордену Бога Сонця. Їй не довелося за життя зустрітись зі своїм духовним наставником. Але ідею, проголошену Великим Волхвом Володимиром Шаяном, Лариса Мурович пронесла через усе своє життя, присвятивши себе самовідданому служінню Україні та відродженню Рідної Віри.

Вона народилася 1 серпня 1915 року в Чернівцях на Буковині в родині професора класичних мов і філософії Степана Мака та народної вчительки Віри Ісопенко. Лідія виховувалася на родинних легендах, героїчних прикладах далеких Предків, які боролися за Волю України. Вона пишалася своїм козацьким прапрадідом, який воював у лавах гетьмана Івана Мазепи проти московського царя Петра Першого. Після Полтавської битви 1709 р. він разом з іншими козаками був змушений залишити Центральну Україну і переселитися на Буковину.

Значний вплив на виховання майбутньої поетеси справила хатня робітниця її бабусі Василина — гуцулка, яка знала безліч народних переказів, легенд, пісень та казок. Пізніше вони стали основою багатьох поетичних творів Лариси Мурович.

Лідія відвідувала українську гімназію в Чернівцях, доки та не була закрита румунськими властями. Деякий час дівчина навчалася в румунському православному лицейі, але відчула вороже ставлення до українців з боку керівництва. Тому, залишивши Чернівці, майбутня поетеса продовжила навчання в Станіславі (нині м. Івано-Франківськ). Уже тоді Лідія Мак бере активну участь у Пласті, згодом стає членом ОУН, де вона була організаторкою дівочих гуртків. Після закінчення української гімназії друкує свої перші поетичні твори. Та війна понівечила долю, закинула далеко від рідної землі. Лідія (Лариса) втратила зв'язок зі своїм чоловіком, а згодом з маленьким си-

ном Юрієм переселилася до Канади.

В 1955 р. вона одружилася з інженером-агрономом Володимиром Тимошенко і разом з чоловіком була фундаторкою багатьох українських організацій, продовжувала активну громадську діяльність у Союзі Українок Канади, працювала вчителькою української літератури на курсах українознавства. Лариса Мурович була добре знайома з сенатором Канади Павлом Юзиком (українцем за походженням), співпрацювала з ним і була культурно-освітньою референткою української громади.

Поетична творчість Лариси Мурович зібрана в кількох книгах: «Піонери Святої Землі» (1969), «Євшан» (1970), «Жар-Птах» (1971), «Дерево Рідного Роду» (1984). Вона була активним автором альманаху «Світання», головним редактором і засновником якого був професор Володимир Шаян. Її поетичні твори пронизані величним духом Предків, славленням Рідних Богів.

У 1972 р. Лариса Мурович разом з Нестором Роговським та іншими українцями заснувала в Канаді Інститут імені Володимира Шаяна, де з її ініціативи коштом українських патріотів вийшли друком праці професора В. Шаяна. Вона турбувалася про здоров'я хворого на серце професора, який в далекому Лондоні був самотнім. Члени Інституту збиралися влаштувати переїзд Володимира Шаяна до Канади, щоб посприяти його праці, однак цим намірам не судилося здійснитися. В 1974 р. Володимир Шаян відійшов у вічність. Саме Лариса Мурович була організаторкою його поховання в традиціях Рідної Віри, саме вона опікувалася безцінним архівом професора та його бібліотекою. Лариса Мурович організувала видання фундаментальної праці Володи-

мира Шаяна «Віра Предків Наших» (Гамільтон, 1987) і написала до нього передмову. Громадськість Канади в 2000 р. відзначила 85-літній ювілей поетеси, видавши збірку її поезій.

Мені пощастило зустрітись з цією героїчно посвяченою жінкою в 1999 р. у Торонто, де я перебувала в гостях у Громади Рідновірів. Лариса Мурович, вже тоді немолода, тяжко хвора, в інвалідному візочку, справила на мене глибоке враження силою духу і світлою пам'яттю. Вона говорила: «Уже з молодих років я працювала для української справи словом і пером. Найщасливішим днем мого життя був день проголошення Самостійної України 24 серпня 1991 року і надзвичайно успішний референдум 1 грудня цього ж року. Моя життєва мрія здійснилася!».

Ми говорили про Великого Волхва Володимира Шаяна та його подвижницьку працю, Лариса Мурович з великою радістю слухала про відродження Рідної Віри в Україні, створення нових громад в різних областях України, благословляла нашу діяльність і, ніби дивуючись, запитувала: «Що, знову таку нелегку працю відродження Віри Предків взяла на свої плечі жінка! А де ж наші козаченьки?!»...

Її останні слова до українців: «Дорогий мій український народі! Бережи свою вільність! Ніколи, ніколи не піддавайся ворогові в нове ярмо! Хай Перун тобі помагає в боротьбі за свободу вічну!».

Об'єднання Рідновірів України висловлює співчуття рідним і близьким Лариси Мурович, усім рідновірам Канади і всім, кому дорога й близька творчість поетеси та її життєвий подвиг. Хай її душа перебує на Луках Сварожих, а пам'ять про неї залишиться вічно!

Галина ПОЗКО

Обряд поховання Волхва Володимира Шаяна здійснює Волхв Мирослав Шкавритко. Зліва - Лариса Мурович. Фото в Україні зроблено в етері.

«І дерево ставало птахом...»

Світлій пам'яті побратима
Сергія Танадайчука

Я досі не можу повірити, що Сергія Танадайчука вже немає серед нас. Цьому красивому, сильному, надивовижу скромному чоловікові доля відміряла всього 39 років. Загибель молодій людини — це трагедія; загибель митця такого рівня — це непоправна втрата.

Його життя було нелегким. Виріс сиротою, закінчив профтехучилище, працював на Макаринському цукрозаводі. Справжнім початком творчого життя стала Петриківка, де він учився народного розпису, пізнавав себе, шукав свого шляху в мистецтві.

Людина високої культури, він самотужки опановував теорію мистецтва, філософію, історію, літературу, інтуїтивно найвартісніше зі створеного людською думкою. Роздуми Сергія Танадайчука на тему розвитку і символіки декоративно-прикладного мистецтва — розпису, писанкарства, пластики — знайшли своє відображення у наукових розвідках серій «Бердичівське народне мистецтво». На жаль, багато робіт не було видано — лише задумано.

Сергій був людиною, в якій яскравий талант і освіченість поєднувалися з безмежною скромністю і безкорисливістю. Сам зазнавши багато горя на сирітських хлібах, він опікувався вихованцями Бердичівської школи-інтернату. За життя він не зажив ані слави, ані маєтків, однак залишив по собі учнів, які, сподіваємося, будуть гідними свого Учителя.

Я вірю, що колись говоритимуть про школу Танадайчука в мистецтві, що колись про нього знатимуть не лише митці, письменники та науковці, адже його мистецтво є народним за своїм духом. Щоб зрозуміти його картини, треба лише очі і серце.

Його живописний світ — те, що мистецтвознавці називають зовсім невідповідним терміном «народний примітив», вражає сміливим поєднанням чуттєвої пластичності й давньої символіки, це «уречевлений символізм» впізнаваних архетипів і цілком земних образів. Думаю тут доречним буде сказати про синкретичність — соковиті кольори народного розпису, статична пластика фігур і архайчна глибіння простору, сполучені в неповторній цілісності картин Майстра.

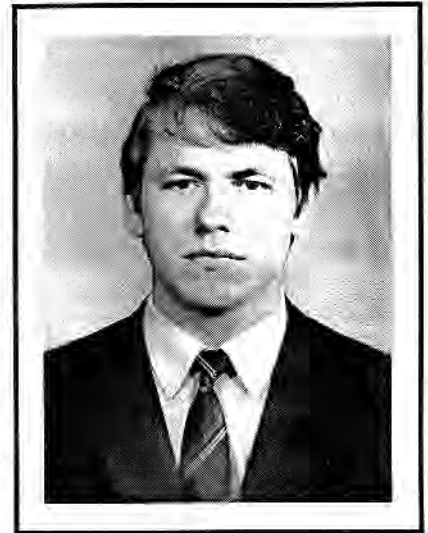
Перше, що вражає, — немає півтонів, лише вишукана краса чистоти

барви: червоні, зелені, сині, пронизливо-сонячної жовтизни. Безперечно, йдеться не лише про символіку ліній, але й про смислотворчу функцію кольорів. Народжується Божич — це мить яскравочервоного спалаху, гарячі відблиски вогню, рожевість дитячого тільця і ясно-золотий лик Сонця. Дана, подателька живлющої вологи — це трипільська глина жіночої фігурки, що ожила і стала прозорою за скло, відкривши свою таємницю — крізь її лоно квітами проростає життя, а зелені змії купаються у водоспадах весняних злив.

Дивовижним є «Рай-дерево»: перспективу замислено таким чином, щоб райське дерево, десь на межі неба і землі, розпросторювало якомога далі своє світло, цвіт-коріння, і здавалося, ніби земля наша пишна є продовження того райського саду (а так, власне, і є, бо ми не маємо «землі обітованої», крім України, і душі наших мертвих не відділені навечно від нас, бо хто ж ми є, як не наші Пращури, що пройшли довгий шлях від Райських Лук до материнського лона. Ідилічна зелень трави, білі лебеді в білих лататті, білі хмаринки нагадують коників і овечок, а колір води нагадує колір неба, пара в білому — чоловік і жінка — щось в цьому є таке щемливо особистісне, образ власного щастя, якого так і не судилося зазнати Сергієві... Однак в його картинках зовсім інакше: світове дерево скоріше розділяє, ніж сполучає, світ земний і небесний, бо вони й так надто близько, межі майже немає, і ходять між люди невидимі далекі-близькі Богове.

Його світ заселений дивовижними звірями, чудесними птахами, райськими квітами, що переплітаються, перетворюються, міняються: тут звір стає квіткою, птах востає в дерево, а камінь перетворюється на звіра... І розумієш, що немає нічого мертвого, і не лише людина спроможна на Слово. Спадають на думку слова ґеніального Антонича: «І дерево ставало птахом...»

Кожен образ створений художником, є домисленням і доосмисленням наявної в народному мистецтві символіки, поступове розгортання смислів, виявлення прихованих значень, обростання архетипів живою плоттю неспокоїної мінливості Всесвіту. Сварга, меандр, солярні

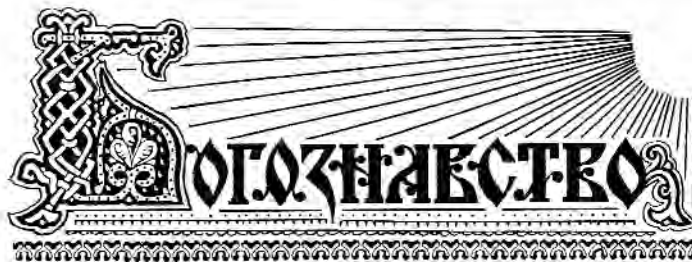

й люнарні знаки, безкінечники, спіралі і конічні зображення чотирьох стихій, восьмипроменеві зірочки не є самодостатніми закритими знаками, як у писанці чи у вишивці; вони розпросторюються назовні, в речевний світ, через який розкривають свої безкінечні смисли, не вичерпуючись, однак, уповні і залишаючи у собі децицію непорушності знака. Контекст тут не ставить крапок над «і», він лише розгортає один з можливих варіантів.

Його картини творять єдину цілість, що зображує язичницький Пантеон. Сюжет розгортається в міфологічному сконденсованому просторі за повної відсутності атрибутки часу — як у народному мистецтві. Моя улюблена картина — на тлі зелених, брунатних, сірих і кольору охри смуг (знак Землі), які тяжіють до єдиного центру, утворюючи вир — жовта і жовтогаряча, як глина, жіноча постать, що ніби виростає з уявного центру, — трипільська Змієнога Богиня, чий стан оповитий чорним тілом гадюки (змії пов'язані зі стихією Води), чорні хтонічні звірі (підземелля) й білоблакитні знаки небесної Вологи; на задньому плані картини — темний камінь «скіфської Венери». Не до мертвого каменя молимося, просячи доброго урожаю — тут, на наших очах, з усердючого лона Землі, скропленого святим дощем, народжується життя — проростає зерно, наливаються яблука, золотіють жита, мертві допомагають живим, душі на крилах птахів повертаються з Вірію; так забезпечується безперервність тривання.

Тож вшануймо неповторність його занадто короткого життя, збережімо його картини, в яких він продовжує жити, зробімо все можливе, щоб не затерлася пам'ять про дивовижного художника Сергія Танадайчука.

Вогнедана Ралко

Якщо трапиться якийсь блудень,
що рахуватиме Богів
і відділятиме їх від Сварги,
то вигнаний буде з Роду!
Бо не мали Богів різних;
Вишень і Сварог, і інші суть множеством,
бо Бог єдин і множествен,
і хай ніхто не розділяє того множества!

Велесова Книга, 30

Нема нічого кращого, як бачити С'юнце.
Але це дуже боляче для кажана.

Володимир Шапк

Галина Лозко

АРІЙСЬКИЙ ПОЛІТЕІЗМ І СЕМІТСЬКИЙ МОНОТЕІЗМ як протилежні світоглядні системи

Вступ. Народів на світі багато. Рас (порід людей) всього чотири — біла, жовта, червона і чорна. Вони виникли в різних місцях Землі незалежно одна від одної. Внаслідок змішування цих рас, виникли ще расові гібриди: метиси і мулати. Нині навіть висловлюються припущення, що не всі раси належать до людей [М. Серрано. Золотая раса // Атенея, 2001. — №1. — С.17].

Релігій на світі зовсім не так багато, як нас примусили уявляти, — їх всього дві: **природна** (язичництво всіх народів) і **неприродна** (різні штучні покручі — буддизм, юдаїзм, християнство, іслам та похідні від них). Природні релігії сповідують ті представники народу, які творять культуру. Штучні (неприродні) релігії сповідують ті представники народу, які творять антикультуру (за термінологією Яна Стахнюка, «вспакультура» — дослівно «культура вспять»). Боротьба між цими двома протилежними світоглядами триває два з половиною тисячоліття.

Розуміння расових цінностей своєї релігії закладено в людині генетично. Практично не існує людини, яка не зрозуміла б, не відчула б душею своїх власних расових цінностей. Якщо хтось не розуміє цінностей природної релігії, — значить він генетично належить до представників штучних цінностей, бо в його жилах переважає кров штучної раси. Ця аксіома дуже корисна українцям-християнам для роздумів.

Два тисячоліття людство витратило на пошуки штучних універсальних систем, нав'язаних йому семітським плем'ям, і сьогодні ми з великим сумом спостерігаємо самознищення білої раси на Землі. Статистика свідчить, що нині у світі 132 млн. язичників. З них 30 млн. — в Азії і 100 млн. — в Африці. У той же час в Європі

лише 0,2 млн. язичників, які існують у середовищі 540 млн. войовничих християн, тобто людей, ментально неспроможних оцінити нав'язані їм штучні «цінності». Чи не тому метиси і мулати перемагають чисельно навіть у європейських державах (пор., напр., Францію)?

Тут, напевно, доречним буде невеликий історичний екскурс. Епоха занепаду природних релігій почалася від перших реформаторів Будди і Заратуштри в середині I тис. до н.ч. Нам ще невідомо, який космічний катаклізм спричинив зрушення людської свідомості або появу на Землі штучної раси. Арії, розуміючи загрозу релігійних збочень, ще чинили активний спротив цій пошесті. Так сирійський цар Антіох IV Єпіфан (175—163 р. до н.ч.) переслідував юдейський монотеїзм і відновив язичництво в Єрусалимі. Брагмани-арії в Індії жорстоко карали буддистів, які пропонували відхід від природного способу життя і мислення. Так само і Сасаніди-арії боролися проти юдеїв та християн. У Греції юдейська Тора була перекладена в 250 р. до н.ч. — отже, грекам уже було відоме джерело юдейського фашизму. Давні греки з великою зневагою ставились до юдеїв, тому чимало євреїв «ставали греками». Як відверто писав єврейський автор Йосиф Флавій, «щоб вижити, вони еллінізувались». Про це також повідомляє книга Маккавеїв, Повторення Закону та ін. Догмати чужої віри для євреїв не мають ніякого значення. Тому, здійснюючи обряд чужої віри, юдеї ніколи не сприймає його серйозно, в душі залишаючись юдеєм. Зміна віри або позірний атеїзм заради матеріальних благ, досягнення кар'єри, чи порятунку власного життя для юдеїв — типове і досить відоме в історії явище (згадаймо Маркса, Леніна, Лео Таксіля, Розанова чи Ярославського).

Природні релігії довго чинили опір насильницькій релігійній уніфікації. У слов'ян цей опір тривав найдовше з усіх білих народів. Інквізиція, розпочавшись у XIII ст., була спричинена релігійною нетерпимістю християнських фанатиків до всього живого і прекрасного. В 1233 р. римський папа Інокентій II доручив єврею Гузману владу над Домініканським орденом і дав наказ «розслідувати», які язичницькі звичаї збереглися в насильно християнізованих народів, з метою їх викорінення. Цей орден і здійснював подібні «розслідування» — в усій, підвладній папі, Європі горіли вогнища з язичницькими дерев'яними письменами та віщими людьми. Апогей християнського засилля і розгулу інквізиції припав на XV—XVII ст.

В святинях Медоборів (Україна), куди перемістився центр Рідної Віри після християнізації Києва, язичницькі Богослужіння, здійснювані як професійними жерцями, так і окремими язичниками, тривали ще у XVII ст. [М.Рожко. Скепльні групи Медоборів та використання їх у минулому // Медобори і духовна культура давніх, середньовічних слов'ян (Матеріали наукової конференції до 150-річчя виявлення Збруцького «Святовита»). — 1998. — С.115]. А вже з середини XVIII ст. християнізм в Україні стає більш поміркованим — синкретизує ті язичницькі явища і звичаї, які не були знищені ним остаточно. В Російській імперії з'являються перші спроби відродження язичництва — у 1810 р. вийшла праця Р.Мархоцького «Возрождение веры предков», у Центральній і Західній Європі відродились рухи друдів тощо.

Щоб зрозуміти, як відбулося світоглядне переформування людства, розглянемо в загальних рисах особливості еволюції релігії.

До 280-річчя з дня народження

Привітайся з давніми язичницькими філософами.

* * *

Не боїться совість чиста навіть Перуна вогниста!

* * *

Світло бачиться тоді, коли світло є в очах.

* * *

Дурний шукає місця, а розумного і в кутку видно.

* * *

Не те орел, що високо літає, но те, що легко сідає.

* * *

Людина дивиться на лице, а Бог — на душу.

* * *

Любов викликається любов'ю.

* * *

Як глупе все те, що противне блаженній природі!

* * *

Краще бути природнім котом, ніж левом з осялячою природою.

* * *

Не ївши легше, а поївши — краще.

* * *

Не бійся вмерти тілесно, бо будеш кожної хвилини терпіти смерть духовну.

* * *

Знаю, що щадиш тіло, але убиваєш душу — а це заміна зла....

* * *

Не знаю навіщо носиш меч, якщо не на січ, для якої він зроблений. Не знаю, навіщо носиш тіло, якщо щадиш віддати його на те, навіщо хтось цим тілом одягнений.

* * *

Не той дурний, хто не знає, але той, хто знати не хоче.

* * *

Світ спить, глибоко простягнувшись... А наставники його, що пасуть Ізраїля, не тільки не пробуджують його, але ще й погладжують: «спи, не бійся».

1. Іманентність і трансцендентність як бінарні опозиції

Загалом за два останні тисячоліття увесь релігійотворчий процес виглядає як постійна боротьба протилежних уявлень про Бога.

1. Найдавніше уявлення про Бога, розлитого в природі, релігієзнавці називають **іманентністю** (від лат. *immanens* — властивий, внутрішньо притаманий предметам і явищам; той, що впливає з їхньої природи). За арійським світоглядом, Бог — природа; Він у всьому живому: в рослинах, тваринах, людині; Бог — батько, а людина — його дитя. Таке уявлення про Бога ще називають **пантеїзмом** (дослівно — «всебожжя, всеобожнення»). Якщо Бог в людині, і людина в Бозі, то кожен може пізнати Його в собі, виявити свої найкращі божественні риси. Не даремно у всіх арійських народів існувало релігійне переконання про їхнє Божественне народження. Українці-русичі вважають себе онуками Дажбожими, синами Сварога, дітьми Перуна та ін. Язичницькі арійські релігії мають культ обожнюваних Предків та своїх етнокультурних героїв. В аріїв нема різкої грані між людиною-героєм і Богом. Є припущення, що слов'янський культ Дажбога також походить від людини-героя: «Цар Сонце, Син Сварогів, себто Дажбог, був же мужем сильним» [Літопис Руський. — К., 1989. — С.174]. Відносини язичника з Богом подібні до відносин людини з шанованими Предками.

В аріїв космогонія (уявлення про Сотворення Світу) зливається з теогонією (Сотворення Богів), що відображає філософську ідею самотворення і саморозвитку Всесвіту. Такий пантеїзм вигідно відрізняє екологічну концепцію язичницької релігії від «світових» релігій. Для язичника є очевидно релігійна істина: «шкодити природі — значить шкодити самому собі».

2. Світоглядно протилежністю цьому уявленню є дефініція, так званої, «надприродності» Бога, яка в науці отримала назву **трансцендентність** (від лат. *transcendens* — дослівно «той, що виходить за межі»). Така концепція Бога має семітське походження. Юдейський Ягве перебуває поза Всесвітом, тобто існує поза межами природи. Між людиною і Ягве виникає дистанція, яку ніколи не можливо подолати — звідси переконання, що Бога пізнати неможливо.

Сотворення Світу семіти уявляють як особисту дію Бога, а світ як окремий від Бога продукт його творчості. Таким чином, Бог і Всесвіт у семітів — абсолютно різні сутності. Отже, семіти відірвали Бога від Всесвіту. Тому обожнювання природи у них відсутнє, як звичайно в кочівників, які ніколи не мали власної землі і не були прив'язані до неї ні серцем, ні господарством. Єврейський автор пише про це з гордістю: «семіти зуміли уберегти себе від пантеїзму, ... в них також відсутнє обожнення героїв» [Хвольсон Д. Характеристика семітських народів // Русский вестник, 1872, №2. — С.449]. Отже, у семітів людина і Бог чітко розмежовані, відособлені, вони ніколи не зливаються, тому людина завжди залишається «рабом Божим». Саме така концепція Бога була нав'язана всьому людству у вигляді «світових» інтернаціональних релігій. Цією концепцією і нині просякнуті всі сучасні філософські й релігієзнавчі праці. Бог карає людей за їхні провини, люди є «рабами» Бога.

Глибока світоглядна прірва розділяє ці два поняття Бога. Дві тисячі років арійська людина буде балансувати над цією прірвою, роздвоюватися в марних духовних пошуках гармонії своєї душі. Скільки загублених душ, втрачених цінностей, скільки умів, розбитих об «біблійну стіну» відчаю і зневіри! Чи не в Біблії шукав шляхів до Бога геніальний український філософ Григорій Сковорода? І не знайшовши в цій книзі нічого святого, він вкладав у неї свій власний арійський зміст, якого там ніколи не було! У своєму творі «Нарцис» Сковорода писав: «Віруймо, що Бог є в людській тілі. Є справжній він у тілі нашім видимім, неречовиннім в речовиннім, вічний у тліннім, один в кожному із нас і цілий в кожному. Бог у тілі, і тіло в Бозі, але не тіло Богом, ані Бог тілом» (переклад на сучасну українську мову В. Шаяна).

Український теософ Володимир Шаян, аналізуючи духовні пошуки Г. Сковороди, зазначав: «Бог — це ти сам, це божественний первень твого духа. Бог — це божественний Чоловік. Ти є другом Бога, сином Бога, самим Богом, — ось основна настанова арійського світовідчужання» [Шаян В. Сковорода — лицар святої борні. — Лондон, 1973].

2. Політеїзм і монотеїзм як антагоністичні світогляди

1. *Політеїзм* (від гр. *полі* — багато, *Теос* — Бог; дослівно «храм усім Богам»). Політеїстичними є всі багатобожні етнічні релігії. Вони, як правило, мають філософське вчення про багатопроявність Божественної істоти, кожен вияв якої названий окремими іменами. Часто до цих теонімів (імен Бога) додаються ще його епітети (як приміром, Всевишній, Всюдисущий та ін., які згодом можуть перетворюватися на власне теоніми, таким чином збільшуючи кількість назв Бога-Богів).

До політеїстичних релігій належать всі *етнічні релігії*, які є природними (мають астрономічний календар, узгоджений з циклами природи), екологічними (з культом природи), творчими (життєрадісні), локальними (місцеві, що розвиваються у межах свого етносу і не поширюються за межі етнічної території, бо в цьому немає потреби), миролюбними (адже етнічні релігії існують як засіб самозбереження етнічної самобутності, а не засіб загарбання чужих земель), патріотичними (культ батьківщини) тощо.

Різновидом політеїзму є *генотеїзм* (від гр. *ген* — рід, *Теос* — Бог). Він притаманний релігії, в якій вироблена певна ієрархія Богів, від Бога-Батька до Богів-Синів, які правують різними сферами буття, природи і людського життя. Поняття генотеїзму в українську теософію введено В.Шаяном, який писав: «Про істоту [сутність — Г.Л.] генотеїзму, себто вчення про Єдино-Божество як многопроявної, многоіменної і многоособової істоти (подібно до іпостасей християнізму) ніхто з українських дослідників ще не чув. Саме класичний приклад цього генотеїзму зустрів я в Книзі Велеса» [Віра Предків наших. — Гамільтон, Канада, 1987. — С. 77]. Далі В. Шаян не раз буде висловлювати своє здивування цим класичним генотеїзмом наших Пращурів. Він пояснює це явище так: «Сварог є єдиний, всеобіймаючий. Сварог є єдиний, многопроявний. Сварог є многоіменний. Всі інші Боги є многоназвні і тисячоіменні. Вони разом творять Єдину Єдність Всесвіту, Небес, Світу Духів Предків, і Невидимого Світу Прав'я. Ця могутня Всеєдність обнята однією всеобіймаючою стрункою концепцією Сварога, прикметною для Віри наших Прапредків... Закидати нашим Прапредкам «примітивний» політеїзм — це карикатура і глум над правдою про нашу й інші арійські віри, як Ригведа та Авеста» [Віра Предків наших. — Гамільтон, Канада, 1987. — С. 134 — 135].

2. *Монотеїзм* (від гр. *моно* — один,

Теос — Бог) — релігія, яка декларує свій монотеїзм, вважаючи ідею однобожжя «вищою». До монотеїстичних належать усі надетнічні релігії (або, як прийнято нині їх називати, світові, інтернаціональні тощо) — штучні (витворені людиною, пророком, засновником, учителем), глобальні (мають міжнародний характер), відірвані від природи (календар за датами життя пророка, переважно не узгоджений з астрономічними циклами природи), місіонерські (прагнуть поширитися серед багатьох інших народів), аскетичні (пропагують мучеництво, страждання, фізичні обмеження), космополітичні. Причому самі творці монотеїстичних релігій пропонують аскезу не для власного вжитку, а для тих народів, яким вони нав'язують свій монотеїзм. Ось що пише згадуваний вище Д.Хвольсон: «Не подобаються семітам аскетизм і відлюдництво. До першого вони мало схильні, хоча воно іноді у них зустрічається; а до останнього відчували огиду. Загалом, накладати на себе обмеження, особливо відмовлятися від радощів сімейного життя — це не для семіта. Будеш їсти і будеш ситий, і станеш хвалити Бога — говориться в П'ятикнижжі, але поститися і хвалити Бога — не вимагається від єврея» [Там же. — С. 464].

До монотеїстичних належать також і *неорелігійні напрямки* — різновид надетнічних, штучних (створених на ґрунті існуючих світових, або етнічних, але вже з новим ідеологічним наповненням, мають авторів-засновників); вони прагнуть стати міжнародними (місіонерські, космополітичні); часто синкретичні, схоластичні або еклектичні (суміш різних вчень і моральних настанов), тяжіють до глобальності.

Часто «світова» релігія, яка називає себе монотеїстичною, на ґрунті стійких етнічних традицій не може побороти язичницьких світоглядних засад, внаслідок чого створюється безліч «святих», які, власне, і заміняють етнічних Богів (навіть можуть мати близькозвучні імена). Це підтверджує язичницький погляд на те, що абсолютного монотеїзму практично не може існувати. Арійське політеїстичне світосприйняття, як квітка-ломикамінь крізь скелю, постійно пробивалося крізь задуху монотеїзму «світових» релігій.

Так, В.Шаян писав про наявність *генотеїстичних* рис у християнстві: «Пригляньмося до явища генотеїзму на ґрунті християнізму. Маємо в християнстві три Особи Божі, що творять саме генотеїстичну, містичну єдність.

* * *
Вірне слово, що Цар і Суддя Ізраїльський, а християнський Бог — це Біблія. Але цей Бог «наш», спочатку на єврейський, а потім на християнський рід, навів безчисленні й жахливі виливи суевір'я. Із суевір'я родилися роздори, спори, секти, межіусобиці і дивні ворування, ручні і словесні війни, молодечі страхи...

* * *
Біблія — це семиголовий дракон, що розливаючи хлющі гірких вод, цілу кулю земну покрив суевір'ям.

* * *
О, душе моя! Знай, що читати Біблію і перелічувати його (Змія) брехні — це одне й те саме.

* * *
Біблія взагалі є дурною і розладнаною дудою... колючий терновник, гірка і несмачна вода, якщо сказати за Павлом — «дурнота божя»; або скажу: лайно, мотика, дрянь, грязь, гній чоловічий, в якому Бог велить Єзикіїлові заховати ячмінну паляницю.

* * *
Біблія — це змія. Хоч одноголовий, хоч семиголовий, а розтопче йому голову спочиваючий у Сонці — вибрана фігура.

* * *
Ранги може носити кожний, а діло dokonати може тільки уроджений.

* * *
Не рівна всім рівність.

* * *
Ніяким чином не можна пізнати Господа, не пізнавши самого себе.

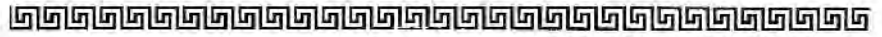
* * *
Віруймо, що Бог є в людськiм тілі. Є справжній Він у тілі нашiм видимiм: неречовинний — у речовиннiм, вічний — у тліннiм, один у кожнiм з нас, і цілий у кожнiм. Бог у тілі і тіло в Бозі, але не тіло Богом, ані Бог тілом.

* * *
Не шукай щастя за морем.

* * *
Не шкодує руки, і вдар кресалом, і викреші вогонь у себе вдома, щоб не ходити по сусідах і не просити: «позич мені вогню!»

З творів Григорія Сковороди «Сродність к богослов'ю», «Кільце», «Нарциз», «Зміїн потоп» та ін.

За книгою В.Шаяна «Григорій Сковорода — лицар Святої борни»

Маємо далі цілих дев'ять хорів, духів та множество святих осіб, до яких звертаються християни у молитвах і культі за охороною чи протекцією, або, як вони кажуть, заступництвом за них перед Богом» [Віра Предків Наших. — Гамільтон, Канада, 1987. — С. 230].

Тут «дев'ять хорів, духів» у християнстві означає першу тріаду дев'яти чинів ангельських — херувимів і серафимів, що зображаються людиноподібними істотами з шістьма крильми (наявні в юдаїзмі, в християнстві, і навіть у рунвірі, щоправда, без крил), а також віра в духів, що «...почасти зберігається в розвинутих релігіях, в т.ч. в християнстві» [Релігієзнавчий словник / За ред. проф. А. Колодного та Б. Лобовика. — К., 1996. — С. 364, 100; Силенко Л. Мага віра. — С. 1362].

Ідея монотеїзму витворена єврейськими рабинами. У середині XIX ст. французький філософ-історик Ренан подав докладну характеристику семітської раси у своїй праці «*Histoire generale et systéme compare' des langues se'mitiques*». Зокрема, Ренан писав про семітів як про «нижче плем'я» («*rase infé'rieure*») по відношенню до аріїв. Він вказує, що семіти нездатні розуміти різноманітність, багатопроявність, тому вони інстинктивно тяжіють до монотеїзму. У них, на думку Ренана, не було ні власної міфології (її вони запозичували в інших народів, причому брутально перебріхуючи), ні науки — її вони також вправно викрадали в інших, ні філософії — вона семітам не приносила практичної користі. Щоб уникнути звинувачень в «антисемітизмі» (хоча я переконана, що такого явища не існує в природі, бо семітичних народів дуже багато, це не тільки євреї, але й араби та ін.), процитуємо єврейського автора Д. Хвольсона: «Семіти займались тільки тими філософськими питаннями, які, так би мовити, мали безпосереднє практичне значення для життя, і ніколи не філософствували вони навмання про незбагненне... рішення подібних питань не могло

мати великого практичного значення для сповідників однобожжя...» [Згадана праця. — С. 448].

Отже, політеїзм і філософія — це наслідок здатності розуміти багатопроявність. Арії завдяки філософії розвинули вчення про вічність душі, вчення про перевтілення (реінкарнацію), всеобожнення природи, духовну цінність героїзму як вищого вияву шляхетності. Семіти ж самі не здатні до героїчного чину, їхня віра спрямована лише на досягнення матеріальних благ у цьому світі, бо після смерті тіла в юдаїзмі нема нічого. Отже, у семітів душа, якщо вона у них є, вмирає разом з тілом: «немає в шеолі (могили), до якої ти ідеш, ні роботи, ні роздуму, ані знання, ані мудрості», ... «бо краще собаці живому, ніж левові мертвому» [Біблія. Еклезіаст. 9:4, 9:10]. Єврейська народна приказка говорить, що «краще бути живим боягузом, ніж мертвим героєм». Тоді чого турбуватися про душу, краще досягти блаженства у земному житті, і зовсім немає ніякого значення, моральними чи аморальними засобами це досягається (особливо, якщо ці засоби спрямовані проти інших народів).

Головне ж завдання семітського монотеїзму — об'єднати і очолити всі народи. Перепрограмування психіки арійських етносів на монотеїзм — це головне завдання юдейських винахідників християнства і світових глобалізаторів. Для успішного здійснення їхньої програми була необхідна уніфікація (уподібнення, одноманітність, стандартність). Всі ці явища ведуть до спрощення. Всі «раби» повинні мати однакову свідомість. І тут доведеться розкрити нашим читачам ще одну аксіому — будь-яке спрощення системи призводить до її знищення. Таким чином, однобожні релігії — це релігії не життя, а смерті етносів! Тут стає очевидним, що і християнство, й іслам програмує особу рабського типу, роблять її нездатною до виходу із світоглядної безвиході монотеїзму.

Відроджувати національну релі-

гію на принципах монотеїзму — це все одно, що підставити шию під нове ярмо, яке виготовили для арійських народів глобалісти. У цьому ж сенсі стає очевидною ще одна підступна для українців ідея — силенкіянство, експортоване в Україну на початку 90-х років із США, і відоме під назвою Рунвіра (аббревіатура прочитується надто заманливо — «рідна українська національна віра», хоча насправді — це облуда). Не будемо тут торкатися моральності її автора, який «скасував» усіх Предківських Богів, проголосивши одного Бога під слов'янським ім'ям Дажбог (який у нього цілком заміщає Ісуса Христа). Скажемо тільки, що «силенкова віра в Дажбога» нагадує видуту писанку: зовні розписана нібито українськими орнаментами, а нутро — порожнє! [Див.: Лозко Г. Проблеми врегулювання міжконфесійних відносин (на прикладі релігійного життя громад Рідної Віри і Рунвіри в Україні) // Екуменізм і проблеми міжконфесійних відносин в Україні. — К., 2001. — С. 249 — 258].

Справді, треба мати арійський світогляд, щоб розпізнати й відчутися фальш підкинутої українцям ідеї «рідної, національної», створеної «рідним пророком» релігії на ґрунті американського прагматизму і юдейського монотеїзму. Рунвіра сьогодні є гальмом у справі відродження Рідної Віри (справжнього етнічного многобожжя), бо вона відволікає ті, ще незначні, і може не досить інтелектуальні, але патріотичні сили українського народу, які вже здатні переосмислити християнство, але ще ніяк не усвідомлять підводних каменів семітської ідеї монотеїзму. Дійсно, не кожному дано зрозуміти, що «Юда кидає камінь за каменем на шляху переможної ходи нових ідей. Він хоче, щоб паровоз Нового Порядку зійшов зі шпал, він скрізь посліпає прокпасти свої шпали, щоб спрямувати рух у хибному напрямку...» [Родзаевский К.В. Иуда на ущербе. Мир перед освобождением. — М.: Паллада, 1997. — С.70].

3. Суттєві відмінності арійського і семітського дуалізму

В етнічних язичницьких релігіях дуалізм (від лат. *dualis* — подвійний) розглядається як світоглядне проникнення в сутність явищ природи, які складають пари протилежностей: день — ніч, літо — зима, вогонь — вода, праве — ліве, чоловік — жінка, небо — земля, життя — смерть і т. под. Язичницький дуалізм — не просте протиборство сил, але природне взаємодоповнення протилежних сутностей. Велесова Книга у Вченні про Три-

лава роз'яснює: «Білобог і Чорнобог перуняються і тим Сваргу удержують, аби Світу не бути поверженому» [дошка 11-А]. Поєдинок Білобога з Чорнобогом — необхідна умова існування і розвитку світу. Білобог — Бог дня, світла, активності, життя. Чорнобог — Бог ночі, таємничості, сну, відпочинку, смерті. В язичництві ніколи не було спроб поборювання Чорнобога, це може собі дозволити лише викривлена фантазія сучасних міфотворців.

Чорнобог робить земні предмети невидимими в темряві, зате висвітлює небесні світила (Місяць, зорі, сузір'я), вказує душам дорогу до Сварги (Молочна стежка або Чумацький шлях). А це дуже необхідні людині орієнтири: фази місяця допомагають рахувати час, видимість зірок дає змогу передбачати погоду тощо. Не даремно волхв застерігає, що не можна ображати Чорнобога: «Це не може бути ніколи, щоб хтось не втримався і ска-

зав нерозумне про Чорнобога» [Велесова Книга, 22]. Існує припущення, що в давніх Білгородах були храми Білобогові, а в городах на Чорн., Черн. — храми Чорнобогові [Гаврилов Д.А., Наговицын А.Е. Боги славян: язичество, традиция. — М., 2002. — С.182]. Наші Пращури добре розуміли, що лише завдяки взаємодії Білобога і Чорнобога з'являється рух і час.

Язичницький дуалізм також яскраво проявляється в божественних подружжях різних народів: у греків Афіна — Посейдон, Афродіта — Аполон, у слов'ян Матінка Земля — Батько Небо (Сварог), у японців Ідзанами — Ідзанака та ін. До речі, в язичницьких релігіях Богині займають чільне місце поруч Богів, тобто жіночий божественний принцип визнається нарівні з чоловічим.

Всі монотеїстичні релігії, як правило, *антропотейстичні* (від гр. чоловік-Бог). У всіх монотеїстичних релігіях (юдаїзмі, християнстві, ісламі) нема місця Богині-жінці. Бо жінка в цих релігіях вважається «сатанинською силою», «породженням Диявола» тощо. Цікаво, що нині в західному світі подекуди виникають жіночі рухи під гаслами «Бог чи Богиня?», які висувають концепцію *теогинії* (з гр. досл. «Бог-жінка»). Таким чином, антагоністичний дуалізм християнства повною мірою свідчить про несамоодатність монотеїстичної концепції.

В арійській прарелігії Світ єдиний. Світло і Темрява — різні якості єдиного Світу, які складають єдину цілість. З появою «пророків» природні Знання починають занепадати, у природній

світоглядний дуалізм привноситься штучне розуміння добра і зла, яке виявилось хибним. Так, Заратустра вніс поняття «вічного добра» і «абсолютного зла», причому, за його концепцією, «добро» обов'язково повинно перемогти «зло». Єдність Світу як природної рівноваги у вченні Заратустри втратила сенс.

У юдейському релігійному світогляді Бог виведений за межі природи, отже — протиставлений людині. Юдейський і християнський дуалізм нині взятий за основу всіх релігієзнавчих дефініцій, де він розглядається як «протиставлення в різних релігійних вченнях світу надприродного, потойбічного, трансцендентного, невидимого природним, натуральним, видимим, чуттєвосприйманим об'єктам, процесам і явищам» [Релігієзнавчий словник. — С.99]. Нагадаємо, що в язичництві нічого «надприродного» немає.

Язичницькій теології двох взаємодіючих начал («Двоглав» Білобога і Чорнобога) протистоїть християнський антагоністичний дуалізм Бога і Сатани. Християнство перетворило язичницьких Богів на своїх антиподів, надавши їм статусу «сатанинських». З цього часу всю свою фанатичну ненависть «однобожна» релігія спрямовує на політеїстичні природні релігії. Християнський Бог постійно бореться з Дияволом (Чортом, Сатаною) як із злом силою.

Однак у християнській міфології Бог і Сатана виглядають як істоти рівносильні, а, отже, тотожні язичницьким Білобогу і Чорнобогу. Але, на відміну від язичницьких Богів, християнсь-

кі Боги (!), як уособлення добра і зла, мусять змагатися вже не задля рівноваги у Всесвіті, а для повної перемоги одного з них, а саме — Бога «добра», яким за Біблією вважається Ягве (бог юдаїзму). Семітська концепція «добра», нав'язана іншим народам (як в юдаїзмі, так і в християнстві), була і є дуже вигідною для «богообраного» народу. Хоча з філософської точки зору вона виявляється несамоодатною не тільки для пояснення природних явищ, але й для пояснення арійських етнічних цінностей.

Єврейське перепрограмування уявлень про Бога (семітського Ягве), і ототожнення його з «добрим», протиставило арійських Богів (тобто Богів язичницьких народів), яких за наказом Ягве слід знищувати як «зло». Вся Біблія наскрізь просякнута нацистськими закликами до фізичного знищення інших, несемітських народів, їхніх релігій, святинь, статуй Богів та ін. Навіть єврей Д. Хвольсон, не змігши виправдати біблійного геноциду, визнає, що «кривна помста — це чисто семітична вада». Далі згаданий автор відкриває нам ще одну рису єврейського національного характеру — «огиду до догматів». Простіше кажучи, нема такого догмату, якого б юдей не зміг би обійти.

Таким чином, категорії «добра і зла» завжди є відносними: що добре для семіта — не завжди є добрим для арія. Отож, кожна біла людина мусять навіки розпрощатися з комуністичною байкою про універсальні «загальнолюдські цінності» — їх ніколи не існувало ні в природі, ні в культурі.

4. Локальне і глобальне як протилежні тенденції

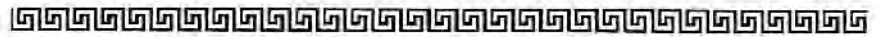
Сьогодні ми є свідками великих глобальних зрушень у суспільній свідомості, спричинених як цивілізаційним розвитком, так і економічним тиском «розвинутих» держав на так звані, «слаборозвинуті» країни. Як колись були протиставлені два відмінних релігійних світогляди: локальний і глобальний, що становлять пару світоглядних протилежностей, так нині протиставлені економічні інтереси національних і наднаціональних держав. Воїстину світова релігія підготувала добрий ґрунт для економічного визиску народами-хижаками («богообраними») народів-ягнат («рабів божих»). В основі їхніх суперечностей лежить реальна боротьба за життя етнічних спільнот. На думку відомого українського економіста Олега Білоруса, ідеологія глобалізму, як той привид, що замінив собою «привид комунізму», але він уже бродить не тільки по Європі,

але по цілому світу, і поширився він не з СССР, а з Америки. Тому: «...перед нами лише один вибір — всі люди світу повинні впливати на цей процес, а не бути дровами, які в цьому процесі згорять» [Білорус О. Глобалізація і соціальна доля людини в XXI столітті // Київська старовина. — 2002, №1].

Глобальні центри створюють свою інфраструктуру, яка дає змогу контролювати свідомість і громадську поведінку людей. Як пише український політик Євген Марчук: «За допомогою спеціальних психотехнологій здійснюються цілеспрямовані зміни масової свідомості з метою закладання певної інформації (від комерційної до світоглядної). За мету можуть ставитися також зміни культурної і навіть етнічної самоідентифікації великих груп людей для включення їх у психокультуру агресора...» [П'ять років української трагедії.— К., 1999. — С. 81].

На велику радість агресора, глобальна релігія та інтернаціональне виховання «советських» часів уже підготували добрий ґрунт для глобальної економіки. Мізерна кулка фінансових магнатів (225 чоловік на всю Земну кулю) володіє сумами, що складають майже половину доходів усього людства. Така економіка насправді є «економікою абсурду», бо призводить до глобальної бідності населення Землі. Бідний і голодний, як відомо, не може бути чимось іншим, крім хіба рабом. Тільки тепер уже не «рабом божим», а справжнім рабом свого рабовласника. Як бачимо, сьогодні глобальна ідеологія країн «золотого мільярда» є навіть страшнішою від імперської ідеології «старшого брата», а завдання глобальних лідерів набагато жорстокіші, ніж плани Леніна чи Гіллера.

Для успішного керівництва людством агресору потрібне створення

безнаціонального громадянина — такою собі біоробота — універсального знаряддя в руках глобальних хижаків. Кілька років тому, вже за «незалежної» України, громадян позбавили права мати національність, скасувавши так звану «п'яту графу» в паспортах. Але мета цього «мудрого» рішення — не тільки створення «безнаціонального» громадянина, вона значно глибша — скасування національної еліти (бо тепер національний склад уряду неві-

домий). Єврейська інтернаціональна ідея дала їм можливість заховатися між нами. Однак, чомуś (?) глобалізаторам не тільки не спало на думку скасовувати свою національність в Ізраїлі, але навпаки — вони дуже ретельно виявляють її у громадян своєї держави. У будь-якій іншій країні світу вони є «громадянами світу», а в своїй власній — євреями. Як зрозуміти цей парадокс? Та дуже просто — неєвреї в Ізраїлі не мають тих прав, які мають

євреї, та й до керівництва державою їх не допускають.

Якщо ж в Україні до уряду й потрапить який-небудь українець, то його свідомість все одно вже вражена «християнськими» (читай «глобальними цінностями»), а отже, він уже включений у психокультуру агресора. Бо з поширенням семітського монотеїзму (навіть у формі християнізму) відбувається непомітна поступова юдаїзація світу.

5. Прямолинійність і циклічність

Боротьба «вспакультури» (антикультури) з культурою триває вже понад два тисячоліття [Stachniuk Jan. Chrescjanstwo a ludzkosc. — Wrocław, 1997. — S. 21]. Семітські ідеологи нав'язали людству прямолинійні схеми розвитку людства, культури і релігії. Так, наприклад, досі вважалося, що релігія розвивається прямолинійно знизу вгору від «примітивного» політеїзму до «розвинутого» монотеїзму, і відповідно, політеїстичні етнічні релігії називали «нижчими», а монотеїстичні інтернаціональні (світові) — «вищими». Тепер же «увесь світ» (а точніше Ватикан на чолі з папою римським) зайнялися створенням так званих «єкуменічних» програм з метою об'єднання людства під однією всеземною глобальною релігією, що розглядається, очевидно, «найвищим» рівнем розвитку релігії. Наприклад, у США папа Павло II неодноразово служив месси, в яких одночасно молилися багатотисячні натовпи католиків, протестантів, юдеїв та інших монотеїстів. Про це з величезним апломбом повідомляло-

ся в усіх світових ЗМІ. Така схема цілком у дусі марксистсько-ленінської і юдейсько-християнської ідеології.

Як розповідають книги Сівілли, «деякі (читай — «богообрані») почали будувати страшенну заввишки вежу, щоб з її допомогою досягнути до неба. Але **Боги** (множина!) наслали вітри і зруйнували вежу, причому кожному народові дали особливу мову (етнічні особливості!). Цей міф був настільки перебріханий у Біблії, що його досі тлумачать як негативний символ. Біблійний варіант міфа оповідає про нібито первісну однорідність людства. Сучасні генетики вже довели, що все людство ніколи не було однорідним: Вавілонська вежа, збудована «деякими», — символ «єдиної всеземної» релігії і панівної ролі цих «деяких» над усіма іншими, а руйнування Богам Вавілонської вежі і «розділення» мов — символ природної дезінтеграції людства. Отже, дезінтеграція — це єдина альтернатива глобальним процесам і нахабству агресора.

Цілий ряд фактів з історії язичницької культури європейських наро-

дів свідчить про періодичне відродження Віри Предків навіть у межах двотисячолітнього періоду існування християнства як панівної офіційної релігії. Це — й відродження інтересу до язичництва в середині XIV ст., і підвищення цікавості до античної грецької філософії, і вільнодумство, і реформація, і просто поширення «моди» на паркові скульптури античних Богів, аж до будівництва приватних язичницьких храмів окремими представниками знаті: «Деякі вельможі відкрито будували храми язичницьким Богам, на що історики релігії переважно не звертають уваги» [Пенник Н., Джонс П. История языческой Европы. — М., 1999. — С. 354].

Отже, схема відроджень і занепадів етнічних політеїстичних релігій матиме вигляд не прямої вертикалі, а швидше — спіралі або кривої, що символізує циклічність розвитку релігії (монотеїзму і політеїзму). Таким чином, сучасний етнорелігійний ренесанс свідчить про закономірність відродження політеїстичних релігій у світі.

Висновки

Антагоністичні стосунки інтернаціональних релігій з національними впродовж двох тисячоліть дають достатньо фактів для таких висновків.

1. Людина — лише маленька клітина свого етносу. Відомо, що організм існує завдяки зв'язку всіх його клітин, а кожна клітина виконує свою функцію і не суперечить іншим клітинам. Так живе і весь етнос. Коли ж якась частина організму починає псуватися, перстає виконувати свою функцію, тоді організм хворіє, і гине в результаті повної розбалансованості своїх клітин. Нині український народ поділений на сотню конфесій, розбалансований різними політичними партіями і розбавлений різними «національними меншинами». Він втратив моноетнічність і монорелігійність, а також власну національну еліту, яка завжди вважалася найголовнішою запорукою процвітання етносу. Збереження саме цих цінностей є головними засадами Рідної Віри. Ці-

лісність етносу можливо відновити шляхом очищення організму від шкідливих ідеологічних ін'єкцій і повернення (звичайно, поступового) до природних захисних засобів власної віри

2. Порятунком українського народу можливий за умови відновлення, відживлення всіх його природних етнічних компонентів у локальних межах власної етнічної території, і насамперед — відродження Предківської природної релігії. Одночасно відбуватиметься відродження братніми слов'янськими народами їхніх етнічних цінностей на їхніх територіях. Таким чином, відбудеться поступове відродження всієї білої раси. Завдання кожного етника (носія свого етнічного генотипу) — вносити посильний внесок у життя свого етносу, підтримувати етнічну і расову солідарність.

3. Щоб зруйнувати Вавілонську вежу, вибудовану в Сіоні, необхідне **розділення різних**, відмінних за своєю

породою (расою), етносів. А водночас необхідне **єднання всередині** своїх народів за ознаками родової (етнічної) спільності, плекання власних цінностей на власних етнічних територіях.

4. Таким чином, відродження Віри Предків сьогодні неможливе без вирішення юдейського питання, яке є стрижнем шкідливої монотеїстичної ідеології, спрямованої на суцільну глобалізацію людства. На жаль, ми досі лікуємо лише наслідки хвороби інтернаціоналізму. Щоб одужати, слід **ліквідувати причини** хвороби. Треба знайти в собі мужність, щоб подивитися правді у вічі та з'ясувати причини нашого арійського занепаду. Висвітлення правди — перший крок до одужання.

Як відомо, денне світло знищує нічних примар і привидів, а «...сонячні промені згубні й невинні євреям» [Міфи народів Латинської Америки // Сварог. — №11—12, 2001. — С.44].

Волхвиня Зореслава

Морально-етичні закони рідновірів-язичників

Священний смисл Присяги на тлі суспільного хаосу

Ми часто говоримо про давні глибинні витоки українського народу, його славу історію, але уникаємо розмов на морально-етичні теми. Чому? Причиною тому — всім відома наша українська делікатність. Не хочемо називати прізвиська, щоб когось не образити, тим більше, щоб не викликати небажаних суперечок і т.д. То й мирнись часто з такими явищами, з якими наші Пращури піколи не мирились і завжди засуджували. Чи так наша мораль здригнула, чи ми так збайдужіли, що вже й самі втратили шляхетні цінності, які тисячоліттями зберігалися в нашому народі як найвища святість?

Подивіться хоч би на те, як наші селяни ставляться до християнських «священиків»: піп п'яниця, жінку б'є, дітей з хати виганяє, з чужими молодими гуляє, але до нього в церкву йдуть, щоб помолитися Богові. Хіба не розуміють, що цей піп слабкий «посередник» між людиною і Богом?

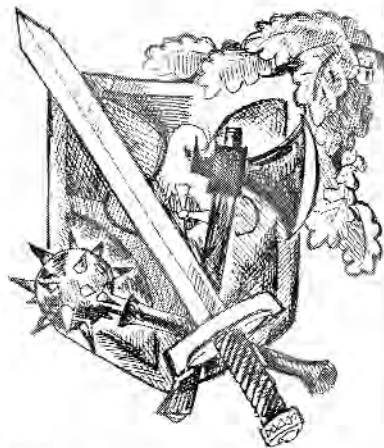
А інший, назвавши себе «пророком», зрадив Присягу, але «він же за Україну, то хай собі буде». Таке християнське «милосердя» межує із моральним зубожінням. Чому так стається? Гадаю, що відповідь на це питання захована значно глибше, ніж прийнято вважати.

Тож не зайвим буде на сторінках нашого часопису розкрити тему священної сутності обряду Присяги як одного з найвищих релігійних таїнств. Рідна Віра пояснює причини втрати морально-етичних цінностей не тільки занепадом духовної культури, але й руйнуванням суспільного Порядку (ієрархії).

В давні часи ідеальною моделлю суспільства вважалася суспільна ієрархія — кастова етнократія. Про кастову структуру етносу як живого суспільного організму нині пишуть чимало. Типовий зразок маємо в давній Індії: брагмани (волхви, жерці), кшатрії (воїни), вайш'ї (виробники), шудри (раби). Кастова етнократія «заснована не тільки на принципі чистоти крові, але й на принципі зростання чистоти світогляду, залежно від становища, яке посідає особа в суспільстві. Саме поєднання чистоти крові з чистотою світогляду цементує вертикальну піраміду конкретного етносу» [Авдеев В. *Метафізическая антропология*. — М., 2002. — С.90].

Нагадаю, що перші два суспільні стани, як правило, досить малочисельні (духовна каста 5% і воїнська каста 10-15%), а третя — найбільша чисельно каста виробників (підприємців, робітників, землеробів та ін., складає від 60 до 70%). Четвертий стан іноді називали «кастою рабів», що не зовсім точно, бо він не становить ніякої касты: це різні «декласовані елементи» — тобто карні злочинці, повії, збоченці, наркомани, психічно хворі та ін., які не мають ніяких морально-етичних обмежень. Вони існують за будь-яких часів і в будь-якому суспільстві. За нормальних умов життя етносу такий «паразит» йому не загрожує. Його видно, він ніколи не переходить до вищих каст. Як пише сучасний антрополог Володимир Авдеев: «За гроші він ніколи не міг купити становища в суспільстві, він не міг впливати на вироблення стилю життя, він не смів торкатися сакральних основ буття, створених самим життям і Богами. Нувориш не смів задавати тон і освячувати святині. Смисл і стиль життя в кастових етнократіях виробляв жрець, а воїн здійснював їх волею і мечем. Так було скрізь, завжди і в усіх народів і рас» [Там же. — С.97-98].

Однак, в умовах так званої «демократії» представники найнижчих каст нині можуть цілком успішно маскуватися, купуючи навіть місця в парламенті. Причому

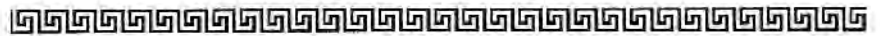
згадані морально-етичні цінності для них не існують і тут, бо людська якість — це природна даність, яку не купиш ні за які гроші.

Отже, обряди, про які йтиметься в цій статті, ще зберігають своє священне значення для перших двох каст, але в середовищі третього стану і, тим більше, четвертого, вже втрачають свій прадавній священний смисл. Сьогодні ми є свідками того, як люди присягають усім підряд партіям і організаціям, і не роблять собі клопоту з того, що через місяць-другий вступають в іншу організацію, присягають іншим вождям, іншим символам, часом протилежним, а то й ворожим до

тих, яким ще вчора клялися зберігати довічну вірність.

У зв'язку з цим, враховуючи високий ступінь хаотичності суспільних відносин, слід відзначити ще одне явище, яке ми часто не враховуємо. Це те, що людське суспільство як природний організм підлягає законам природи, хоче воно того чи ні. А отже, воно і нині складається з тих самих каст, що і колись за часів Порядку (ієрархії). Тільки різниця в тому, що нині уроджені в тій чи іншій касті можуть посідати не відповідні своїм природженим якостям місця в суспільстві. Чому?

Сьогодні духовне становище людства — це прогресуючий хаос (тобто регрес). В цьому хаосі важко відшукати справжнього провідника, бо той, хто має в душі вищі духовні цінності, не буде беззаконними засобами рватися до влади. Від того хаосу потерпає увесь народ, бо маси не можуть правильно обирати собі провідників з тієї простої причини, що хаотична свідомість «рівних» (демосу — народу), як основа будь-якої демократії вже вичерпала себе, і слід шукати нових способів повернення до Порядку (ієрархії нерівних). Це станеться тоді, коли владі грошей (штучних цінностей) будуть протиставлені духовно-моральні якості людини, які проявляються природним шляхом. Саме до такого якісно-природного відбору прагнуть сповідники язичницьких релігій. Якість Людини полягає в гармо-

нії душі і тіла, чистих високих думок і благородних дієвих вчинків.

Розглянемо священну сутність Присяги як норми Звичаєвого права.

Присяга – давній язичницький релігійний обряд, спрямований на встановлення правових (юридичних) норм чи відносин між людьми;

- жерцем і вірними,
- князем і воїнами,
- військовими сторонами в час війни і перемир'я,
- мужем і жоною при вступі в шлюб,
- побратимами на воїнську вірність,
- купцями і продавцями та ін.

Наші Предки надавали особливого статусу **військово-присягам**.

Присяга воїна-дружинника на вірність своєму князю-воєначальнику свідчить про ДАВНС РОДОВЕ ПОХОДЖЕННЯ цього Звичаю.

Прототипом дружинного зв'язку була **кровна спорідненість** чоловіків Роду, які захищали своє плем'я.

Чоловік, неспроможний захистити свій рід, не мав права на продовження роду, щоб не плодити слабкодушких.

Зрадників військової клятви оскоплювали. Це був жорстокий звичай, однак він був продиктований суворою необхідністю. Культивувалася чоловіча мужність, хоробрість, безздатність. Виховувались кращі риси військової доблесті.

Одну з найдавніших писемних згадок саме про таку воїнську клятву маємо у Велесовій Книзі (д.32):

*Се старі родичі казали,
що приймали клятву на вірність
і тримали її аж до смерті,
самі маємо помирати,
а Русь визволяти.
Розказують, якщо хтось
не хотів іти до бою,
а тікав до дому свого, —
уймали уди його
і мали віддати будь-кому з греків
як вола робітного.
Кара його буде тяжка,
і рід його ізвержений,
і в жалю не оплаче його,
ім'я його забуде.
А самі витязі прославлені
будуть від родів до родів наших.*

Прийняття нового дружинника до воїнського колективу включало ритуал військового братання — **Побратимство**. Цей обряд описав Геродот ще в V ст. до н. ч. у скіфів. Є також зображення фрагменту цього обряду на Сахнівській золотій пластинці, де побратими п'ють кров-вино з рога. Згадки про обряд «**пиття крові**» також є у Велесовій Книзі — «**і се кров пили за зв'язки братні до смерті, аби не щезнути**» (33: уривки); «**Германаріх пив вино, що буде любим братом з воєводами нашими**» (5-Б), тобто не буде воювати з нашими Предками.

Обряд Побратимства складався з:

- взаємного обміну (змішування) крові,
- словесної клятви,
- обіймів та поцілунку,
- обміну дарунками (оберегами, одягом),
- та спільного хліба-солі (обіду).

Побратими розрізали руки і дотулялися ранами, таким чином символічно змішуючи кров. Або в чашу зі священним напоєм капали кров обох побратимів, які й випивали напій — так ріднилися через кров. Коли Предки втратили Рідну Віру і стали християнами, то з усього цього обряду

залишився обмін натільними хрестами, клятва та обід.

Саме такий пізніший варіант цього звичаю відображений в українській билині про Святогора-богатыря та Іллю Муромця:

*Золотими хрестами помінялися,
обнялись вони, поцілувалися,
Святогор-богатыр та буде більший брат,
Ілля Муромець та буде менший брат.
Хліба-солі тут вони покуштували,
білою лебіддю пригостили...*

Присяга як одне з найвищих релігійних таїнств була відома усім **білим народам** давнини. В разі загибелі воєначальника уся дружина звинувачується в слабкості. Їй нема прощення від людей. Адже воїн — це професіонал, головна робота якого полягає у збройній боротьбі та захисті свого князя, землі й народу. Його невірність — це не просто недбалість в роботі, але дія, що межує із зрадою присяги.

Так, римський історик Тацит Корнелій писав:

«Ганьба залишається на все життя на тих, котрі повернуться живими з бою, втративши свого воєначальника»

[Тацит Корнелій. О положенні, обычаях і народах Германії // Сочинення П. Корнелія Тацита, все, какие сохранились. — М., 1870, ч. I, с. 235.]

Дружинники, які склали присягу, звалися «відданими» князю-воєначальнику. У випадку смерті військового вождя, за словами Юлія Цезаря, воїни «поділяють його долю, або ж самі позбавляють себе життя»

[Записки Юлія Цезаря і його продовжателів о галльській війні. — М., 1991, кн. I, с. 71].

Подібні таїнства відомі також і в нашій історії. В релігійному побуті такі факти свідчать про таїнство особистісного зв'язку посвяченого лицаря з його вождем, воєначальником — спільність долі Князя і Дружини. Про це записав наш літописець, згадуючи походи Великого князя Святослава і його промову до воїнів перед боєм:

«...Не осоромимо Землі Руської, а ляжемо кістками тут, бо мертві сорому не мають. Якщо ж побіжимо ми, — то сором нам. Тож не втечемо, а станемо кріпко, і я перед вами піду... Якщо моя голова ляже, — тоді самі подбайте про себе!» І сказали вої: «Де голова твоя ляже, там і ми наші голови зложимо»

[Літопис Руський, літо 971].

Для воїнської касты поняття **Честі і Слави** було одним з найвищих морально-етичних святощів.

За дружинним етикетом, Князь давав заприсяженим дружинникам дари, найчастіше це була зброя і військовий обладунок. Ці дари сприймали за велику Честь.

Слава належить Князеві, а Честь — воїнам-дружинникам.

Про це згадується в «Слові о полку Ігоревім»: воїни йдуть у поле пошукати «собі Честі, а Князям Слави». Не даремно в писемних пам'ятках Княжої доби і Козаччини часто зустрічаємо слова: «Не пострамимо Честі воїнської... (козацької)».

З поняттям Слави було тісно переплетене поняття військової Удачі. Той воєначальник, який потерпів поразку, не міг набрати воїнів до війська, бо Удача вважалася даною самими Богами: **«а хто Богом не сподоблений, той пребуде як сліпий, і не матиме з ним щастя»** [Велесова Книга].

Воїни-дружинники любили і вірили успішним кня-

зям, які прославили себе в боях, були впевнені в своїх силах, військових уміннях і навичках. Так було і за часів Козаччини. Яскравим прикладом непереможності вважався кошовий отаман Сірко, який «був превеликий характерник!»; «Запорожці, поки орудував ними Сірко, нікого не боялись, бо його ніяка сила не могла перемогти»; «Прошло років чимало, як жив Сірко і як його не стало, а Слава про нього не пройшла, не пропала» [Савур Могила, — К., 1990. — С. 115].

При укладанні мирних угод присягали воєначальники і воїни обох сторін. Так, посольство грецького цесаря звернулося до князя Ігоря з такими словами:

«Се послав нас цесар. Рад він єсть мирові і хоче мир мати з князем руським і дружбу. А твої послі водили вже цесаря нашого до присяги і нас послали водити до присяги тебе і мужів твоїх». І обіцявся Ігор так учинити. І на другий день призвав Ігор послів і прийшов на пагорби, де стояв Перун. І покляли руси оружжя своє, і щити, і золото, і присягнув Ігор, і мужі його, і скільки було русів-язичників. А християн-русів водили присягати в церкву святого Іллі...» [Літопис Руський, літо 945].

Цього ж року подається зразковий текст самої присяги. Тут бачимо типову структуру побудови таких юридичних текстів. На початку декларується намір про мир і дружбу між русами і греками «на всі літа, допоки сонце сяє і весь світ стоїть». Далі формулюється «ряд» (конкретні пункти договору), а за ними — саме заклання: «А якщо намислить хто із країни Руської розладнати цю дружбу, то ті, скільки їх прийняло хрещення, хай дістануть відплату од Бога вседержителя — осудження їх на погибель і в сей вік і в будучий; а ті, скільки їх не охрещено є, хай не мають помочі від Бога, ані від Перуна, хай не захистяться вони щитами своїми, і хай посічені будуть мечами своїми, і хай погинуть од стріл і од іншого оружжя свого, і хай будуть вони рабами і в сей вік і в будучий» [там же].

Ще один текст присяги руських княжих дружин подано в цей же рік: «...а якщо переступить це хто-небудь із країни нашої, чи князь, чи хто інший, чи охрещений, чи нехрещений, — хай не має він од Бога помочі, і хай буде він рабом у сей вік і в будучий, і хай заколений буде своїм оружжям. А нехрещені руси хай покладають щити свої, і мечі свої оголені, і обручі свої, і інше оружжя і хай клянуться, що все, написане в хартії сій, буде додержано Ігорем і всіма боярами, і всіма людьми, і землею Руською в наступні літа і завжди. Якщо хтось із князів чи із людей руських, чи християнин, чи нехрещений переступить се, що написано на хартії сій, — йому належить від оружжя свого померти, і хай буде він проклят Богом і Перуном за те, що переступив свою клятву».

Наш літопис зберіг також текст присяги Великого князя Святослава Хороброго, дану після Доростольського перемир'я: «Я, Святослав, великий князь Руський, як клявся, так і утверджую цим договором присягу свою, що хочу разом із русами, які підо мною, боярами та іншими людьми мати мир і справжню дружбу з цесарями..... Якщо ж ми не додержимо чого із сього сказаного раніш, то я і всі, хто зі мною і підо мною, хай будемо прокляті Богом, у якого віруємо, — в

*Перуна і в Велеса «скотья Бога», — хай будемо ми золоті, як ото золото** се, і своїм оружжям хай ми посічені будемо, і хай ми вмремо. Ви ж майте се за правду, що нині вчинив я вам і написав на хартії сій, а ми своїми печатями запечатали»* [Літопис Руський, літо 971, писано в липні].

Як бачимо, в присягах і клятвах головна роль завжди належала СЛОВУ, яким стверджувалось те, на що і перед ким присягали. З текстів цих Присяг довідуємось, що найганебнішим вважалося «стати рабом» і «бути забитим своєю власною зброєю».

Слово, як правило, супроводжувалось певними магічними діями і магічними речами.

До таких найсвятіших символів Побратимської присяги належала *Кров*; Воїнської клятви — *Зброя*.

У народно-звичаєвих присягах, козацьких часів знаємо про використання *Землі* та прикликання у свідки цієї присяги духів покійних *Пращурів*.

Присяга землею дійшла до наших днів у спрощеному вигляді, коли кажуть: «Землю їж!» — тобто підтверджуй, що сказане є правдою.

Присягу Землею широко застосовує нині сучасне українське Козацтво (при Посвяченні в козаки).

Особливого значення надавали Священній присязі воїни-захисники Святинь. Кожна язичницька Святиня мала своїх вірних лицарів, що її захищали. Так, західно-європейські хроніки XII століття зберегли нам відомості про 300 хоробрих лицарів, які мужньо боронили від германських та данських хрестоносців одну з останніх Святинь Рідної Віри слов'ян на о. Ругії (нині Рюген) — Аркону. Частина з них загинула від ворожих мечів чисельнішого ворога, а частина згоріла в Святині, боронячи образи своїх Богів і Священні реліквії храму, разом зі Священним знаменом — Станицею Світовида. Вони з Честю виконали свій священний обов'язок і дотримали Слова своєї Посвяти.

Поняття Честі і Слави, як бачимо, — не матеріальні речі, не якісь особливі вигоди чи земні блага. Їх цінують переважно люди двох вищих каст: брагманів і кшатрїїв (Волхвів і Воїнів), однак, і третій касті (вайш'їв) чесних землеробів, робітників і підприємців не були чужими найвищі духовні цінності.

Хоча нині, як видно, до героїчного лицарського Чину здатний далеко не кожен. Бо християнський світогляд зруйнував давнє арійське ставлення до Честі і Слави, яке було притаманне нашим Пращурам. У Біблії відверто сказано: «краще собака живий, ніж лев мертвий», що, за висловом Володимира Шаяна, фактично мало означати: «краще живий боягуз, ніж мертвий герой» [В.Шаян. Біблія як ідеологія. — Лондон, 1972]. Саме такою ідеологією керується кожний юдей, і саме такі цінності були нав'язані цілому людству християнськими книгами. В юдаїзмі допускається зрада будь-якої присяги. Талмуд (Старий Заповіт) вчить, що кожен юдей може давати будь-яку присягу «гоям», якщо існує загроза його життю або життю його сім'ї, і зовсім не зобов'язаний її дотримуватися. Отже, присяга юдея (явного чи замаскованого) не має ніякої ваги. А тоді спробуйте розібратися, кого ви заприсяжили.

Володимир Шаян ретельно вивчав давні релігії аріїв і наших слов'янських Предків. У 1934 році він вирішив відродити Предківський світогляд не просто як історич-

* Обручі також вважалися зброєю. Вони мали металеві шипи і вдягалися на зап'ястя, щоб оберігати руку від ворожого меча, а в разі потреби, обручем можна було битися в рукопашному бою.

** Золото — тут йдеться про золоту пластинку для писання хартії, яку називали «пінехруса». В тексті, «щоб ми стали як золото» означає «пожовкли, змертвіли».

ний опис, але повернути народові героїчні засади Рідної Віри як живої й дієвої релігії.

Зважаючи на те, що сприйняти такі ідеї готовий далеко не кожен сучасний українець, у 1943 році він з небагатьма своїми однодумцями створив релігійно-політичну організацію, тоді ще **нелегальну**, «Орден Лицарів Бога Сонця». Перша група лицарів склала йому Присягу. Організація боролась за незалежну Україну, тому сам В. Шаян та члени його ордену мусили емігрувати з України, остерігаючись сталінських переслідувань. Лицарям, які не хотіли йти на Захід, В.Шаян дав наказ стати до лав Української Повстанської Армії. Так з'явилася Група імені Перуна, що згадується в «Літописі УПА» (Т.8, с. 173).

В Авг'сбурзі 1944 р. В. Шаян створив осередок редакції журналу «Світання» та поклав початок Українському Вільному університету. Тут же було створено й другу (молодшу) групу Ордену Лицарів Бога Сонця. Цього разу орденську присягу склали 12 лицарів.

Саме для них професор В.Шаян читав курс орденських лекцій про Віру наших Предків, про Священний героїзм та найвищу Святість Всеарійського відродження, яке він назвав «Пан-арійським ренесансом» (Всеарійським), пророчо передбачивши Відродження етнічних релігій у всьому світі.

З архівних матеріалів, листів і спогадів мені вдалося встановити імена кількох посвячених Волхвом Шаяном лицарів із молодшої групи: Богдан Війтенко, Вишата Святославович, Степан Кухар, Богослов Лиський, О.Новаківський, Всеволод Герасимович, Петро Роєнко, Лев Силенко, про яких сам В.Шаян писав до М.Русича: «**Вони дістали орденський вишкіл і склали орденську присягу**» [М.Русич. *Дещо із життєпису Володимира // Світання. — 1974. — №3 (V)*].

План Ордену, заснованого В.Шаяном, був такий: лицарі йдуть в Америку і там створюють економічну базу для осередку Ордену. Вони зобов'язалися складати десятину від своїх заробітків на Центр Ордену, а майно Ордену мало стати спільною їхньою власністю.

Пізніше до Рідної Віри та Ордену приєдналися «героїчно посвячені» канадійці Нестор Роговський та Лариса Мурович. Не відомо, чи склали вони присягу, але саме їхня самовіддана праця дала нам змогу пізнати праці Володимира Шаяна, познайомитися з його героїчним Чином — боротьбою за Відродження Віри Предків. Вони заснували Інститут імені Володимира Шаяна і займалися виданням та поширенням його праць.

В Архіві В. Шаяна зберігся і текст **Присяги**, яку склали Лицарі Ордену Бога Сонця. Вона складається з двох частин, перша з яких є власне Символом Віри (подаю скорочено):

«Вірю у Сварога, Бога наших Прапредків, Єдиного Многопроявного, якого як найвище Божество під різними іменами почитали, молилися і вірували в Нього наші Прапредки.... Вірю в найвище начало Космічної творчости, що його під іменами Перуна, Свантевита, Дажбога та численними іншими народи визнавали і почитали...

Вірю в Перуна, Батька і натхненника Лицарського Ордену на Землі...

Вірю в Дажбога, що вогнем свого Існування утримує горіння сонць і світів...

Вірю в Ладу, що своєю ласкавістю в кожній любові існує і радується...

Вірю в усі інші ще необ'явлені безконечні Види і Особи існування СВАРОГА-ПЕРУНА-ДАЖБОГА у їх

сутності Єдиних, в їх многопроявності незбагнених...»

Друга частина Присяги становить основний зміст того, на що і кому присягають:

«присягаю зберігати досмертну вірність, достоїнство, як і любов і відданість Обновникові цієї Віри Володимирові та буду дотримуватися духового послуху в усіх справах Віри і Дії... Буду цю мою присягу вважати дійсною після смерті Володимира через встановлене ним **наслідство** Віри і Чину, — цю присягу Віри моєю молитвою, моїм словом і моїм підписом стверджую.....» (підкреслення в тексті – Г.Л.), [Канадський Державний Архів при Парламентській Бібліотеці Канади. Фонд Володимира Шаяна MG 31 Н 100].

1. Отже, перша частина цієї присяги є Символом Віри, головні засади якої: **многопроявність** Сварога і його дітей Перуна, Дажбога, Лади та інших його проявів, які були відомі нашим Пращурам.

2. Встановлення Правового (звичаєвого) і Священного зв'язку Волхва Володимира і вірних йому Лицарів.

3. Звернімо увагу на поняття «**наслідство**», бо воно є ключовим у нашому розумінні сутності присяги.

Наслідство або спадкоємність духовної верстви Рідної Віри повинно мати свою безперервну історію. Тільки такі умови його розвитку забезпечують безпосередню передачу Знань і Віри. Оскільки Віра наших Предків була жорстоко перервана, слід було відновити розірвану Традицію, що й зробив Володимир Шаян у створеному ним Ордені.

З цього історичного моменту починається Нова доба розвитку уже відновленого зв'язку Предківської Віри з нашим українським народом. Наш святий обов'язок нині зберегти цю священну тяглість (безперервність), як і передачу Священства Волхвів Рідної Віри.

Але не так воно сталося, як гадалося. Серед дванадцяти посвячених виявився один «юда», котрий, вбравшись у шати новітнього пророка, взявся «реформувати» Віру Предків за юдейсько-християнським зразком, і звів її на жалюгідний монотеїзм. Так сталося збочення до рунвізму Лева Силенка. Це він відкинув Сварога, Свантевита, Перуна, Ладу та всіх інших Богів Рідної Віри, яким присягнув в Ордені Лицарів Бога Сонця. Це він зрадив свого Вчителя і Провідника Володимира Шаяна. Це він посіяв розбрат і зневіру серед небагатьох патріотичних українців, які вже усвідомили необхідність Відродження Рідної Віри, але ще не знають, як це зробити. Це про таких, як Силенко, писав Юрій Клен:

*Не страшні нам вороги одверті,
а ті, що з рідним словом на устах
йдуть до нас, щоб душу нам роздерти,
і сіють терни розбрату в серцях.*

Однак, українська народна мудрість каже: «Брежню світ пройдеш, та назад не вернешся». Дуже скоро американський провідник був викритий і громаді рунвіри почали потроху відходити від Силенка, повертаючись до Віри Предків (наприклад, громади рідновірів-язичників м. Гамільтон та м. Торонто). Волхв Володимир Шаян застерігав Мирослава Шкавритка щодо одностороннього трактування Рідної Віри Силенком (однобожжя) і неодноразово допомагав йому порадами. В 1974 р. Волхв Володимир Шаян відійшов у Вічність, Поховання Вчителя за обрядом Рідної Віри здійснив тоді ще кандидат на Волхва Мирослав Шкавритко, який був висвячений на Волхва і рукопокладений Громадою м. Торонто. А в 1981 р. у м. Гамільтоні громаду рідновірів-язичників перереструктурував Мирослав Ситник. Достойний Старший Провідник Мирослав Сит-

1. ЗАЧИН ОБРЯДУ

Жінки входять у хату до породіллі з Хлібом:

— Слава Роду і Рожаницям!

Породілля і її родина відповідають:

— Навіки слава!

Жінки подають паляниці породіллі, вітають:

— Хліб у хату — Бог у хату!

Прийми цю паляницю, щоб затупити бочки, де були сини і дочки!

Породілля приймає хліб, цілує його, дякує. Жінки співають:

Ой, літає журавель, літає,

Та й за ковдру заглядає:

А вже нашій породіллі

Вийшли вже неділі!

Дають подарунки для новонародженого і породіллі. Даруючи квіти породіллі, кажуть:

— Скільки тут квіточок, щоб стільки було діточок!

Даючи подарунки, кажуть:

— Від нас мало — від Богів більше!

2. ВОЛХВИНЯ ГОТУЄ ПРЕСТІЛ

Застеляють стіл рушником, ставлять чашу з водою, кропильце, свічник з трьома свічками, три малі свічечки, рушник для породіллі, оберіг для новонародженого, шапочку, а також вивернутий кожух кладуть на ліжку; колицку ставлять так, щоб ніжки дитини були до печі, а голівка — до вікна.

Мати передає дитину Божаті, яка приймає дитину на крижмо (спеціальну тканину). Божат стає поруч.

ОБРЯД

ПОСВЯЧЕННЯ НОВОНАРОДЖЕНОГО

Обрядодії:

1. Зачин-привітання
2. Готування Престолу
3. Освячення Води
4. Освячення дитячої кімнати
5. Омовіння Породіллі
6. Наречення дитини
7. Передача дитини родителям
8. Рожанична Братчина
9. Перша Каша
10. Друга Каша

Молитва до Сварога

О Всевишній,
Всюдисущий Свароже!
Ти, що сповнюєш собою все,
і що містиш всіх у собі!
Хай буде святе і благословенне
Ім'я Твоє,
незнищенне у віках,
суцце віки віків!
Просвіти;
дароване Тобою
хай перебуває чистим
і променистим в нас.
Очисти спраглих світла
Волею Твоею,
і вклади любов
у серця наші!

Волхвиня запалює три свічки:

Слава Вогню-Сварожичу
і Богам Прави, Яви і Нави,
бо ми маємо їх воістину!
*Якщо Вогонь горить у печі,
дають жертву Вогню — Хліб:*
— Прийми, Роде!

3. ОСВЯЧЕННЯ ВОДИ

Волхвиня читає молитву до води, а потім почергово бере вогонь (допоміжною свічкою або дерев'яною скіпкою) від свічок Права, Ява і Нава та занурює почергово у воду:

— Хай святиться Жива Водиця!
(тричі).

4. ОСВЯЧЕННЯ ДИТЯЧОЇ КІМНАТИ

Волхвиня читає молитву Сварогу, а далі каже:

Спасибі Сварогу-ковалю,
що викував дитину,
а кюочи не впотів,
і в рученьки не хукав,
а добро і тепло
добувати було!

Волхвиня кропить свяченою водою колицку, Божата і Божату, всіх гостей:

— На щастя, на здоров'я, на довгий вік!

5. ОМОВІННЯ ПОРОДІЛЛІ

Волхвиня умочає в свячену воду край рушника і витирає породіллі обличчя, руки, ноги:

— Вода-Водиця, Вода-цариця!
 Ти очищаєш луги, береги,
 каміння, кремення, річки і піски.
 Очисти Дажбожу онуку Лелю
 від злих людей, проклятих очей!

6. НАРЕЧЕННЯ ДИТИНИ

Присяга Божатих:

— Я, Дажбожий онук.....
 — Я, Дажбожа онука.....
 Даю слово перед Богами,
 перед Волхвами,
 перед родителями
 і перед усіма людьми,
 допомагати родині
 виховувати цю дитину
 у Вірі Прабатьків і Праматерів
 Роду нашого Українського,
 щоб ріс він здоровим,
 розумним та чесним
 на радість родителям,
 на добро і славу Матері Україні!
 Слово моє кріпке!

Волхвиня:

— Хай буде так!

Слава Сварогу і всім Богам у Сварзі!

Божаті відповідають:

— Навіки Слава!

Волхвиня, тримаючи шапочку над вогнем і свяченою водою:

— Наречемо імено цій дитині —
 (називає в шапочку): Дажбожий онук
 Світодар!

Волхвиня закриває шапочку рукою,
 підносить її до дитини і надягає.

— Це Роду і Рожаниць імено, —
 до серця ввійде і захистить тебе від
 ворогів!

Волхвиня бере в руки оберіг:

— Світовиде! Небесний захисник
 Дажбожого онука Світодара! Бережи
 і захищай Дажбожого онука Світода-
 ра, щоб він був завжди здоровий, міц-
 ний і щасливий під Твоїм захистом!

Волхвиня освячує над вогнем
 оберіг і надягає дитині:

— Носи на здоров'я і рости вели-
 кий! Дай, Боже, щастя!

7. БОЖАТІ ПЕРЕДАЮТЬ ДИТИНУ РОДИТЕЛЯМ:

— Брали безіменного, а поверта-
 ємо посвяченого — Дажбожого ону-
 ка Світодара.

Кум бере дитину на вивернутий
 кожух і передає матері, кума пере-
 дає крижмо.

Кум кладе в колыску книжку, олі-
 вець, топірець, сопілку чи щось ме-
 талеве, кажучи побажання:

— Щоб був мудрим, щоб був вої-
 ном....

Мати кладе дитину в колыску, дякує
 кумам і Волхвині, запрошує до столу.

8. РОЖАНИЧНА БРАТЧИНА

Розпочинається загальним співом
 Слави Великої.

Молитва до їжі:

— Дякуємо Дажбогу
 За їжу щоденну
 для кріпості тіла поживну,
 для духа натхненну.
 Бо не ївши — легше,
 а поївши — краще!

9. ПЕРША КАША

Кашу подають у горщику на руш-
 ники ("щоб дитина не була голою") і
 споживається першою.

Ця каша називається "Сохрани-
 дитя".

Кум піднімає кашу вгору:

— Щоб Світодар ріс, як росла ця
 каша!

Волхвиня:

— Цю кашу треба їсти швидко, щоб
 Світодар швидко почав говорити!

Гості, куштуючи кашу:

— Каша гірка, солонка, кисла.....

Волхвиня:

— Треба цілуватися частіше, щоб
 каша була солодкою.

Вживаючи інші страви, говорять
 побажання здоров'я породіллі і дитині.

Закінчується Рожанична Брат-
 чина обрядом:

10. ДРУГА КАША

Кум викупляє горщик з кашею,
 гості додають гроші на тарілку,
 яку він підносить до кожного. Гроші
 передають породіллі:

— Від нас мало — від Богів багато!

Волхвиня кожному дає "Квітку" —
 букетик з колосків та квітів:

— Щоб Світодар був багатий! Здо-
 ровий! Щасливий!...

Розбивають горщик. Кашу спожи-
 вують, беруть додому.

Галина Лозко. ВЕЛЕСОВА КНИГА. ВОЛХОВНИК. – К.: Такі справи, 2002. – 368 с.

Повідомляємо, що вийшла друком Велесова Книга в перекладі філолога, кандидата філософських наук Галини Лозко. Це видання вигідно відрізняється від попередніх публікацій цієї пам'ятки і є своєрідною енциклопедією Велесової Книги. Обсяг видання 368 сторінок (формат 22 x 23 см), у твердій обкладинці з золотим тисненням, кольоровим форзацом та ілюстративними матеріалами, видана спільно редакціями часописів «Сварог» і «Такі справи». Видавець — Сергій Данилов, дизайн та макет Людмили Кузнецової за участю художника Радомира Миколенка, передмова відомого українського письменника Івана Білика.

У першій частині під заголовком «Дерев'яні книги Волхвів, або Слово о Правді» подані матеріали про Велесову Книгу: Галина Лозко оповідає про світогляд наших Предків за Велесовою Книгою, подає публікацію Ярослава Орiona про історію пам'ятки та листування Миколи Скрипника з приводу пошуку і публікації архівів Юрія Миролубова.

Друга частина книги — це літературний переклад та релігієзнавчий коментар усіх дощок Велесової Книги, здійснений Галиною Лозко; серед них публікуються тексти, виявлені дослідницею вперше в Україні. Всього в книзі опубліковано 77 дощок та фрагментів.

Третя частина під назвою «Дощки Правдодатні» — публікація архівних матеріалів Юрія Миролубова та оригінальних текстів Велесової Книги за виданням Миколи Скрипника, які є найточнішими (тобто без «редакцій» і перекохань, які наявні в російських виданнях) і публікуються також вперше в Україні.

Четверта частина має назву «Аз Буки Віді...» і містить повний лексикографічний словник Велесової Книги на 8500 слів, упорядкований Галиною Лозко, що є унікальною працею — дослідження мови праукраїнських Волхвів здійснено вперше.

Книга також містить повний покажчик географічних назв, імен історичних

НОВІ ВИДАННЯ РІДНОВІРАМ

Книжковий огляд

осіб, етнічних назв, імен Богів, релігієзнавчих понять, статистичні дані, що значно полегшує вивчення пам'ятки. Книга має значний науково-бібліографічний матеріал (список джерел близько 500 назв).

Ця книга є найповнішим науково-популярним виданням. Наукові рецензенти: доктор філософських наук, професор А.М. Колодний, академік, доктор історичних наук, професор П.П. Панченко та доктор історичних наук О.І. Уткін.

Книга адресована широкому колу читачів: науковцям, учителям, студентам і учням середніх навчальних закладів, усім, хто цікавиться українською духовною культурою.

Вартість книги договірна (плюс поштові витрати). Замовлення і грошові перекази надсилайте на адресу: УКРАЇНА, 03061, Київ-61, до запитання Галині Лозко.

На зворотному боці поштового бланку не забудьте вказати своє прізвище, ім'я, по батькові, точну зворотню адресу та назву книги, яку замовляєте.

Кияни можуть придбати книгу безпосередньо у редакції. Додаткова інформація телефоном: (044) 4884-332.

Григорій Клочек. СВІТ «ВЕЛЕСОВОЇ КНИГИ». – Кіровоград: Степова Еллада, 2001. – 160 с.

Навчальний посібник відомого літературознавця, доктора філологічних наук Григорія Клочека допоможе читачам збагнути цінність цієї пам'ятки нашої культури. Книга написана для сучасної вищої та середньої школи, де вона нині введена до навчальних програм. Проте, крім навчально-методичної цінності, ця праця є науковим дослідженням, у якому Велесова Книга представлена як високохудожній літературний твір, наділений сильною духовною енергетикою.

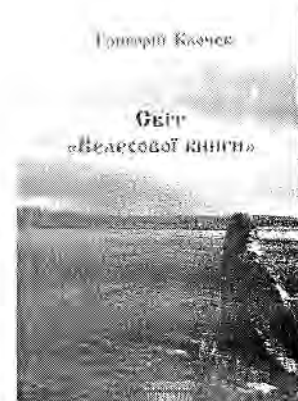
Автор подає коротку історію віднайдення пам'ятки, її перших публікацій та досліджень. Григорій Клочек також докладно зупиняється на проблемах автентичності. Зокрема, він зазначає, що думка про ймовірність фальсифікації «дуже серйозно заважає пізнати Велес Книгу як пам'ятку, що має величезне значення для нас, сьгоднішніх українців». Серед багатьох аргументів на захист автентичності Велесової Книги автор подає думки С.Лісного і свої власні: «жоден історичний документ не на-

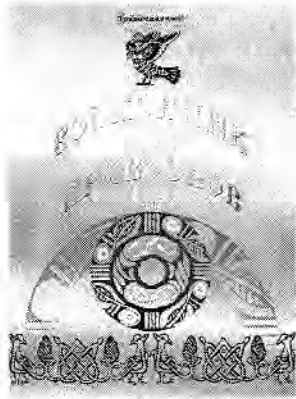
писаний цим алфавітом, — ...факт, надзвичайно небезпечний для фальсифікатора», і далі: «кількість «підробленого» матеріалу величезна, — то чи варто було тратити стільки часу на його підробку! Цілком було б достатньо і десятої долі того... У Велесовій Книзі дуже багато подробиць, які можуть бути підтверджені тільки маловідомими або майже забутими старовинними джерелами. Це свідчить, що фальсифікатор мав би бути тонким знавцем давньої історії. Але ж при таких знаннях краще було б стати відомим дослідником, ніж невідомим фальсифікатором!»

Григорій Клочек переконливо доводить, що Велесова Книга — праукраїнська пам'ятка. Він піддає гострій критиці намагання російського популіста А.Асова приписати Велесову Книгу «новгородським волхвам» та створити нові міфи про її автора ніби-то якогось «Ягайла Гана», ім'я і навіть біографію якого (аж до дати народження) Асов створює буквально з трьох літер «іаг». Його писання Григорій Клочек кваліфікує як «жанр, визначальною особливістю якого є імітація науковості».

В книзі також проводяться паралелі зі «Словом о полку Ігоревім», роздуми про давньоруських Волхвів та давню язичницьку ідеологію. Автор стверджує, що «літописання було розпочате зовсім не монахами християнських монастирів, а язичницькими жерцями». Провідною ознакою Велесової Книги, на думку автора, є релігійна спрямованість. Він також відзначає її патріотизм, волелюбність наших Пращурів, які так чудово відображені в цих старовинних дощечках.

Книга стане в нагоді всім рідновірам і шанувальникам нашої глибокої духовної культури.

Лозко Галина. ВОЛХОВНИК. ПРАВОСЛОВ. — К. : Сварог, 2001. — 144 с.

Ця книжка є другим виданням маленької брошури «Волховник: карби язичницького віровчення», виданої в 1994 р. Українським центром духовної культури та книжечки «Правослов: молитви до рідних Богів», що вийшла друком в 1995 р. в редакції часопису «Сварог». Обидві збірки — нині вже є раритетом, бо це були перші язичницькі видання в Україні, здійснені після тисячолітнього нищення Рідної Віри. Не даремно автор і упорядник видала їх в серії «Пам'ятки релігійної думки України-Руси», до якої також увійшла і «Велесова Книга. Волховник» у перекладі Галини Лозко.

На звороті обкладинки така анотація цієї збірки: «Україна — Рідна Земля — Рідна мова — Рідна Віра! Нашо нам чужого Бога? Свій стоїть коло порога». Так говорить народна приказка. Воістину, щасливий народ, який не втратив свою Рідну Віру! Але нам, українцям-русичам, вогнем і мечем була нав'язана чужа юдо-християнська віра, яка повела Україну на манівці духовного і тілесного занепаду, що за тисячу років зробила народ рабом чужого бога.

Нині рідні Боги повертаються в Україну. Привітаймо їх рідним славослів'ям! У цій книзі ви знайдете найдавніші рідні молитви з дощечок Велесової Книги та з уст народу, звернені до Богів Права.

Наша Віра правдива, бо Право славимо! — так слов'янський Символ Віри пояснює назву нашої старої віри «Право-слав'я», а Велесова Книга віщує, що ми стали славними, славлячи Рідних Богів».

В першій частині цієї книги читач знайде дванадцять карбів язичницького віровчення Рідної Віри: про Сотворення Світу, Сотворення Роду, Єдність буття, Родовід Богів, Радість Життя Вічного, Священність і Чарів-

ність, Звичай Український, Духовних Провідників, Коло Свароже, Храми і Святини, Домашні Святощі і Обереги, Застороги Нащадкам.

У другій частині описано, як християнська церква привласнила собі назву нашої Рідної Віри «Православ'я» та «Що таке молитва?», «Що таке Богослужба?», «Назви сповідників Рідної Віри», а також читачі знайдуть молитви і пісні урочисті, жертвенні, поминальні, обрядові, щоденні та святкові (до кожного зі свят Кола Сварожего). У книжці зібрані словесні обереги, молитви господарські, рослинні та лікувальні, для любові та для краси — тобто чарівні слова на всі випадки життя рідновірів.

Придбати книгу можна поштою, попередньо передплативши на вказану адресу; вартість 6 гривень (плюс поштові витрати), або замовити в редакції нашого часопису за телефоном 4884-332.

Україна, 03061, Київ-61, до запитання Лозко Галині Сергіївні.

Лозко Г. ЕТНОЛОГІЯ УКРАЇНИ. Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект. — Київ: АртЕк, 2001. — 304 с.

На широкому тлі історичних подій та культурних процесів авторка цього наукового видання розглядає етапи формування українського народу та його духовної культури.

На відміну від багатьох сучасних поглядів, Г.Лозко дотримується тієї думки, що «етнос» — це кровноспоріднена спільнота, яка має: 1) спільну територію (рідну землю); 2) спільну мову (рідну мову); 3) спільні родові легенди про походження свого етносу, спільну історичну пам'ять, звичаї та обряди, тобто те, що є його етнічною релігією (рідною вірою)».

Вона зазначає, що поняття «політичної» нації вигідне інтернаціональним космополітичним суспільствам. Але збереження етносу залежить, насамперед, від правильної етно-національної політики та відродження національного духу. Нині відродити духовну культуру не можливо без повернення народів його власної етнічної релігії.

В той час, коли світові «глобалісти» намагаються знищити саме поняття кровноспорідненості народу, його расової чистоти та духовної єдності, Г.Лозко пропагує очищення етнічної культури від усього чужерідного, невласного нашій духовності та звичаєвості.

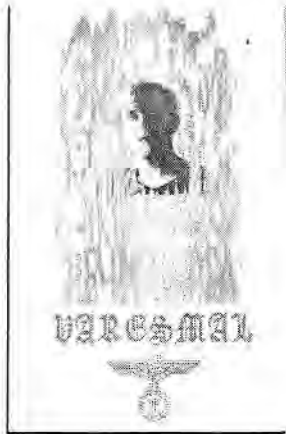
В книзі по-новому розглядаються проблеми походження людства. Авторка — прихильниця політеїстичних етнічних релігій, також виступає на захист полігенічної теорії походження рас, залучає до своєї праці думки провідних расологів XIX — XX ст., які замовчувалися радянською ідеологією. Раси людей виникли від різних предків, і можливо в різний час. Вони мають різні природні здібності і різні характери, а отже, — і різні духовні та культурні надбання. Ніяких вигаданих «загальнолюдських» цінностей не існує. Проблема не в тому, щоб об'єднати неосъєднуване в одній державі, чи в одній релігії, чи в одному законі (напр., демократії), а в тому, щоб навчитися правильно співіснувати в такому різноманітному світі з іншими народами, водночас не втрачаючи своєї етнонаціональної ідентичності.

А це, на думку Галини Лозко, можливо лише в диференційованих суспільствах (розділених расово, національно, станом та релігійно). Чи не найбільше уваги в книзі відведено етнічній релігії Предків українців, починаючи з Трипільської, арійської, скіфської, слов'янської доби, та відродженню етнічних релігій у світі. В контексті національних проблем розглядаються також історія та культура національних меншин України (росіян, поляків, болгар, греків, євреїв, німців, тюркських та інших народів). Постійно увага автора зосереджена на етнорелігійному відродженні різних народів.

Придбати книгу можна поштою, попередньо передплативши на вказану адресу; вартість 14 гривень (плюс поштові витрати), або замовити в редакції нашого часопису за телефоном 4884-332.

Україна, 03061, Київ-61, до запитання Лозко Галині Сергіївні.

РЕЧИ ВАРГА. Переклад з норвезької. – М., 2002. – 192 с.

Варг Вікернес (відомий також як Каунт Гришнак) – норвезький музикант, язичник-націоналіст. Він став відомим своєю арійською музикою стилю Vargum.

На початку 90-х років Норвегією прокотилась хвиля підпалів християнських церков. В цьому був замішаний і Варг. В 1994 р. Варга було арештовано і засуджено на 21 рік за звинуваченням у вбивстві і підпалі церков. Його жертвою став Ойстейн Орсет, гомосексуаліст і комуніст-напівсаам, відомий під псевдонімом Евронібус.

Промови Варга були видані в Норвегії в 1997 р. під назвою «Vargsmal». У передмові до видання Варг писав: «Я сприймав увесь судовий процес як інквізицію. Здавалось, усе було сплановане, і я відчував, що суд був нічим іншим, як цирком, призначеним для того, щоб виправдати придушення певного виду «політично незручних» людей у Норвегії – язичників. Це робилось шляхом цілеспрямованого викривлення моїх мотивів і можливих дій. Я багаторазово повторював, що я не сатаніст, але преса постійно представляла мене сатаністом... Я почував сильну потребу повідомити людям мою версію всього, що відбувається і справжні причини мого протесту проти сучасного світу».

Книга писалася у в'язниці, а її рукопис з великими труднощами потрапив на волю, де вона була видана через три роки після написання. Варгу в час написання книги виповнився 21 рік і він був «безпощадно чесним», як сам він говорив тоді. Та, незважаючи на молодість, Варг уже дав тверезу оцінку християнству й аналізував жахливі наслідки християнізації арійських народів.

Християнство він називає «релігією смерті», яка цілеспрямовано культивує все протиприродне (аскетизм, чернецтво). Але найбільшим злочином

християнства він вважає заперечення цінності і чистоти Роду, який в усіх арійських народів завжди шанувався найвище. Варг вказує, що «змішування рас шкідливе для нащадків». Праці з евгеніки (науки про поліпшення біологічних якостей людини), які вивчав Варг, були в нього конфісковані як «нацистські» і «расистські». Він стверджує, що расово чисті народи є найбільшою загрозою юдохристиянству, тому воно й проповідує всілякі національні й расові змішування під гаслами «братерства», «рівності» і будь-яких свобод, в тому числі й статевих.

Варг впевнений, що: «Коли правда про християнство вийде на світло, жодна людина не буде вагатися жодної секунди, щоб кинути його у вогонь і спалити, щоб нічого не лишилось!» На зміну юдохристиянству мають прийти природні етнічні релігії кожного народу. Книга містить також ряд роздумів про норвезькі язичницькі міфи, руни футарк, язичницьку етику і мораль. Незважаючи на деякі мовні огріхи російського перекладу, здійсненого Свердом, книга надзвичайно цікава і зрозуміла. Безперечно, що це видання буде цінним джерелом для всіх мислячих людей, особливо для молоді, яка вже усвідомлює необхідність духовної переоцінки подій і явищ сучасного світу.

Анатолій Колодний. РУНВІРА (Рідна Українська Національна Віра). – К., Світ Знань, 2002. – 64 с.

Автор книги — відомий релігієзнавець, доктор філософських наук, професор Анатолій Колодний, подає неупереджений релігієзнавчий аналіз нової релігійної течії, яка виникла в українській діаспорі Америки.

У своїй передмові автор одразу зазначає, що «як віросповідання, вона не тотожна Рідній Вірі, оскільки ґрунтується на інших світоглядно-релігійних та обрядових засадах...» І далі подає коротке роз'яснення, чому саме: «Якщо рідновіри прагнуть відродити витокові язичницькі форми давньої релігійності українців, то рунвіри сприймають реформовану Л.Силенком на принципах стандартів монотеїстичних світових релігій давньоукраїнську віру. Якщо рідновірство є природною релігією, то рунвірство є вже штучним релігійним витвором. Воно не має такої глибинної традиції в історії українства, як рідновірство».

Не оминув автор релігієзнавчої праці і складних відносин Л.Силенка з його Вчителем знаним професором Володимиром Шаяном, який в влітку 1945 року в Аугсбурзі посвятив Силенка в Рідну Віру і що «саме тут він дав клятву Ли-

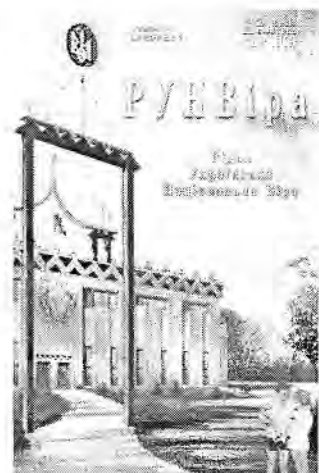
царя Ордену і брав участь у його акціях, одержавши ім'я Орлігори».

А.Колодний слушно зазначає, що велику шкоду авторитету Силенка «приносить прагнення до самосакралізації, самообожнення, подання ним себе якимось Богомданним Пророком, незаперечним і єдиним для України провісником істини. Саме до цього вдається і його біограф Т.Лисенко, принісши, зрештою, цим велику шкоду Л.Силенку як Вчителю».

Автор подає короткий аналіз «Мага віри» — священної книги рунвістів, 17-ти рунвістських заповідей, обрядів рунвіри та ін. Дещо спрощено розглядається календар рунвіри, зокрема не вказано на його штучність і довільність, хоча й подано порівняння з астрономічним календарем Рідної Віри.

В другому розділі книги розглянуто поширення рунвіри в Україні, різноманіття рунвістських об'єднань та їх перспективи, які автор бачить реально і каже про це відверто: «я не вірю в те, що з відходом Вчителя у Світ Предків РУНВІРА збережеться. Вона вже втратила те, що мала, скажімо, десь п'ять років тому. Навіть сам Лев Силенко має нині десь ховатися від тих, хто нещодавно був у тій же Америці його найближчим і доброзичливим однодумцем». Автор, який особисто зустрівся в Америці з Левом Силенком, загалом з симпатією ставиться до нього, запрошує його в Україну, але Силенко так і не спромігся приїхати на Батьківщину, щоб відкрито поспілкуватися з українцями. Адже перед ним сьогодні в Незалежній Україні були б відкриті студентські аудиторії найзначніших вузів України та аудиторії широкої громадськості. Однак, до такого відвертого спілкування Силенко виявився не готовим.

Книга буде цікавою, насамперед, сповідникам рунвіри, а також усім іншим українцям, які шукають свій шлях до пізнання Рідних Богів.

Багдасаров Р. СВАСТИКА: СВЯЩЕННЫЙ СИМВОЛ. — Этнорелигиоведческие очерки. — М., Белые альвы, 2001. — 432 с., ил.

Перше фундаментальне видання про історію та символіку свастики. Сьогодні, напевно, не знайдемо людини, яка б не знала цього знаку та його назви. Однак, на жаль, у переважній більшості людей цей символ викликає лише асоціації з Третім Рейхом та ідеологією нацизму.

Незважаючи на те, що історичній науці (зокрема, археології) відомо, що свастика — один з найдавніших священних символів, ніхто не поспішає відмінити мовчазне табу на використання цього знаку. Так БСЄ повідомляє: «Гітлер і німецькі фашисти зробили свастику своєю емблемою. З того часу вона стала символом варварства і людиноненавистництва, нерозривно пов'язаних з фашизмом» (т.49, с.375). Таке пояснення свастики характерне лише для пострадянських країн, до яких належить і Україна. Проте, в зарубіжних енциклопедіях звичайно уточнюється, що свастика є релігійним символом для послідовників індуїзму, буддизму і ряду інших релігій.

Книга Р. Багдасарова розкриває перед читачем маловідомі або й зовсім невідомі факти з історії цього священного знаку не тільки для індуїстів і буддистів, але й для всіх слов'янських народів. Як у Росії, так і в Україні, досі збереглося безліч орнаментів (вишивок) з використанням свастики, які виготовлені задовго перед II Світовою війною. Їх інколи можна знайти в експозиціях етнографічних музеїв, хоча автор наводить ряд фактів фанатичного знищення цих музейних пам'яток. Наприклад, у Каргопольському музеї, де була чи не найбільша колекція таких північноруських вишивок, найцінніші експонати були знищені «через страх бути звинуваченими у гітлерівській агітації». В багатьох провінційних музеях пам'ятки мистецтва із зображеннями свастики ніколи не включаються в основну експозицію, а припадають пилом у музейних запасниках. Через це й народні майстрині-вишивальниці не використовують священний символ у

своїх роботах. Негласна заборона накладена також і на використання цього знаку на товарах масового виробництва — тканинах, кераміці, дерев'яних виробках тощо.

Свастика була виявлена археологами практично на всіх населених материках. Вона в багатьох релігіях була символом Бога: Зевса, Індри, Агні, Брами, Вішну, Шиви, Юпітера, Афіни, Артеміди та ін. Санскритський вигук «Свасті!» означає «Благо!» і досі використовується в релігійному богослужінні в Індії. Ще на початку XX століття в усіх європейських країнах, в тому числі й у нас, свастику зображали на Різдвяних листівках з побажаннями щастя.

В свастиці наші Пращури вбачали символ вічного колообігу Всесвіту, Сонце в його круговому русі, жертвний вогонь, рух води, чоловіка і жінку та їх єдність. Автор пише, що «В річному сонячному циклі лівостороння свастика символізує літній сонцеворот, з якого починається зменшення денного світла, а правостороння — зимового, від якого день набирає силу».

Книга містить багатий ілюстративний матеріал та розлогу бібліографію. Сподіваємось, що вона допоможе читачам позбутися невинуватої свастикифобії і пошанувати найдавніший священний знак наших Пращурів.

Інформацію про придбання книги можна отримати за адресою: 109542, Москва а/я 82, Р.В. Багдасарову.

e-mail: bagdasarov@world-of-svastika.ru

Авдеев В. Б. МЕТАФИЗИЧЕСКАЯ АНТРОПОЛОГИЯ. — М.: Белые альвы. — 2002. — 256 с.

Збірка праць Володимира Авдеева — російського філософа релігії та культури, відомого в Україні своєю книгою «Преодоление христианства» (1994 р.) та публікацією його статті «Расовое мышление древних греков» у нашому часописі «Сварог» № 10.

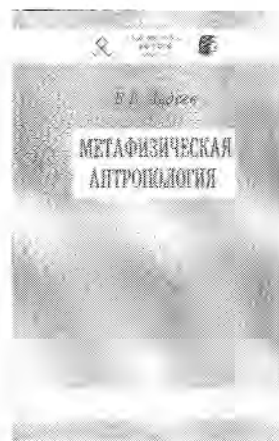
Цим виданням В. Авдеев започатковує новий філософський напрямок метафізичної антропології, покликаної виробити струнку систему світогляду та формувати расову свідомість білих народів.

До збірки увійшли різні його статті, опубліковані в 1995-1999 рр., але об'єднані однією цілісною ідеєю відродження расових цінностей: «Націонал-гедонізм», «Інтегральний націоналізм», «Дитяча хвороба євразійства в російському націоналізмі», «Езотеричний патруль», «Як знищити новий світовий порядок», «Спочатку Євразія, тепер Азіопла», «Свобода особистості і расова гігієна», «Кастова етнократія», «Право керма!» «Расовое мышление древних греков», «Мумія Леніна», «Генетичний соціалізм», «Нова традиція і расова модернізація».

Автор нагадує читачам, що нині настає кінець **епохи змішування** — змішування Добра і зла. Після цього повинна настати **епоха розділення**. Арії повинні навчитися розрізняти Добро і зло, що мають зовсім різні джерела свого походження. Епоха змішування, синкретичних філософій, еkleктичних релігій приходить до свого закономірного кінця. Пріоритет надається мистецтву розділення, бо змішування не може бути прогнозованим. На цьому тлі виникає новий культурно-політичний феномен — «інтегральний націоналізм», який дасть змогу вузькому місцевому націоналізму стати складовою частиною загального відродження Білого світу. Нашим народам слід позбутися всіх атрибутів поразенської ідеології, насадженої християнством. Поняття «свій» і «чужий» повинні воскреснути з новою силою. Схильність до всякого роду інтернаціоналізмів, автор пояснює лише біологічними причинами. Чисте може зрозуміти і оцінити лише той, хто сам чистий. Бруд лише забруднює те, що чисте.

Книга В. Авдеева розвінчує юдейський монотеїзм і всі похідні від нього релігії, створені для викачування енергії з легковірних адептів. Він переконливо доводить, що християнські бог і сатана — одна і та ж сутність: «Єдиний бог і Єдиний диявол», з допомогою яких відбувається відток психічної енергії віруючих і зарядження нею релігії-вампіра (тобто юдаїзму). Щоб обеззброїти ворога, В. Авдеев радить вийти з цієї бінарної схеми, не грати запропонованими картами. Якщо вам хтось повідомить про «явлення» Ісуса Христа, відповідайте, що ви його не кликали і він вас не цікавить. Тільки радикальний етнічний політеїзм Рідної Віри врятує аріїв.

Тоді й суспільна система кастової етнократії, яка буде повернута природним шляхом, сприятиме наведенню ладу в етнічно однорідних державах. Книга В. Авдеева має бути прочитана і проаналізована кожним здоровим язичником-рідновіром, щоб не тишити себе надіями на міфічні «об'єднання» того, що розпалося саме собою в силу своїх внутрішніх суперечностей.

*І Числобог рахує дні наші і говорить Богіві ішла свої,
Ін бути дню Сварожому, Ін бути пові.*

КОЛО СВАРОЖЕ

ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОГО КАЛЕНДАРЯ

Методологічні принципи реконструкції язичницького календаря Рідної Віри

Досі ґрунтовних досліджень язичницького святкового календаря в Україні не було. Всі відомі дослідники XIX — XX ст. подавали християнсько-язичницький сурогат — так воно було і на практиці. Християнська церква використовувала язичницькі обряди, надаючи їм юдо-християнської символіки. Перша публікація язичницького календаря здійснена автором в 1994 р. у книгах: Лозко Г. Українське язичництво. — К., Український центр духовної культури, 1994 (перевидавлася тричі — 1995 в Україні й 1997 в Польщі); Лозко Г. Українське народознавство. — К., Зодіак-ЕКО, 1995; Берегиня України. — К., Мистецтво, 1996; а також щорічні публікації календаря «Коло Свароже» в нашому часописі «Сварог». Ми друкували також статті Анатолія Богорода про історію календаря різних народів світу, де подані деякі особливості реконструкції язичницького календаря.

Давні місцеві хлібороби України, засновники Трипільської культури, дали початок праукраїнському язичницькому літочисленню. Нині офіційна наука вже потроху наважується писати про трипільців як про наших Предків. Тому таке літочислення є науково і фактично доцільним і виправданим. Ми не потребуємо додавати зайві нулі до літочислення, як це роблять деякі новітні течії, що виглядає недолугом як з наукової, так і з практичної точки зору. Найголовніший принцип реконструкції язичницького календаря — астрономічні та фольклорно-етнографічні дані. 4 найбільших Сонячних свята припадають на рівнодення та сонцестояння, отже, якихось особливих уточнень не потребують. Вони можуть щороку трохи змінювати свою дату, тому ми називаємо їх «рухомими». Наприклад, Великдень наші Пращури святкували в неділю після весняного рівнодення і ніколи не чекали Повні, як це роблять юдеї (пейсах) або християни за їхнім зразком (паска). Це було нам нав'язане чужинцями. Тому нині ми виправляємо цю неточність. Всі інші «нерухомі» числа язичницьких свят відтворено простим відніманням 13 днів від дат ідентичних ортодоксальних християнських свят (наприклад, нашого Бога Перуна вшановуємо 20 липня, що на 13 днів раніше від християнського Іллі-«громовика», день якого християни відзначають 2 серпня). У зв'язку з постійним відставанням християнських календарів від астрономічного стану космосу, іноді бувають поправки ще на 2-3 дні, але не більше.

Місячні свята мають важливу роль у магії початку, рослинній та жіночій магії. Вони і досі залишаються вивченими найменше, бо мають потаємний родовий зміст і передаються лише своїм кровним родичам по жіночій лінії. Загальний принцип таких обрядодій: на Молодику здійснюють обряди посвячення, оздоровлення (що мають на меті збільшення, зростання, наприклад, підвищення рівня гемоглобіну в крові, ріст дитини тощо), а на Повні — обряди на знищення (відхищення від чужовір'я, очищення, видалення пухлин, бородавок, очищення лица та ін.). Оскільки Місяць змінює свої 4 фази за 29, 5 доби, то час від часу в календар вставлявся 13-й місяць, який робив поправку календаря. Християни боялися числа 13, називали його «чортовою дюжиною».

Дехто з народознавців говорить, що Нове Літо починали 1 березня. Це — некомпетентно. Початок Новоліття в різні числа березня зафіксований нашими літописами і описаний в наукових працях (напр.: Климишин І. Календарь и хронология. — 1987; Куликов С. Нить времен. — М., 1991; Стрельский В., Титаренко П. История календаря. — К., 1975). Наш календар створений для практичного вжитку Громад Рідної Віри, тому посилення на іншу наукову літературу тут не вказуємо.

Знаючи основні принципи нашого календаря, кожен рідновір зможе їх визначити самостійно, маючи астрономічні календарі на наступні роки: Купайло — літне сонцестояння (найкоротша ніч), Різдво — зимове сонцестояння (найкоротший день), Світовид осінній — осіннє рівнодення (день і ніч по 12 годин), інші дати з такою позначкою залежать від них і легко визначаються.

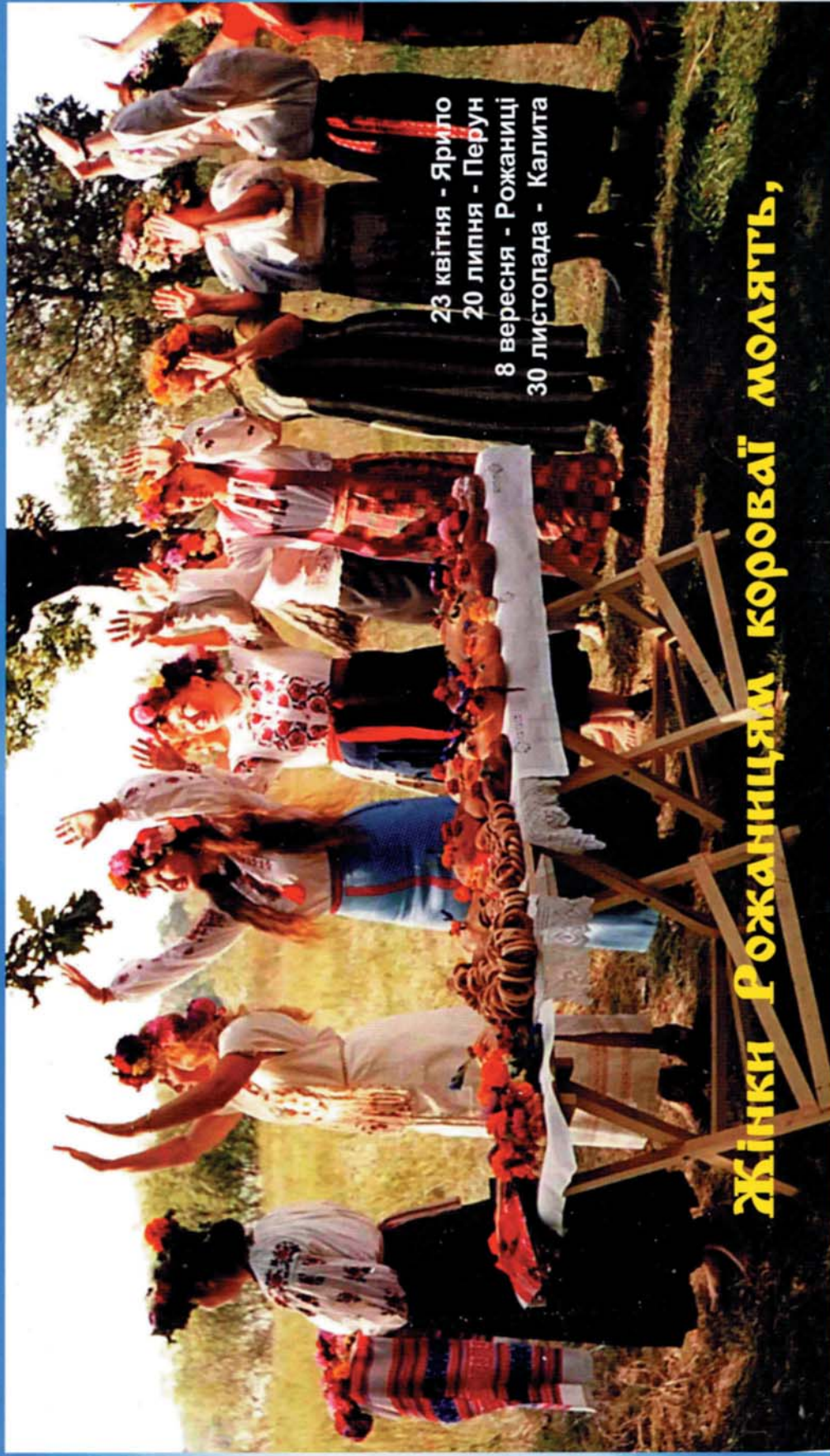
Етнічний календар є потужним ритмопаладуючим стимулом здоров'я і процвітання нації. Тому тисячоліттями вороги намагалися зіпсувати наш календар, заплутати народ, тим самим віднявши у нас підтримку і захист наших Богів. Повертаймося до Рідного Сварожого Ладу!

Умовні позначки:

* Зірочкою позначаємо «рухомі» дати, які щороку змінюються (тобто залежать від періоду сонцестояння і рівнодення, фази місяця, або дня тижня). Всі інші дати залишаються сталими.

Галина ЛОЗКО

23 квітня - Ярило
 20 липня - Перун
 8 вересня - Рожаниці
 30 листопада - Калита

Жінки Рожаницям короваї молять,

2003 КОЛО СВАРОЖЕ 7511

	Березета	Квінета	Травета	Червета	Листета	Серпета
ПН	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25
ВТ	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
СР	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
ЧТ	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28
ПТ						

НД	2	9	16	23	30	6	13	20	27	4	11	18	25	1	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24	31
ПН	1	8	15	22	29	6	13	20	27	3	10	17	24	1	8	15	22	29	5	12	19	26	2	9	16	23	
ВТ	2	9	16	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25	2	9	16	23	30	6	13	20	27	3	10	17	24	
СР	3	10	17	24		1	8	15	22	5	12	19	26	3	10	17	24	31	7	14	21	28	4	11	18	25	
ЧТ	4	11	18	25		2	9	16	23	6	13	20	27	4	11	18	25		1	8	15	22	29	5	12	19	26
ПТ	5	12	19	26		3	10	17	24	7	14	21	28	5	12	19	26		2	9	16	23	30	6	13	20	27
СБ	6	13	20	27		4	11	18	25	1	8	15	22	6	13	20	27		3	10	17	24	31	7	14	21	28
НД	7	14	21	28		5	12	19	26	2	9	16	23	7	14	21	28		4	11	18	25	1	8	15	22	29

ЩОБ КОЗАЦЬКОМУ РОДУ НЕ БУЛО ПЕРЕВОДУ!

Тел. (044) 488-43-32.
Адреса: Україна, 03061,
Київ-61, др запитання
Галині Лозко

23 березня - Великдень Дажбожий
24-22 червня - Бог-Купайло
26 вересня - Світовид осінній
22 грудня - Різдва Божича, Коляда

www.svaroh.alfacom.net
www.imperia.bigmir.net

Читайте часопис Об'єднання Рідновірів України "СВАРОГ"

Як же видіти
не дав Богдаждь
будущини смертним,
тож восславимо
премудрість Їого!
А старе спом'янемо -
і, що відаємо, речемо.

Велесова Кінга, 38-А

Олександр Найден

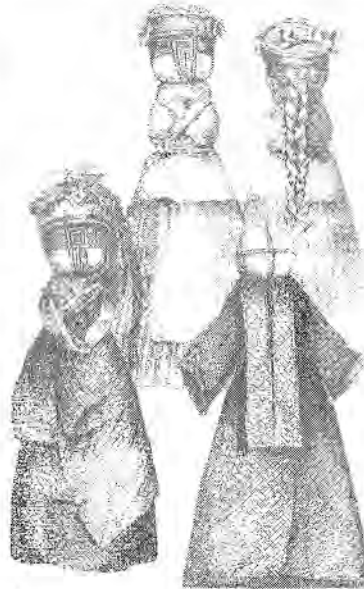
НАРОДНІ ЛЯЛЬКИ СЕРЕДНЬОЇ НАДДНІПРЯНЩИНИ

Іконографія, семантика, обрядово-фольклорні аналогії.

Народні ляльки («кукли», як їх називають у селах) Середньої Наддніпрянщини канонічні і традиційні. Хоч в обраному та функціональному відношенні мають різні інтерпретації та різне призначення. В Музеї іграшки у Сергіївому Посаді (під Москвою) є 5 українських, так званих — решетилівських, — ляльок, зібраних ще у 1900-х роках засновником Музею Миколою Бартрамом. Це примітивні побутові ляльки, зроблені з клаптів, які лишилися від полотна хатнього виробництва, пофарбованого яскравими барвниками. На обличчях їх вишиті хрести — чорними і червоними нитками. В ті ж 1900-ті роки священик з Суботова Марко Грушевський зібрав колекцію чудових місцевих ляльок. Вони майстерно зроблені, тектонічно вмотивовані, декоровані з великим смаком. На обличчях у них хрести — широкі, складні, набрані з різноколірних ниток і переплетені так, що посередині утворюється ромб або щось на зразок східчастої піраміди. Сім чи вісім цих ляльок нині зберігаються у онуки Марка Грушевського Валерії Левчук.

У 1910-х роках, може дещо пізніше, художник Авдєєв замалював цілу серію українських народних ляльок з виставки. Що це за виставка, встановити так і не вдалося. Серед ляльок іконографічно подібні до тих, про які вже йшлося, належать до Середньої Наддніпрянщини. Це ляльки з хрестами із кольорових ниток на обличчях із села Липове Кременчуцького повіту Полтавської губернії.

1968 року в селі Думанці над рікою Тясмин мною і моєю дружиною Людмилою Орловою були зафіксовані ляльки з хрестами на обличчях, з ниток різних кольорів так переплетених, що утворювався посередині квадрат.

Робили їх кілька бабусь для онуків. Найкращі — Ганни Руденко (1908 року народження). У середині 1970-х років на хуторі Хрещатик над Россю ляльки з хрестами на обличчях у вигляді обряджених наречених робила Катерина Ляшко (1910 р.н.). Хрести на обличчях були з чорних ниток. Марія Стороженко з того ж хутора робила ляльки з хрестами із чорних ниток, але це були досить бідні, буденні ляльки.

Дещо пізніше мені з допомогою Івана Івановича Лисенка, відомого художника, краєзнавця, знавця фольклору, вдалося одержати ляльки з села Золотоношка Драбівського р-ну (колишня Полтавщина, нині Черкаська обл.).

Це в основному яскраві, декоративно багаті ляльки з хрестами на обличчях або з «пустими» обличчями. В них відчувалося язичницьке начало. Найстаріша жінка Марія Ткаченко (1898 р.н.) зробила три ляльки з домотканого полотна, пофарбованого

соком пасльону, буряка і бузини. В цей же час вдалося віднайти ляльки з села Германівка Обухівського р-ну Київської обл. Це ляльковий ансамбль «княгиня і дружка», зроблений Кірою Оксентівною Кононенко (1908 р.н.). Обличчя ляльок пусті, позбавлені рис і без хрестів.

Вивчення усіх названих ляльок дозволяє стверджувати наявність певної лялькової традиції на Середній Наддніпрянщині. Крім схожих, повторюваних іконографічних рис ці ляльки мають схожу внутрішню будову. Це так звані вузлові ляльки. І ті, що зібрані Бартрам і Грушевський, і ті, що замалював Авдєєв, і ті, що зібрані нами в селах по обох берегах Дніпра на річках Тясмин, Рось, Золотоношка, Сула, Супій. Крім того всі ці ляльки мають однаковий або майже однаковий статуарний тип. Вони позбавлені рук, ніг, тулуба. Власне, єдиною обсяжною їх частиною є голова. Вони можуть лежати або сидіти, якщо їх до чогось притулити. Ці ляльки в принципі не ігрові. Ігровими вони стали досить недавно і ще не встигли набути належних функціональних ознак. Це, за всіма прикметами, ляльки або «кукли» — обрядові. Скрізь по тих селах, де їх роблять, процес створення називають «крутити куклу». Це, власне, хліборобський прийом створення «кукли» з соломи або трави. Такі ляльки аж ніяк не шиють. Беруть хустку, починають ганчір'ям і зав'язують — виходить крутла або подібна до бочки, діжі голова. Все інше накручують або прив'язують до звисаючих кінців хустки. «Куклою» називають у народі жмуток стиглого колосся — недожатий, залишений на краю поля і заручений по ходу сонця, прикрашений яскравими стрічками та клаптями. Іноді його «пригощають» їжею, або трохи прикопують. Це все — для майбутнього врожаю. І навпаки — жмуток нестиг-

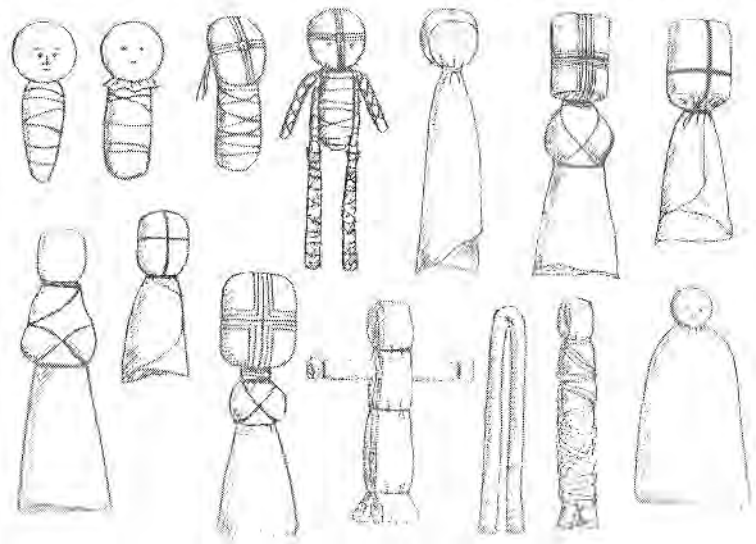
лих колосків, закручених «проти сонця» — «залом», «закрутка», «завой» — на неврожай та біду. «Кукла» і «залом» — магична опозиція, яка має буттєвий характер.

Усім відома дитяча жованка, що в деяких місцевостях зветься «куклою». Вона і справді нагадує вузлову ляльку на першому етапі виготовлення, в голові у якої хліб. Отже, спосіб «крутити куклу» добутий віковою хліборобською практикою. Населення названих місць споконвіку займалося лише хліборобством.

Додаткове підтвердження обрядового зв'язку ляльки з хлібом знаходимо у Марка Грушевського. 1904 року ним опублікована праця про іграшки та «гри усякі» (поширені на Чигиринщині). Про ляльки-«кукли» він пише: «У кукол грають тільки дівчата. Трапляється, що од кукол не одірвеш і великої дівки: заміж йде і в скрині кукли везе свої, — так полюбить се добро своє» [1]. Тут я зазначу, що це дуже давній звичай возити в скрині з приданим ляльку.

Вона служить оберегом у чужій родині, бо вважається, що в ляльку-куклу вселяється душа матері або бабусі. Це ще від культів матріархату. Цим культом також можна пояснити вороже ставлення хлопчиків до ляльок. Грушевський пише: «Хлопці якось вороже на сі дівчачі забавки дивляться: іноді й нищать і глумляться, як знайдуть де заховані кукли і прибор: тим-то хитро й ховають уже де їх от хлопців! У хаті не раз і скарги з-за кукол. У кукол як «грають, то не роблять хлопчиків, а все дівчат та молодичь» [2]. Від себе зазначу, що тут, мабуть, має місце явище атавістичної аномалії — повернення до предкової психології на одному з біогенетичних етапів. Описаний Грушевським конфлікт між дівчатками і хлопчиками із-за кукол — це відгомін давнього конфлікту між Богинями матріархату і Божествами патріархату.

Марко Грушевський дає дуже цінні відомості про матеріал, з якого роблять «кукли», і спосіб роботи. «Клап-

тики з краму якого, чи з нового, чи з старого — це все матеріал, зветься він: крам, крамнинки, крамки, прибор, приборники; до їх ще й прядиво держать; бо це потрібно за-для того, щоб було з чого куклу зробити — перш пожують хліба в роті, а тоді з його виліплять таке, як голова в молодичі. Як положать у пиркалинку, або в полотнику той хліб, то зараз зав'яжуть як вузлик ниткою. Підождуть, щоб засохло. Як засохне, то молодичю зав'язують наче платком, а дівку у коси прибирають... Рук немає. Роблять то й співають: дівчата весільних, а молодичі — «неньки» або що...» [3]. Тут Грушевський описує спосіб роботи саме над вузловою, традиційною для Середньої Наддніпрянщини лялькою, яку крутять, роблять без голки.

Однак, хліб у ляльці, в її голові, власне, сам по собі нічого не символізує, а будучи частиною антропоморфного образу ляльки, є швидше якісним фактором, який вказує на специфіку її обрядових функцій. Подібно до того майстри-трипільці на цих самих землях п'ять чи шість тисячоліть тому ліпили Богиню родючості, підмішуючи в глиняне тісто зерна пшениці. А у ще більш глибоку давнину печерні розписи робили охрою з додаванням крові та кісткового мозку тих тварин, яких зображали. Отже хліб у голові ляльки теж можна розцінити як факт біогенетичної паралелі або атавістичної аномалії, факт генерації ідеї родючості.

У Пелагеї Литвинової є праця про Криницю — слов'янську богиню родючості. Весною в першій понеділок березня при вечірній зорі молять Криницю. Роблять це таємно. У колодязь опускають хліб, шепочуть заклинання, а потім дають цей хліб худобі для збільшення приплоду[4]. У Багалія в «Истории Северской

земли до половины XIV ст.», яка була надрукована 1881 р., є відомості про Заручайську криницю у Новгороді Сіверському, на цямринні якої сидять Криниці — світловолосі діви води[5]. З водою, як і з хлібом, врожаєм пов'язані наші вузлові ляльки, у семантичний склад яких входить і богиня Криниця. Усі ляльки з хрестами роблять у селах по річках Рось, Тясмин, Супій, Сула, Золотоношка.

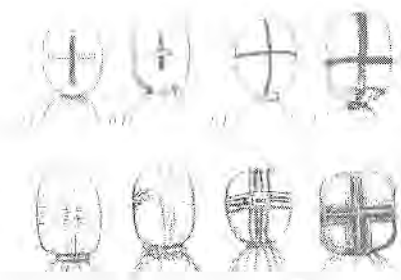
Також народження ляльки з води зафіксоване в одному з варіантів української коліскової «Ой коточок, коточок»:

*Одна була хвустина
Та й ту в воду впустила,
А там прачки прапи,
Хустину піймали,
Кукол наробили,
Котів подражнили. [6]*

Ця коліскова записана на Полтавщині у 1960-ті роки. Однак, в образі ляльки бачимо поліфункціоналізм та полісемантику, тобто нашарування одних функцій і значень на інші. Це можна підтвердити не тільки факторами хліба і води в ляльці, а фактором у ній огню. Ось варіант тієї ж коліскової, записаний на Харківщині у слободі Біло-Куракіно у 1890-х роках.

*Одна була хвустина
Та й ту вкрала дівчина,
На кукли подрала,
Кукол наробила,
Кота оженила,
Дівчат подражнила,
В печі затопили
Кукли попалили. [7]*

Тут інформується про факт крадіжки хустки для «кукли», факт створення «кукли» або «кукол», факт одруження «кукол» і kota, факт дражнення «куклами» дівчат і факт спалення «кукол». Ці факти не випадкові. Тут наявний запис якогось обрядового

дійства з ляльками, до того ж, дійства напівсерйозного, напівжартівливого. На зразок колодійного обряду, записаного Михайлом Гайдаєм ще у 1920-ті роки. Коли ляльку — Колодія — з поліна у жіночому вбранні молитвають, одружують а потім спалюють у печі.

Ляльки Середньої Наддніпрянщини мають виразні жіночі риси, особливо найдавніші, зібрані Марком Грушевським, у яких виділені груди. Але всередині вони мають і чоловічий знак. Внутрішня їх основа має фалічний вигляд, досить наявний. Потім вона одягається у жіноче вбрання і набуває жіночих атрибутів. Однак таке з'єднання чоловічого і жіночого начал саме у вузловій ляльці Наддніпрянщини ще раз повертає нас до ідеї родючості, продовження роду. Водночас це свідчить і про амбівалентну, бінарно-опозиційну природу самої родючості та про адекватне сприйняття її давнім хліборобським середовищем. Можливо, записаний на Харківщині наприкінці минулого століття варіант колискової з «Лазарем» інформує саме про подвійну генезу Божества родючості та ляльки, яка втілює цю ідею.

*Був собі Лазарь,
Попід тинью лазив.
Та вилазив свитку
Білу білесеньку,
Сіру сіресеньку
Дівчата вкравли
На кукли порвалли
Кукли наробили
І Лазаря вбили. [8]*

Зазначу, що у народних піснях, колискових можуть бути контамінаційні вкраплення, нелогічні стикування смислів і образів, але немає і не може бути нічого випадкового. Тут швидше за все ідея ляльки зрощена з ідеєю вмираючого і воскресаючого Божества. Лялька, яка походить із світ-

ки Лазаря, який вмер і воскрес, є втіленням ідеї вмирання зерна у землі, яке, вмерши, дає свої плоди — врожай. До того ж тут, здається, з'єднані два Лазаря — другий той убогий Лазар, який вмер і воскрес у Раю.

У всій Середній Наддніпрянщині робили ляльки або з хрестами на обличчях, або з пустими обличчями. Подібні або майже подібні хрести робили у ляльок гірських районів Таджикистану, Киргизії, Узбекистану, у народів Північного Кавказу — адигейців, кабардинців, чеченців, аварців; у грузинів — у Тушетії. Хрести ці набирали з різноколірних ниток з подібним до наддніпрянських ляльок переплетенням. Яким чином став можливим такий іконографічний збіг, які історичні факти це можуть підтвердити — розмова особлива. Зазначу тільки, що у народів Північного Кавказу ляльки з хрестами знаходили у похованнях, у склепах. Хрест з ромбом або квадрати на розхресті — символ сонця. Лялька як сонячне божество супроводжувала небіжчика у потойбічному світі.

Ляльки з пустими обличчями належать до іншої семантичної сфери. Душа предка вселяється лише у ляльку без обличчя. Тут також ми зустрічаємося з атавістичною аномалією — релігійними законами індивідуальної сфери поведінки, коли знак функціонує на рівні елементарних аналогій. Довелося чути, як старі бабусі, зробивши ляльку «без обличчя», забороняли онукам малювати обличчя.

Отже, за нашими дуже обмеженими даними, вузлові ляльки з хрестами та пустими обличчями поширені на значній території Середньої Наддніпрянщини. Від Обухівського району і до Чигирини на правому березі Дніпра і від Драбівського до Кременчуцького на лівому. Судячи з характеру хрестів — де вони найбільш розви-

нуті, яскраві й пишні, — осередок зародження цього іконографічного типу ляльок знаходиться між Черкасами та Чигирином. Це — якщо виходити з моноцентричної теорії походження традиційних форм. А якщо виходити з поліцентричної теорії, можна назвати ряд гнізд побутування таких ляльок. Крім названих місцевостей — ще й у районі Пирятина, Решетилівки, Прилук.

Народне мистецтво складне і загадкове. Сучасне в нім сусидить з далеким минулим. Колишне проектується на майбутнє.

Традиційна народна лялька не тільки об'єкт етнографії, атрибут обрядових дійств або твір селянського мистецтва. Це ще суб'єкт, який фіксує і закріплює сліди національної історії, історичних подій або історичної неподієвості — діяльної позаподієвості.

Життя традиційної ляльки в побутових умовах недовге. Обрядовою ляльки — зовсім коротке. Але за цей час лялька встигає поспілкуватися з вічністю, перевтілити її у свій образ.

ПРИМІТКИ:

1. М.Г. (Грушевський Марко) Дытячи забавкы та гры усяки. Зібрани по Чыгырынщини Кыивской губернии // Киевская старина. — 1904, июль-август. — С. 85.
2. Там само.
3. Там само. — С. 86.
4. Литвинова П. Креница — богиня плодородия // Киевская старина. — 1881. — №4. — С. 695-697.
5. Багалей Д. История Соверской земли до половины XIV ст. — Харьков, 1881. — С. 89-90.
6. Запис автора, 1960-ті роки.
7. Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии. Под редакцией В.В.Иванова. — Харьков, 1898. — С. 472.
8. Там само. — С. 164.

Могила Святослава — в центрі Запоріжжя

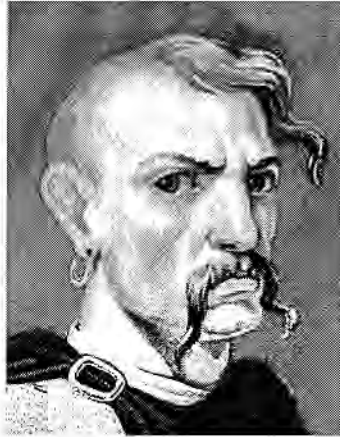
8 березня 972 р. на о. Хортиця в нерівному бою героїчно загинув Великий князь Святослав Хоробрий. З нагоди 1030-ліття з дня його загибелі друкуємо нові наукові дослідження.

Про так званій Кічкаський, або Вознесенський, скарб, який знайшли в місті Запоріжжя, вперше я почув, ще навчаючись на історичному факультеті Дніпропетровського університету. Саме тоді, у далекому тепер 1969 році, на лекції з археології молода викладачка Ірина Федорівна Ковальова із захопленням розповідала про унікальну світового значення знахідку.

У 1930 році Дніпрогесівська історико-археологічна експедиція досліджувала територію, на якій планувалося будівництво заводів-гігантів Запорізького промислового комплексу. При обстеженні Вознесенської гірки (район сучасного адміністративного центру Запоріжжя), на так званій площадці А було виявлено могильник, до якого входило до 50-ти курганів, що мали різноманітні розміри та форми. В цілому курганний могильник простягався у напрямі північний схід — південний захід і поділявся на дві групи, що були за 500 метрів одна від одної. Між могильними насипами південно-західної групи виднівся розпливчатий вал висотою від 0,45 до 0,85 метра. Вал утворював споруду-укріплення у вигляді прямокутника завдовжки 82 і завширшки 51 метр. Під час розкопок цієї споруди археологом В. А. Грінченком було знайдено багато фрагментів давнього посуду і конячих кісток. У східній частині укріплення археологи виявили зруйновану кам'яну кільцеву викладку площею 29 квадратних метрів. В її центрі на глибині до 2-х метрів знаходилось поховання-спалення, на користь чого свідчили знайдені тут обпалені людські кістки, залізні стріли та каміння.

Поруч було виявлено і сам «Кічкаський скарб», який знаходився в окремій циліндричній ямі глибиною до 90 см, а діаметром до 70 см. Вона була вщерть забита великою кількістю металевих речей. Вся яма згори була проткнута трьома шаблями. Серед залізних речей скарбу місцями блищало золото та срібло. Скарб було вирізано цілком, переміщено у дерев'яний ящик і під наглядом озброєної охорони на грузовому авто перевезено у Дніпропетровський історичний музей. Там спеціальна комісія обережно розібрала, запротоколювала і сфотографувала весь скарб, знайдений у Запоріжжі.

З публікацій дослідників скарбу відомо, що в ньому знаходились 50 залізних стремен, 20 залізних кінських удел, а також пряжки та кільця від кінських уборів. Дві-три пари стремен та удел були орнаментовані срібною та золотою насічкою. В скарбі знаходилось до 1500 золотих речей, майже виключно у вигляді бляшок та грудочок розплавленого металу загальною вагою більше 1 кг 200 г. Бляшки були прикрашені складною ювелірною технікою — зерню та сканню, а деякі виготовлені штампом. В основному вони призначалися для оздоблення кінських та людських убрань з ремню. Серед знахідок були і золоті кільця, обійми та інші деталі від піхов для шабел, сагайдаків, луків, сідел та іншого військового спорядження. Більшість речей мала сліди перебування у вогні, а багато з них було знищено вогнем і становило золоті та срібні шматочки металу.

Із срібних речей найкраще збереглася фігурка орла зі змією в лапах, відома з античності алегорія боротьби відкритої сили та підступної хитрості. На грудях орла вирізано монограму — латинський хрест, на краях якого розміщені літери, які складають ім'я «Петрос». На спині в два ряди розміщено 12 шишечок, по шість в ряд. Що вони означають — невідомо. Дослідники вважають, що срібний птах вагою більше кілограма і заввишки 21 см колись, скоріше за все, був наверхям корови візантійського легіону. З другої, схожої, фігури лева вціліла лише голова. Серед знахідок із срібла частина речей (кадило, чаші, диски), мала культове призначення. Багато речей

не вдалося ідентифікувати через їхню погану збереженість.

Археолог В.А. Грінченко, який розкопав Вознесенський скарб, датував пам'ятку VIII століттям і зробив висновок, що це поховання кількох чоловік. Вважаючи, що поховані не могли померти всі відразу, дослідник зробив висновок — «причиною такої передчасної смерті міг бути невдалий бій, повстання у війську або якась серйозна катастрофа, під час якої загинули полководці і певна кількість воїнів. Ця катастрофа, можливо, призвела до беззвичайного становища, і воїнам, які лишилися живими, довелося спалити разом із своїми загиблими полководцями та товаришами також і військові регалії (орел та лев), щоб вони не дісталися ворогові». Спорудження з валами, розташоване у найвищій частині Вознесенської гірки, дозволяло контролювати місцевість у радіусі 15 кілометрів і, можливо, було укріпленням центрального управління штабу військового загону слов'ян або хазарів.

Зацікавившись знахідкою, я протягом багатьох років намагався з'ясувати у фахівців, в якому музеї Радянського Союзу можна з нею ознайомитись, і всюди чув відповідь, що її втрачено під час Великої Вітчизняної війни. Та одного разу, у 1977 році, науковий співробітник нашого музею Г.І. Пугіна розповіла мені, що років десять назад майже випадково вона бачила на власні очі срібного орла, і всі інші речі із Кічкаського скарбу у запасниках Харківського історичного музею. Це був час, коли Запорізькому краєзнавчому музею передали нове приміщення і за переїздом було не до пошуків скарбів. Але я з'ясував, що відразу після вивчення скарбу найціннішу (у розумінні чиновників золоту і срібну) його частину відправили у столичний, на той час, Харківський історичний музей. У Дніпропетровському музеї залишили вироби із заліза. Лише у 1982 році мені вдалося ознайомитись із Кічкаським скарбом у Харківському історичному музеї. У тому ж році відбулося справжнє диво: порозумівшись з директором Харківського історичного музею, я організував обмін експонатами між нашими музеями, і срібний орел із Кічкаського скарбу повернувся до Запоріжжя.

А кількома роками пізніше мене знайшов мій знайомий редактор софійського телебачення, відомий болгарський публіцист і археолог Георгій Костов і тремтячим

від хвилювання голосом попросив дозволу на зйомку цього срібного орла — святині болгарського народу — особистого штандарту засновника Дунайської Болгарії хана Аспаруха. Він розповів мені, що німецький вчений Еахім Вернер нещодавно довів зв'язок так званого Малоперещепинського скарбу, знайденого під Полтавою, з ханом Кубратом, засновником Великої Болгарії у VII столітті. Г. Костов звернув увагу на те, що напис на грудях орла можна прочитати і як «Аспор». А це, на його думку, дає право вважати Кічкаський скарб похованням хана Аспаруха — сина хана Кубрата. Пам'ятаю, що коли я давав тоді, у 1991 році, інтерв'ю Георгію Костову для болгарського телебачення, то не виключав можливості потрапляння болгарських старожитностей у східноєвропейські степи в якості трофеїв князя Київської Русі і, зокрема, князя Святослава.

І лише роки незалежності України дали можливість розвинути цьому припущенню. Серед численних праць українських археологів та істориків, які друкувалися в еміграції, а тепер є доступними і для нас, мою увагу привернула праця професора Михайла Міллера під назвою «Могила Князя Святослава», видана у 1951 році в Канаді. Доктор М. Міллер, який сам був учасником Дніпрогесівської археологічної експедиції і брав участь у розкопках Кічкаського скарбу, переконливо доводить, що це поховання-спалення є Святославою могилою. При цьому він звертає увагу на те, що поховання розташоване «в цілком виключному місці, єдиному в своєму роді на всій просторіні Дніпра від порогів до Чорного моря». В цьому місці поруч із островом Хортицею Дніпро вигинається коліном, оточуючи з двох боків велику та високу гору (Вознесенську гірку) у формі півкулі, що знаходиться на лівому березі. Від стегу ця гора відрізана вибалками, які впадають у балки Капустяна та Кічкаська. Під горою був відомий в історії Кічкаський, або Крарійський перевіз через Дніпро. Особливого значення він набуває в IX-XII століттях, коли через нього йшов шлях із Херсонесу до Києва і в цьому місці перехрещувався з великим водним шляхом «з варяг в греки». Ще одне таке перехрещення шляхів у вигляді Протолчого броду проходило через нижню частину острова Хортиці. В зв'язку з таким виключним значенням цього середохрестя найбільших торговельних артерій та шляхів того часу, при Кічкаському перевозі на обох берегах Дніпра, а на Хортиці — при Протолчому броді, були розташовані великі слов'янські села, залишки яких дослідили археологи. «Гора, на тій якій знаходилась «Площа А», — пише М. Міллер, — домінувала над усією цією околицею. З верховини гори розгортався єдиний незабутній краєвид на десятки кілометрів униз — на Хортицю та Великий Луг, вгору — на початок порогів, на схід — у безкрайні степи, під горою — Крарійський перевіз та середохрестя великих шляхів.

І вгору, й униз по багатьох місцях блищала срібна поверхня Дніпра.

Нагадаємо, що відповідно до літопису князь Святослав, уклавши мир з візантійцями, рушив у човнах до дніпрових порогів. І сказав йому воєвода отця його Свенельд «Обійди, княже, пороги на конях, бо стоять печеніги в порогах». Однак не послушав князь його і рушив у човнах. Тим часом послали переяславці до печенігів гонців повідомити що «іде Святослав у Русь, узявши майна багато у греків і полон незчисленний, а з малою дружиною». Почувши ж це, печеніги заступили пороги: «І прийшов Святослав до порогів, та не

можна було пройти порогів, і став він зимувати у Білобережжі. А коли приспіла весна (972 року Г. Ш.), пішов Святослав у пороги. Прийшов Святослав у пороги, і напав на нього Куря, князь печенізький. І вбили вони Святослава, і взяли голову його, і з черепа його зробили чашу, окувавши череп його золотом, пили з нього».

На нашу думку, дуже цікава ідея М. Міллера про ототожнення Кічкаського скарбу з похованням князя Святослава має право на існування ще й тому, що, по-перше, серед знахідок таємничого поховання-спалення знайдено кілька корабельних цвяхів. А це свідчить про обряд спалення у кораблі, який був поширений серед слов'ян того часу, по-друге, Святослав дійсно міг підійти на кораблях по Новому Дніпру в район сучасної Червоної річки і, довідавшись від розвідки, що на Кічкаській переправі його підстерігають печеніги, спробувати обійти їх степовими балками — Капустяною, Кічкаською та іншими. А коли Святославу це не вдалося, він, відрізаний від флотилії на Дніпрі, змушений був піднятися в невелике тимчасове сторожове укріплення, побудоване мешканцями Кічкаського або Хортицького слов'янських поселень, на стратегічно вигідній верхівці Вознесенської гірки і там прийняти останній нерівний бій. На користь цього цілком логічного припущення говорять численні випадкові знахідки з дна Нового Дніпра в районі острівця Растьобиного. Їх було зроблено у 1949-1952 роках під час поглиблення русла річки земснарядами. Саме тоді було знайдено череп'яний посуд, килим і зброю: кольчуги, мечі, наконечники списів і стріл слов'янського часу. Знайдено було також багато людських черепів. Тут же у 1952 році, як розповідав мені безпосередній учасник подій Г.Т. Гирич, було знайдено і затоплені кораблі. Ніс одного з них прикрашала фігура якогось чудовиська. Можливо, це і була остання стоянка кораблів князя Святослава, до яких він не пробився, залишившись назавжди на Вознесенській гірці.

Ті з бойових побратимів князя Святослава, що залишилися в живих, поховали за давнім обрядом великого полководця, спаливши разом із кіньми та прислугою, і не насипали традиційного кургану. Бо, з одного боку, вже було «на підході» християнство, яке не сприймало такі поховальні споруди, а з іншого, можливо, розсудили вони, сама Вознесенська гірка, ця дивна місцина, має бути своєрідним величезним природним «курганом» на честь князя. А щоб вирізнити могилу з-поміж інших, подати незвичний знак нащадкам, які будуть пам'ятати і, можливо, шукати сліди великого князя, проткнули поховання трьома шаблями. Хоча, можливо, зробили це і печеніги, які боялися князя і після його смерті.

Як би там не було, а сучасне місто Запоріжжя може пишатися тим, що має таку пам'ятку, про яку Михайло Міллер у далекій Канаді в 1951 році пророче написав: «конче потрібно в майбутньому, як тільки зміниться існуючий тепер в Україні стан, провести на місці знахідки поховання найширші додаткові розкопки та розшуки. На тому ж місці мусить бути побудований пам'ятник українському князю-лицареві Святославу, а гора — придбати назвище «гори Святослава». Цю працю ми заповідаємо молодим українським археологам, історикам та патріотам.

ГЕОРГІЙ ШАНОВАЛОВ,
директор Запорізького
краєзнавчого музею

ВЕЛЕСИЧ

Так було колись в часи,
коли руси йшли з венедами;
і ті хотіли понести Богів своїх
до моря і там уніздилися,
і немало городів і молілень
будували там многі зодчі,
як були дуже багаті.
І ті храми прикрашені золотом і сріблом,
і багатьом дров'яним Богам
віддавали честь десятиною.
Спокуса та була відома іншим,
і вони дивилися на все те
і заздрили, і воювали з нами...

І краще маємо зникнути,
але ніколи не бути в рабстві
і не жертвувати Богам їхнім...
Якщо йде ворог на нас,
то опережемось мечами.
І, одержимі віщими Матері-Слави словами,
Що майбутнє наше славне,
Пішли на смерть як на свято.

Велесова Книга

Мирослава Форностаєва

СВІТОВИДОВІ КОНІ

Над Руяном займався світанок. Острів ще лежав у темряві, тихий і сонний, та над морськими хвилями вже тремтів багрянний пруг, і рожеве світло заливало крейдяні скелі Вітового півострова.

Велимир, син Величарів, знав, що має трапитись зараз, але все одно затамував подих.

Наче вогняний зблиск пробіг небокраєм і на білих скелях постала Аркона, вся одразу, з городищем і валом, з будиночками передмість. А над містом в чистому вранішньому повітрі, як величезна лодія, пливла гостроверха Святиня Світовидова...

Руян лежав у темряві. Лише стольне місто його гойдалось на рожевих Дажбожих долонях.

Ще якась мить — і темрява чорним плащем зісковзнула з лук Руяну. Видиво зникло. Займався погожий день, рідкісно погожий для північного літа. А Велимир ніяк не міг відірвати очей від міста на білих скелях. Очі ті зробилися вологими і юнак квапливо струснув головою аби Божидар, наставник, не помітив такої недоречної для воїна розчуленості.

— Колись питав, Велимире, як можна відчути Божу присутність, — тихо озвався волхв, — нині ти її відчув. А тепер ходімо. Віщий чекає на тебе.

Години за дві вони дійшли до городища. На тихих вуличках передмістя не було нікого. Люди вже стали до роботи, і лише запізнелі жінки з водоносами, навіть півзнайомі, віталися з Божидаром — шанобливо, з Велимиром — лукаво і загонисто. Зовсім незнайомо люду для Велимира, що виріс у городи-

щі, тут не було. Ось крокує його навчитель у мистецтві бою, молодий ще здоровань, Бажан Радомислів на прізвисько Буєсть. Прізвисько воїн отримав за палкий норв та шалену відвагу. Світовидове лицарство — кінна дружина Святині, до якої належав Буєсть, досі переповідає за захоплення, як в останній напад урманів Буєсті вдалося здолати берсерка, з яким інші не змогли зладнати вп'яťох. Побачивши учня, Буєсть звесела підморгує і розгладжує вуса:

— Щасти, Велимире!

Воїн здогадується, що сьогодні буде вирішуватись доля Велимирова, а тому, проминувши з Божидаром, обертається і ще раз повторює:

— Щасти!

Велимир змахає рукою на знак подяки і теж розгладжує вуса, вірніше, те місце, де вони мають вирости. Нещодавно юнакові минуло сімнадцять весен. Він побував у першій битві і убив свого першого ворога, молодого урмана, в тій самій сутичці, що і Буєсть — свого берсерка. Цілком доросла людина, отже... Ось тільки вуса чомусь не квапляться рости.

На майдані перед Святиною безлюдно. Велимир зі своїм супутником проходять вигадливо різьблену дерев'яну браму і опиняються на дворіщі перед головним входом. Тут теж тихо, тільки на дерев'яній лаві під стіною сидять четверо — двоє жінок, хлопчик підліток і дівча, дуже схоже на того хлопця.

Мати Дивина... Тітка Світана... І тітчині діти, двійнята, Славута і Славця. Вєсь рід Велимирів:

Вєсь, бо батько Величар поліг у війні з данцями, бо чоловік його сестри Світани, Гостромисл, загинув одинадцять літ тому, обороняючи прибережний Градець від тих таки данців, і там же загинув материн брат Станислав, головний волхв Святині Градця. В Градці загинула і вся інша рідня матері Дивини, а що сталося з нею — про те мати не любить згадувати.

Тож материн рід не може прийти на посвячення. А рідня батька Величара, окрім сестри Світани, лишилася в далекій Русі, на берегах ріки, званої Дніпром-Славутою.

Давно вже тітка Світана, а тим більше її діти, і вбираються, як вєнеди, і говорять, як вєнеди. А як продражнили їх Киянами, так і досі зветься, хоча ні Славця, ні Славута, ні навіть сама тітка ніколи того Києва й не бачили.

Батькова рідня — з діда-прадіда рідно-віри. Сам же Величар був волхвом Перуновим і одночасно воїном-захисником невеличкої громади, що не визнавала над собою ні князів, ні боярів, ні жерців віри ромейської. Від утисків княжих і вирушила жменька русичів з родинами своїми шукати місця, де нема ні князів-зрадників, ні попів християнських.

Єдиним місцем, де славин міг вільно хвалу своїм Богам возносити, лишився Руян.

— Видко, не вбережешся від лихого люду і на острові серед моря, — жалілася було тітка Світана на долю свою вдовину, — хто ж інший данців на Руян нацьковує, як не жерці латинські, нічим не кращі за грецьких.

Нині тітка перша обіймає Велимира, сяючи карими очима, шепоче:

— Щасти...

Славута, брат у перших, має лише п'ятнадцять літ і споглядає на Велимира задрісно. Хлопець бо аж рветься до чинів звитяжних і снить битвами та зброєю. А сестра його Славця підморгує лукавим оком і крадькома показує рідичу кінчик язика. Аби не дуже пишався.

Мати Дивина підходить останньою. Лице її бліде, аж прозоре, і очі прозоро-зелені тужно дивляться на сина:

— Щасти, надіє моя...

В юности схожа була Дивина на ельфійську князівну, та й нині, маючи дорослого сина, все ще — прекрасна арконська відунка. Лише сумна, наче й досі терпить від якогось давнього болю.

Велимир обводять очима рідних, позирає скоса на непроникне лице Божидара і рішуче переступає поріг Святині. Дубові різьблені двері з рипом зачинаються за ним.

Се вже третя посвята в житті Велимировім: в п'ять літ прощався він з дитинством, в дванадцять — з отроцтвом, але тоді стояв він межі таких, як і сам, отрочат. Та й Божидар, полпри всю свою мудрість наставницьку, усе ж таки не правитель Руяну.

Знайомо заля Святині ледь заспокоює Велимира. Багрянні запони на стінах нагадують про битви, минулі та майбутні, але

на місці Меч Аркони — велетенський клинок в прикрашених золотом піхвах, які є по руці хіба самому Світовиду. Чекають своєї години вузда та сідла для Божого коня і короґва — станиця повернута світлою, блакитною стороною, і сміється на ній золотий лик Дажбожий.

Бо нема війни, поки що нема, і схований образ Гнівного Сонця, чорного на багрянцю тлі, і залпугі дорозі килими-завіси довкола Святого Місця. Але Велимир знає — там він, Світовид чотириликій, найлюбший Бог вєнедів, покровитель Руяну.

Віщий з'являється, як завжди, нечутно. Велимир звично схиляє коліно, мовби під час свята, і відчуває на волоссі суху маленьку руку Верховного.

Ніхто не знає, скільки літ старому Молибогу, древні арконські бабусі — і ті не можуть пригадати його юність. Сам Велимир часом вважав, що Віщий осягнув тамницю безсмертя і є таким же вічним і незнищеним, як арконська Святиня.

— Встань, Велимире...

Юнак підіймається і несміливо підводить голову. На нього дивляться сірі, ледь насмішкваті очі Віщого, занадто молоді для старечого поважного лица, довгобразого та довгобородого. Густе сиве волосся утримує золотий обруч, карбований різаними. Полотняне вбрання — як і завше, сліпучо-біле. А у руці тримає Молибог довгого посоха — знак влади та сили.

— Сьогодні має усталитись твоя воля, сину Дивини, — поволі заговорив Віщий, — ти є сином відунки зі жречеського роду, а рід твого батька — волхви з Русі. Ти мав би увійти до Кола, але...

Велимир і сам знає, що заважає йому стати служителем Світовиди. У нього, сина волхва і відунки, немає ні здібностей, ні потягу до жречества. Недарма оповідала мати, що він, маючи рік від народження, потягнувся на пострижинах до батькового меча.

— Ти лише добрий воїн, Велимире, — продовжує Молибог, — у тебе немає здібностей цілителя, немає Дару відунки, а бути жерцем-служителем завадить тобі твоє занадто палке серце. Не сприймай це як пониження, але увійти до Кола ти не зможеш. Пам'ятай, що за волею Богів кожен має бути на своєму місці. Мудрий мусить правити, сміливець — воювати, розважний — господарювати на землі або займатися торгівлею, а вмільний — ремеслом своїм. Той же, хто має натуру слуги чи раба — має бути рабом чи слугою. І горе країні тій, якою правлять слуги лише на тій підставі, що вони є синами мудреців.

Велимир поволі зітхає. Коло — то найвища мрія кожного руянця. Зрештою, в краї, яким правлять волхви, — це єдиний шлях сягнути влади. Та влада — це щось далеке і суворе, а ось тут, поруч — блиск мечів, і запал бою, і ворожа кров на лезі клинка...

— То моя доля — боронити Руян, Віщий?

— З часом, — озивається Молибог лагідно, — зможеш стати до лав воїнів Бога. Якщо зумієш відзначитись.

— То ж дайте мені пробу, Віщий!

— Проба вже чекає на тебе, сину Величара. На весні тут були люди від князя Ніклота. Пам'ятаєш?

Велимир киває, згадавши сумовитих неговірких бодрів-посланців та їхнього

старшого, темноокого княжича Вратислава. Він, Велимир, прийшов якраз на святинний двір навідати Буєстя, що ніс службу в охороні храму, і добре роздивився посланників.

— Ніклот готується до війни й прохає підмоги. На нього рушили сакси в союзі з данцями. Вже мали кілька дрібних сутичок. У нас зараз мир з королівством Данським, але родичам треба помагати. Ніклот просить зброї, поки що лише зброї, та може доведеться посилати й дружину. А щоб її послати, треба, щоби конунг Данії не надумав напасти й на нас.

Велимир ще не розуміє. З ним ніколи до цього часу не говорено про такі серйозні речі.

— Зброю повезе купецька лодія, — продовжує Віщий, — є в Градці один торговець, що не вперше виконує мої доручення. Та листи до Ніклота і тамтешніх жерців я можу довірити лише воїну, і воїн той має зробити все, аби дощечки не потрапили до ворожих рук. Є нині кілька хрещених душ, котрі служать герцогу Саксонському, і ці відступники знають наше письмо. Оце і буде твоєю пробою, сину Величарів... Зладнаєш?

Велимир облизує уста і говорить:

— Так...

— То ж склади присягу, воїне, і йди назустріч долі.

З дверцят у протилежній стіні виривається служитель і тягне за мотуз, що звисає зі стелі. Килими довкола Святого місця поволі розсуваються. Один з чотирьох ливів Божества дивиться просто на Велимира. Лице грізне, сповнене спокійної величі і чимось нагадує піззабуте чоловіче обличчя з такими ж довгими вусами. Лице батька Величара.

— Перед Ликом Світовидовим, — говорить волхв, а Велимир молитовно повторює, — присягаю Мечем Аркони та її короґвою на вірність Богам своїм і землі своїй, а також Роду своєму. І чують це і Боги, і чури, і пращури, і бачиш мене ти, Світовиде Арконський, а інших свідків не потребую.

Молибог побожно бере до рук великий ріг, окований золотом, що висить на грубезнім золотім ланцюгу при боці Образу.

— Пий, Велимире...

Юнак ковтає духмяного питва, що пахне медом і травами, і по жилах йому наче пробігає полум'я.

— Про решту розкаже тобі Божидар, — говорить Верховний, віднімаючи ріг від вуст молодого воїна, — а Рід твій нехай знає, що єси ти воїном, сину Величарів. І перебує Матір-Слава з тобою до смерті твоєї.

Велимир ще раз зводить очі на лик Світовидів і шепоче липкими від священого меду устами:

— Вірним до смерті буде воїн твій! А інших свідків не треба присязі моїй, Світовиде Арконський.

* * *

Мати Дивина збирає сина в дорогу. Тут-таки, в світлиці, скупчилась вся нечисленна челядь: дві дівчини з весі, що пораються в оборі, материна учениця Вістуня, дівча років десяти та раб-данець Сіньотлі. Торбина з харчами, дві чисті сорочки, меч батька Величара — зброя, гідна хоча б і князя. По лезу золотом наведена

блискавиця Перунова та охоронні різі, що складаються в такі слова: «Напувай лише ворожою...» Тітка Світана говорила, що меч цей зачарований і не використовувався ніколи у братовбивчих війнах. До того часу, поки Володимир, київський князь, не розтяв Русь надвоє, зрікшись Богів своїх.

— Того дня, — оповідала колись тітка малому Велимирові, — як волхви-воїни осквернили сього меча кров'ю відступників, зникли чари, що дозволяли володарю меча одному стати проти сотні. Але все одно це — зброя хоробрих. Її заповів своєму батькові його навчитель, теж волхв. Його, того Перунича, убили княжі люди під час ворохоби, та не вдалося їм взяти меча, бо батько твій, Величар, що бився поруч, прийняв спадок свій просто з руки загиблого.

Велимирові доводилося бачити мечі з Русі, меч Величарів на них не схожий — довший і легший. Та служила зброя вірно батькові, не підвела в першій битві і сина.

А що таки загинув Величар і, може, судилося загинути йому, Велимирові, то за сотні літ багатого хазяїв змінив меч Перунів, і всі вони були гідні зачарованого клинка.

Дивина вдягає сину на шию оберіг з бурштину, що міниться м'яким світлом, і шепоче:

— Повернися живим. Я молитимуся за тебе.

— Поворожи мені на долю, ненько, — пропонує юнак півжартобливо-півсерйозно, та Дивина хита головою.

— Є часи, коли її краще не знати. Але й без ворожіння відчуваю тінь, що нависла над тобою. Стережись багряного ока і скаженого вовка... Будь обережним, дитя моє! У дворі Сіньотлі сідлає коня. Питає сти́ха, почувши Велимирові кроки:

— Чи не на війну іде господар?

— Ні, Сіньотлі, охоронятиму торгову лодію.

— І далеким є шлях ваш?

— У Новгород Великий.

Для всіх, навіть для родини, Велимир відпливає до Новгороду. Така воля Божидарова.

Сіньотлі зітхає.

— Далеченько. Аби до Роскілля...

Данець потрапив у полон рік тому, під час невдалої висадки, і є особистою здобиччю Велимира. Має відробити ще чотири роки, бо викупу за нього платити нікому.

— Літа пройнуть швидко, — потішає Велимир. Сіньотлі зітхає:

— Куди мені повертатись? Зманули мене у набіг зайшли урмани, брехали, що в Арконі вулиці золотом моцні...

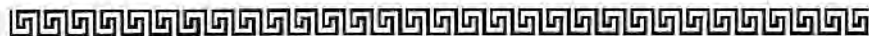
Сіньотлі не вікінг-воїн, а бонд-селянин. Доля таких у поході — прислужувати воююкам в надії на рештки здобичі. Під час битви їх ставлять попереду, аби не повтікали. Або змушують штовхати саморобні тарани під дощем стріл та каміння.

— Тут годують добре, і робота звична, — продовжує данець, — от і подумую я, чи не залишитись... назавше. Рідних у мене нема...

— А воля, Сіньотлі?

— На волі — здихаєш з голоду. На біса вона, така воля! Головне, що ситий і не битий. От тільки біда, господарю, що язичники ви...

— Молися по-своєму, хто тобі боронить, — знижує Велимир плечима.

ються до Руяну люди, часто й хреста маючи на шії. Про долю свою довідатись. А тільки чи потрібно її знати?

* * *

До ріки дібралися руянци без пригод і віднайшли там «Либідь», цілу та не ушкоджену, під охороною воїнів Ніклотових. І рушили водою до моря. Лагода, поки йшло гостювання, встиг обміняти сукна свої на хутра та віск і нині руки потирає:

— Спродам це данцям — матиму ще й зиск...

У Градці данських та інших купців чужоземних завжди багацько. Страхіття, які оповідають про «язичницький Рюген», їх не лякають — були б прибутки. Лагода за життя своє набачився ріжного люду і тепер повчає Велимира:

— З людьми чужоземними треба обережно... Нікому вірити не можна, бо є такі, що лжу говорять навіть перед ликом Свтовидовим, або перед Христом своїм...

— Кому ж ви вірите? — всміхався Велимир.

— Собі та Богам. Сам себе не зрадиш, а Боги допоможуть... Люд же нині зіпсутий. Обважать, обрахують... Навіть новгородці, в яких купецьке слово колись понад усе було.

— Як вважаєте, чому псується світ, дядку Лагода?

— Ти між волхвами жив — тобі видніше... Але псується таки.

В морі захопила подію буря. Дві доби гнав їх вітер кудись на захід, втратила «Либідь» вітрило з ликом Дажбожим, мачту довелось віддати хвилям, а веслярі лиш намагались втримати кораблика свого, аби не перекинутися. Їли розмоклі солоні сухарі, та й то похалцем. До стерна кормового, місця найважливого, ставали по черзі. Велимир меча батькового припнув собі за спину, хоча скинув і чоботи, і сорочку на випадок, якщо доведеться тонути. Лагода проревів охриплим басюрою:

— Сорочку зняв — меча зоставив. кістка вояцька! Люблю таких!

Лагода та його гребці не втрачали духу, бо не вперше були в такій пригоді, а Велимиру від страху перед шаленим морем тьмарилось в очах. Однак тримався юнак, сам себе підбадьорюючи та шепочучи всі молитви, які тільки міг пригадати.

Третього дня увійшла лодія в туман. Вітер трохи вщух, веслярі перепочили. Лагода говорив впевнено:

— Десь поруч — Шеланн, а це Ересуни... Далеко нас занесло. І то Богам дякуючи, мені раз було — мандрував нехотячи трохи не до Ісландії.

Велимир стояв якраз біля стерна і перший побачив багрянний зблиск в туманних пасмах. Наче драконове око.

«Стережись багряного ока» — майнуло в голові. А тут лодію закрутила сильна течія, а туман трохи порідшав, і вже не тільки Велимир, всі інші побачили, що несе їх на скелі.

— Стережи-ись!

А багряним світлом блимав маяк.

Лагода рвякнув коротку команду, лодія черкнула скелю, ламаючи весла, але проскочила таки, пройшла, та попереду, біля ослизлого каміння, вода шумувала, як у казані. «Либідь» знову вдарило, на цей

раз кормою — і Велимир, не втримавшись, полетів у хвилі.

Та сама течія, що погубила «Либідь», врятувала життя стерновому. Покрутила, вдарила об каміння, і ледь живого вижбурнула на пологий берег нижче скель.

Лежить Велимир, і ввижається йому, що вдома він, а поруч вештається по хаті Сіньотлі та щось воркоче по-своєму.

Трохи знає данську Велимир, але не може розібрати слів, лише голоси різкі, та мова наче схожа на ту, якої вчив його раб довгими зимовими вечорами.

«Один — то Сіньотлі, а решта де ж взялася?»

Знову туманом застилає очі, і несеться лодія просто на багрянний вогонь...

— Стережи-ись!

Очі розплющує, врешті, Велимир, — немає ні хвилі, ні «Либідь».

Льох — не льох, пивниця — не пивниця... Вікна вузесенькі — під самою стелею. Під спиною — в'язка соломи. Меча нема, лише пруги червоні там, де в'ялися у тіло реміні піхов. На правому боці — величезний синець, плече обдерте до крові, але ребра, здається, цілі, руки, ноги, голова — також...

«І куди ж це я потрапив в лиху годину?»

Важко думається Велимирові, але думати треба... Земля ця — напевно данська, льох, пивниця заможного бонда, а то і ярла. Занедбана пивниця, бо в кутку лежить лише кілька порожніх діжок. Подальша доля Велимирова — в руках хазяїна льоху: відпустить, чи забажає викупу, а чи звелить вдягти на несподівану здобич нашійника та приставить до роботи — молодий здоровий раб в хазяйстві не зайвий.

Та тільки він, Велимир, не Сіньотлі, аби скінити у рабстві. Смерть або втеча — два шляхи для бранця, і обидва ведуть на волю...

Рипнули двері, з них здоровило якийсь в шкіряній безрукавці варкнув по-данськи.

— Виходь...

І вийшов Велимир на замкове подвір'я. Злива — служби якісь: загороди, хатинки челяді, десь рохкають свині...

Це, вочевидячки, задній двір. Над головою нависла кам'яна галерія, попереду — масивна стіна панського будинку. Здоровило провів Велимира дверима до великої залі, де нема нікого, лише стіл та лави, та зброя на стінах.

Далі — дверцята, за ними сходи... Сходи ведуть до покоїку, гарно вбраного, з витканими шпалерами на стінах. У вузьке вікно просочується подих моря.

У різьбленому кріслі з високою спинкою сидить чоловік. На ньому синій камзол з рубчастого оксамиту, а на плечі недбало накинуто червоного плаща з руянської тканини.

Лице у чоловіка округле, трохи не ніжне; а впертому, різкому для такого лица підборідді — ямочка. Чорне хвилясте волосся забрано в хвіст.

Чоловік в плащі мовчки дивиться на Велимира темно-синіми уважними очима, і юнак чомусь пригадує людей з острова Ерін, що рік тому прибули до Аркони ворожити на долю.

Не схожий хазяїн замку ні на данця, ні взагалі на сканда. Чимось він Велимиру навіть подобається, і руянець наважуєть-

ся розпочати розмову.

— Чи не підкаже вельможний ярл розбиткові, що це за земля?

— Це острів Шеланн, а замок Фенгонборг, — відповідає чоловік у плащі, — але тут запитую я. Відповідай правдиво і швидко. Хто ти є?

— Велимир, син Величара...

— Ободрит?

— Ні, я з Руяну. По вашому — Рюген. Аркона.

— Отже, ти — язичник, — робить висновок ярл, і Велимир відповідає:

— Мій Бог — Свтовид...

— Як сюди потрапив? — продовжує допитуватись данець.

— Лодія налетіла на скелі.

— Йшли розбіжничати?

— Торгувати.

— Ти — торговець? — мружить ярл насмішковано сині свої очі.

— Охоронець товару.

Данець гмикає і каже:

— Однак ти дорожиш зброєю...

Очі Велимирові давно вже прикуті до столу перед ярлом. Там лежить меч батька Величара...

— Добра зброя, — звільна говорить данець, — занадто добра для славіна. З вашого люду — кращі раби, ніж воїни. До речі, де ти вчився нашої мови?

Велимир зрозумів образливий натяк і відповідає лагідно:

— Від свого раба-данця... З данців добрі раби. Слухняні...

Ярл мусив би вибухнути гнівом, але він мовчить. Сині очі в'ялися в лице Велимирове, наче вишукуючи знайомих рис.

— Хто твоя мати? — раптом запитує данець, і Велимир відповідає ледь здивовано:

— Дивина, жриця...

— Як, кажеш, її звали?

— Дивина...

— Коли вона померла?

— Була жива, як виходив я в море, — говорить Велимир, це більше чудуючись.

— Вона... бувала в Данії?

— Була у полоні, — неохоче відповідає юнак, — у ваших... Два роки. Я тоді ще дитям був.

Лице ярла — мокре від поту. Він говорить, наче сам до себе:

— То вона жива... Жива... І це її син... А я не повірив Хальфдану...

Питання чудернацькі розтривожили Велимира, і він переходить до діла:

— Що хоче хазяїн Фенгонборгу за мою волю?

В очах данця — божевільні вогники...

— Волю? — питає він, — і ти хочеш волі, сину Дивини? Та від сьогоднішнього дня ти є моїм рабом, хлопче з Рюгену, і вона, відьма з Аркони, ніколи не побачить сина! Того сина, що любіший їй від мого!

— Не знаю, до чого тут моя мати, — різко говорить юнак, але я народився вільним і помру вільним, і це так само вірно, як те, що мій Бог — Свтовид!

— Ідол з Аркони тобі не допоможе, — озивається данець з лиховісною посмішкою, що викривила красиве обличчя, — надто як ти потрапив до Гаральда Скаженого Вовка... Коритись же я тебе навчу. Гей, там! Візьміть цього раба і вдягніть на нього нашійник!

На березі, на скелі, багряним світлом блимає маяк...

Лодія несеться кривавими хвилями назустріч своїй погибелі...

— Стережи-ись!

Крізь шум у вухах — переляканий жіночий голос:

— Вельможний пане, ваш син помирає!

Гаральд Торквілльсон кидає до півпритомного бранця:

— Коли я повернусь — то начувайся! Пес!

Велимир без сил обвисає на мотузці. Покусані уста шепочуть, благають:

— Мій Боже Світовиде... Візьми до себе!

З минулого долинає голос Божидара, наставника: «Хто в яві раб — той у вічність відійде рабом...»

— Померти зараз... вільним... Боги...

Материні очі, сповнені суму, напливають із темряви... «Поворожи мені на долю, ненько...»

Чи то у вухах дзвенить, чи то малий Хальфдан торкається до арфи полонянки Медб...

«Чи згадувала про мене ...мама?»

— Чому ж ти мовчала, ненько, всі ці роки? Невже я не зрозумів би?

Княжич Вратислав схиляє горду голову:

«Вмирати межі ворогами... тяжко...»

— Хнелъд, він ще живий!

Цей голос, різкий і пронизливий, рижниться від маячливого шуму в голові.

— Хнелъд, переріж мотуз! Стань на джку!

Тіло Велимирове сповзає на підлогу. Юнак скрикує голосно, ще не вповні отямившись.

— Хнелъд, він житиме? Хнелъд!

— Не послішай так, Хальфдане Гаральдссон, — чути буркотливий старечий голос, — і не горлай на мене, я бо не найманець твого батька. Житиме твій славин, ярл ще не встиг його понівечити

— Я відчув його муки! Це було дуже боляче, Хнелъд! Я аж зомлів... Дурна Мальфріда перелякалась і побігла за батьком.

— Брат відчуває брата, — бурчить Хнелъд, — гарний ти хлопець, Хальфдане, але пропадеш межі християнами...

— Помовч, Хнелъд, і поможи Велимиру!

— Та зараз... Зараз...

Руянець ледь розплющує очі і здивовано дивиться на стару ягу, що клопочеться над ним. Бабця страшна, обдерта, тхне од неї риб'ячим лосем, на голові — лисяча шапка, це по теплій-то порі. Але очі, розумні і ясні, насмішувато зиркають на всі боки.

— Ну, ось, Хальфдане, живий твій приятель... Хе!

— Велимире, ти мене чуєш? — голос хлопця.

— Так... — шепоче руянець.

— Я визволю тебе! Йти можеш?

— Не зможу йти — то повзтиму! Аби на волю!

— Хоробре серце! — хихикає Хнелъд, змащуючи рани Велимирові якоюсь смердючою маззю, — в давні часи такі серця підносили Богам на золотій тарелі. Як не тремтить пожегта на блюді — отже не тремтіла і в грудях...

— Хнелъд! — докірливо каже Хальфдан, а яга все хихоче;

— А твій Бог, Хальфдане, не любить хоробрі серця! Йому до смаку смажене людське м'ясо! Ось і цього місяця п'ять чо-

ловік спалили у Гельсінгьорі за наказом єпископа!

— Не богохульствуй, Хнелъд, бо наклещ лиха! — благає хлопець, але яга гмикає східно:

— Такий милосердний Бог, як твій, Хальфдане Гаральдссон, не повинен звертати уваги на пасталакання старої баби. І хіба я кажу неправду, і в Данії не приносять вогняні жертви новому Богу? Варто було зрікатися старих...

Кошаві руки яги тим часом роблять свою справу, і біль відступає настільки, що руянець над силу сїдає, а потім і встає на хисткі ноги. Хальфдан хапає його за руку.

— Ходімо! Ходімо!

— Моя зброя! — каже Велимир, — де мій меч?

— У батька! Але я його добуду. А зараз ходімо, братику!

Хлопець вигинається і зазирає Велимирові в очі:

— Можна тебе так називати, сину Дивини?

— Ти мені мов побратим тепер, — намагається всміхнутись юнак. Хальфдан виводить його до сусідньої пивниці, а відьма дрібоче за ними, щось буркочучи.

— Де є варта? — питає Велимир.

— Варта надворі, — заспокоює хлопець, — а це — льохи тієї вежі, куди ти йшов з мечем в руках...

— З підземним ходом?

— Так...

— А що з тобою зробить твій батько, хлопче? Він не повірить, що я сам утік.

— Як і дізнається — то не вб'є, — пирхає хлопець, — дивись, онде та плита! Хнелъд!

Стара підважує костуром камінь, що піддається несподівано легко.

— Там, внизу, стовпчик, і він обертається, — пояснює Хальфдан, — я і сам можу відкрити. А тепер Хнелъд поведе тебе, а я принесу твою зброю.

— Ти дуже ризикуєш, — розчулено говорить Велимир, але хлопчина лише пирхає і махає їм рукою.

Довгий шлях підземеллям вимучив Велимира. Мазі Хнелъд поволі втрачав силу, а хід був такий вузький, що в деяких місцях і справді доводилось повзти. Зрештою, півзомлілому вже руянцю почувся хлопіт морських хвиль.

— Вилазь! — каже Хнелъд, і юнак над силу протискується в шпарину між камінням. Яга тормосить його:

— Вставай! Ходімо!

Замок мріє вдалині похмурим громадям. А тут — берег затоки, всіяний камінням, поруч — скеляста западина кручі.

— Он туди, нагору.

Лазити по скелях вміє кожен руянець, але Велимир знесилився настільки, що кілька разів ледве не зірвався в море. А стара видряпується поруч з ним як сімнадцятка, та ще й хихоче. Оце хихотіння — останнє, що почув юнак, опинившись в якійсь печерці. Очі знову заслав кривавий туман.

— Е, юначе, ти зовсім хворий, — бурчить яга, — не було мені мороки на старості літ — виходжувати славіна з Рюгену... Велимир її вже не чує. Він спить.

* * *

«У лісі конунг ельфів жив... Тіль-тіль, висока трава. Красуню Керсте він полюбив. Тіль-тіль, висока трава...»

Велимир звільна розплющує очі. Він лежить на розісланих шурах, нагий, прикритий лише вовняною ковдрою. Олік на грудях акуратно перев'язано шматком полотна, рани від бича змазано тим самим брудним мастилом. Тіло болить і ніє, але терпіти можна. В глибині печерки з завішаними шкірами стінами Хнелъд чаклує над вогнищем і наспівує вісу про нещасливу Керсте, котра покохала князя ельфів.

«Дарую я арфу тобі золоту... Тіль-тіль, висока трава, — бурмоче Хнелъд, а від багаття приємно тягне смаженого рибою, — заграй на ній, як потрапиш в біду... Тіль-тіль, висока трава...»

Пісня довга і жалісна. Красуня Керсте народила ельфу сина, і добре хилися їй в Ельфінгеймі, але їй закортіло побачити рідних, і ельф відпустив її додому. А у рідному селі священник наказав спалити і її, і дитя на вогнищі, попередньо охрестивши ельфеня. Бідолашна Керсте ледве встигає вдарити по струнах арфи...

«Ельфи гуляли собі на лузі, — бурмоче Хнелъд, — тіль-тіль, висока трава... Почули арфу золоту... Тіль-тіль, висока трава... Швидше сідайте моє однорога, Керсте кличе на допомогу!»

Велимир лежить і уявляє собі цю Керсте в білому чепчику, керсетці та смугастій спідниці... Ось її з дитям ведуть на страту, та не землею — повітрям мчать чародійські коні-однороги, і лісовий конунг, зеленоокий красень з вогняно-рудим волоссям, уже наклав на лука несхибну стрілу...

«Від стріл ельфійських рятунок не буде, тіль-тіль, висока трава... Загибель певну несуть вони людям... Тіль-тіль, висока трава...»

Віса закінчується щасливо: Керсте врятовано, її дитя теж, лихих людей і священника наздогнали стріли ельфів. Хнелъд куштує рибу, облизує пальці і задоволено прищмокує.

— Отямився, — говорить до Велимира, — їсти хочеш, рюгенцю?

Юнак відчуває, що смертельно зголоднів. Хнелъд підносить йому на дощечці шматки риби і засохлу вже перелічку. Велимир жадбно жує, а стара вже мугиче їншої:

— Кинувши урманських фьордів тихі води, Кораблі-дракони я водив в походи. Золота здобув я і здобув я слави Та мене не любить донька Ярослава...

Цю пісню Велимир знає, далі у ній йдеться про те, як зневажає сміливого вікінга слов'янська дівка у золотій гривні. Хтозна, чого зневажає: може не вабить її піратська слава конунга урманів або брідиться вона його закривавленого золота...

Останні слова він говорить вголос і Хнелъд хихикає:

— Адже вони таки одружились — Гаральд Сміливий та донька конунга русів Ярислейфа... Ось і покладайся на жіноче серце... А як загинув Гаральд, то красуня Ейлізіф стала дружиною нашого конунга, і тут, на Шеланні, дожила свого віку. Видно, припало їй до вподоби золото вікінгів.

Велимир зітхає розчаровано. Звісно, життя — не пісня... Хоча його матері так і

не припало до вподоби золото Гаральда Торквільссона. І Славці, любій подружці, мабуть теж би не припало... Славця... Чим не слов'янська дівка? Золотої гривни у неї, щоправда, нема, бо не носять рюанці золотих прикрас, лише Боги пишаються золотом та із золота куто вінець Верховного... Однак, у Славці є чудове намисто з перлів, і карі оченята, і випнуті сміхотливі вуста...

— Бачу я, славіне, що думаєш ти нині про дівку! — хихикає Хнелъд, — а отже, починаєш одужувати!

Велимир закашлюється і червоніє. Очі його зупиняються на мечі, притуленому до стіни. Це його меч, отже Хальфдан виконав свою обіцянку

— Що там з малим? — питає стиха.

— Я хвилююсь, — озивається Хнелъд, — чотири доби його нема. З того часу, як приніс меча.

Юнак затривожився — хлопця бо могли покарати за його втечу. Ярл любить сина, може і любить, але Велимир добре пам'ятає його шалені очі. Сказаний Вовк — добряче родове прізвисько... Якщо з Хальфданом щось сталося...

— Весь рід ярлів Фенгонборгу — сказані пси, не вовки навіть, — мовить Хнелъд, — а у всьому винен замок...

— Замок?

— Атож, славіне... За часів конунга Гаральда, Синьозубим прозваного, жив у Фенгонборзі інший рід, рід славних воїнів, а ярла звали Фрітьоф Бойова Сокира. То був чоловік справедливий, хоробрій і жорсткий — справжній вікінг, яких немає нині. А тут, де ми сидимо з тобою, данці шанували Богів своїх, і завжди досить було і пожерств, і молитов.

Стара хитає головою, наче жалкуючи за чимось.

— І от, рюгенцю, конунг Гаральд, Синьозубим прозваний, в чужих краях розуму набравшись, звелів усім данцям хреститись. І обурився люд, та погодились ярли, усі, крім Фрітьофа з Фенгонборгу. І поспав конунг Гаральд сюди дружину, і довгою була битва, та врешті сам ярл Фрітьоф і люди його з мечами в руках увійшли до Вальгалли. А кров дітей та жінок сплила зі стін ручаями, бо збігалися до замку з доволишніх селищ усі, хто не хотів визнавати нового Бога. Люди ж конунга не щадили навіть немовлят.

В словах старої вчувається понурий ритм саги, і Велимир слухає, забувши власні страждання. Хнелъд уже не здається йому ягою, натхнення освітлює старече обличчя, зробивши його гарним.

— Ти, певне, не християнка, Хнелъд? — питає юнак, і Хнелъд хитає головою:

— Слухай-но, славіне, наші Боги були жорстокі, але не брехливі. Як і ми... Аси піклувалися про дітей своїх, Один прийняв страшні муки, аби принести людям знання-руни, а Тор позбувся руки, аби припнути на ланцюг вовка Фенріра, пожирача світу... Та починався уже Рангарьок, почався і закінчився, а люди навіть того не помітили, а той, хто помітив, помер з мечем у руках. І забуті руни великого Одіна, і вовк Фенрір вирвався на волю, а змії Мідгарду підіймається з безодні! Я, Хнелъд, на власні очі бачила Чорного Вовка. Він стояв біля вогнищ, на яких вмирили люди, і звався Абсальон, єпископ Данський!

— Наші Боги живі, — говорить схвилюваний Велимир, а Хнелъд відповідає вже без колишнього піднесення:

— Нікому не врятуватись від обіймів вселенського змія. Ні Богам, ні людям. Але я не докінчила саги... Вів же дружину Гаральда-конунга, Синьозубим прозваного, Торстейн Сказаний Вовк. Цей Торстейн був берсерком і не боявся ні людей, ні духів. Кров п'янила його, наче хмільне, і байдуже йому було, кого вбивати. А від того, що його побризкали водою та вдягли на шию хреста, він не став милосерднішим. Конунг подарував йому замок вбитого ним Фрітьофа і нагородив гоїно, та Боги, яких зневажив Торстейн, наслали на нього божевілля. Він повісив на мури свою жону Гудрун, перерізав власних дітей і сам утопився. В живих лишилося одне дитя, якого не помітив божевільний батько. І це від нього, славіне, пішов нишній рід ярлів Фенгонборгу. Та прокляття Богів не зникає зі смертю винуватця, і втрачали розум ярли, а жодна з їх жінок не помирала своєю смертю. Врешті, ні данські, ні свейські, ні урманські діви і ноґою не хотіли ступити за мури проклятого місця! Ярли почали брати за жон полонянок. Медб з Еріну я боре пам'ятаю, бідолаха все лила сльози та молилась своїй Христу, аж поки не померла з туги, а ярлу Торквіллу випустили кишки твої, рюгенцю, родичі, ободрити. Гаральд... Гаральд був трохи м'якшим за свою рідню, аж поки не спопав твою матір. О, то була не сльозлива Медб! Від її зневаги могло тріснути й каміння. Навіть народження дитини не примирило їх. Гаральд зробив помилку, велику помилку: він захотів охрестити рюанку, аби узаконити шлюб і сина. Та душі людей з Рюгену твердіші за камінь, а Дивина до того ж була ворожбитка. Вона сказала йому: «Гаральде Торквільссон, ти тримаєш у полоні мого тіло, але не душу. Доля говорить мені, що ти заплатиш за мою ганьбу, ставши рабом мого старшого сина. А коли не хочеш, аби трапилось щось гірше — не лій до моєї душі!»

Велимир нарешті втямлює, чому ярлу так кортіло його зламати. Гаральд злякався пророцтва.

— Однієї ночі вона зникла з замку, — продовжувала Хнелъд, — покинувши дитя і знявши усі прикраси, якими її обдарував ярл. Всі і досі вважають, що вона утопилась. Лише малий, який підріс, вірив, що мати жива.

Біля входу, завішаного ковдрою, якийсь шерех, і до печери вповзає гномик у дорослому плащі і з великим мішком за плечима.

— Це я, Хальфдан...

Велимир усміхається:

— Де був так довго, брате?

Хлопча вивільняється від мішка і радісно вигукує:

— Тобі вже краще? Краще?

— Набагато. А ти як?

Хальфдан повертається спиною і гордовито демонструє свіжі басамани від ременя.

— Батько мене запідозрив! У замку і в околиці був справжній трус! Але я не викавав, де ти ховався, а на руїни капища вони не полізли, бо бояться Древніх Богів і Хнелъд...

— Сказаний пес, — бурмоче Хнелъд, дістаючи своє мастило, — дитя хилиться од вітру, а батечко хапається за батіг...

— Я сильний і вже дорослий! — гордо заперечує Хальфдан, — і батько вдарив мене всього тричі, не те, що Велимира... Я одразу зомлів, і він злякався. Ось я приніс їжі, Хнелъд. Добре нагодуй пораненого, йому потрібні сили. А я побіг, бо мене можуть шукати.

Хальфдан зникає, нетерпляче відтиснувши стару з її ліками. Хнелъд починає длубатись у мішку, а Велимир лежить без руху, чогось усміхаючись. Малюк розвіяв тугу, яку на нього нагнала стара.

«Змії Мідгарду... Здолаємо! І з вовком поборемось... І я побачу знову, як сонце сходить над Аркою, скажу Славці, що вона гарна, обніму неньку...»

А Хнелъд знову мугиче якусь вісу, і так спливає час.

* * *

Коли вже зовсім видужав Велимир, Хальфдан приніс йому чисту одіж, чоботи, трохи грошей. Хнелъд порадила йти узбережжям до Гельсінґбору, а якщо там не вдасться прилаштуватись на якусь лодію, то добиратись до Роскілле і там шукати щастя.

Велимир, глянувши на нещасне личко Хальфдана, раптово пропонує:

— Ходімо зі мною!

— З... тобою? — затинається малий.

— На Руян, до матері. Вона полюбить тебе, обіцяю. А тут ти згинеш.

— А батько? — питає малий серйозно, — він же без мене пропаде. Стане таким же звіром, як дідусь Торквілл. Та й не забувай, Велимире, що Рюген твої у тьмі язичницькій. Не можна мені туди їхати. Може колись я й прийду до вас — оповідати про світло Христово...

— Чи не в жерці ти зібрався податись, Хальфдане Гаральдссон? — питає Велимир здивовано.

— Панотець Ґьюкі говорить, що це моя дорога. Я бо у гріху зачатий і народжений поза шлюбом, і сатана говорить моїми вустами. Я мушу стати ченцем і, може, загну, проповідуючи, як колись єпископ Адальберт у землях пруських.

— На Руяні не вбивають чужоземних жерців, — говорить Велимир лагідно, — їх на нього просто не допускають. Ти, братику, приїзди погостювати з добром і миром. А чужих Богів не треба нам на землі Світовидовій. Ми ж чекатимем на тебе — я... і мати.

— Ми зустрінемось, — мовить Хальфдан, — але якось не так... Буде кров... Багато крові... Буде битва... Норн! Доля! Я не хочу! Не хочу!

Велимир з жахом притискує до себе хлопця, а той б'ється у його руках, повторюючи:

— Норн!

— Іди, славіне, — сумно говорить Хнелъд — я подивлюсь за ним. Це пройде... У нього бувають такі напади. Провидця треба вчити з дитинства, ти сам це добре знаєш. Але розумію його лише я, а який навчитель зі знахарки.

— Бережи його! — прохає Велимир, і стара відповідає урочисто:

— Беретиму, доки жива!

Люди ярла давно вже покинули шукати втікача, бо малий Хальфдан передбачливо відв'язав у селищі човна і відіпхнув у море. Та й сам Гаральд тиждень тому виїхав до Роскілле, переконаний, що син Дивини вийшов човном у море майже на певну загибель.

А Велимир їде собі та й їде, крокує у вказанім Хнелдь керунку, ноце в злиденних заїздаках, а то і просто в лісі. Як спитають щось — говорить майже правду: йшли з Новгороду лодією, налетіли на скелі, всі загинули, а він, дивом урятувавшись, потрапив у полон до розбійників. На доказ останнього показує рубці на тілі. Добросерді бонди охають і підливають до кухля дармового пива. Меча юнак замотав у ганчір'я і заховав під плащем.

Та зброя таки згодилась йому в дорозі. Вже неподалік від Гельсінгнору надібав він невелику купецьку валку, на яку напала ватага лихих людей — чи то збіглих рабів, чи то просто злодіїв.

Охорона у торговця невеличка, чоловік п'ять, зате сам він, білявий велет з розкішною бородою, крутить довкола себе не мечем навіть, а якоюсь деревиною і реве басюрою.

— Дорогу! Порозшибаю! Я не звідкись там, а з Новгороду! Розступись, народ, Васька Буслаїч стояти за себе буде!

Велимир мимоволі пирхає, руки вже вивільняють зброю. Словен сподобався йому з першого погляду.

І ось уже кидается руянець до битви зі звичним вигуком:

— Мій Бог — Світовид!

Новгородець видимо зрадив нежданій помічі!

— Гати їх, руянцю, за мною не пропаде! Скільки вас там?

— Три десятки — за мною, — командує Велимир данською, — до битви, Руяне!

Розбишаки в латах нерішуче зупиняються.

— Рюген! — пролітає слово, — Рюген...

Ще мить — і поле битви порожніє. Лише четверо мертвих лежать на землі та стогне поранений охоронець.

Новгородець спирається на свою палицю і говорить задоволено:

— Славно! Добра бійка розганяє кров. А де ж твої люди, руянцю?

— Всі тут! — всміхається Велимир.

— Чудася! — дивується купець, — один, без ватаги... А що тоді тут робиш?

Велимир повторює свою історію про загибель «Либіді» і розбійників, що тримали його в льосі та катували. Буслаїч пропонує, не сходячи з місця:

— Наймайся до мене! Хведька ось поранило, а люди мені потрібні. Мої лодії стоять в Роскілле, а я подався з товаром до Гельсінгнору, тут бо восени тінг і ярмарок. Платню покладай добру — один такий охоронець вартий десятка.

— Я можу лише відробити дорогу до Руяну, — всміхається Велимир.

— Іде! — мовить Василь, — опісля Шеллану я туди і збирився за тканинами вашими.

Вони скріпляють ряди, вдаривши по руках, і новгородець реве басюрою:

— Шельмо! Де ти, Шельмо!

З-під воза визирає худий гостроносий чоловічок.

— Це мій прикажчик, — рекомендує Василь, — рідкісний боягуз. Шельмою його не дражнить, а зуть, бо хрещене ім'я він і сам забув. А ти як зवेशся?

— Велимир, син Величарів.

— Шельмо! — наказує Буслаїч, — пораненого перев'язати і на воза, Велимирові — коня, а сам пішки підеш, аби знав, як ховатись.

Дорогою новгородець все лає нападає:

— Пронюхали, пси, що їдемо ми з великою виручкою... Не смійся, я тобі довіряю... Міг, звісно, десь і лягнути зайве, сп'яну. Зустрів знайомого варяга, що кивському князю Мстиславу колись служив. Ну, і хильнули ми. А потім з кимось побилась, а з ким — забув уже. Ти любиш битись?

— Задля чого? — непорозуміло питає Велимир.

— А просто... Я, коли молодший був, ох, і бився ж! Особливо любив зійтись навкулачки. Іду вулицею і шукаю зачіпки. Старі люди кажуть, що нас, новгородців, колись Перун прокляв за те, що зреклись його. Мовив, ніби «раніше бились ви по ділу, нині будете без діла». Я тому не вірю, але у нас і справді багато ласих до бійок. Мати моя Мамелфа молебнів замовляла зо дві сотні, аби я спокійнішим став. Та й попи не помогли — яким був, таким і залишився.

Підморгує Велимирові.

— На морі-окиані, на острові Руяні... Сказав за попів і згадав — це ж у вас там попи усім правлять? Страхіття та й годі! За Бога — бовван дерев'яний, а...

— У нас не попи, а волхви, — різко уриває Велимир, — а Богів моїх не чіпай, новгородцю, вони у душі моїй!

— Ну, зовсім як моя мати Мамелфа! — пирхає купець, — в душі-і... Хто її, ту душу, руками торкав? Я ось, Василь, Буслаїч син, не вірю ні в сон, ні в чох, ні в воронячий грай, ні в бездонне пекло, ні в господень рай! Мати мене трохи не відіслала до монастиря на покаяніє. Уявляєш: я — і раптом у монастирі...

Велимир знизує плечима, ще не охоловши від образи. Буслаїч каже примирливо:

— Ну, досить уже, а то он у тебе навіть губи побіліли. Ти, видно, теж шалений а спокійним прикидуєшся. Я чого полів не люблю — у мене вдома, як батько зник, весь час товчуться ченці та юроди — мати приважує. А батько мій диваком великим був — ходив на лодіях до Царгороду і почув там, що є країна ім'ям Гіндія, багатства немірнього. І подався він шукати тої Гіндії, та й по сю пору шукає, більше як двадцять літ. З того часу мати звихнулася: все молиться та молиться, а мені тоскно робиться від тої нудьги щоденної. І скільки я не богохульствував, не покарав мене Господь, а в Святому Письмі стільки брехні понаписано, що зневірився я. Тобі, як язичнику, зізнаюсь: в Гіндію вірю, що вона є, бо бували там люди і бачили; Бога ж ніхто не бачив, а отже... Отже, нема його.

Велимир згадує схід сонця над Аркою і слова Божидарові про присутність Божу. Чи нема такого місця у Новгороді, а чи розучилися люди оту красу бачити? Як оповісти про це Василеві? Для торговця новгородського Бог — мертвий, і відвернулася від тої мертвості жива душа, в

існування якої не вірить веселий забіяка...

Більше Буслаїч не заводив подібних розмов, і час минав у балачках про бійки, пиятики та прибутки. В Роскілле сили вони на лодію і Велимир знову працював веслом, аж поки піднялися з моря білі скелі Руяну.

А у Градці прибережному — радість. Тільки-но Велимир ступив на берег — знайомий голос:

— Живий! Живий, сину Величарів!

Глянув Велимир — перед ним Лагода. Схудлий наполовину, але живий і цілий. Шість чоловік врятувалися з «Либіді» разом з Лагодою. Правдами і неправдами дісталися додому.

— Тебе ось, — гуркоче Лагода, — чекає раб твій з конем. Каже — мати твоя прислала, бо провідала, що ти вернешся. Два дні женом, говоримо, що ти загинув — не вірить і не йде.

Дійсно, біжить до них Сіньотлі і кричить на всю пристань:

— Повернулись, господарю! Я знав, що ви повернетесь, бо пані господиня сказала очікувати!

— Дивоглядія! — чується Буслаїч, — чував я про ворожитів арконських, але вперше на власні вуха чую, що ворожіння збулося.

А через кілька хвилин вже домовляється з Лагодою про якусь спільну обладку.

— Одне погано, золоті монети на вашому острові не ходять...

— Сріблом розраховуємось, — гуде Лагода, — а то полотном...

— Навіщо Світовиду вашому стільки золота, як не користується з нього?

— Не нашого розуму діло, про те волхви видають.

— А як щодо тканини з вовни?

— Зведу я тебе з одним чоловіком, а той уже...

Велимир же вирушає до Аркони верхи. Поруч біжить Сіньотлі і халливо оповідає, як сумувала пані і як раптово виправила його з конем до Градця.

А вдома — радість, слези і поцілунки, і мала Вістуня висне на шії, а Славця Киянка, наче і не маленька вже, однак теж наділяє цілунками.

«Слов'янська діва» — раптом згадує Велимир і відповідає на поцілунок так гаряче, що Славця зляканно озирається на матір Світану, а брат її, Славута, жартівливо мовить:

— Сватай, віддамо!

Дивина, відунка, дивиться на сина і плаче, плаче, а він її заспокоює:

— Ну, все гаразд, ненько... Я вдома... Все гаразд...

А коли вони врешті залишаються самі, то наважується сказати:

— Я був на Шеланні, мамо

Дивина ледь здригається.

— Там є замок, мамо... Фенгонборг.

— Гаральд такий же скажений, як і рід його, — сумно каже Дивина, — я Богом дякую, що він тебе не понівечив...

— Я бачив там не тільки ярла Фенгонборгу.

Дивина блідне ще більше. Велимир говорить заспокоїливо:

— Твій син схожий на тебе. Має щире серце і відунський Дар...

— Нещасне дитя, — схлипує Дивина, — ще й цей тягар сироті при живій матері...

— Чому я не знав про це?
— Бо мені занадто боляче згадувати...
— Цей чоловік... Гаральд... знущався з тебе?

Дивина хита головою:

— Ні, синку... Він по-своєму навіть любив мене. Віддав сукні своєї матері і її прикраси. Ніколи не зачепив і пальцем... Та я ніяк не могла забути, що це він убив брата Станимира... Між нами стояли пожежі Градця і кров на стінах Святині... Лише коли народився Хальфдан, я зрозуміла з жахом, що люблю дитину ворога, а отже якимсь чином і його самого.

— Чому ж тоді утекла? — різко питає Велимир, і Дивина відповідає спокійно:

— Бо я любила твого батька, синку. І не хотіла його зрадити, покохавши ворога. Мені довелося вибирати між дітям Лади і дітям сваволі.

— Але ж батько Величар тоді уже загинув...

— Не можна зраджувати навіть мертвих, — озивається Дивина, — єдиний мій біль — ота моя нещасна дитина. Вони погублять його, ті люди, бо Дар пророчий є прокляттям для хрещених душ.

Опускає очі і просить:

— Розкажи мені, Велимире, про дитя моє...

І говорить юнак, довго говорить, описуючи пригоди свої, і замок данський, і ярла, і хлопчика з сумними оченятами ясно-видця.

Мати торкається його шрамів і шепоче:

— Геть озвірів, вовк данський... Він і те дитя мені замордує...

— Я пропонував братові йти зі мною. Він відмовився.

— Бо не зміє зраджувати, — зітхає Дивина, — аби він хоч щось мав від мене. Яку-то пам'ять... Оберіг. Тільки як передати?

— Я спробую, — обіцяє Велимир.

Довго горить світліко в хатині Дивини, і не спить цієї ночі й хлопчик в мурах Фенгонборгу.

— Чи згадуєш мене, .. мамо?

Минає час, тече, мов між пальцями морський пісок.

Велимир давно вже не безвусий юнак... А за першою пробою настала друга: пішла таки дружина руянська на поміч Ніклотові.

Для Велимира — друге випробування, для родича його Славути — перше... Рвався Киянин до битви, аж стримувати доводилось. Не визнавав хлопець ні щита, ні кольчуги, йшов до битви, мов берсерк, в самій полотнянці. А на всі Велимирові докори одне казав:

— Предки так перемагали, а чим я гірший? Ворог все одно до мене не підступиться більш, ніж на довжину меча.

Мечник зі Славути дійсно був добрий, недарма говорив учитель його Буєсть, що цей хлопець колись його замінить. А як в одній із сутичок розкидав він вояків, що оточили пораненого вже княжича Прибислава, життя йому врятувавши, то більше ніхто не вважав за молодика Славути Киянина. Княжич же Прибислав опісля бою пив зі своїм рятівником побратимську чару, мужність його вихваляючи.

Були Велимир зі Славутою і у битві біля Дубина, коли Ніклот впень розгромив союзне саксам данське військо, а сакси покинули союзників своїх напризволяще, життя свої рятуючи.

В страшну халепу потрапили данці — в лісі перехопило їх Ніклотове воїнство, і впали впоперек шляху заздалегідь підпиляні Дуби, що ними славились землі бодричів. А з-за дерев легіли важкі стріли, від яких не рятували навіть лицарські лати.

Жменька лишилась від війська данського конунга, жменька зраних похмурих бранців. І серед них — Гаральд Торквіллсон, ярл Фенгонборгу.

А узяв у полон гордого ярла Велимир, син Величарів, витягнувши з-під величенького дерева, гілля якого придавило данця до землі.

Гаральд Торквіллсон кусає вуста від приниження. Стоїть він перед Велимиром, обдертий зі зброї, в залитій кров'ю сорочці, а Славута та інші руянци навперевібій дають поради своєму товаришу, до якої роботи приставити полоненика.

Велимир же не знущається, не шкилює, а думає про своє. Перед походом він послав до Фенгонборгу Сіньотлі, достроково звільнивши того з рабства. Данець мав принести звістку від Хальфдана, але не повернувся. Чи то загинув у дорозі, чи то просто побоявся сунутись у лігво Скаженого Вовка.

— Сталося так, як говорила мати, ярле Гаральде? — озивається руянець врешті.

Ярл ненависно блискає синіми очима і мовчить.

— Ви хотіли втекти від долі, замучивши мене? Та пророцтво збулося, бо ніколи не помиляються арконські відунки...

— Я не раб, я вікінг! — вибухає Гаральд, — і помру, як вікінг! Не тобі, щеня, зламати мене! Ви, славіни, не вмієте битися чесно! Чи ти здолав мене у битві, сину Дивини, що звеш рабом своїм? Ми потрапили у засідку, хай, а союзники полишили нас на поталу зграї дикунів. Не багато чести в такій перемозі!

— Звісно, — мовить Велимир спокійно, — більше чести палити мирні міста та розбивати Святині. Тоді, у Градці, ви були чесні? Мій дядько був волхвом Дажбожим, а вони ніколи не беруть зброї до рук. Ви убили його, ви захопили матір... Честь... Хто б сказав... Та мені не потрібна ваша ганьба, і я не стану припикати вас вогнем, як ви робили зі мною. Я відпущу вас на волю за однієї умови. Але ви мусите присягнути мені лицарським словом, що виконаєте її. А я дізнаюся, чи є у вікінга... честь.

Гаральд здивовано глипає на Велимира, геть розгублений. Потім питає хрипко:

— Що ж то... за умова?

— Ви передасте Хальфдану Гаральдссону дарунок від матері і вітання від брата. А якщо він, вирощи, захоче навідати Руяні, ви не будете йому того боронити.

— Що вона казала за мене? — питає раптово ярл.

— Що кров її роду лягла межі вами. Та вашого сина вона полюбила. Вона й досі плаче за ним.

І вочий вишкір злоби поволі покидає лице данця. Він говорить:

— Я приймаю умови і даю лицарське

слово. Але звідки така... витримка у тебе, такого молодого. Невже ти не ненавидиш мене?

— Мій наставник Божидар говорив, що пробачати має право лише сильніший, — сухо каже Велимир, і його бранець опускає голову.

Ярл Гаральд Торквіллсон від'їжджає до Данії, везучи сину дарунок, оберіг з бурштину, такий же, як у Велимира. Обточений камінець, схожий на маленьке сонечко. Дорогою Гаральд кілька разів поривається викинути язичницький витвір, і лише згадка про пережитий сором не дає йому цього зробити.

Хальфдан же материн дарунок повісив на шию, поруч із золотим хрестиком. І відтоді стала йому частіше снитись сумна жінка з такими ж зеленими, як у нього, очима.

А час іде... Велимир є уже воїном кінної дружини храму, бо споконвіку служать Святині Аркони лицарі-вершники на білих конях.

Триста воїнів Бога коряться лише Верховному жерцю святині Аркони, правителю Руяну — віщому Молибогу. Не мають права вони на військову здобич — усе, що спопадуть, кладуть до ніг Світovidових. Та честь служити Сварзі і Богам на ній така висока, що заміняє цим людям земні багатства.

На п'ятий рік свого вояцького буття сів на білого коня Велимир, син Величарів. І того ж самого року з'єднав його Віщій Молибог зі Славутою Киянкою рушником шлюбним.

Славута, аби не відстати від родичів, теж привів у дім жону. А згодом і Славуца Велимирова і Добряна Славутина вже й дітей колихали на радість Святіні та Дивині.

Згадував іноді Велимир брата свого данського, і сумом сповнювались очі його. Та не було вістей з Фенгонборгу, а навідати Шеланн не міг руянець, бо ворожнеча між язичниками — славінами та їх сусідами-християнами знову палахкотіла високим вогнем, і був то вогонь Рагнарьоку.

Знову намагались данці висадитись на Руяні, і знову скинули їх в море діти Світovidові. Біля самих дракарів, на березі, вирував бій, а розгром довершили конники, серед яких був і Велимир.

Коли ж ховали мертвих, побачив раптом Велимир знайоме лице з м'якими кельтськими рисами і зрозумів, що ярл Фенгонборгу ніколи вже не побачить сина.

Та данець був ще живий і пізнав Велимира. Довго намагався щось сказати, але Велимир не міг розібрати слів, бо кров бурхала пораненому з горла. І жаль брав руянца, і злість... Злість на ворога нерозумного, жаль до Хальфдана, котрий лишився нині на світі сам.

— Чого знову прийшли сюди з мечем? — спитав, не чекаючи відповіді, та поранений раптово мовив чітко:

— Скажи Дивині, що я...

Кров знову линула умираючому горлом, а Велимир так і не зрозумів, чи любиві слово просив передати Гаральд жоні своїй нешлюбній, чи ненависти, а чи просто пам'яті. З тим і помер Гаральд Торквіллсон, а тіло його Велимир, порадившись із матір'ю, яку викликав на узбережжя, поклав в один із захоплених дракарів, обклава з допомогою друзів в'язками соломи і вивів другим човном у море, а тоді наказав підпалити.

Вогняна лодія понесла у Вальгаллу душу ярла Гаральда, а Дивина з того часу стала спокійніша, наче позбулася давнього жаху. Вшанування ж загиблого пояснювала так:

— То була душа шалена і невпокорена. Якось він казав мені, що хотів би бути ось так похованим, незважаючи на те, що хрещеним є.

А поки руянци відбивали данських нападників, бодрічі стали самі проти саксів. І загинув у битві відважний Ніклот, сини ж його змушені були відступити в ліси до сідів-хижан.

Вартислав же, молодший син Ніклотів, швидко по тому дійшов до краю свого нелегкого шляху. Обманом взято його до брану, а зрадив княжича один з його хрещених родичів, про відступництво якого не знав молодий бодріч. Рік тримали сакси воїна в місті Ілові, піддаючи страшним мукам, тоді ж повісили на радість ворогам та на постах підкореним. Оповідали потім, що йшов на смерть спокійно син Ніклотів, бо вистраждав свою долю, що на волі бувши.

Прибиславу, його брату, пощастило більше. З боями повернув він собі частину земель бодрічів і фортеці Велеград та Любеч. Сакси, теж маючи тяжкі втрати, вярдили до Любеча єпископа Гамбурзького, котрий так промовив перед зібраним віче та похмури Прибиславом:

— Що князі наші саксонські досі погано з вами обходяться — не дивно: невеликий бо гріх погано поводитися з язичниками. Ви мусите змінити віру і підкоритись Творцю, перед яким схиляються ті, що правлять світом. Тільки ви zostались язичниками на цих землях, тому вас усі і грабують.

А Прибислав раптом сказав різко:

— Дайте нам ті ж права, що у саксів, і ми будемо християнами.

Захвилювалось віче: хто мовив, що дійсно — досить уже цих воєн, хто звав князя зрадником, хто кляв, хто і плакав. Єпископ же до неба руки звів:

— На найзапекліших спадає благодать господня...

Сильний чоловічий голос перекрив гамір:

— Не буде тобі щастя, сину Ніклотів, бо зрадив ти живих Богів і мертвого батька! Прибислав відмовив голосно:

— Велимире Величарів, посланнику руянській, не тобі мене судити!

— Ти бажаєш за суддю брата Вратислава, зрадженого і замученого? — спитав воїн Світовидів, — зупинись, Прибиславе! Не врятуєш ти цим люд свій, лише в рабство люте обернеш, і зникнуть славіни з землі цієї, наче й не було їх! Подивись на чорного жерця — це ж вовк Фенрір, а церква його — змії Мідгарду, і обидва шукають, кого б пожерти!

— Скажи, Велимире, волхвам своїм, — мовив Прибислав, — що скінчена борня наша... Хай їдуть незгідні до хижан, чи до прусів, чи перебираються до вас — з тим і край союзу нашому. І вам раджу — піддайтеся. Бо неминуча ваша загибель, і сліпі ворожити руянські, бо не бачать її.

— Брат твій, Прибиславе, — озвався руянець, — долі своїй йшов назустріч, її не лякаючись. Те саме зроблять руянци, а ти їди, приміряй саксонського нашійника. Та

будь-яка смерть краща за собаче життя!

Коли повернувся додому Велимир, то оповів Віщому про все, що чув і бачив.

Зітхнув старий Молибог:

— Самі ми лишилися нині, воїне. Ні хижанам, ні прусам не зібрати того війська, що було у Прибислава. Задавлять їх поодинці, а ми... Ми — остання твердиня Богів наших і маємо стояти на смерть, хоч би отой твій змії Мідгарду, Велимире, підвієв біля наших берегів...

А сонце виринали з хвиль морських наперекір усьому і щоранку сяяла у рожевім світлі Аркона — найдорожча коштовність Руяну. І вірив Велимир, що житимуть Боги славіни, доки є у них оборонці і молільники. Слова знайомих молитов мали присмак терпкого меду, скуштowanego в день присяги, а лик Світовидів з роками все більше зливався в пам'яті з рисами загиблого в обороні Руяну русича Величара...

«Не можна їх зрадити... Не можна!»

* * *

Вальдемар, конунг Данії, рішучий і відважний, і кров хоробрих у жилах його...

Прабаба конунга — принцеса англів, баба — принцеса свеїв, мати — з Русі далекої, донька Мстислава-конунга, онучка славетного Володимира, Мономахом прозваного.

На честь прадіда свого, ніколи не баченого, і має Вальдемар незвичне для данця ім'я.

При всьому тому Вальдемар справжній вікінг душею і тілом. Ще зовсім юним бувши, бився герцог Вальдемар зі збунтованими ярлами, захищаючи честь стягу конунгів і втратив у тій битві найкращого друга — лицаря Стіга Хвіде.

П'ятнадцять літ пройшло з того часу. Зайняв Вальдемар трон предків своїх, та не забув про загиблого друга. Рід Хвіде любий конунгу, а найлюбіший — Свейн Хвіде, брат Стіга, ярл Гельсінгьору.

Родич Свейна, Гаральд з роду Скажевого Вовка, ярл Фенгонборгу, теж був в милості у конунга. Задля приятеля свого визнав Вальдемар Данський його нешлюбного сина спадкоємцем титулу і замку.

Вчасно визнав, бо незабаром Гаральд з Фенгонборгу наклав головою, а син його, Хальфдан Гаральдссон, намірився їти в ченці, батьків гріх відмолювати.

Дав Хальфдану права батькові конунг Вальдемар, бо і сам не був безгрішним.

Мав конунг дружину, красуню Соффі, свеїку, начебто любив жону свою, та їхав якось через селище поблизу Роскілле і побачив селянську дівчину, що вибігла подивитись на пишний лицарський оршак.

Того ж дня прислав конунг за дівчиною людей, та відмовилася їхати з ними донька бонда. Тоді Вальдемар приїхав сам, згріб дівчину в оберемок, посадив на коня і відвіз до Роскілле.

Стала Тове-селянка двірською панєю, а вбирав її конунг в сині оксамитні сукні, золотом шиті, та обдаровував золотими прикрасами. І мав од неї сина Крістофера, якого любив чи не більше від законного принца Кнуда.

Ось тому і зробив конунг ярлом молодого Хальфдана, вступаючись проханням його батька.

А Соффі, свеїка, зненавиділа лютою ненавистю і суперницею, і чоловіка, і друзів його.

Зненависть же Соффі підсичує і роздуває Абсальон, єпископ Данський.

Його превелебність родом з Вілланду далекого, і дивляться данці на нього, як на чужинця.

І зовнішність має незвичну його превелебність — тонкий, смагливий, чорноокий, сиве тепер волосся коліс було чорне, аж лискуче.

Тому й прозвали єпископа в Данії Чорним Вовком.

Його превелебність, як і заповідали апостоли, лагідний, наче голуб, і мудрий, наче змії. Інакшим бути й не можна на цій півзичницькій Півночі, де люди часто лише на шиях носять хрести, а душі їхні погзули в темряві.

Три десятки літ викорінює Абсальон язичництво на землі данській, і слухають його конунги, і оберігається чистота віри.

А що втікають нащадки вікінгів цілими родинами на холодний острів Ісландія, то в цьому вина не церкви, а їх самих.

Бо дерево, що не приносить доброго плоду, зрубують і викидають у вогонь.

Так говорив Христос, і так чинить єпископ Абсальон, розпалюючи очисні вогнища в Роскілле та Гельсінгьорі.

Конунг Вальдемар, що не кажи, добрий християнин і ревний у справах віри, але зверхність єпископа починає його обтяжувати.

Абсальон бачить три причини тому: Тове, Крістофер-бастард та друзі з роду Хвіде.

Єпископ мудрий, наче змії, і коли спалахує будинок Тове в Роскілле, то нема у тому вини Абсальона. Підпалили бо дим слуги королеви Соффі, і вони ж таки простежили, щоб Тове не вийшла з будинку живою.

Його превелебність не помилилася: смерть коханки надломилася Вальдемара-конунга та повернула його лицем до церкви.

А як може бути інакше, коли серце чоловіка сходить кров'ю від жалю та каяття...

Крістофера єпископ залишив на потім, а конунгу Вальдемару мовив такі слова:

— Чи відомо Вашій Величності, що Святу Церкву і Господа нашого Христа ображає гніздо язичництва трохи не біля наших берегів?

— Рюген... — мовив конунг, — Рюген... Я вже втратив там кращих своїх людей...

Єдина вдала висадка була ще за мого батька, але й тоді не взяли Аркони, а золото не добули зовсім...

— Золото в капичах язичницьких, — сказав Абсальон.

— Ніхто і ніколи не бачив рюгенського золота, — відказав Вальдемар, — може і нема його зовсім, а я не хочу даремно губити воїв своїх.

— Пошліть на Рюген Свейна Хвіде, — мовив єпископ, — не одне лише капище, що в Арконі, і всі вони наповнені багатствами. Коли ярл Гельсінгьору привезе вам докази, може тоді ви повірите, не мені — йому. Чи, може, ярл Свейн боїться рюгенських язичників?

І вигукнув Свейн, що стояв тут-таки:

— Не знає страху душа вікінга! Я підую на Рюген і добуду золото, або з'ясую точно, що його нема!

Мудрий єпископ Абсальон, ох, вельми мудрий...

Багато бо вікінгів ходило на Рюген, але мало хто з них повертався до рідних берегів.

Ярл Свейн збирається у похід, і поруч з ним — Хальфдан Гаральдссон з Фенгонборгу.

Велимир, син Величарів, не пізнав би нині брата. З хлоп'яти, кволого та тонесенького, вибував зеленоокий красень, ніжними рисами схожий на ельфа.

Ярл Свейн Хальфданові — як другий батько. Як і всі Хвіде — здоровенний лобуряка, Свейн з Гельсінгньюру любить смачно поїсти, випити доброго пива і помахати мечем.

Але вірний ярл Свейн в дружбі і завжди дотримує слова, давши його.

Обіцяв він Гаральду з Фенгонборгу опікуватись його сином і є нині Хальфдану другом і покровителем, наражаючись на небезпеку.

Бо недобрі чутки ходять про молодого ярла, звуть Хальфдана чаклуном і ворожбитом, а дехто — і дітям ельфійки, порідням лісу...

Бо ніхто й ніколи не бачив матері молодого ярла...

Бо говорив часто ярл Хальфдан рідним людям про те, як вони помруть, і завжди збувались ті слова.

Бо обстоював ярл Хальфдан за відьмою Хнельд, яку єпископ засудив на спалення. А коли не вдалося врятувати чаклунки, підкупив ката, аби той задушив Хнельд, заки торкнеться до неї вогонь.

Бо на серці носить ярл амулет з бурштину язичницького виду, поруч з хрестиком золотим, ніколи того амулету не скидаючи...

Бо письменний молодий ярл і знає латини, а при дворі королівському лише двоє письменних людей: сам його превелебність та вчений секретар його, Саксон Граматик.

Аби не покровительство Свейна та не милість конунга — скрутно прийшлося би Хальфдану, бо і за менші провини гинули люди. А так — лише дивляться на нього скоса двірські пани, та перешіптуються злякано їхні дружини...

У похід цей спорядив Хальфдан дві події, по півсотні людей кожна, і гойдають хвилі його дракар, що зветься «Норн» — «Доля».

Не перший раз юнак іде у битву, та вперше — у морську виправу, і нема радості в серці вікінга.

Не любить Хальфдан убивати, не приваблює його запал бою; і, хоч ніколи ще не бігав він від ворога, битва — не його стихія. Шанує юнак премудрість книжну і часом шкодує, що уліг батьковим наполяганням, а не подався в чужі краї шукати розуму.

А нині ще й болить Хальфданові душа, ой, як болить, а в шумі вітру вчувається піззабутий голос: «Приходь до нас, братику, з миром...»

— Норн, — шепоче, вдивляючись у обрій, Хальфдан, — Норн...

Ярл Свейн — досвідчений ватаг, і без втрат довів свої дракарі до місця. Мав він намальовану на шкірі мапу, зроблену торговцями — шпигами, і керується нею, висадився поблизу містечка з самою язичницькою назвою — Дажбоже...

Ярл Свейн Хвіде, як і багато данців, є потаємним язичником, і перед походом

приніс на капищі, укритому в лісі, пожертву Одіну і Тору.

Тож не має ватаг злоби на язичників рюанських, але наказ є наказ, а виправа є виправа.

І ось уже знімаються з бортів дракарів дерев'яні кола з отвором посередині, і деревця стають осями, і лягає на ці осі стятий бойовими сокирами і нашвидкуруч обтесаний дуб-таран.

Руянці, особливо в прибережних місцях, завжди насторожі. Тому Свейн не плекає надії на раптовий напад, і дійсно, зачинені вже ворота городища, до якого збіглися й люди з довколишніх рибальських селищ.

Городище міцно укріплене, з валами, зі стінами з дуба, з вежечок сиплються стріли, а зі стін — каміння.

Та раз за разом б'є таран у браму, відстріл вікінги затуляються щитами і одразу замінують загиблих. Свейн поспішає впоратись до підходу підмоги з Аркони — не так уже й багато у нього людей, аби витратити час.

Врешті розбито браму, але на смерть б'ються городяни та рибалки, бо нема людини на Руянці, що не вміла б володіти мечем.

Свейн рветься до головного майдану, на якому пришикла гостроверха Святиня Дажбожа. Туди збіглися жінки та діти, засунувши за собою важкі двері, і там же мають бути рекомі скарби.

— Золота не візьмем, то хоч полону наберемо! — крикає Свейн, — вперед!

Захисники міста розсипались по вулицям і цільно стріляють з дахів. Час від часу падає хтось із лави, та знову змикаються данці і проходять небезпечно місце. Бій викочується на майдан, і Свейн уже левен перемоги, бо на відкритому місці славіни, з яких рідко хто має на собі кольчугу, є легкою здобиччю.

Частина данців уже нишпорить по хатах, цуплячи все, що погано лежить, розбиваючи скрині та комори.

Хальфдан з мечем напереваги зазирає до якогось дворику, пильнуючи ворога. І раптом бачить, як вояк Хогі зі Свейнового дракара цупить за коси якусь дівчину, а та пручається, мов кицька, з усміє сил.

Хогі, побачивши свого, махає рукою:

— Іди, поділимося, товаришу! Битву бо скінчено...

Хальфдану раптом стає погано. В скронях б'є кров, наче молот Тора. «Отак і мою матір колись... взяли...» Чому подумав саме це? І яке йому діло до чужої здобичі? Але Хальфдан зупиняється і мимоволі, не своїм якимось голосом каже грізно:

— Відпусти її!

— Гей, це не по-товаришськи! — обурюється Хогі, та раптом відчуває під горлом холодне лезо клинка.

— Та забирай... — бурчить, — скажешний вовк! От клята порода, ласа до жіночого м'яса...

Пізнавши ярла, про якого чув багато не доброго, Хогі вирішує не ставати з ним до сварки. Зрештою, скільки їх буде ще, дівоч...

Дівчина, відпущена Хогі, падає, схоплюється і хапає меч, що лежить поруч вбитого руянця. Хогі вже подався геть, а Хальфдан дивиться і дивиться в сірі очі дівчини, і у вухах йому бринить арфа бабусі Медб...

Ті, чия кров в його жилах, взяті на попелищак рідних осель, відірвані від мертвих вже рідних... Хто лежить у цьому

дворику — батько дівчини, брат, чоловік? У його матері був чоловік, і він побоювався спитати тоді Велимира, чи не рука Гаральда Торквільсона убила його...

Дівча тримає важку зброю обіруч і поволі відступає вглиб двору. Хальфдан згадує хапливо слов'янські слова, яких навчився від няньки своєї Мальфріді, рабині, що родом була з бодричів, і говорить:

— Біжи... Ховайся!

Дівчина, зблизнувши очима, піднімає зброю. Хальфдан мимоволі усміхається:

— Біжи! — говорить, — загинеш! Біжи!

Руянця пірнає за якийсь сарайчик. Ярл поволі виходить з дворику і йде до майдану, сторожко зиркаючи на всі боки.

На майдані Свейн радить раду, і накидається на Хальфдана:

— Де тебе носить? Ще нічого не закінчилось...

В Святині міцні стіни і двері, а таран не протягати вузькими вуличками...

Підпалити — пропаде полон і здобич, Свейн бо має досвід в подібних виправах і знає — найчастіше з вогню не рятується ніхто, гидуючи життям у рабстві.

— Висадити двері, — пропонує Хальфдан, злий на себе за хвилину слабкості, — зробимо з парканів загороди, тоді лучникам нас не дістатимуть...

— Молодий, а розумний! — регоче Свейн, і тут-таки відправляє частину підлеглих готувати прикриття відстріл.

Та раптом підбігає вояк з відсталих:

— Мій ярле! Військо!

Свейн хмикає:

— Хай! Прорвемося!

— Кіннота, мій ярле!

— Спішайтесь, а тут ми їх...

Та біжать ще вояки, обтяжені здобиччю і волають:

— Пожежа! Пожежа!

Передмістя підпалили самі данці під час облоги, і тепер вогонь іде на них.

Ярл ще раз зиркає на Святиню і говорить:

— Треба вибиратись. Здолаємо конників — повернемося. Я думаю, полум'я туди не добереться, а розбігтись вони не встигнуть.

Але за городищем не конники, а піші... Дві лави, укриті за високими щитами...

— Снилися йому, сучому сину, коні! — батькує Свейн панікера і горлає:

— Шийуйсь до лави! Вперед!

Вікінги змикають ряди. Кожен знає своє місце — поруч з товаришем, з яким гріб веслом. Здобич летить додолу — вузли, скриньки... Живі будемо — підберемо, а мертвому цього не треба.

Руянці йдуть на них, зімкнувши стрій. Це вже не рибалки у вишиванках і не городяни у вовняних куртках. Шоломи, кольчуги, сулиці... Військо!

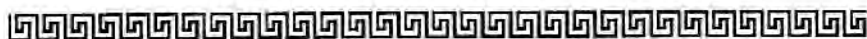
— Як це вони дізналися так швидко, — бурчить Свейн, — нічого, прорвемося! До бою!

Ярл Гельсінгньюру підіймає сокиру і реве басюрою, забувши про все:

— О-одін!

Лави вдарилась об лаву. Руянці посунулись назад одразу ж, і зрадливий Свейн горлає, аби данці перешикувались клином. Славіни відходять, лишаючи на полі мертвих. Ось-ось побіжать, а тоді вже...

Та з-за близького вже лісочка раптово

вихоплюються вершники на білих конях, і темно-багряні плащі в'ються за ними, наче крила смерті... Піша лава одразу ж зупиняється і рушає вперед.

— Сла-ава!

Ярл Свейн гукає, аби змикали коло, вже певний програшу. А кіннота ближче і ближче, і грізний гук летить над полем:

— Наш Бог — Світовид!

І то було все...

* * *

Хальфдан Гаральдссон б'ється з розпачем приреченого. Не вдавалося йому ні разу побачити власну долю, але, щоб розгледіти левну загибель, не треба бути во-рожитом.

Високий славин іде на нього, крутячи над головою мечем. Меч важкий, двуручний, але руянець вправляється з ним од-ною рукою, а в другій тримає щит.

Хальфдан пригинається, і страшний меч ковзає по його шолому. З носа данцю бризкає кров, а очі застеляє багряна мла.

— О-один!

Ярл Свейн затуляє Хальфдана собою. Славин повертається до більш гідного во-рога, і щит його тріскає під ударом сокири ярла. Вояк перехоплює меча обіруч і рушає на Свейна...

— Сла-ава!

Хальфдан, що тим часом трохи відди-хався, потрапляє під удар вершника. Він уже ледве відбивається, але все-таки за-чіплює ворога мечем по стегну.

Хтось із данців підсікає коню ноги, і вер-шник зіслизає додолю. Вояк зводиться з землі, але штани з брунатної вовни темні-ють від крові. Хальфдан наносить скісний удар, мірячись по шиї, та поранений приги-нається і меч його входить в груди Халь-фдану, розриваючи кольчугу-бірн.

Блискавка роздерла мозок молодого ярла, страшне осяяння супутник видінь.

— Велимире!

Ворог стоїть над ним з окривавленим мечем. Стрункий вусатий руянець, зрілий муж, зовсім не схожий на юнака, що ли-шився в пам'яті Хальфдана.

Данець, якого біль кинув на коліна, на-магається піднятися. Його супротивник осувається на землю поруч з ним. Кров вже вихлюпується руянцю з чобота.

— Хальфдане? Ні! Хальфдане!

Скривавленими пальцями данець до-буває з-під убрання об'єкт.

— Велимире, це я! Велимире!

Руянець намагається пізнати в моло-дім вікінгу риси колишнього хлопчика.

— Хальфдане, чому я? Чому?!

І данець виштовхує з себе разом з кров'ю:

— Норн!

Зблідле лице Велимира нахилиється над ним:

— Не вмирай, братику! Благаю!

— Ти звав мене з миром, — шепоче Хальфдан, — я прийшов з мечем. Ти не винен... Норн...

А до Велимира вже біжать руянці, сп'яні-лі від перемоги. Попереду всіх — Славу-та Киянин.

— Велимире, я приглушив одного здо-оровенного розбишаки з рудою бородою. А правда, що ти Велимиру брат?

Тебе що, поранено? А це хто такий? Вели-мире!

Син Величарів непритомно осуваєть-ся поруч з братом. Лице матері Дивини виникає перед ним. «Доля... Норн...»

Руянці гасять пожежі, виводять зі Свя-тині вцілілих. Небагатьох вцілілих данців, і серед них — Свейна, міцно зв'язано докупи.

Свейна поранено в чоло, але ярл три-мається на ногах і кидається до непритом-ного Хальфдана, якого руянці кладуть на во-за. Славу-та відштовхує свого полоненика:

— Геть!

Велимир, що трохи отямився, кличе Славу-ту і щось шепче йому. Киянин зво-дить здивовано брови і киває:

— Дбати-му про обох... То це той са-мий Хальфдан? Ой, лихо! Що скаже тітка Дивина?

В Арконі, в хатині матері Дивини, до-пізна горить світильник. Над Велимиром клопочеться жона Славця, а троє його си-нів сидять поруч і здивовано кліпають очи-ма на бабцю Дивину, що побивається над незнайомим вояком.

— Діти ж мої! — голосить Дивина, — чи для того я вас на світ пустила, аби ви повбивали одне одного!

Велимир лежить тихо, і зрідка постог-нує в гарячці, а Хальфдан кидається на ложі, все повторюючи і повторюючи:

— Норн!

Дивина від чужомовного белькотіння Хальфдана ще більше плаче, та кляне той день і годину, коли та сама доля звела її з вікінгом Гаральдом.

Віщій Молибог, що мав велику приязнь до Велимира, прислав до нього найкращо-го цілителя і сотнику відзнаку — оправ-лений в срібло ріг, звуку якого скликають війська. Син Величарів одужав швидко, а за Хальфдана волхв-цілитель сказав:

— Не знаю, чи й жививе. Тверда рука у тебе, Велимире...

Та видужав, вичунав Хальфдан, май-же ціле літо пролежавши.

Як трохи отямився данець, потяглися до Дивини цікаві подивитись та порозпи-тувати, аж поки не розсердився Велимир:

— Чоловік ледве живий, а ви зі своєю цікавістю. Ще напятаєтесь.

А Хальфдан лежить на ложі і гойдаєть-ся на хвилях півзабуття. Бачить біля себе жінку зі змученим прозорим лицем, а іноді — дівча з селища, що так і пряде сірими, хитрими оченятами. «Це мені сниться. Бо старшу жону бачив я у видіннях своїх, а дівча це мало загинути...»

Врешті вирішив заговорити з видивом сіроким:

— Де я є?

Хита дівча головою — не розуміє. Над силу підбирає Хальфдан слова слов'янсь-кі, і відповідає дівчина:

— Це Аркона, а ми в домі Дивини, жри-ці.

— А ти хто?

— Вістуня, відунка з селища Дажбо-жого. Вчилась у матері Дивини.

— Я вже тебе бачив...

Сміється дівча:

— Наш Велимир геть одбив тобі пам'ять. Ти ж мене врятував, данцю, від здоровенного розбишаки з рудою бородою. А правда, що ти Велимиру брат?

У Хальфдана не вистачає слів для по-

дальшої розмови, і він лише посміхається сірокій Вістуні. А потім приходять мати, нічого не говорить, сидить і дивиться, а Хальфдан кволими пальцями бере її руку і так засинає.

Наприкінці літа виходив уже Хальфдан на двір, говорив трохи венедекською, смішно вимовляючи слова, і все позирав крадько-ма на Вістуню, що дуже змішило дівчину. Спитав про долю полонених данців. Вели-мир відповів, що сидять вони під охоро-ною, чекаючи викупу з-за моря, і що Свейн — живий, чим несказанно порадував Халь-фдана. Ото і всі були розмови: і брати, і мати їхня наче боялась самих слів своїх.

На серпневе Велесове свято зібралос-я до Аркони трохи не пів-Руяну. Майдан біля Святині роївся від люду, на чисті ду-бові столи склалися приношення. Вреш-ті, до громади урочисто вийшов старий Мо-либог, а за ним шестеро дужих хлопців лед-ве винесли величезний, в людський зріст, коровай.

Верховний, у сліпучо-білих шатах, з ве-летенським, окутим золотом рогом в ру-ках, став за короваєм і спитав голосно:

— Чи бачите мене за святим хлібом цим, шановна громадо?

— Ні! — гукнули з натовпу, — не бачимо!

Старого волхва і справді не було вид-но з-за короваю. Молибог вичекав хвили-ну і озвався:

— То ж прославлено Богів усіх, а особ-ливо Велеса, що врожаї дає, Дажбога світ-лого та Світовида, покровителя нашого. Аби, з ласки їх, ви й на той рік мене не побачили.

Люд задоволено загудів. Волхв надпив з рогу меду, прославляючи Богів, а тоді по-дав його жерцєві, що стояв поруч. Кожен служитель Світовидів надпивав з рогу і пус-кав його далі по колу. Як ріг опинився знову в руках Віщого, Вістуня, ошатна і серйозна, піднесла золоту карбовану чашу. Молибог нахилив ріг, і по чаші стекло трохи меду.

Люди зашепотілись:

— Врожайним буде і наступний рік.

Троє жерців вивели на майдан білого коня. Жодна людина не сідала на нього вер-хи, єдиний вершник міг бути у священної тварини — сам Світовид Чотириликій.

Коня підвели до двох рядів списів, нав-хрест увіткнутих у землю. Жеребець фор-кнув, мотнув головою. Жерці відійшли на-бік, і прекрасне створіння переступило че-рез списи й голосно заіржало.

— Правою! Правою переступив! Бити-мемо ворога і наступний рік!

— Світовид сказав своє слово!

— Сла-ава!

Гамір знявся такий, що Віщій владно підвів посох:

— Мудрість повинна бути, — сказав, усміхаючись, — і в поразці, і в перемозі. А нині, шановна громадо, сідаймо до трапе-зи, сплавлячи Богів наших.

Хальфдан дивився на все це, і йому стискало горло. Погано розуміючи мову, не знаючи обрядів, він, однак, заздрив цим людям, вільним і безстрашним. Сам він бо-лявся Бога і гніву Божого, трепет проймав юнака, коли схилився він над рядками ла-тинської Біблії, з яких Бог обіцяв людям са-рану, мор, глад і скорпіонів... А тут не було ні трепету, ні страху, лише любов — щира, світла, трошки дитяча.

Велимир різко обіймає його за плечі:
— Лишайся з нами!
Сльози спливають по лиці данця:
— Ні! Я присягав конунгу Вальдемару!
Я мушу повернутись!

— Залишайся, брате!
— Тут загинув мій батько! Я не можу...
— Ярла Гаральда палаючий дракар по-
ніс до Вальгалли. Він загинув у чесній бит-
ві, на нас нема його крові.

— Як ти здогадався, — пита Хальфдан
здивовано, — що батько хотів бути похо-
ваним саме так? Це його мрія була, а в
Данії давно вже не спляють померлих...

— Так веліла мати... То ти залишишся?
— Ні!

Велимир розгладжує вуса і кілька хви-
лин дивиться на веселий гамір свята.

— Тоді не приходь сюди зовсім! — каже
різко, — під Дубином я пощадив твого бать-
ка, а він знову прийшов сюди з мечем. Прий-
деш удруге ти, Хальфдане Гаральдссон, убу-
ю і не подивлюсь навіть на материні сльози.
Байдуже, чи прийдеш ти за нашими скарба-
ми, а чи за нашими душами. Запам'ятай мої
слова, данський ярле!

Хальфдан підводить голову. Вітонче-
не лице з ельфійськими рисами стягнулось
у овчу гримасу:

— Гарзд... Запам'ятаю...
Двоє ворогів стоять межі радіючого
люду. Врешті шепоче Велимир:
— Хто зробив це з нами?
І відповідає коротко молодший:
— Норн...

* * *

Хоч і побіг між братами холодок, а все
ж таки Велимир продовжував опікуватись
своїм гостем-полонеником. Навіть повів
його навідати Свейна.

Ярл Гельсінгнору не втратив ні весе-
лого норову, ні бойового духу. Згріб Халь-
фдана в свої ведмежі лапоти і гуркоче:

— Живий! Живий, ельфійське насіння!
Свейн скуд, заріс бородою, на чолі —
запалений рубець, слід ледве загоєної рани.
Але на долю свою не скаржиться.

— Їсти дають, не знуцаються, лікува-
ли навіть... Приємно мати справу з чес-
ним ворогом.

Сміється, щось згадавши:
— Хтось із наших чутку пустив, що
язичники принесуть нас в жертву свойо-
му Свентовиду... Було тут всякого, на-
віть Хогі Руда Борода про свою безсме-
ртну душу згадав... Ех, перевелись вікінги,
страх, страх поселився в душах їх! Ось
моє серце не затремтить ні в грудях, ні на
жертвовній тарелі, бо Одін є Богом моїм!

— Ви б, Свейне, — говорить Хальфдан,
— менше б про це згадували при наших.

— Ти не продаси, — регоче Свейн, — а
на решту мені начхати. Слухай-но, Халь-
фдане, коли посилали ми у Данію звістку
про себе, передав я додому, аби замість
викупу прислали рідні чашу золоту. Кош-
товна дуже чаша, її мій предок взяв як здо-
бич у саксонського ерла, ще за конунга Кну-
да, а де той уже її добув — не відаю. Хочу
віддати чашу ту Святині Свентовидовій, аби
відуни їхні взнали моє майбутнє.

— Не треба цього робити, — мовить
Хальфдан.

— Чаша, звісно, коштовна, — не зрозу-

мів Свейн, — але за високі знання — висо-
ка й плата. Ти ж бо не хочеш мені поворо-
жити.

— Я говорив уже вам, Свейне, що не
можу викликати видіння по волі своїй. Та
чи витримає душа ваша вагу знання про
долю та загибель власну?

Ярл, сміючись, б'є себе в груди:

— В цій душі немає страху! Ворожили
вже мені і на кістках, і на руках, але ніхто
не сказав головного: чи вдасться мені,
Свейну Хвіде, потрапити до Вальгалли
предків своїх. Колись для цього досить бу-
ло загинути в битві, але нині мають данці
на шиях хрести, і, хоч охрещено мене не-
мовлям, а все ж таки сумніваюсь я, чи
приймуть Боги до лав ейнгеріїв людину зі
знаком рабства.

— Але рай Христа — хіба не чудове
місце? — сумно питає Хальфдан, вболі-
ваючи над приятелевим нечестям.

Сміється Свейн:

— Якщо там буде його превелебність
Абсальон, краще вічність провести в чист-
илищі! Але я хочу до Вальгалли, і таки ту-
ди потраплю, бо Хвіде завжди домагають-
ся свого.

Як не одмовляв Свейна Хальфдан, а
коли прийшли з Роскілле дракари з вику-
пом, заявився Хвіде, уже вільним, до ха-
тини Дивини, тримаючи в руках ту саму
чашу:

— Вельмишановна жрице, попросіть
за мене...

І ось стоїть ярл в головній залі Світо-
видової Святині й роздивляється на баг-
ряні запони.

— Що саме ти хочеш узнати, Свейне
Хвіде? — питає Віщий Молибг, і відпові-
дає вікінг:

— Якою буде моя смерть!
— Чи потрібно тобі це знання, вороже
наш, а чи просто жартуєш з долею?

Відповідає серйозно Свейн:

— Я не злякаюсь будь-якої відповіді.
Але дізнатися хочу одне: чи вдасться ме-
ні, вікінгу, що вірить Одіну, померти з ме-
чем у руках, і чи приймуть Боги предків
моїх людину, що хреста носила на шії...

— То ти віриш Одіну, — мовить задум-
ливо волхв, — гарзд... Подивимось, чи
відповість тобі покровитель Руяну.

Молибг бере у Свейна чашу і затуляє
лице білою хустиною. Так треба, коли про-
сиш про одкровення, аби навіть віддих
людський не осквернив присутність Бо-
жества.

Волхв заходить за килими, що закри-
вають Образ, а Свейн всім виглядом сво-
їм виказує шанобу, і йому таки страшно-
вато, не зважаючи на всі запевнення у
власній хоробрості. Велимир і Хальфдан,
що поштиво стоять біля дверей, теж зата-
мовують подих. Руянець побожно склав
долоні, а його данський брат позирає на
килими, наче з-за них зараз визирне якесь
страхіття, і крадькома хреститься.

Віщий з'являється нечутно, наче дух.

— Світовид прийняв жертву, — го-
ворить, — а слова його перекаже Дивина,
жриця.

З маленьких дверцят в протилежній
стіні виходить Дивина. Русяве волосся
жриці, в якому ще нема жодної сивої нит-
ки, розпущене і трохи не торкається землі.
Чоло пов'язане плетеним золотистим обе-

регом. Довга полотняна сорочка гаптова-
на берегиньками на рукавах і паузсі. За
Дивиною вислизав Вістуня у такому ж
вбранні. Старша жриця йде, наче сліпа, і
молодша підтримує її під лікоть. Прозорі очі
Дивини здаються темними провалами.

— Свейне-данцю, — говорить Вістун-
ня, — дай мені якусь річ, що завше при собі
носиш. Свейн чуває потилицю, тоді знімає
з шії амулет — кабаняче ікло, оправлене в
срібло.

Вістуня бере те і відносить до Дивини.
Відунка накриває амулет руками. Лице її
потьмяніло від напруження.

— Свейне-данцю, — говорить вона різ-
ко, — недовго тобі лишилось топтати ряст
на землі цій, бо наступної весни ти пом-
реш...

Хальфдан перекладає тремтячим го-
лосом. Свейн ледь здригається, тоді вип-
ростується.

— Чоловік, якому ти віриш, — продов-
жує Дивина, — чоловік шляхетного роду з
ім'ям славина пожертвує собою Чорному
Вовку, що прагне твоєї крові. Я бачу де-
рев'яну колоду і чоловіка в червоному...
Але Боги скандів змилюються над тобою, і
помреш ти з мечем у руках, а в останню
хвилину побачиш діву на крилатому коні, з
якою і підеш у потойбіччя.

Вістуня підхоплює півзомлілу відунку і
помагає їй вийти із залі. Амулет Свейна
лишається на підлозі.

— Ти почув все, ярле, — говорить Ві-
щий, — чи варто це знання золотої чаші?

— Так, — хрипко говорить данець, —
дякую Богам славинів, і вам, вельмиша-
новні служителі...

На майдані перед Святиною Хальфдан
хапає друга за руку:

— Свейне, вам не можна в Роскілле!
— Чого це? — буркає ярл.

— Та невже ви не зрозуміли? Чорний
Вовк, єпископ, віддає вас кату, а конунг
відступиться від вас! Конунг Вальдемар,
мовою русичів, — Володимир... Тікайте до
Ісландії, Свейне!

Свейн крутить у руках свого амулета.
— Від долі не втечеш, — говорить, —
багато хто пробував. І наш Одді, і славин
той, як його, Хельгі... Ольгі... Забув. Але
обидва померли, бо намагались втекти від
пророцтва. Я ж не буду тікати від долі, а
дивитимусь їй в лице, і тоді валькірія при-
летить за мною.

З тим Свейн і відбув на Шеланн, а з
ним ті данці, за яких заплачено викуп, і
Хальфдан Гаральдссон, за якого викупу не
прислалі.

Знову море довкола дракара, та нема
вже тих людей, що пливали на «Норні», не-
ма й самого «Норна», і порожньо в душі
молодого ярла.

З матір'ю так і не поговорив як слід, з
братом розлучились ворогами... А на до-
дачу всіх нещастя запало в душу Халь-
фданові сірооке дівча, яке вирвав він з рук
Хогі, і яке було таке прекрасне в ритуаль-
ному вбранні поруч Дивини...

«Чому, ну чому такі затяті вони в язич-
ництві своїм? Охреститися б Руяну, тоді б
не було війни...»

«Та невже? — хихикає якийсь бісик в
душі Хальфдановій, — а то не б'ються між
собою хрещені нормани та хрещені сакси...
А то не вбивають одне одного хрещені ко-

нунги руські, і не ходять на них війною хрещені ляхи... А то не бились з франками-християнами хрещені окситани... Війна все одно б була, як не за те, то за інше...»
«Але тоді, принаймні, я міг би залишитись...»

Хальфдан рішуче відганяє від себе негідні думки. Треба забути про Руяна і думати про конунга Вальдемара, про його неминучий гнів, та про те, як вберегти Свейна...

Дійсно, гнівався вельми конунг Вальдемар і не допустив ярлів перед очі свої. Хальфдана відіслано до Фенгонборгу, і там дізнався він, вже опісля Різдва, що конунг кинув до в'язниці ярла Гельсінгньюру.

Хальфдан помчав саньми до Роскілле, та не прийняв його конунг. Місяць домагався аудієнції молодий ярл, аж поки не звернувся в розпачі за допомогою до Крістофера-бастарда.

У Крістофера округле селянське личко, волосся привкою спадає на чоло, та не по-дитячому серйозним є цей підліток у пишній одежі.

— Ті люди, що вбили мою матір, нині хочуть знищити Свейна, — говорить юнак, — він бо — моя єдина оборона. Ще є ти, але тебе теж уб'ють, Хальфдане Гаральдссон...

— Як мені побачити конунга, принце?

— Пам'яттю матері проситиму його про це. Але ти дуже ризикуєш, ярле. Свейна бо звинувачують у зраді і язичництві... Це правда, що він пожертвував ідолу Аркони золоту чашу?

— Правда, мій принце... Але ж ворожать про долю на Рюгені сотні людей.

— Єпископ вимагає його смерті, — мовить журно Крістофер, — а батько не піде проти єпископа...

Конунг таки погодився прийняти Хальфдана наодинці. І ось молодий ярл шанобливо схиляє коліно перед володарем.

Невеличкий покоїк поруч з ложницею здається Вальдемарові більше підходящим для неприємної розмови, аніж тронна зала. Конунг сідає у крісло і мовить:

— Говори, ярле...

— Мій володаре, поцадіть Свейна!

— Як можу я, християнський правитель, щадити язичника?

— Ярл Свейн — найвірніший слуга данських левів! І він — католик, ваша Величносте!

— Свейн з Гельсінгньюру є відступником, ярле. Він погубив свій загін і зрікся віри в благодать Христову.

— Ваша Величносте, хіба карають смертю за поразку в битві?

— За поразку може й ні, а за відступництво — так. Ярл Свейн визнав, що дотримується старої віри і приносить жертви ідолам. Цього досить для смертного вироку.

— Ваша Величносте, — говорить Хальфдан, і предківське божевілля звучить в його голосі, — не ви бажаєте смерті Свейна, але Абсальон, єпископ. З якого це часу чужоземний піп засуджує на смерть ярлів?

Вальдемар, замість розгніватись, опускає голову.

— Я не можу боротися з церквою, ярле. Конунг англів Генріх колись наважився на це, а потім бичував себе перед гробницею вбитого ним єпископа Томаса... І

другий Генріх, імператор Германський, намагався протівитись Риму, а потім повз до Каносси на колінах. Я не можу йти проти єпископа навіть задля Свейна Хвіде.

Хальфдан блідне. Зелені очі його спалахують недобрим вогнем.

— Ваша Величносте, я письменний і прочитав багато книг. Я побував на Руяні, де князем заветь язичницькі жерці. Я читав «Записки» Цезаря, римлянина, який, до речі, був язичником, і в тих записках багато є про звичай предків германців та окситанів. І про те, що Рим мусить розчавити всі народи залізною столою легіонів! Нині у Римі немає легіонів, але є єпископи! Єпископи, які правлять королями варварів! Це ми для них — варвари, Ваша Величносте! Наші предки знищили своїх жерців, аби правити самим, не для того, щоб нами правили жерці чужоземні!

Лице Вальдемара багряніє від гніву:

— Ти забуваєшся, ярле Хальфдан!

— Мій конунг, я хочу розділити долю Свейна. Звеліть відвести мене до в'язниці.

Вальдемар б'є кулаком по стільниці:

— Забирайся з Данії, Хальфдане! Негайно!

— Ви мене висилаєте, Ваша Величносте?

— Я рятую тебе, скажений дурню! Я звільняю тебе від присяги і зобов'язань! Тільки забирайся до дідька звідси!

— Ваша Величносте...

Конунг говорить мало не благально:

— Хальфдане, пам'яттю батька твого заклинаю: їдь...

Хальфдан підводить на конунга палючі очі.

— Мій конунг дозволить мені залишитись до смерті Свейна? І побачитись з ним востаннє?

— Я дозволяю, — хрипко говорить Вальдемар, — але наступного дня щоб духу твого не було в королівстві Данському. Бо ти — на черзі... Іди!

Ще два місяці тягнеться Свейнове ув'язнення, бо бажає єпископ витиснути з суду над провинним ярлом якомога більше користі. І хоч навіть на тортурах не зізнався Свейн у зраді, отої золотої чаші-пожертви стало задосить, аби вирок смерті було винесено і підписано.

Хальфдан прийшов до в'язниці, маючи на руках дозвіл конунга. Коли побачив Свейна — жахнувся: тінь лишилась від колишнього веселого велета. Рудувате волосся перевите срібними пасмами, і в борді сивина, тіло під руб'ям в незагоєних рубцях. Але голос лишився тим же, і так само незламною є душа ярла Гельсінгньюру.

— Ти пива мені приніс? — рыває Свейн, і очі Хальфдана наповнюються вологою.

— Хальфдане! — завбачив Свейн слабкість молодого друга, — ти вікінг чи баба? Зараз же припини мені рюмсати!

Хальфдан передає охоронцям дікечку доброго пива, яку ніс за ним слуга. Вони, звісно, теж сьорбнуть, але і смертнику щось перепадє. Свейн задоволено гмикає:

— Гульнемо наостанку! Що так дивишся? На себе не схожий? Звісно, це тобі не Рюген язичницький. Як каже його преве-

лебність, зі мною поводились з любов'ю та милосердям...

— Говорив же вам — рятуйтесь! — мовить Хальфдан.

— До дідька... Ах, конунг... Конунг... Не ввірив я до кінця, що віддасть він мене Чорному Вовку. Але все сталося по слову відьми з Рюгену, твоєї матусі. Ось тільки в одному вона помилилась: не з мечем у руках я помру, а від катівської сокири. І не побачити Вальгалли Свейну Хвіде, як вух своїх...

Хальфдан нахилється до самих ґрат і щось тихо шепоче. В очах Свейна спалахують іскри:

— А ти?

— За мене не бійтеся...

— Не можу я... ти загинеш!

— Норн! — коротко відповідає молодий ярл, і Свейн простягає йому руку крізь ґрати.

— Друже... — шепоче, — друже...

— Ви підете до Вальгалли, Свейне, — мовить Хальфдан так само тихо і йде, а ярл Гельсінгньюру, раптово повеселілий, гримить своїм басюрою до вартових:

— Відчиняйте діжку, ледацюги! Вас пригощає Свейн Хвіде!

* * *

На площі, в Роскілле, перед собором недобудованим, що височіє кам'яною громадою над містом, мають стратити ярла Свейна.

Ще з вечора приготували майстри і крісла та поміст для знаті, і лави для шляхти, а ешафот готувати не треба, він давно уже очікує чергову жертву.

Простолюд же збігся ще до сходу сонця, аби стати ближче та не пропустити видовища. Знать почала збиратись пізніше, і тільки опівдні з'явився конунг з родиною.

В кріслах на помості сидить сам Вальдемар з жоною Соффі, поруч — його превелебність, а за ним чипіє вірний Саксон, літописець.

— Бо любить його превелебність, аби діла його лишались у вічності, списані в мові латинській, як діяння римлянів, предків його.

Свейна привезли одразу ж після прибуття конунга. Ярл, зодітий в чисте, з підстриженою бородою, стоїть на позові рівно і неухважно слухає в'язничого священника.

Коли підіймається на ешафот Свейн Хвіде, то рыває басюрою:

— Маю останнє бажання! Хочу випити кухоль пива з рук найближчого друга!

— Вам про спасіння душі думати треба нині, — усовіщує Свейна душпластир, а той регоче.

— Такого пива, як у королівстві Данському, немає на тому світі! Чи залишилися ще друзі у Свейна Хвіде?

З лави, де розмістилась шляхта, встав Хальфдан Гаральдссон і рушає до ешафоту. Хтось із жалісливих торговців передає йому з рук в руки дерев'яного кухля з накривкою.

Варта не знає, чи пропускати Хальфдана, але конунг Вальдемар каже зі свого місця:

— Нехай іде...

Хальфдан підіймається на ешафот і простягає Свейну кухля. Руки ярлу зв'язано спереду, аби він міг скласти їх до оста-

нньої молитви. Свейн підносить кухля до вуст, і тут Хальфдан прихованим у рукаві ножем розтинає мотуззя. Смертник шпурляє кухля й вихолплює меч із піхов, що висить на поясі у Хальфдана.

В натовпі розлягається зойк. Свейн зістрибує на землю просто назустріч охоронцям, які похапцем видобувають зброю.

— О-одін!

Ех, не ті вже сили у ярла Гельсінгньюру, і погано слухаються пошкоджені на тортурах руки, але вправ один охоронець... Ще один...

— Оце смерть для вікінга! — гукає Свейн. — Біжи, Хальфдане! Стріну батька твого — оповім йому, що у нього гарний син!

Хальфдан стрибає з ешафоту просто в натовп, і люд розступається перед ним. Вихватка ярла сподобалась глядачам.

— Оце так дружба!

— Прямо як пісня!

— Рятуйся, Гаральдссоне!

— Пропустить чоловіка!

— Щоб здохнуть Чорному Вовку — погубив такого воїна!

— Давай сюди, під воза!

— А той ще б'ється!

Спис одного з охоронців входить в груди Свейна. Ярл осувається на землю, не випускаючи з руки меча.

— Одін... Я бачу дочок твоїх... Я йду, мій Боже...

Лице його превелебности Абсальона жовкне від люти, а губи стягуються в тонку нитку!

— Ваша Величносте, накажіть схопити Хальфдана Гаральдссона!

Вальдемар вагається. В душі своїй він не засуджує молодого ярла. Хальфдан зробив для друга все, що міг. Але Хальфдан не є конунгом Данії, а людські почуття не повинні переважати справедливості королівського суду.

І лунає над майданом голос оповісника:

— Хальфдан Гаральдссон з Фенгонборгу є нині війнятим з-під королівського права! Кожного, хто дасть йому притулок, буде покарано смертю!

Нема у Хальфдана друзів, окрім Свейна Хвіде, тож і не шукає він ніде рятунку, а чи притулку. Просидів до вечора на ристуванні собору, а тоді рушив до гавані.

Конунг зрікся його... Врешті, цього і треба було очікувати. Рідна Данія стала чужою. Куди нині податися чоловіку без Вітчизни і грошей?

Попроситись на якусь лодію? Та чи потрібно торговцям чужоземним шукати зачіпку з місцевою владою?

Та й куди плисти? На Ісландію? До урманів чи свеїв? Податись до південних країв?

А може на Руян, до брата? Та ні... Він, Хальфдан, і так уже нагрів стільки, що не одмолити...

«Свейн побачив валькірій... Бідолашний Свейн... На останньому суді ми стоимем поруч...»

Біля якоїсь лодії чути мову, схожу на венедекську. Здоровань-купець, літній уже чоловік, веде при смолоскипах рахунок товару.

— Гей, ворухіться, ледаща, завтра виходимо в море!

У купця багатирська фігура, світла борода кільцями і голос, схожий на голос

Свейна. Хальфдан рішуче ступає вперед:

— Веслярі потрібні?

Торговець здивовано витріщився на чоловіка в дорогій, хутром підбитій куртці:

— Чого це раптом?

— Куди їде лодія?

— У Новгород Великий...

— Я вмю гребти на румі... Бував у походах морських...

З-за тюків і діжок виринає чоловічок з козячою борідкою:

— Буслаічу, люди конунга розшукують якогось чоловіка...

— Не того, що дав стратенцю меча? — прищлюється купець.

В руці Хальфдана зблискує лезо ножа. Купець воркоче:

— Помовч, Шельмо, і займися товаром... А ви їдте за мною.

Новгородець проводить Хальфдана на корму одної з лодій. Говорить данською:

— Я був на площі... То це ви — Хальфдан Гаральдссон?

Хальфдан киває. Здоровань гмикає і рекомендується:

— Василь, Буслаів син, купець новгородський... Сам не боюсь нічого у світі і любя мені відвага. Та тільки, невже ви думали, що проб'ється він?

— Ярл Свейн є нині межі ейнгеріїв, у Вальгаллі предків своїх, — поволі відповідає Хальфдан, — бо помер, як вікінг, з мечем у руках.

— Божевільний світ нині, — чукає бороду купець, — ти що, вибач, по-простому мовлю, теж душа язичницька?

— Кредо ін унум деум, — неохоче відповідає Хальфдан, — і не мені, а Богу судити Свейна.

— Подуріли всі геть за Богів тих, — бурчить новгородець, — у нас так з'явилися якісь жидовини, не кров'ю, але вірою, що Святої Трійці не визнають. Ловлять їх і страчують, а навіщо? Піп з нашого приходу все турчить мені, що оскверняюсь, з латинниками водятьсясь. А один торговець поштивий, родом лях, якимсь товк мені, що шизмати ми усі, хто віри грецької, бо дух святий, мовляв, нисходить не тільки од Вітця, але й від Сина...

Лише клопіт з усього цього та завада чесній торгівлі. Чи не однаково, як хрест класити — зліва направо, чи справа наліво? Аби рахунки сходились.

Ну, гаразд, а далі куди ж ти подінешся? З Шеланну я тебе вивезу, але ж не будеш ти служити простим найманцем?

— Чому б ні? — питає Хальфдан байдуже.

— Тоді я тебе десь прилаштую... Я, щоправда, ще заходжу на Руян, по тканини, та опісля того одразу — в Новгород.

— Куди заходиш? — скидується Хальфдан.

— На Руян, до Градця...

— У мене в Арконі брат, і мати...

— Ти що, венедек хрещений? — чудується Буслаіч.

— Мій батько був данський ярл, і я був ярлом...

— Ану, розповідай все від початку, — жадає новгородець, — бо ти мене зовсім залутав...

Вислухавши Хальфдана, купець розчулено зітхає:

— Не життя, а пісня у тебе, ярле. А

Велимира твого я ж зустрічав колись... Якимсь біля Гельсінгньюру, напали на мене розбійники. Б'ємося ми, коли біжить чоловік на поміч: «Мій Бог — Світовид! Тридцять чоловік за мною!» Ті грабжники одразу — у кущі... «Де ж твоя ватага» — питаю. «Я сам, один...» Це ж він тоді якраз із Фенгонборгу йшов.

Отакі бувають зустрічі на світі. Тоді він зовсім молодим був, та й у мене ще борода не посивіла. Я ось що тобі пораджу: їдь на Руян, Хальфдане! Між язичниками арконськими телліше тобі буде, аніж між латинниками цими, що за букву вдаються. Від Отця чи від Сина... Тьху!

— Я боюсь, — мовить данець поволі, — боюся гніву Божого...

— Я ось, — пирхає торговець, — не вірю ні в сон, ні в чох, ні в воронячий грай, і щастить мені завжди, і громом не побило, а ти...

Лодія хитається, тоді чується стривожений голос Шельми:

— Буслаічу, люди конунга обшукують гавань...

— Лізь під настил, — велить купець Хальфдану, — і нишкни...

Хальфдан лежить у вузькому закапелку, стискаючи у руці ніж. Напруга поволі спадає, замість неї приходить звична фатальна знемога «Норн...»

Хтось торкається його, і данець одрухово викидає вперед руку з ножем.

— Та лепше, це я, — голос новгородця, — ну ти і здоров спати... Оце витримка, я б і то так не зміг. Вилазь, ми уже в морі. День надворі!

— А люди конунга?

— Сунув куку в руку, у мене, мовляв, товари крихіт та дорогі... Вони не дуже шукали.

В Арконі мати Дивина гаптує синові сорочку. Гаптує старшому, а з голови не йде молодший. «Чому так тривожно мені? Що з тобою, дитя моє не люблене, не пещене? І доля твоя закрита від мене...»

До світлиці влітає захекана Вістуня:

— Мати Дивино, гість у нас!

За нею поволі входить чоловік у хутрянній куртці, просякний морем і вітром.

— Хальфдане! — вигукує Дивина.

— Ма-мо... — вимовляє данець венедекською, і жінка кидається до нього:

— Повернувся! Не відпушу більше! Нікуди не відпушу!

Рипнули двері. Велимир зчудовано дивиться на брата:

— Звідки ти тут узявся?

— Свейн пішов до Вальгалли, — поволі говорить Хальфдан, — я поміг йому в цьому... Ярл Гельсінгньюру помер з мечем у руках, а мене засуджено до страти.

— Він теж моя дитина! — озивається Дивина, — чуєш, Велимире?

Велимир з хвилину мовчить, а тоді усміхається щиро, по-юнацьки:

— Що ж, прошу додому, братику...

І Хальфдан падає йому в обійми, як колись у дитинстві.

Вечерю готували родом усім. Прийшли Славута з жоною Добряною і тітка Світана. Хальфдану, вимитому і вбраному у Велимирову сорочку, трохи мультко на душі, бо він вважає себе не гідним такої зустрічі.

— Як ти дібрався сюди? — розпитує Велимир.

— Врятував мене купець новгородський. Він тебе знає... Василь...

Велимир ляскає себе по лобі і регоче:

— Ні в сон, ні в чох, ні в воронячий грай... А я-то думав, що він давно подався до Гіндії, за батьком своїм...

— Він шле тобі вітання і дарунки. Мені дійсно пощастило, що він зимував у Роскіллі, а то б...

— Завтра ж пошлю когось до Градця, — роздивляється Велимир дари Василеві, — чого ж він сам не приїхав?

— Поспішає... Два роки мотався по світі. Скучив...

— А ти сюди надовго чи як?

— Я... не знаю, брате... Я боюсь...

— Та чого боїшся, брате?

— Я, — зітхає Хальфдан, — є грішником. Я зробив так, аби Свейн помер нерозкаяним у язичництві своїм. Я читав Святе Письмо і тлумачив його сам, а це ще більша провина. Я боюсь свого Бога... бо мені здається, що Він не любить свої творіння і є таким же хижим, як Боги Свейна... Мені здається навіть, що й Син його лише прикидується добрим, бо єпископ Абсальон катує і страчує во ім'я Його, а Він мовчить, і не подасть знаку, що Він не бажає крові... Ти пам'ятаєш Хнелд, Велимире?

Ії ж таки схопили, і єдине, що я міг зробити — це дати їй легшу смерть, ніж та, яку для неї приготували. Я заздрю Василеві, він бо не вірить і не боїться, а я вірю і боюсь... — Брате, я не волхв, я воїн, — розгублено мовить Велимир, — і я ніколи не боявся ні Дажбога, ні Світовида, та й нікого з тих, хто живе на Сварзі. Я не знаю, чим тобі допомогти...

— Я — лише відунка, — говорить Дивина з жалістю, — може б тобі, синку, спитати ради в мудреців наших? Хальфдан хитає головою:

— Мудра людина — все-таки лише людина... Я благаю у Бога знаку, та небеса мовчать...

Опісля пишною частування до краю втомленого Хальфдана поклали спати в знайомім вже покоїку. Як пораним був, то вивчив тут кожну дрібницю. Тіні від свічі блукають по стінам.

Данець згадує, що він набалакав руянським родичам, розмареним піднесеннями та хмільним медом, стискає хрестика свого і одмовляє молитву раз, тоді вдруге...

— Вибач мені, Господи... Я тільки людина і я зовсім заплутався. Певне, мав рацію отець Гьюкі, коли говорив, що мирянам не можна читати Святих Писань, аби не впасти у спокусу. А ти не сердься, Світовиде Арконський, на чужинця у володіннях твоїх. Тебе любити легше, а мій Бог — Бог ревнивий...

Подушки пахнуть чистим полотном і якоюсь травичкою. І так далеко від цього дому страх, туга і біль.

— Ма-мо, — знову вимовляє Хальфдан, наче куштуючи незвичне слово на смак, а тоді засинає без сновидінь.

Мудрий єпископ Абсальон, вельми мудрий...

Товє мертва, нема і Свейна Хвіде, Хальфдан Гаральдссон пішов на вигнання, а Крістофера-бастарда конунг відіслав до Ютлан-

дії. Тепер можна подумати і про вічну славу. Конунга славу і, ясна річ, свою.

За дозволом з Риму, проголошує його превелебність хрестовий похід на острів Рюген, гніздо язичницьке. Тепер кожен християнин у королівстві Данському, окрім, звісно, рабів, може отримати спасіння душі, не випускаючи з руки меча.

Не самі данці йдуть воювати Рюген, цього разу є у них і союзники.

Ось вони всі на раді у конунга: князь Казимир, веселий лях, що мріє про хрестові походи та подвиги лицарські; Богуслав, чеський лицар, та князь бодричів Прибислав, во хрещенні Готліб, з дядьком своїм, Готфрідом фон Швериним. Усі привели війська...

Мудрий єпископ Абсальон, вельми мудрий...

Бо пам'ятає мудрість римську — поділяй і владарюй.

П'ятий славин на цій нараді — Мислик, син Любочарів, родом з Аркони, що іменує себе князем руянським. Нещодавно прийняв він віру Христову, зветься нині Міхелем і ладен помагати данцям нищити родичів своїх.

Мислик уже уявляє, як буде правити своїм князівством, бо пообіцяли йому за зраду добрячий шмат руянської землі.

Обіцянка-цяцянка, а дурневі радість. Все життя почувався Мислик скривдженим та ображеним, нині довести має, що помилує мудреці арконські, і народжений він для того, щоб володарювати.

А військо данське очолює сам конунг Вальдемар, спраглий подвигів во ім'я Христової віри.

Хоч і є конунг данців правнуком книжника, русика Мономаха, та не знає письма і латини.

А знав би — зрозумів би конунг, що товче його превелебність водно про зруйнування Аркони, як сенатор римський колись про зруйнування Картагени, і вигода від тої руїни — тільки самому Абсальону.

А вмiли б князі слов'янські дбати трохи далі, ніж про завтрашній день, то здогадалися б, що тевтони і сакси, розтоптавши опісля загибелі Рюгену позostalих ведедів, повернуть на них — і горе тоді Чехії та Польщі...

Та не вмiють князі передбачати майбутнє. Щодо бодричів та руянського зрадника — то байдуже хрещеним душам загибель Роду їх. Себе вони рятують і про себе дбають, не знаючи, що використовують їх і зрівняють із землею.

Мудрий єпископ Абсальон, та не менш мудрі Віщій Молибог й волхви арконські.

Не лише передбаченням вірить старий правитель Руяну, а й словам вивідачів своїх.

А говорять ті вивідачі, що збирає конунг Вальдемар воїнство ціле, а не дві-три ватаги вікінгів. І білий кінь Світovidів відмовився ступати через списи.

Тому тримає Віщій на побережжі пішурать під проводом Славуті Киянина.

Одного не змогло передбачити та провідати Коло віщунське — підлої зради, бо досі жоден руянець не зрікався ще Богів своїх і предків своїх.

А люд руянський, за майбутнє мало думаючи, працює собі та веселиться, коли підійде свято.

Втім, і без свята можна знайти розвагу. Ось збіглося пів-Аркони подивитись, як волхв Божидар освячує злюб Дивининою сина-данця та Вістуні-віщунки.

Хальфдан, вбраний у гаптовану одіж руянську, почувається скуто і не підводиться очей. А Вістуня радіє собі і щебече, мов пташка на гілці. Найбільше ж щастя в очах матері-Дивини, тепер бо ніде не щезне син, не подасться в далекі краї, як хотів був напочатку, і не ланцюги скували колишнього бранця, а русяві коси коханої.

Велимир дивиться на молоду пару і роздумує, на добро це чи на лихо. Занадто міцно взяв у кільця братову душу змії Мідгарду.

В усякому разі не піде тепер проти Руяну з мечем колишній вікінг, а отже — не буде ворогом.

А щодо віри його — то хай молиться, як хоче, силувати ніхто не буде міняти Христа на Світovidа...

Мати ж Дивина каже просто:

— У нас лихих звичаїв нема, а все хороше. Обживеться і звикне...

Дійсно, як настала зима, дізнався Хальфдан, вельми дивуючись, що і тут справляють Різдво, трохи не того самого дня, що і в Данії, тільки святкують народження Сонця-Дажбога.

А так — майже все як удома: пісні, веселощі, навіть пиво...

Хальфдан все ще думає іноді про неминучу розплату за гріхи свої. До старих нові додалися — живе він з жоною язичницької віри, і солодко це йому, звичай ж язичницькі не тільки не мерзять, а навіть подобаються.

Шепочуть уста його молитву, та мертві слова латинські, і звук їх — як шурхіт листя, а поруч красуня русокоса волосся на ніч розчісує:

— Коханий мій ельфе...

І тягнеться Хальфдан до рожевих вуст жони, забувши про все на світі.

А тим часом пройшов уже рік від Хальфданової втечі, і мирного щастя лишилось — до літа.

Знають про це віщунки арконські, бо з наказу їх укріплюють руянці побережні гради.

Та лихо віщують і прикмети, і знаки, і лівою ногою ступив за списи білий кінь Світovidів.

Бо єпископ Абсальон, що дає поради конунгу, вирішив не повторювати колишніх помилок, а всі сили кинути на облогу Аркони.

Коли владе твердиня Світovidова — піддасться і Руян, в захист ідола арконського вірити переставши. На побережжі військо князів-союзників утримуватиме решту руянських загонів, не даючи прийти на поміч стольному граду.

А Мислик, син Любочарів, обіцяв показати підходи до скелястих берегів півострова Вітового, аби взяти Аркону в кільце і з моря, і з суші.

Прибислав-Готліб же з ободритими має захопити джерело, що дає воду місту. Колись, під час одної висадки, перекирили його данці, і скрутно прийшлося арконцям, доки не підійшла підмога з побережжя. Та нині підмоги не буде, і певен перемоги його превелебність, тим паче, що осяяне союзне військо хрестом святам.

дунка стиха говорить.

— Все...

Добряна бере зі скринечки жменьку кульок і старанно жує. Світання обіймає Дивину й простягає руку за своєю долею. Славця ж хита головою:

— Я проберусь до чоловіка і помру разом з ним.

— Ти не встигнеш, — мовить Дивина, — вони на вежі, а ворог на вулицях вже.

— Проберусь. Вежа ще тримається, я чула голос рогу.

— Ну, то йди.

Славця цілує свекрусі руку, обіймає матір Світану і півсонну вже Добряну. Кидає прощальний погляд на дитячі тіла під стіною:

— Прощавай, роде мій...

Потім вибігає геть, а Дивина сідає посеред хати і чекає, доки поснуть жінки.

Віщунка не має права на легку смерть, бо хтось же повинен запалити погребове вогнище. В пам'яті зринає минуле: дівочтво у Градці, батьки, брати, родичі, брат Станімир, найстарший, розумний і лагідний, навчання в Арконі, Величар — перше кохання дівоче, співучий його голос з дивною нетутешньою вимовою, немовлятко Велимир, страшна звістка про загибель чоловіка...

Згадує Дивина і як поїхала вона до Градця навідати рідних, лишивши Світані малого Велимира, і як палав узятий вікінгами Градець, а її, півпритомну, ніс до драка чоловік в окривавленій кольчугі.

Кров же на тій кольчугі була братів Дивиних...

— Ні ми, ні діти, ні онуки наші не будемо рабами данськими, — повторює Дивина як закляття, і запалена свіча не тремтить в її руці.

Велимир, син Величарів, утримує вежу. Хоч уже прорвалися данці в місто, але жоден з них не торкнувся станиці-корогви. Витратили вже оборонці стріли і взяли за сулиці, скидаючи вниз усіх, хто намагається видертися на забороло.

Час від часу Велимир кидає погляд на гострий дах Святині, що височіє над містом. Там не видно вогню, отже, ще б'ються воїни Бога...

І час від часу трубить Велимир у ріг, сповіщаючи побратимів, що живий іще.

Ось ще якась постать виринула з диму, чіпляючись за берівна огорожі, і наставляє списа руянець, та раптом чує знайомий голос:

— Це я, Славця!

Велимир втягує жону нагору, і Славця півпритомна притуляється до нього:

— Ледве пройшла... Ворог біля Святині вже

— Але там б'ються?

— Б'ються.

— Що з родом моїм?

— Мати Дивина спорядила всіх в останню путь.

— І сини наші?..

— Вже у вираї.

— Так і треба, — понуро говорить Велимир, — я б теж не віддав би їх змію Мідгарду. А ти чого не з ними?

— Бо кохаю тебе, сину Величарів, і солідше мені померти обік тебе.

Велимир дивляється в зчорніле; закіптюжене лице дружини. Колись звав він її слов'янською дівочою, порівнював з кня-

зівнами Руси... Багато літ вони опліч, не дівча вже Славця, а зріла жона. І хоч жили вони завше у мирі та злагоді, давно вже не мовив Велимир їй слова кохання:

— Подруго моя, — шепоче він ніжно, — красуне моя...

Хальфдан, що принишк під стінкою, раптово підводить голову:

— Ти щасливий, брате! Ви підете разом. А я не зустрину вже Вістуні. Оце не пропустить мене...

Велимир дивиться на хрестик золотий в руці братовій і хита головою:

— Зустринеш, Хальфдане! Вір, що зустринеш!

Внизу данці спішно лаштують драбини, наказ маючи — добути корогву та покласти її до ніг конунга Вальдемара.

— Го-туйсь! — гукає Велимир. І Хальфдан хапається за зброю, те саме роблять троє позostalих Велимирових підлеглих. Навіть Славця бере сулицю і стає поруч з чоловіком. І знову тужно кричить Велимирів ріг: «ми ще живі».

Віщій Молибог в Святині чує голос рогу крізь розчинені двері, Божидар, наставник, що сидить поруч з ним, говорить стиха:

— Це кличе син Величарів, та нізвідки чекати підмоги...

— Не підмоги він чекає, а прощається, — озивається правитель Руяну, — доброго воїна виховав, Божидаре.

— Біля Святині воїнів Бога три десятки та ще троє, — говорить Божидар, — це вже всі, Верховний...

— Солому, смолоскипи приготував?

— Все є, Віщій...

— Не дай їм Святині, Божидаре.

— Добре, Віщій...

— Де решта служителів?

— На площі, з воїнами. Б'ються.

— Добре, — мовить Молибог, — ти їди...

Скінчено...

— А ви, Віщій? Раптом щось...

— Мене вони не візьмуть.

Божидар раптом опускається перед старим на коліна:

— Я був вашим учнем, Верховний...

Ви призначили мене наступником... Я вірив... Вам і Богам нашим. Чому ми гинемо? Де потуга Світовидова? Чому Боги покинули нас?

— Чим менше людей славлять їх імена, тим слабшають Боги, — м'яко озивається правитель, — я провів на цій землі сто і двадцять літ, Божидаре, і добре знаю, що таке ота сила, яку Велимир змієм Мідгарду звав. Знаю, що обертає ця сила підлість на цноту, а дурість на розум. А підлість та слабких, душею вбогих, на світі завжди більше, ніж гордих та сильних. Нас задавили числом, Божидаре, бо проти світу всього не опертись Руяну. Але Боги не зрікаються вірних і не підуть геть, доки хоч один славин пам'ятатиме їх імена...

Старий залющує очі, а Божидар цілує йому руку і йде до дверей. Верховний лежить непорушно, поволі тамуючи подих. Повільніше й повільніше б'ється серце правителя Руяну. І згасаючою вже свідомістю чує Віщій Молибог прощальний крик рогу.

Вітер гонить полум'я по дерева'ням укріпленням, і вже півміста горить високим вогнем.

Велимир, син Величарів, протрубивши востаннє, віднімає ріг від окривавле-

них вуст. Над Святиною немає диму, отже, не скінчилася битва.

А його, Велимирів, бій, схоже, закінчується. Мертві друзі його, і Славця лежить на підлозі, притиснувши руки до рани. Один лиш Хальфдан ще тримає меч.

У вибиту браму поволі в'їжджає переможець — конунг Вальдемар — під золотою короговою з блакитними левами. З ним — єпископ, зодітий, як воїн, та охоронці в золотих з блакитним накидках, і червона облямівка по тих накидках, як кров.

Конунгу доповідають, що Святиню оточено і незабаром буде взято. А щодо корогви, то поки що не вдалося пробитися на вежу.

Вальдемар дивиться на тіла біля брами. Це його воїни, ті, що намагалися добути станиці. Мертвих дуже багато, а зверху все кричить і кричить голос рогу.

— Оловіснику! — кличе конунг, — знайди-но перекладача.

Оловісник повертається з Мисликом Любочаровим.

— Скажи їм, — велить конунг, — що Вальдемар Данський шанує хоробрість. Даю лицарське слово, що збережу життя усім, хто є на вежі. Нехай віддадуть корогву і будуть вільні.

Велимир слухає знайомий голос Мислика, що промовляє венедекською конунгові слова, і блідне од ненависти:

— Це ж він продав нас! Погань!

Потім трохи прохолонувши:

— А твій конунг добрий, Хальфдане! Життя дарує нам...

Лице Хальфдана стягує вовчий вишкір:

— Дарунок щедрий, та не до часу...

Данець відіймає од боку долоню. З неї скрапує кров.

— Отак, Велимире... Темніє в очах мені...

Вогонь лиже дерево вежі, дошки підлоги гарячі, а коси мертвої Славці починають тліти.

— Рятуйся, Велимире, — шепоче Хальфдан, — конунг дотримає слова...

Велимир кілька хвилин дивиться на лик Гнівного Сонця, тоді обдивляється довкола. Вогонь уже всюди, спуститись можна дійсно лише туди, де данці.

— Іди, Велимире! — наглить Хальфдан, та руянець втирає з чола піт і говорить майже весело:

— Братику, хочеш напевне потратити на луки Сварожі?

Болісною надією спалахують очі вмирущого.

— Лише крок ступити — і помчать нам назустріч Світовидові коні... Чуєш, Хальфдане?

— Вістуня, — мовить данець, — і наша дитина... Я певен був, що народиться син...

— У тебе буде син...

Велимир кидає на станицю останній погляд:

— Усміхнісь, Дажбоже! Не нам — так іншим, не тут — так інде...

Тоді знімає корогву і дає її Хальфдану:

— Оце буде твоєю відзнакою, брате. По ній признають тебе Боги.

Молодший син Дивини притискує до себе важенький згорток і ховає лице у брата на грудях:

— Я готовий, Велимире...

— Не бійся, — мовить заспокійливо старший, це швидко...

Перевіряє, чи добре зібрався у дорогу. Меч батька Величара, вірна зброя, при поясі, сотницький ріг при боці, станицю понесе Хальфдан... Добре було б самому з'явитися перед Вишніми з врятованою короугою, але брату це потрібніше, нехай несе.

Знову лунає знизу заклик оловісника. Велимир вилазить через ляду на дашок вежі по невеличкій драбинці і втягує за собою пораненого.

Велетенським погребовим вогнищем палають з обох боків дерев'яні укріплення валу.

— Наш Бог — Світовид! — кричить Велимир на всю міць легенів і стрибає просто в полум'я, не випускаючи з обіймів Хальфдана.

А Святина стоїть, і не видно над нею диму. Не видно, бо поліг Божидар, вражений стрілою, не встигнувши підпалити храму.

По тілах оборонців увірвалися данці всередину, розбили храмову скарбницю, золота ж, однак, знайшли менше, ніж сподівалися. Сам же Образ звелів конунг Вальдемар порубати бойовими сокирами на частини, що і було виконано.

Саксон, секретар єпископа, що проник до Святині слідом за воїнами, озирав усе цікавим оком, аби потім точно описати. А оскільки поштового ченця брав страх перед нечистою силою, то потім присягався він, що бачив, як із підрубаного Образу вирвалося щось яскраве і пішло у небо. То відійшов за своїми оборонцями дух — покровитель Руяну...

Данці змушені були вийти з міста, що стало велетенським погребовим вогнищем, і вже поза мурами святкували перемогу й варили собі їжу, розпаливши перший вогонь рештками Образу. Та нікому було плакати від наруж над Святиною, бо не взяли в полон з Аркони жодного чоловіка.

Коли ж зійшло багряне вранішнє сонце, то не Аркону прекрасну, а руїну освітло воно рожевим сяйвом, і потьмянів від болю лик Дажбожий.

Руян ще опирається, ще тримався Градець, ще боролися проти вторжників містечка і селища.

Трохи не кожний хутір брали з боєм данці та їх союзники, на язичницьку впертість дивувались, і подвиги їх описував латиною Саксон Граматик, аби у віках лишилися діяння данців, римлянів достойні.

Вцілілих же венедев змусили прийняти Христову віру разом із рабством своїм.

Мислик, син Любочарів, замість винагорода отримав у спину стрілу, ідучи лі-

сом у свої нові володіння. І багато хто з нових хазяїв острова мав те саме вітання від своїх підданих.

— Не людність, а розбійнича ватага! — обурювався конунг Вальдемар і видавав накази катувати і страчувати схоплених розбійників, а спорожнілі землі населяти данцями. Та бонди неохоче селилися на Рюгені, боячись за життя свої.

Єпископ Абсальон не задовольнився знищенням Образу, а наказав спалити і Святиню. Аркона стояла пустою кілька літ, коли ж сяк-так її відбудували, то хвалився його превелебність, що першою будівлею нового міста була церква Христова.

«Так пролилася над Рюгеном благодать Господня» — закінчив своє писання про події ті Саксон Граматик.

Обходять стороною осяяний Господньою благодаттю острів торгіві лодії, бо вже ніхто не виробляє на Рюгені ні полотна знаменитого, ні тканин вовняних, ні інших товарів. І Василь Буслаїч, купчина новгородський, заглядевши здалеку почорнілі від гару скелі Вітова півострова, скидає шапку, хреститься й зітхає, згадуючи знайомих своїх:

— На морі-океяні, на острові Руяні... Ех... Життя-життя... Аби хоч дізнатися мені, Хомі невірному, чи існує те, за що ви полягли...

— Напевне ж, за волю, Буслаїчу, — озивається стиха приишклий Шельма, — який дурень захоче у рабстві бути в чужоземчя...

— Та справа не тільки у волі. Хотів би я дізнатися, чого вони так чіплялися за ідолів своїх. Хоч би приснився ти мені, Велимире, сину Величарів, та розкавав, що там у потойбіччї...

Деся далеко, в іншому світі, летять по росяних луках білі коні, землі не торкаючись, і вершники їхні — душі воїв Світовидових...

А назустріч їм біжать по траві жони, матері, діти, і Хальфдан обійма свою Вістуню, а вона тримає на руках немовлятку. Мстиша ж Славутич хвалиться перед батьком білим лошам і годеу його з руки травою...

Бо дається кожному по вірі його життя вічне. І древнішою є ця мудрість навіть за змія Мідгарду.

Боги ж слов'янські стережуть світ свій, усміхаються своїм вірним. І тисячоліття вже тремтить срібна нитка між Сваргою та світом цим, тремтить, але не уривається.

Доти не урветься ця нить, доки хоч один славин пам'ятатиме Богів своїх і Предків своїх.

КОЛЕСО ВИНАЙДЕНО В УКРАЇНІ

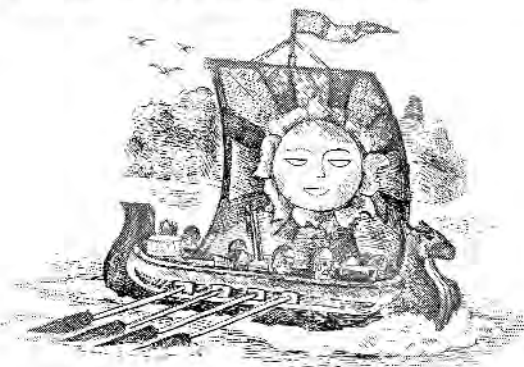
Досі в науці вважалося, що колесо — досягнення цивілізації Межиріччя (Месопотамії). Але нещодавно нові знахідки археологів засвідчили, що колесо винайшли на території Північного Причорномор'я. Експедиція краєзнавчого музею м. Маріуполя розкопала курган на околиці міста і виявила залишки дерев'яного чотириколісного воза. На диво археологів, колеса збереглися досить добре. Ця знахідка має вік близько 5200 років.

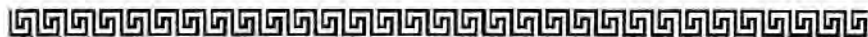
ХРИСТІЯНІЗАЦІЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Все більше середніх шкіл України включаються в програму цілеспрямованої християнізації. Найвищий сплеск християнського «благочестя» спостерігається в Західній Україні. Створюються спеціальні підручники «християнської етики». Характерно, що цей предмет викладають християнські попи. Така евангелізація освіти суперечить Конституції України (стаття 35) і Закону про свободу совісті і віросповідань. Про це неодноразово попереджали провідні релігієзнавці України. Однак, місцева влада вперто ігнорує Закон та наукові рекомендації. Очевидно, що в масовій християнізації населення зацікавлений Уряд України. Тим часом підручники так званого «Закону божого» вчать дітей не тільки «християнському милосерддю», але й ненависті до інших конфесій, особливо Рідної Віри.

ЮДАЇЗАЦІЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Юдеї України активізуються. Поширилась практика проведення семінарів для школярів України під назвою «Практикум юдаїки», які проводить Київський рабинат і відділення освіти Посольства Ізраїлю в Україні. Під час зимових канікул сотні київських школярів стають учасниками занять з єврейської культури, релігії та історії. Східноукраїнська філія Міжнародного Соломонового університету проводить зимову школу міні-курсів з юдаїки для школярів і студентів. Фінансують ці заходи Американський єврейський комітет «Джойнт» та єврейське агентство «Сохнут».

Гість нашої редакції

БУЯН - ЦЕ ЧАРІВНИЙ ОСТРІВ

Павло Володимирович Тулаєв (язичницьке ім'я Буян) зазвичай представляє себе як історика і філолога. Це коротко, щоб не заглиблюватись у деталі біографії. Насправді ж його особистість значно багатогранніша. Автор віночка гімнів-славенів «Сім променів», які ми представляємо на сторінках «Сварога», — перш за все поет. Він хранитель і виразник рідної слов'яно-руської традиції. Де б не жив і не працював Буян, він завжди повертається до глибинних джерел сак-

рального світу. Звідси і його ім'я співвіднесене з таємничим, чарівним островом.

Основні віхи життєвого шляху нашого гостя такі. Народився П.В. Тулаєв у родині військовослужбовця в м. Краснодарі (1959), на Кубані. З 1970 р. проживає в Москві. Перша освіта — перекладач іспанської, англійської та французької мов (1981), друга — кандидат історичних наук (1985). За цим фахом працював у Росії, Іспанії та США. Нині він викладач Московського державного лінгвістичного університету (МГЛУ) і Московського інституту національних та регіональних відносин (МИНРО).

Павло Тулаєв — автор понад 100 публікацій, написаних в різних жанрах. Найвідоміші з них: «К пониманию Русского» (1994), «Россия и Испания» (1992), «Венеты: предки славян» (2000). Під його редакцією видані збірники: «Россия и Европа: опыт соборного анализа» (1992), «Русская перспектива» (1996), «Варвары» (1999), а також авторські праці: «Философия постистории» Віталія Ковальова (1992), «Как Орден организует войны и революции» Ентони Саттона (1995), «Жрец Севера» Сергія Яшина та ін. Деякі публікації Буяна видані англійською, французькою, іспанською, німецькою, польською і словенською мовами.

Завдяки великому особистому досвіду і високому авторитету П.В. Тулаєв став віце-президентом Московського відділення «Європейської Синергії». Після роботи науковим редактором і вченим секретарем журналу «Наследие Предков» (№ 1—8, 1995—2000), він заснував нове видання — російський міжнародний журнал «АТЕНЕЙ» (№ 1—4, 2001—2003). З редакцією «Атенея» у нас ще раніше склалася творча дружба. В №3—4 публікуються статті Г. Лозко. Редакція цього журналу була ініціатором творчої зустрічі Галини Лозко в Українському культурному центрі при Посольстві України в Москві.

У Києві наш гість був двічі: в 1998 р. на презентації журналу «Наследие Предков», яка відбулася в Будинку вчених, та влітку 2002 р. з науково-дослідницькою метою, на запрошення редакції нашого часопису «Сварог». Павло Тулаєв з глибокою повагою ставиться до України, знайомий з творами Тараса Шевченка та Лесі Українки, вільно читає українською мовою, любить українські пісні. Разом з рідновірами ОРУ він піднявся на Священну гору Богит, відвідав давнє скельне святилище Бакота та Храм Світла (Кам'яна Могила під Мелітополем), де взяв участь у священних обрядах Рідної Віри. Буян вважає, що Україна по праву має стати одним з головних центрів Рідної Віри і духовного відродження слов'ян.

Українською мовою твори Павла Тулаєва публікуються вперше. Вибрані славені взято в основному з поетичної збірки автора «Семь лучей» (М., 1993). «Гимн Ладе» значно перероблений з врахуванням нових досліджень. «Гимн Победі» фактично написаний заново.

Адреса: 109462, Москва, а/я 11, Тулаєву П. В.
e-mail: toulaev_pavel@mtu-net.ru.
Докладніше — на сайті «Атенея»: www.ateney.ru.

СІМ ПРОМЕНІВ

Щоб повідати тайни вічальні
Безмежного й вічно єдиного Всесвіту,
Щоб безпам'яті тьму привідкрити,
Пред вогнем, пожираючим іскри Життя,
Сім променів, очищаючих душі,
Як стріли, пушу я в хмари зловіщі.
Сім перлинок накинута на плечі красуням
В одному намисті.

СЛАВЕНЬ ЧАСОВІ

Часе! Ти рухася віз
Усіх днів і століть незліченних,
Ти — нестаріючий кінь,
Тисячоокий гонець.
Обертається строго вісь коліс —
Твоїх супутників вірних,
Що крізь усі перешкоди
Вантаж довгожданий везуть.
Всередині глек твій бездонний,
Наповнений сім'ям могутнім,
Що Небо воно породило
І прорість дало для Землі.
Все, що у Всесвіті є,
Зачалося від Часу всесильного, —
Все, що вже сталося, що зріє,
І те, що настане колісь...
Істини Ти захисник милостивий.
Громом грядущий,
Праведників — воскреситель,
Підлих — безстрашний суддя,
Крила свої укріпи
В душах творців і поетів,
Через земні шляхи
До вічності нас понеси!

СЛАВЕНЬ СВАРОГУ

Отець-Небо, верховний володарю,
Спочиваючий і творящий,
Той, що дав день і ніч!
Твоє дихання — вітер,
Твої очі — зорі.
Ти породив вогні і світила,
Відкрив шляхи Сонцю,
Послав вогняних коней.
Своїми іклами ти розпорів Землю,
Пустив ріки і викопав озера.
Від Тебе — гори і джерела.
Ти дав плуг і залізо.
Ти переміг Змія
Ти дав мужу — жону.
Ти коливаєш Матір-Сиру-Землю,
Що дала життя.
Тобі, Отець-вседержитель,
Ми приносимо пожертви свої
І свої молитви.

СЛАВЕНЬ ЛАДІ

Ладо-Богиня, Ти двічі щаслива матір!
Божичі діти твої — рідні брат і сестра.
Зорі підносять до Сварги трон твій небесний,
Вільний Борей розпускає крила твої,
Сонце весняне все навкруги оживляє,
Птиці радіють, діви ведуть хоровод.
Чисті води пісні-славоспіву складають,
І Землі колісанку ніжно співає трава.

СЛАВЕНЬ ПЕРУНУ

*Як повіють-подують вітри літнії,
Як нахмаряться, нависнуть хмари грозовії,
Із-за синіх гір, з-за глибоких морів
Виїжджає на коні світлий Бог Перун.*

*Лук — в одній руці, спис — у другій,
А при боці — злоторука палиця.
Погляд палає вогнем, бурєю дихають груди,
Борода, що сріблом розсипається.*

*Як подасть Перун громовий свій глас,
То здригаються гори високії,
Як промчить Перун — дощ за ним ручасм,
Від копит — озера глибокі.*

*Якщо ворог який на шляху стоїть,
За камінням замшілим ховається, —
Вмить вразить його ярий Бог-Перун,
Лиш йому перемога дістанеться!*

*Як розвіє тьму світлий Бог-Перун,
Як відкрис вогонь грізних променів,
Так до Нього леліє, білим птахом летить,
Мов хмаринкою пливе жона суджена.*

*Простягає руки до неї Бог-Перун,
Обіймає наречену, приголублює,
Ярим поглядом своїм проймас жону,
Зігріває її словом вогненным.*

*Торжествує, радіє тоді Весна,
Земля-Мати дощем умивається,
Оживають ліси і цвітуть поля,
Життя з довгого сну прокидається.*

СЛАВЕНЬ ВОГНЮ

*О, Могутній Вогонь, Володарю, ярісний,
Всюдисущий, животворний, тричі народжений,
До нас Всевишнім з небес посланий,
Почуй!*

*Світлу силу створінням даруючий,
Вічно юний, всеочищаючий,
Наші слави і жертви покірні
Прийми!*

*Громовержець! Гряди блискавицею,
Іскрометним списом Перуновим
Тьму мерзенну і рать нечисту
Розжени!*

*Ти прилинь, Господине, гостем радісним,
Злоторукам орлом, красним Сонечком,
Над лісами, горами і ріками
Возгори!*

*Піднесись на трон вогнедишачий,
Сотвори храм-вогонь зігриваючий,
І умілих майстрів, смілих воїнів
Собери!*

*Возгори в нас любов'ю розкішною,
Возсіай духом ясным і праведним,
Світлом розуму й словом немеркнучим
Воцари!*

СЛАВЕНЬ СОНЦЮ

*Здрастуй, ясен Світ, Сонце краснеє!
Ти виходиш до нас із-за синіх гір.
Ти виходиш до нас із-за темних хмар,
Із глибоких морів підіймаєшся.*

*Проведи, ясен світ, свою Ладу-жону,
Проведи Луну срібноликую.
Скинь з лісів та полів ти нічне укриття
Матір-Землю-Сиру ти теплом розігрій.*

*Зустрічає Тебе вже сестриця Зоря,
Розсипає перлини коштовні свої.
Величають Тебе у лісах і пугах
Своїм співом дзвінким птахи радісно.*

*Ти возсядь, Господин, на небесний трон,
Піджени коней вогнедишачих.
Піднімись, Господин, у небес височінь
Та промчи в золотій колісниці своїй.*

*Тільки віжки в руках своїх міцно тримай!
Не пускай на свободу баских коней!
Не пускай на нас стріл пекучих своїх,
Від біди Ти нас порятує-сохрани.*

*Як пройдеши, ясен світ, в небі повний круг,
Тебе вийде стрічать Лада-жіночка,
Як зайдеш, ясен світ, за похилу гору,
Чисті сльози проплє сестра-Зірниця.*

*Як посадять Тебе в золоту лодію,
Лебедями запряжуть білокрилими,
Як опустять лодію в море-океан,
То до ранку з Тобою прощаються.*

*Ти прийди, прийди, ясен сокіл-світ,
Освіти увесь світ вогнем сонячним.
Ми хвалу свою воздаємо Тобі,
Ми співаєм Тобі. Прославляєм Тебе!*

СЛАВЕНЬ ПЕРЕМОЗИ

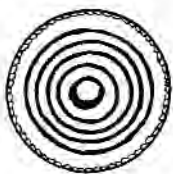
*Слава рідним Богам і Богиням, в Сварзі єдиним!
Вічності ви основа, ночі і дня торжество.
Ярісному Перуну та вогняним Перуницям —
Що стережуть Ірій в праведнім гніві війни.*

*Слава безстрашним героям, що сяють зірками у небі.
Богатирям слов'янським, доблесним руським князям,
Вам, незабутнім воям, що впали в нерівнім двобою.
Вам, козакам хоробрим, вершникам честі, орлам.*

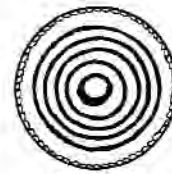
*О, Матір Слава, гряди — блискавицею, райською птицею!
Гнівна у сутичці, щастя героям даси,
Силу даруюча, втоми й страху подолання,
Крила над нами розкрий і Перемогу неси!*

Павло Туласв (Буян)

Переклад на українську - Галина Лозко

ЛЕЛЕКА СЯДЕ НА МОЄ ПЛЕЧЕ...

НАРОДЖЕННЯ СИНА

Панує дерево в крові моїй
течуть гілки судинами до Раю
крізь лоно моє корінь проростає
як плетиво кори крізь кіс сувій

Лелека сяде на моє плече
і голос дасть розпуканому цвіту
і вродиться із вен співочих літо
і світло пелюстками потече

Вода живлюча скресла течія
огорне сріблом мій зелений шелест
між Місяцем і Сонцем пройде Велес
і з неба скине квітку чи ім'я

ВЕЛИКДЕНЬ. ДАЖБОТОВА ХОДА

Дерева, станьте голосом Його
В мовчанні світла, запахом і тілом.
Повідайте: спочатку був Вогонь,
А потім — світу безпросвітність біла.

Повідайте вустами, до зими
Прикутими, про безперечність літа,
Про нерозривність світла і п'їтьми,
Про нерозв'язність яблука і цвіту.

Про безневинність снігу на бруньках...
Всім, хто чекає, ранком золотавим
Повідайте: хода Його легка
І під ногами виростають трави...

ЗАМОВАЯННЯ

Люби — не відлюби...
Безсонячної днини,
осінньої сльоти,
невинного вина...
Іди — не віднайди...
І вітер не зупинить,
І день не дожене,
І вечір не пізна...

Відгадуї
відпускай
плекай
моє вагання
Перед вростанням в шал.
Перед згасанням в ніч.
Жіноча нагота.
Дівоче чарування
на березі свічад
над квіткою терлич.

Вогнедана Ралко

ГОЛОС МАВКИ

Я обізвуся до них
шелестом тихим вербової гілки...
Леся Українка

Ти не міг не любити синій дим її кіс,
її голосу сітку густу,
Де рожеві озера, занурені в ліс,
Шелестять про свою німоту.

Про зеленого листя тремтливу блакить,
Про кори золоті письмена...
Де відлуння води заколисує віть,
Там огорне вас тиша земна

її голосу, плинне звання змії
її голосу, злива німа...
І збагнеш раптом: ти — лише голос її,
А її у цій тиші — нема.

БОТІНЦЯ-ЗМІЯ

... А на тім перехресті ти в сивий увійдеш камінь,
Озирнувшись на голос, що звав тебе на ім'я.
Потаємно і млосно запахе земля віками
І настане полудень. Й з полудня ковзне змія.

Сивий рокіт громів і тонке коливання райдуг
Перетче її тіло в смарагдову повинь трав.
І коли її голос в розімкнену тишу зайде,
Станеш світлий, мов стежка, якої колись шукав.

І спливуть твої муки і втіхи, літа і миті
Наче сині пелюстки сну — за півколо дня.
І зазнаєш печалі нелюблених вітром квітів,
І зазнаєш утіхи, солодкої, мов дання.

Промине твоя вічність. Проліне твоя хвилинка
Й зникне чудо. Стьмяніють барви його принад.
А змія усміхнеться хмільними очима жінки
І відпустить. І підеш. Щоб потім — прийти назад.

II.

І узяв він її за руку, і повів до своєї хати.
— Будеш, серце, мені за жінку, — сказав.
А ступив на поріг — і синьо проросла з її ока м'ята.
І збагнув він тоді, що не жінку він за жінку собі узяв.

Він стояв, зацікавлений з дива, і не видав своєї туги,
Як упала йому на руку нелюдська зелена сльоза.
Простелилося синє небо від одвірка до виднокруга
Наче степ, що з далеких мандрів повернувся у степ,
назад...

Коли б кайданів брязкіт міг ударить
Перуном в тії заспані серця,
Спокійні чола соромом захмарить
І нагадать усім, що зброя жде борця!

Леся Українка

Не всюди програма винищення всіх інших народів була так тісно, так нерозривно і так емпатично поєднана із релігією, як в юдаїзмі. Тут зустрічаємося з дивним фактом. Об'єктивне дослідження Біблії, саме як ідеології, нашоюхується на величезні перепони тому, що юдаїзм став основою для християнства. Можна навіть сказати, що це питання замовчувалося істориками релігій чи екзегетами. Щобільше, об'єктивне дослідження цієї теми відразу наражається на звинувачення в «антисемітизмі», так, немовби об'єктивні наукові дослідження історії Риму Гіббонса свідчать про «антиіталійські» настрої цього великого дослідника, бо ж у його історії показано стільки негативних явищ ідеології старого Риму. (...)

Чому ж потрібні такі застереження у відношенні до дослідження Біблії? Тому, що Біблія є до нашого часу предметом релігійного культу і в системі юдаїзму, і християнства, яке її успадкувало!

Шаян Володимир. Біблія як ідеологія. — Лондон, 1964.

ЮДЕЙСЬКИЙ НАЦИЗМ

або повне знищення 33 народів

Біблія: Книга Ісуса Навина

1 І По смерті Мойсея сказав Господь до Ісуса, сина Навиногового:

2 Мойсей, раб Мій, помер. А тепер уставай, перейди цей Йордан ти та весь народ цей до того Краю, що Я даю їм, Ізраїлевим синам.

3 Кожне місце, що стопа ноги вашої ступить на нього, Я дав вам...

5 Не встоїть ніхто перед тобою...

12 А Рувимовому й Гадовому та половині племені Манасіного Ісус сказав:

14 Ваші жінки, діти ваші та ваша худоба зостануться... по той бік Йордану, а ви перейдете озброєні... усі сильні військові...

15 аж поки Господь не дасть відпочинку вашим братам... і посядуть і вони той Край, що Господь, Бог ваш, дає їм.

16 А вони відповіли Ісусові: Усе, що накажеш нам, ми зробимо...

18 Кожен, хто буде неслухняний наказам твоїм... нехай буде вбитий.

5 2 Того часу сказав Господь до Ісуса: Нароби собі камінних ножів, і пообрізуй Ізраїлевих синів знову, другий раз.

3 І наробив собі Ісус камінних ножів, та й пообрізував Ізраїлевих синів...

5 Бо був обрізаний увесь народ, що виходив, а всього народу, що народився в пустині в дорозі по виході з Єгипту, не обрізували.

6 Бо сорок літ ходили Ізраїлеві сини в пустині, аж поки не вигинув увесь той народ, ті вояки, що вийшли були з Єгипту...

6 1 А Єрихон замкнувся... до страху перед Ізраїлевими синами...

16 ...Ісус сказав до народу: Закричіть, бо Господь віддав вам це місто!

20 Як закричав народ гучним криком, то впав мур..., а народ увійшов до міста...

21 І зробили вони закляттям усе, що в місті, від чоловіка й аж до жінки, від юнака й аж до старого, і аж до вола, і штуки дрібної худоби, і осла, усе знищили вістрям меча.

24 А місто та все, що в ньому, спалили огнем. Тільки срібло та золото, і речі мідяні та залізні дали до скарбниці Господнього дому.

27 І був Господь з Ісусом, а слава його розійшлася по всім Краї.

8 1 І сказав Господь до Ісуса: Не бійся й не лякайся, візьми з собою весь військовий люд... піди на Ай.

2 І зробиш Аеві, і цареві його, як ти зробив Єрихоніві та цареві його, тільки здобич його та худобу його заберете собі.

24 І сталося, як покінчив Ізраїль забивати всіх айських мешканців на полі, у пустині, що гнали їх по ній, і попадали вони від вістря меча аж до останнього, то вернувся весь Ізраїль до Аю, і перебили його вістрям меча.

25 І було всіх, що впали того дня, від чоловіка й аж до жінки, дванадцять тисяч, усі айські мешканці.

26 А Ісус не опускав своєї руки, що витягнув зо списом, аж поки не вчинив закляттям усіх айських мешканців.

27 Тільки худобу та здобич того міста позабирав собі Ізраїль...

28 І спалив Ісус Ай, і поклав його вічною руїною, пустою, і так є аж до цього дня.

29 А айського царя повісив на дереві... Єт. 8:1—35

9 1 І сталося, коли це почули всі царі, що по той бік Йордану... хіттеянин, і амореянин, ханаанеянин, періздеянин, хіввеянин і євусеянин.

2 то вони зібралися разом, щоб однодушно воювати проти Ісуса та проти Ізраїля.

10 8 І сказав Господь до Ісуса: Не бійся їх, бо Я віддав їх у твою руку, ніхто з них не встоїть перед тобою.

9 І прибув до них Ісус зненацька...

10 І Господь навів на них замішання перед Ізраїлем, і побив їх великою поразкою...

11 І сталося, коли вони втікали перед Ізраїлем..., то Господь кидав на них із неба велике каміння і вони вмирили. Тих, що повмирили від градного каміння, було більше від тих, що Ізраїлеві сини повбивали мечем.

23 ...І вивели до нього з печери п'ятох царів: царя єрусалимського, царя хевронського, царя ярмутського, царя лахиського, царя еґлонського.

26 А Ісус бив їх, і повбивав їх, і повісив їх на п'ятох деревах. І висіли вони на тих деревах аж до вечора.

27 І сталося на час заходу сонця, Ісус наказав, і підіймали їх із дерев, і повкидали їх до печери, де вони були поховалися, і понаклали велике каміння на отвір печери, де воно аж до цього дня.

28 А Маккеду Ісус здобув того дня, і побив вістрям меча її та царя її, учинив закляттям їх та кожну особу, хто був у ній, не позоставив жодного врятованого в ній. І зробив він її цареві те саме, що зробив був цареві єрихонському.

29 А Ісус та весь Ізраїль... воював проти Лівні.

30 І дав Господь в Ізраїлеву руку також її та царя її, і він побив вістря меча її та кожну особу, що в ній, не позоставив жодного врятованого в ній. І зробив він цареві її, як зробив був цареві ерихонському.

32 І дав Господь в Ізраїлеву руку Лахш..., і побив вістря меча його та кожну особу, що в ньому...

33 Тоді прийшов гезерський цар Горам допомогти Лахшу, та Ісус побив його й народ його, так що не позоставив жодного в ньому.

34 І перейшов Ісус та весь Ізраїль... до Еглону...

35 І здобули його..., і побили його вістря меча, а кожну особу, що в ньому...

36 І пішов Ісус та весь Ізраїль... до Хеврону...

37 І здобув його, і побив вістря меча його та царя його, і всі міста його, і кожну особу, що в ньому, не позоставив жодного врятованого...

38 І вернувся Ісус та весь Ізраїль... до Девіру, і воював із ним.

39 І він здобув його, і царя його, і всі міста його, і повбивали їх вістря меча, та й зробив закляттям кожну душу, що в ньому, не позоставив жодного врятованого...

40 І побив Ісус увесь Край... і всіх їхніх царів, не зоставив жодного врятованого, а кожну особу зробив закляттям, як наказав був Господь, Бог Ізраїлів.

Єг. 10:1—43

11 5 І змовилися всі ці царі, і прийшли..., щоб воювати з Ізраїлем.

6 І сказав Господь до Ісуса: Не бійся їх, бо Я покладу їх усіх трупами перед Ізраїлем; їхнім коням попідрізуєш жили ніг, а їхні колесниці попалиш в огні.

8 І дав їх Господь в Ізраїлеву руку, і вони повбивали їх... так, що не зоставили їм жодного врятованого.

9 І зробив їм Ісус, як сказав йому Господь: їхнім коням попідрізував жили, а їхні колесниці попалив у вогні.

10 І вернувся Ісус і здобув Хацор, а його царя вбив мечем, бо Хацор... був головою всіх тих царств.

11 І повбивали вістря меча кожну особу, що в ньому, зробили їх закляттям, не позоставася жодна душа, а Хацора спалив огнем.

12 А всі царські міста та всіх їхніх царів

Ісус здобув, та й повбивав їх вістря меча, зробив їх закляттям...

14 А всю здобич тих міст та худобу Ізраїлеві сини забрали собі; тільки кожну людину побили вістря меча, аж поки вони не вигубили їх, не позоставили жодної душі.

16 І взяв Ісус весь той Край... А всіх їхніх царів він забрав, і бив їх, і повбивав їх.

23 І Ісус дав його Ізраїлеві на спадок, за їхнім поділом на їхні племена... Єг. 11:1—23

12 1 А оце царі того Краю, яких побили Ізраїлеві сини, і посіли їхній Край...

2 Сигон, цар аморейський,

4 ...царя башанського...

9 цар ерихонський один, цар гайський, один,

10 цар єрусалимський один, цар хевронський один,

11 цар ярмутський один, цар лахиський один,

12 цар еглонський один, цар гезерський один,

13 цар девірський один, цар гедерський один,

14 цар хоремський один, цар арадський один,

15 цар лівенський один, цар адулламський один,

16 цар македський один, цар бетелський один,

17 цар таппуахський один, цар хеферський один,

18 цар афекський один, цар шаронський один,

19 цар мадонський один, цар хацорський один,

20 цар шіронський один, цар ахшафський один,

21 цар таанахський один, цар мегіддівський один,

22 цар кедеський один, цар йокнеамський один,

23 цар дорський один, цар гоїмський один,

24 цар тірцький один. Усіх царів тридцять і один (???)

Єг. 12:1—24.

23 1 ...Ісус постарів, увійшов у літа,

2 то покликав Ісус усього Ізраїля, його старших, і голів його, і суддів його, і урядників його, та й сказав до них: Я постарів

3 А ви бачили все, що зробив був Господь, Бог ваш, усім цим людям для вас, бо Господь, Бог ваш, Він Той воюючий для вас!

9 І вигнав Господь перед вами народи

великі та сильні, аби не встояв ніхто перед вами аж до цього дня.

12 Бо якщо справді будете ви відвертатися й приліпитеся до решти цих народів позоставих із вами, і будете свататися з ними, і будете змішуватися з ними, а вони з вами,

13 то... Господь, Бог ваш, більш не гнатиме ці народи перед вами, і вони стануть для вас пасткою, та багатом на ваші боки, та терням на ваші очі, аж поки ви не вигинете...

15 ...Наведе Господь на вас усе слово зле, аж поки Він вигубить вас...

16 Коли ви переступите заповідя Господа, Бога вашого... і будете служити іншим богам... то запалиться гнів Господній на вас, і ви скоро погинете з того хорошого Краю, що його Він вам дав.

24 2 І сказав Ісус до всього народу: Так сказав Господь, Бог Ізраїлів: По тім боці Річки сиділи були ваші батьки від віків:

5 ...І послав Я Мойсея та Аарона, та й ударив Єгипет...

6 І вивів Я ваших батьків із Єгипту...

11 І перейшли ви Йордан... І воювали з вами господарі Єрихону: періздеяннин, і ханаанеяннин, і хіттеянці, і гіргашеяннин, і хіввеяннин, і євусеяннин, а Я дав їх у вашу руку.

13 І дав Я вам Край, що над ним ти не трудився, і міста, що їх ви не будували, і ви осіли в них; виноградники та оливи, яких ви не садили, ви їли.

14 А тепер бійтеся Господа й служіть Йому в невинності та в правді, і відкидайте богів, яким служили ваші батьки на тому боці Річки та в Єгипті, та й служіть Господеві.

16 І відповів народ: Борони, нас Боже, покинути Господа, щоб служити іншим богам!

19 І сказав Ісус до народу: «...Бо Він... Бог задрісний. Не простить Він вашу провину та ваших гріхів».

20 Коли ви покинете Господа, і будете служити чужим богам, то... зробить вам зло, і вигубить вас...

23 А тепер покиньте чужих богів, що серед вас, і прихиліть своє серце до Господа, Бога Ізраїлевого

24 І сказав народ до Ісуса: Господеві, Богові нашому, ми будемо служити, а голосу Його будемо слухатися!

26 І написав Ісус ті слова в книзі Божого Закону...

29 ...І вмер Ісус, син Навинів, віку ста й десяти літ.

Біблійна статистика: **Бог Ізраїлів - Бог євреїв** Проаналізовано вперше!

Бог євреїв - 6 разів,
Бог Ізраїлів - 105 разів,
Саваот - 270 разів,
Бог Саваот - 26 разів,
Єгова - 3 рази,
Бог батьків ваших - 7 р.,
Бог Авраама - 13 разів,
Бог Ісака - 6 разів,
юдей-юдейський - 81 р.
єврей-єврейський - 27 р.
Ізраїль - 842 разів
ізраїлевий (-ілів) - 1722 р.

Вони споглядали на Ізраїлевого Бога (2М. 24:10).

І сказав Господь до Мойсея: Увійди до фараона, і говори до нього: Так сказав Господь, Бог євреїв: Відпусти Мій народ, і нехай вони служать Мені! (2М. 9:1).

Тому так промовляє Господь, Бог Саваот: Мій народо, мешканче Сіону, не бійсь асирійця! (Іс. 10:24). Слухай, Ізраїлю: Господь, Бог наш Господь один! (5М. 6:4; Мр. 12:29).

Тому так промовляє Бог Саваот, Бог Ізраїлів... (Єрем. 9:14).

Ізраїль - племено його спадку, Господь Саваот - його ймення! (Єрем. 10:16).

Господь - Муж війни, Єгова - Йому Ймення! (2М. 15:3).

І сказав Бог до Мойсея: «Отак і скажи Ізраїлевим синам: Господь, Бог батьків ваших, Бог Авраама, Бог Ісака й Бог Якова послав мене до вас. І оце Ім'я Моє навіки... (2М. 3:15).

І слухай, Ізраїлю... щоб ви сильно розмножились, як прирік був Господь, Бог батьків твоїх, дати Край, що тече молоком та медом (5М. 6:3).

ЮРОДСТВО ПРОПОВІДІ

(На основі усіх послань апостола Савла-Павла)

ГОЛОВНИЙ ІДЕОЛОГ ХРИСТІАНСТВА ПРО СЕБЕ ТА ІНШИХ АПОСТОЛІВ

Євреї вони? — То й я. Ізраїльтяни вони? — То й я. Насіння вони Авраамове? — То й я! (2Кор. 11:22).

Я бо найменший з апостолів, що негідний зватись апостолом, бо я переслідував божу церкву (1Кор. 15:9).

А іншого з апостолів я не бачив, крім Якова, брата Господнього (Гал. 1:19).

Божу Церкву жорстоко я переслідував та руйнував її, бувши запеклим прихильником моїх отцівських передань (Гал. 1:13-14).

Церквам же Христовим в Юдеї я знаний не був особисто, тільки чули вони, що той, що колись переслідував їх, благовістить тепер віру, яку колись руйнував (Гал. 1:22-23).

Після усіх [учнів] Ісус з'явився й мені, мов якомусь недородкові (1Кор. 15:8).

Собою хвалитись не буду, хіба тільки своїми немочами. Тому люблю мені перебувати в недугах, у прикростях, у бідах, у переслідуваннях, в утисках через Христа. Коли бо я слабкий, тоді я сильний (2Кор. 12:5,10).

Бо коли б догоджав я ще людям, я не був би рабом Христовим (Гал. 1:10).

Для юдеїв я був юдей, щоб юдеїв придбати; для підзаконних був, як підзаконний, щоб придбати підзаконних. Для тих, хто без Закону, я був беззаконний, щоб придбати беззаконних. Для слабих, як слабкий, щоб придбати слабих. Для всіх я був усе, щоб спасти бодай деяких (1Кор. 9:20-22).

Я не соромлюсь Євангелії, бо ж вона сила божа на спасіння перше ж юдеєві...! (Рим. 1:16). Мені приручена Євангелія для необрізаних, як Петрові для обрізаних (Гал. 2:7). І слово моє й моя проповідь не в словах переконливих людської мудрості (1Кор. 2:4).

Прийміть мене бодай як безумного. Бо ви терпите радо безумних, самі мудримі булиши. О, коли б потерпіли ви трохи безумство моє! (2Кор. 11:16,19,1) Я Сам служу розумом Законіві божому, але тілом — закону гріховному (Рим. 7:25).

Ми (апостоли) завжди носимо в тілі мертвість Ісусову... (2Кор. 4:10).

Коли ми дізнались, що людина не може бути виправдана ділами Закону, але тільки вірою в Ісуса Христа, то ми ввірували в Ісуса Христа, щоб нам виправдатися вірою в Христа, а не ділами Закону (Гал. 2:16). А всі ті, хто на діла Закону покладається, — вони під прокляттям (Гал. 3:10).

Ми так проповідуюмо, і так ви ввірували (1Кор. 15:11).

Ми нерозумні Христа ради,.. ми слабкі,.. ми безчесні! (1Кор. 4:10).

Ми тішилося, коли ми слабкі!.. (2Кор. 13:9).

Коли нас лихословлять, ми благословляємо; як нас переслідують, ми терпимо; як лають, ми молимося; **ми стали, як сміття те для світу, аж досі ми всім, як ті викидки!** (1Кор. 4:12-13).

Нас лають,.. ніби ми кажемо: «Робімо зле, щоб вийшло добре!» (Рим. 3:8).

БУТИ РАБОМ...

Браття, кожен із вас, в якому стані був покликаний (народжений), хай у тому [стані] перед Єговою залишається! **Чи покликаний був ти рабом? Не турбуйся про те. Але коли й можеш стати вільним, то використай краще це.** Бо покликаний в Господі раб — визволенець Господній; так само покликаний і визволенець (вільний) — він раб Христа (1Кор. 7:24,21-22).

Раби, слухайтеся в усьому тілесних панів, і не працюйте тільки про людське око,.. але [працюйте] в простоті серця, боячись Єгову. І все, що тільки чините, робіть від душі, немов Господові, а не людям (панам своїм)! **Знайте, що від Господа приймете в нагороду спадщину, бо служите ви Христові.** (Кол. 3: 22-24)

Раби щоб корилися панам своїм, щоб догоджали, не перечили, не крали, але виявляли всяку добру вірність... (Тит. 2:9-10)

Робіть усе без нарікання та сумніву (Фил. 2:14).

Тіштесь надією, **утиски терпіть,** перебувайте в молитві (Рим. 12:12), знаючи, що утиски приносять терпеливість, а терпеливість — досвід, а досвід — надію (Рим. 5:3-4).

Раб Ісуса не повинен сваритися, але [повинен] бути привітним до всіх,.. до лиха терплячим (2Тим. 2:24).

Раби, слухайтеся тілесних панів зо страхом і тремтінням, у простоті серця, як Христа! (Еф. 6:5-6).

Як хто працювати не хоче, нехай той не їсть! (2Сол. 3:10).

Нехай кожна людина кориться вищій владі, бо немає влади, як не від Бога, і влади існуючі встановлені від Бога (Рим. 13:1).

Тому той, хто противиться владі, противиться Божій постанові, а ті хто противиться, самі візьмуть осуд на себе (Рим.13:2).

БЛИСКАВЦЯ

ПРОЕКТ «ДРУГЕ ПРИШЕСТЯ ІСУСА»

Християнські фанати не встигли реалізувати свій проект з клонування Ісуса до 2000 року, як планувалося. Але досі їх не полишас мрія здійснити проект «Друге пришестя Ісуса Христоса». Представники 14 різних релігій у США (Каліфорнія) заявили: «щоб врятувати світ від гріха, ми повинні клонувати Ісуса Христоса». На їхню думку, клонований ембріон не повинен вирощуватися в лабораторії, але його вмістять в утробу молодій дівчини, яка його виносить і народить. Нині фанати цієї ідеї шукають не тільки претендентку на роль непорочної дівчи, але й матеріал, з якого б можна було взяти ДНК Христоса. Дехто вважає, що це можуть бути залишки крові Ісуса на Туринській плащаниці або його волосся. Матеріали для клонування, прямо скажемо, «несвіжі» — майже 2000-літньої давності! Та й де гарантія, що вони дійсно належали Ісусові? Католицька ж церква вважає цей проект «найвищим виявом безглуздя». Як би там не було, але ініціатори проекту вже зараз збирають з марновірних людей величезні кошти на здійснення свого задуму.

ВИКРАДЕНО САНДАЛІ ПРОРОКА МУХАММЕДА

З мечеті Бадшахі (Пакистан) викрадено найціннішу мусульманську реліквію — сандалі пророка Мухаммеда. Іншу святиню мечеті — волосся пророка — злодії не взяли. Злочин стався серед білого дня, коли охоронець пішов пообідати. За таку крадіжку ісламський закон передбачає обезглавлення. Однак, знайти злочинців досі не вдалося.

КАЯТТЯ В ПЕДОФІЛІЇ

Римо-католицька церква Філіпін здійснила публічне каяття в педофілії, позашлюбному співжитті та інших подібних гріхах своїх священнослужителів. Єпископ Х.Корнель не став заперечувати численні звинувачення в сексуальних домаганнях деяких священників. Він запевнив громадськість, що церква покарає винуватців.

ЖІНКИ В РЕЛІГІЇ

Інтернаціональні монотеїстичні релігії не тільки не визнають жіночого Божественного начала, але й відлучають від церкви жінок-священнослужителів. Несамодостатність андротеїстичної концепції Бога засвідчили дискусії в західній пресі останнього десятиліття на тему «Бог — чоловік чи жінка?». Але, поки жінки-феміністки сперечалися, хто править Всесвітом — Бог чи Богиня, сім'я жінок в Австрії прийняли сан християнських священиць. Їх висвятив «законний єпископ» аргентинець Ромула Брасх, і тому жінки вважають себе «законними священицями». Серед новопосвячених 4 німкені, 2 австрійки і одна американка. Офіційний Ватикан назвав це посвячення неканонічним і відлучив жінок від церкви.

ПРОЕКТ ЗАКОНУ
ПРО «ПОХОРОННУ СПРАВУ»

13 вересня Верховна Рада України розглянула в першому читанні закон «Про похоронну справу», в якому, зокрема, йдеться про дозвіл спалення тіла покійного і розвіювання його попелу. Таке положення високо оцінене і підтримується Релігійним центром ОРУ як данина нашій давній слов'янській релігійній традиції. Місцями поховання, як зазначено в проекті закону, можуть бути не лише кладовища, але й спеціальні місця для почесних поховань. Кожна людина матиме право в присутності свідків у письмовій чи навіть усній формі виявити свою волю щодо її майбутнього поховання.

СОБАКА-КАТОЛИК?

Спеціальну перепустку для входу в католицький костюл отримав пудель в Нідерландах. Його власник Е.Дено попросив ксьондза дозволити собаці супроводжувати свого господаря в храм і отримав дозвіл. «Якщо людям не подобається мій собака, то я їм кажу, що він католик». Та перепустки для собаки Дено виявилось мало, і він попрямував охрестити собаку. Але ксьондз відмовився, мотивуючи свою відмову тим, що Дено, чого доброго, ще попросить «обвінчати його з собакою».

БІБЛІЯ — ТО ГРІХ

Я [Павло] не пізнав гріха, як тільки через Закон (Рим. 7:7).

Коли прийшла заповідь, то гріх ожив (Рим. 7:9).

Що не від віри [юдо-християнської] — те гріх! (Рим. 17:23)

А ми знаємо, що скільки говорить Закон [Бога Ізраїлю], він говорить... щоб став увесь світ винний Богові [Ізраїлю] (Рим. 3:19).

Без Закону [Бога Ізраїлю] гріх мертвої (Рим. 7:8).

Гріх бо був у світі й до Закону [Бога Ізраїлю], але гріх не ставиться в провину, коли немає закону (Рим. 5:13).

Закон [Бога Ізраїля] же прийшов, щоб збільшився переступ. А де збільшився гріх, там зарясніла благодать. (Рим. 5:20). Бо жодне тіло ділами Закону не виправдається перед Богом Ізраїлю (Рим. 3:20).

Бо закон чинить гнів; де ж немає Закону [Бога Ізраїлю], там немає й переступу (Рим. 4:15).

А коли роблю те, чого я не хочу, то згоджуюсь із Законом [Бога Ізраїлю], бо він добрий (Рим. 7:16).

Язичники не мають Закону, з природи чинять законне; вони, не мавши Закону, самі собі Закон! (Рим. 2:14).

УСІ СТАТЕВІ ЗБОЧЕННЯ — ВІД БОГА ІЗРАЇЛЮ

Коли хто не любить Бога Ізраїлю, нехай буде проклятий! (1Кор. 16:22).

А що вони не вважали за потрібне мати Бога [Ізраїлю] в пізнанні, видав їх Бог [Ізраїлю] на розум перевернений, щоб чинили [вони] непристойне. Через це Бог [Ізраїлю] їх видав на похадливість ганебну, бо їхні жінки замінили природне єднання на протиприродне. Так само й чоловіки, залишивши природне єднан-

ня з жіночою статтю, розпалилися своєю похадливістю один до одного, і чоловіки з чоловіками сором чинили (Рим. 1:28,26-27).

Всюди чути, що між вами перелюб, і то такий перелюб і між язичниками незнаний, що хтось має за дружину собі дружину батькову (1Кор. 5:1).

Замкнув Бог [Ізраїлю] усіх у неслух, щоб помилувати всіх (Рим. 11:32).

КРАЩЕ ХРИСТІЯНАМ НЕ ОДРУЖУВАТИСЯ

1 Добре було б чоловікові не дотикатися жінки.

8 Говорю ж неодруженим і вдовам: добре їм, як вони позостануться так, як і я.

7 Бо хочу, щоб усі чоловіки були, як і я (неодруженими)...

10 Нехай не розлучається дружина з своїм чоловіком!

11 А коли ж і розлучиться, хай зостається незаміжня.

15 А як хоче невіруючий розлучитися, хай розлучиться...

25 Про дівчат же не маю наказу Господнього, але даю раду як той, хто одержав від Господа милість бути вірним.

27 Ти зв'язаний з дружиною? Не шукай розв'язання. Розв'язався від дружини? Не шукай дружини.

28 А коли ти й оженишся, то не згрішив; і як дівчина заміж піде, вона не згрішить. Та муку тілесну такі будуть мати, а мені шкода вас.

32 А я хочу, щоб ви безклопітні були.

Неодружений про речі Господні клопочеться, як догодити Господеві,

33 а одружений про речі життєві клопочеться, як догодити своїй дружині,

34 і він поділений. Незаміжня жінка та дівчина про речі Господні клопочеться, щоб бути святою і тілом, і духом. А заміжня про речі життєві клопочеться, як догодити чоловікові.

37 А хто в серці своїм стоїть міцно... і це постановив він у серці своєму берегти свою дівчину, той робить добре.

38 Тому й той, хто віддає свою дівчину заміж, добре робить, а хто не віддає робить краще (1Кор. 7:1-38).

А вдовиця правдива й самотня надію складає на Бога, та перебуває день і ніч у молитвах і благаннях. Але вдів молодих не приймай, бо вони хочуть, наперекір Христові, заміж виходити, через що мають осуд (1Тим. 5:5,11-12).

Звеселися, неплодінна, ти, що не родиш! Гукай та викликай ти, що в породіллі не мучилась! (Гал. 4:27).

ВІРА ВАША ДАРЕМНА!

Дехто між вами говорить, що немає воскресіння мертвих (1Кор. 15:12).

Коли бо ми віруємо, що Ісус був умер і воскрес, так і покійних приведе Бог [Ізраїлю] із ним (1Сол. 4:14).

Коли ми надіємося на Христа тільки в цьому житті, то ми найнещасніші від усіх людей!

Бо як мертві не воскресають, то й Христос не воскрес!

Коли ж бо Христос не воскрес, то проповідь наша даремна, даремна також віра ваша!

Тоді то загинули й ті, що в Христі упокоїлись! (1Кор. 15:19,16,14,18).

ЗАМОВКНУТЬ РІЗНІ МОВИ

Як говорить хто чужою мовою, той не людям говорить, а Богові, бо ніхто його не розуміє, і він духом говорить таємне. Як говорить хто чужою мовою, той будує тільки самого себе (1Кор. 14:2,4).

Бо коли я молюся чужою мовою, то молюся дух мій, а мій розум без плоду! (1Кор. 14:14)

Отож, мови існують на знак не для віруючих, але для невіруючих (1Кор. 14:22).

Хоч мови існують, замовкнуть, хоч існує знання, та скасується! (1Кор., 13:8).

ПРИНИЖЕННЯ ЖІНКИ В ХРИСТІЯНСЬКІЙ РЕАЛІЇ

Отже, чоловік покривати голови не повинен, бо він образ і слава Бога, а жінка чоловікова слава. Бо чоловік не походить від жінки, а жінка від чоловіка, не створений бо чоловік ради жінки, але жінка ради чоловіка. Тому жінка повинна мати на голові знака влади над нею (1Кор. 11:7-10).

Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господеві, бо чоловік голова дружини, як і Христос голова Церкви (Еф. 5:22-23).

Отже, нехай кожен зокрема із вас любить так свою дружину, як самого себе, а дружина нехай боїться свого чоловіка! (Еф. 5:33).

Жінки, у скромнім убранні, з со-

ромливістю та невинністю, нехай прирашають себе, не плетінням волосся, не коштовними шатами, але добрими вчинками, як то личить жінкам, що присвячуються на побожність.

Нехай жінка навчається мовчки в повній покорі. А жінці навчати я не дозволяю, ані палувати над мужем, але бути в мовчанні.

Адам бо був створений перше, а Єва потім. І Адам не був зведений, але, зведена будши, жінка попала в переступ (1Тим. 2:9-14).

Коли ж вони (жінки) хочуть навчитись чогось, нехай вдома питають своїх чоловіків, непристойно бо жінці говорити в Церкві! (1Кор. 14:35).

ХРИСТІЯНСТВО – ВОРОГ РОЗУМУ І СИЛИ

Бо написано: «Я [Бог Ізраїлю] погублю мудрість премудрих, а розум розумних відкину!»

Хіба Бог [Ізраїлю] мудрість світу не змінив **на глупоту**? Через те ж, що світ мудрістю не зрозумів Бога [Ізраїлю] в мудрості Божій, то Богові вгодно було спасти віруючих через **дурість проповіді!** Бо юдеї жадають ознак, а греки пошукують мудрості, а ми проповідуємо Христа розп'ятого, це для юдеїв згіршення, а для греків безумство, а для самих покликаних... Божу силу та Божу мудрість. Але Бог [Ізраїлю] вибрав немудре світу і немірне світу. І незначних вибрав Бог [Ізраїлю], щоб значне звінечити (1Кор. 1:19-28).

Як кому з вас здається, що він мудрий у цьому віці, нехай стане неро-

зумним, щоб бути премудрим. Цього світ не знає, бо мудрість у Бога [Ізраїлю] глупота... (1Кор. 3:18-19).

А людина тілесна не приймає речей, що від Божого Духа, бо їй це глупота... (1Кор. 2:14). Стережися же базікань марних, бо вони провадять до безбожності (2Тим. 2:16). Слабого в вірі приймайте, але не для суперечок про погляди (Рим. 14:1). ...Стережися марного базікання та суперечок знання... Дехто віддався йому, та й від віри відпав (1Тим. 6:20-21).

Щоб від нас ви навчилися думати не більше, як написано... (1Кор. 4:6).

Не захоплюйтеся всякими та чужими науками (Євр. 13:9). Від віри [християнської] відступляється... ті, хто слухає духів і демонів наук (1Тим. 4:1).

СИНІВСТВО І СЛАВА НАЛЕЖИТЬ ЮДЕЯМ!

Отже я [апостол Павло] питаю: Чи ж Бог [Ізраїлю] відкинув, народа свого? Зовсім ні! Бо й я Ізраїльтянин, із насіння Авраамового (Рим. 11:1).

І від них [юдеїв] же тілом Христос, що Він над усіма Бог навіки (Рим. 9:5).

Не відкинув Бог [Ізраїлю] народу свого [юдейського], що його перше знав... (Рим. 11:2). Вони ізраїльтяни, що їм належить синівство, і слава, і заповіти, і законодавство, і Богослужба, і обітниця навіки (Рим. 9:4).

НЕОБРИЗАНИЙ ХРИСТІЯНИН ТАКОЖ ДУХОВНО ЮДЕЙ

Нехай тільки так ходить кожен, як кому Бог признав... Хто покликаний був в обрізанні, нехай він того не цурається, чи покликаний хто в необрізанні, нехай не обрізується. Обрізання ніщо, і ніщо необрізаня, а важливе дотримання Божих заповідей (1Кор. 7:17-19).

Отже, коли необрізаний зберігає постанови Закону, то чи не порахується його необрізаня за обрізаня? (Рим. 2:26).

Бо є один тільки Бог [Ізраїлю], що виправдає обрізаня з віри й необрізаня через віру (Рим. 3:30).

Тож знайте, що ті, хто від віри, то сніи Авраамові (Гал. 3:7).

Обрізаня корисне, коли виконуєш Закона [Бога Ізраїля], а коли ти переступиш Закону, то обрізаня твоє стає необрізаня (Рим. 2:25).

Коли ти, будши юдеєм, живеш по-язичницьки, а не по-юдейському, то на-

що язичників ти примушуєш жити по-юдейському? (Гал. 2:14).

Бо не той юдей, що є ним назовні, і не то обрізаня, що назовні на тілі, але той, що є юдей потаємно, духово, і обрізаня серця духом, а не за буквою; і йому похвала не від людей, а від Бога [Ізраїлю] (Рим. 2:28-29).

А коли ви Христові, то ви Авраамове насіння й за обітницею спадкоємці (Гал. 3:29).

Коли неєвреї (язичники) стали спільниками в духовному, то повинні й у тілесному послужити їм (юдеям). (Рим. 15:8-11). Кажу ж, що Христос для обрізаних став за службу... щоб отцям потвердити обітницю, а для неєвреїв щоб славили Бога за милосердя, як написано: Тіште, погани, з народом Його! І ще: Хваліть, усі погани, Господа, виславляйте Його, усі люди! (Рим. 15:8-11).

ЄВРЕЇ НА СТОРОЖІ ЮДЕЙСЬКОГО ЗАКОНУ

В синагозі м. Донецька нещодавно відбувся семінар з проблем боротьби з місіонерством. На семінар прибули керівники єврейських общин СНД і міжнародних юдейських організацій. Учасники засудили місіонерів, які «зрадили віру предків і спонукають інших євреїв ставати християнами». Як зазначалося на семінарі, «хрещений єврей перестає бути євреєм. Якщо він не повернеться до юдаїзму, то його душа вважатиметься мертвою, а його родичі можуть з повним правом оголосити за ним жалобу, як за покійником». Так євреї захищають свою етнічну релігію.

ОЛЬГА ЗАМІСТЬ КЛАРИ

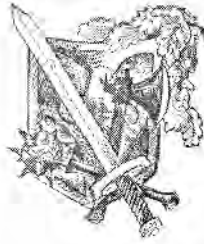
Народний депутат В. Червоний подав на розгляд Верховної Ради пропозицію щодо скасування жіночого «свята» 8 березня. Як відомо рідновірам, це «свято», ініційоване німецькою єврейкою Кларою Цеткін, було нічим іншим, як завуальованим юдейським святом Пурім. На жаль, депутат, не маючи інформації про давньоруські традиційні жіночі свята Рожаниць, запропонував лише замінити Клару Цеткін на княгиню Ольгу, яку, як він вважає, «українська держава і суспільство ще належно не оцінили як історичну фігуру». У рідновірів України княгиня Ольга повагою не користується.

ВІДЬМА ЧИТАЄ ЛЕКЦІЇ З ПСИХОЛОГІЇ

В одному з провідних католицьких навчальних закладів Бельгії — Heythrop Colledge — відьма Вівьєн Кроуллі читає лекції з психології релігії. Ректор колледжу Джон Макдейда визнає, що вона відьма, але разом з тим, він вважає, що Вівьєн має дуже глибокі знання зі свого фаху. Католицька ж церква і Ватикан розцінили цей факт як «відхід від основних релігійних канонів і правил». Вони висловлюють побоювання, що Кроуллі використовує свої магічні здібності і чаклунство.

ОПОВІСНИК ОРУ

*Перун любить безмежно своїх синів.
Але не гідні його любови ті,
що не слухають його заповітів...*

Володимир Шаян

Характерне Козацтво України: що воно таке?

Вони не належать до Української Рідної Віри

У зв'язку з появою різних самодіяльних гуртків, які іменують себе «рідновірами-язичниками» і компрометують нашу конфесію, Священна Рада Громади Українських Язичників «Православ'я» вирішила оприлюднити свою Ухвалу від 25 серпня 1998 р. «Про відлучення осіб від Української Рідної Віри» за порушення Присяги, за дії, несумісні з честю і совістю Рідної Віри.

Повідомляємо, що 25.05.1996 р. Е.Добжанський склав присягу рідновіра, а 21.07.1996 — присягу воїна Перуна в громаді «Православ'я».

21.07.1997р. присягу рідновірів склали Г.Петров і М.Пархоменко.

За порушення присяги Рідновіра, за наклепи і спроби домогтися офіційної ліквідації Громади Українських Язичників «Православ'я», а також за зловживання званням рідновірів

**Едуард Добжанський,
Георгій Петров,
Марія Пархоменко
відлучені від Рідної Віри.**

Повідомляємо також, що Е.Добжанський ніколи не був посвяченим на священника і не має канонічного права посвячувати в Рідну Віру.

Священна Рада ОРУ відмежується від всляких самодіяльних угруповань, які, прикриваючись великим міжнародним авторитетом Об'єднання Рідновірів України та його керівництва, порушують етику рідновіра та чинять самоуправні «реформи».

З метою запобігання ймовірних зловживань у майбутньому, ОРУ і надалі буде оприлюднювати свої рішення про зміну статусу окремих осіб

29 травня 7510 літа (2002) до Голови Священної Ради ОРУ достойної Волхвині Зореслави надійшов лист від Ради Відаючих Подільського Полку Характерного Козацтва України. В листі, зокрема, зазначається:

«Достойна Волхвине, Ви отримали благословення по прямій спадковій лінії від Великого Волхва Володимира Шаяна і то є знаменно, що Україна має Вас. Характерне Козацтво з самих початків свого становлення (7508 р.) задумувалось як організація рідновірска. Частина з нас були рунівістами і не заперечуємо того. На щастя, ми змогли досягнути, де є Рідна Віра, та що таке «вища форма монотеїзму». Ми не мали конфесійної належності до Української Рідної Віри, відродженої Володимиром Шаяном, отже не мали права називати себе його послідовниками.

Тепер, коли ми ближче познайомились особисто з Вами, шановна Волхвине, коли Ви змогли побачити, якими є ми, та що являє собою наша організація, Старшина Характерного козацтва прийняла рішення та доручила Раді Відаючих просити Вас визнати конфесійну належність Характерного Козацтва України до Української Рідної Віри. Зі свого боку ми, з повною відповідальністю за свої слова, заявляємо, що:

визнаємо себе рідновірами, послідовниками Української Рідної Віри, відродженої Великим Волхвом Володимиром Шаяном; визнаємо Символ Віри, як основу вчення Рідної Віри; визнаємо вшитий морально-духовний авторитет Волхвині Зореслави та усіх її канонічних наступників, в питаннях релігії та віровизнання; визнаємо себе частиною світового руху українських язичників та бажаємо належати до Об'єднання Рідновірів України.

Зі свого боку просимо Волхвиню Зореславу, у випадку прийняття нашої організації під свій особистий патронат, як Голови ОРУ, надати Характерному Козацтву право самостійного вирішення внутрішньоорганізаційних питань; залишити незмінною організаційну структуру Козацтва; висвятити Кошового отамана ХКУ; підготувати і висвятити жерця характерних козаків; освятити організаційні прапори та клейноди... Оголошуємо про свою готовність прийняти обрядову посвяту в рідновіри за канонічними традиціями Рідної Віри».

Цей лист підписаний Головою Ради Відаючих Полковником Подільського полку ХКУ кошовим отаманом ХКУ Володимиром Куровським.

Священна Рада ОРУ задовольнила прохання Подільського полку ХКУ. 8 вересня 2002 р. **В.Куровський склав присягу жерця Рідної Віри** і був призначений жерцем Подільського краю. Однак, у зв'язку з його успішним переїздом до Києва, а також на прохання Гетьмана ЗГук Святеслава Петренка, В.Куровський тимчасово виконує обов'язки жерця Рідної Віри у Звичаєвій Громаді Українського Козацтва (м. Київ).

З перших кроків своєї діяльності В.Куровський перевищив свої повноваження, назвавши сам себе «першоволхвом» і надаючи титули «волхвів» непосвяченим у Рідну Віру і невідготовленим людям, що суперечить Статуту ОРУ і релігійній етиці. За Статутом ОРУ Волхвів і Жерців Рідної Віри готує і посвячує лише Верховний Волхв України. За Звичаєвим Правом, жрець не належить до військового стану, отже, не має права надавати військові звання. 13 січня 2003 Куровський опублікував повідомлення, що ХКУ виправдовує і шанує «монотеїстичне» вчення Л.Силенка. А як же бути з «повною відповідальністю за свої слова»? Така непослідовність переконань і дій свідчить про недозрілість ХКУ як організації і безвідповідальність Куровського як його керівника.

ПЕРЕМОЖЕ НЕ КІЛЬКІСТЬ, А ЛЮДСЬКА ЯКІСТЬ!

ОБРЯДИ ТА СВЯТА РІДНОЇ ВІРУ

РІДНА ВІРА -
здоров'я, краса, радість

